DÖRDÜNCÜ YIL SAYI: 44-45 HAZ-TEM. 1991 10.000 TL (KDV'li)

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

"...IR DAHA ASLA" MI?

AGRESİF EMPERYALİZM
Yalçın Küçük

M. YILMAZER'İN DEMOKRATİK DEVRİMİ VE PROGRAM SORUNLARI
S. Dönmez

BİRLİK-CİDDİYET VE KÖYLÜ UYANIKLIĞI
Deniz Haydaroğlu

DEVLET VE SOSYALİZM
Tevfik Fikret Yorulmaz

BU SAYIMIZ

Bu sayımızı biraz gecikmeli olarak ve iki sayı bir arada çıkarıyoruz. Temmuz'da çıkmayacağız.
Bu sayımızın belirgin özelliği polemik yazılarının çokluğu. Polemiklerin birine ilişkin burada değinmem gerekenler var. 42. Sayımızda N. Ataman imzalı yazı, buluttan nem kapma misali 'Gelenek-Siyaset çevresi'ni üzmüş görünüyor. Bu yazı dergi mutfağında tartışmaya konu oldu; "*Bırakın görenekçileri, bırakın onlar siyaset ana okulunda çocuk terbiye etsinler*" cümlesinin hedef gözetip gözetmediği tartışma konusu oldu. N. Ataman, yazısında, "*Kısaca; dünyaya gelirkenki çevremizi, ailemizi tercih etme şansından nasıl yoksunsak, birçoğumuz, siyaset alanına da öylesine tercihsiz 'doğabiliyoruz'...*", ""*Bir siyasi anlayış, zamanla ve bilgiyle zenginleşerek gelişmiyor, bu anlamda değişmiyorsa, toplumsal mücadelenin gerektirdiği ve gelişmesininde bir göstergesi olarak, kendini aşarak yeniden üretemiyorsa, **geleneksel bir ailenin göreneklerine bağlılığı** türünden ve tutucu kalıyorsa; doğruyu, iyiyi arayan insanının ondan ayrı düşmesi kaçınılmaz olur*" (abç) cümlesinin de yer aldığını, her hangi bir hedef gözetmediğini, bunun içinde ne görenekçiler sözcüğünü ne de siyaset sözcüğünü her hangi bir vurguyla yazmadığını,yani tırnak, italik vs. tekniklerden yararlanmadığını, 'Gelenek-Siyaset'. eleştirisi yapacak olursa bunu açıkça ve siyasal tesbitlerini tartışarak yapacağını , yazıda; **görenekçilik-tutuculuk, siyaset-aile** bağlamında analojiler kurduğunu söyledi, yazı mutfaktan böyle geçti. Nemlenmelerinin kaynağının daha içsel olduğunu söylemekle yetineceğim.
Dergimizin biraz gecikmeli çıktığını söylemiştim, "Direniş Günü, 15-16 Haziranı Anma ve Küba Halkıyla Dayanışma" toplantısı düzenlemek için yoğunlaştık. 141-142, özgürlük, demokrasi söylevleri çekilirken sınıf tavrıyla karşılaştık, toplantı yasaklandı, ayrıntılarını sayfalarımızda bulacaksınız.
Bu sayıdaki yazıların vurguları kısaca şöyle;
Yorumlarıyla Olaylar'da bir çok konunun yanında, son günlerde yoğun tartışılan Aydınlık-Mit ilişkisi dikkat çekici ve "Perinçek'in yeni açıklamalarına ihtiyaç" vurgusu var.
Yalçın Küçük'ün Agresif Emperyalizm yazısı önceki üç yazısının devamı niteliğinde ve bu kez ağırlıklı olarak Rosa Luxemburg'un emperyalizme yaklaşımını tartışıyor, Rosa Luxemburg ve Gramsci'nin Marx'ın iktisadını eleştirmiş olmalarına rağmen Marxlı kalmalarını önemli bulduğunu vurguluyor.
Murat Ceran, Fetişlerle Tartışmak başlıklı yazısında proleter hareket-aydın hareket düalizmini işleyen *Ekim*'le tartışmasında Revizyonizm ve Aydın kavramlarını ve *Ekim*'in tartışmalarını fetişlerle sürdürmesinin olumsuzluğunu tartışıyor.
Şevki Ömeroğlu, *Gelenek-Siyaset* 'in ve *Ekim*'in, politikada, sevgisizliğini, bunun çirkinleşmeye ve giderek soğumaya yol açışını vurguluyor.
Deniz Haydaroğlu, yine *Ekim* yazarlarından E. Taylan'ın, "köylü uyanıklığı" sergilediği yazısıyla tartışıyor.
Tevfik Fikret Yorulmaz, Devlet ve Sosyalizm yazısında devrim sürecinin üç momentini öne çıkarıyor; egemen ideolojiyi **paralize**, devletin baskı aygıtlarını **nötralize** ve kütleleri **aktivize** etmek.
Orhan İyiler' 25 Mayıs'ta "*Özgür-Der*'in katkılarıyla" düzenlenen "Kürt Halkıyla Dayanışma Şöleni"ndeki konuşmasında "Uluslararası Anti-Emperyalist Dayanışma Konseyi" önerisi getirdi, konuşmasını sunuyoruz.
Nuray Bayındır, Devrimci Kadına Bakış yazısında, kişisel-özel yaşamdaki olumsuzluklara ilişkin devrimcilerin, özellikle kadınların tutumlarına sorgulayıcı bir yaklaşım sunuyor. Devrimciliğin, sadece devletin siyasal erkine karşı savaşmakla sınırlı olduğu yanılsamasında olanların kendilerini sorgulamaları gerekiyor. N.Bayındır'ın yazısı, T. F. Yorulmaz'ın yazısındaki devrim süreci momentlerinden "egemen ideolojiyi paralize etmek" vurgusuna denk düşüyor. Aynı sayıda yer almaları tatlı bir tesadüf!
Sevre Kurtuluş, kendisine yazan bir okurumuzun "Neden Sosyalist Devrim?" sorusuna yanıt veriyor. Yanıtında devrim tartışmalarının kısa bir tarihçesini sunan S. Kurtuluş, yer yer polemiklere de giriyor.
S. Dönmez,*(Çağdaş)Yol* dergisi yazarlarından M. Yılmazer'in yazılarında sunduğu devrim anlayışını tartışırken, TKP-Kıvılcım programı üzerinde de yoğunlaşıyor.
Nurettin Oğuz arkadaşımızın ilk yazısı Şiddet ve Huzur. N. Oğuz, zıtların birliği olarak, birbirinden ayrılmazlığını ifade ettiği Şiddet ve Huzur'un sosyalizm mücadelesi açısından anlamlarını tartışıyor. "İlk"in devamını diliyorum.
Gürdal Aksoy, öteden beri yaptığı araştırma ve tartışmalarının bir nevi vargısı olan "Newroz'da Ateş Kültü ve Mitolojik Demirciler" yazısında Kawa'nın demirciliğinin mitolojik olmaktan öteye bir gerçeklik taşımadığı, bu noktada farklı bir yol izlemenin mitolojik çözümlemeden uzak olacağı gibi söylenceden de kopuşu getireceğini vurguluyor.
İrfan Dayıoğlu'nun yazısını önceki sayımıza yetişemediği için gecikmeli olarak sunuyoruz, ancak gündemdeki yerini koruyor. İ. Dayıoğlu, Körfez Savaşı'nda devrimci yaklaşımın ne olması gerektiği noktasından hareketle devrimci saflardaki pasifist tutum ve yakınmaların sorunun çözümünde etkisizliğine değiniyor.
İsmail Beşikçi ve eski *DDKO* kurucularından İbrahim Güçlü'nün mektuplaşmalarını sunuyoruz. İ. Güçlü *PKK*'yı menfaatçı olarak suçladığı mektubuna, İ. Beşikçi, *PKK* ile ilişkilerinin gelişimini ve özünü anlatarak ve suçlamaların haksızlığına değinerek cevap veriyor. İ. Beşikçi'nin ikinci yazısı ise ABD'li bir vakfın verdiği ödülü kabul etmeyişiyle ilgili, vakfa yazdığı mektup.
Özgür Karadeniz, Zinovyev'in Kitabı, *Rusya Komünist Partisi Tarihi*'ne ilişkin değerlendirme yazdı.
Müştak Erenus ve **Vahdettin Yılmaz**'ın şiirlerini sayfalarımızda bulacaksınız.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle... Dostlukla...

Nejdet Kanbir

TOPLUMSAL KURTULUŞ
aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Dördüncü Yıl, Sayı:44 - 45
Haziran - Temmuz 1991

Sahibi: Ahmet Zengin
Genel Müdür: Şevki Ömeroğlu
Genel Koordinatör: Abdullah Keskin
Genel Yayın Yönetmeni: Nejdet Kanbir (Türkiye)
Mustafa Silar (Avrupa)
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven
Yayın Kurulu: Hasip Akgül
Candan Baysan
Çelik Bilgin
Murat Ceran
Bilgesu Erenus
Alper Yalman

Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Beyazıt / İstanbul
Telefon: 513 84 29 - 528 43 72
Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara
Telefon: 125 93 78
Avrupa Temsilciliği: Frankfurt
Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Almanya
Telefon: 069 / 495743
Danimarka Temsilcisi: Fadıl Ölmez
Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562
Stuttgart Temsilcisi: A. Kanber Resuloğlu
Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 Almanya
Paris Temsilcisi: A.Yalman
Poste Restante Paris Bonne Nouvelle
75010 Paris, France
Bonn Temsilcisi: İmam Zeynel Aslan
İsviçre Temsilcisi: Baran Fırat
Postfach 87 4123 Allschwil 2
Mönchengladbach Temsilcisi: İlhan Pasin
luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya
Strasbourg Temsilcisi: İ.Çamur
5 Rue Des Lys 67100 Strasbourg Fransa
Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık: 100 bin TL
Banka Hesap Numarası: 157 502 Ahmet Zengin
İş Bankası Cağaloğlu / İstanbul
Yurtdışı: Yıllık 100 DM
Yurtdışı aylık: Almanya: 10 DM
İsviçre: 10 SF
Fransa: 28.5 FF
Danimarka: 40 DK.Kr
Döviz Tevdiat Hesap Numarası: 30100-2401
Ahmet Zengin İş Bankası Cağaloğlu / İstanbul

Basıldığı Yer: Aydınlar Matbaacılık

İÇİNDEKİLER

TOPLUMSAL KURTULUŞ'UN DÖRT YILI

Sahibi:	Genel Müdür:	Genel Koordinatör:	G. Yayın Yönetmeni:	Y. İşleri Müdürü:
Bilgesu Erenus	Hasan Akgüç	M. Emin Sert	Erhan Tezgör	Servet Ulusoy
Yalçın Küçük	Şevki Ömeroğlu	Çelik Bilgin	İlhan Akalın	Orhan Gökdemir
Ahmet Zengin		Abdullah Keskin	Onur Erk	Felemez Ak
			Candan Baysan	İlhan Akalın
			Nejdet Kanbir	H. Kaya Eker
				Metin Ağaçgözgü
				Sedat Yılmaz
				Hasan Kara
				Nejdet Kanbir
				Kadir Güven

TESLİMİYET YA DA RED

I

İŞTE DEMOKRASİ... İŞTE SINIFSIZ YÖNETİM...

En Acımasız İşveren Sendikası MESS'in Genel Başkanı Devlet Başkanıdır.

Ticaret ve Sanayi Odaları'nın yıllardır Başkanlığını yapan Mehmet Yazar Milli Savunma Bakanıdır.

Bir işveren sendikası uzmanı olan ve başka hiç bir uzmanlığı olmayan İmren Aykut, Çalışma Bakanı'dır.

Türkiye'de asıl teslimiyet beyinlerdedir.

Gericilik asıl başarısını beyinleri zaptederek kazanmıştır.

Türkiye Odalar Birliği, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği'nin başkanı Mehmet Yazar "Milli Savunma" Bakanı olmuştur. Toplumda hiç bir yadırgama görülmüyor.

Tüccarın, sanayicinin, palazlanmış esnafın, borsacının yıllar yılı çıkarlarını savunmuş, bunların görüşlerini savunmuş, bunun içinde pişmiş, bunun içinde gelişmiş ve kendisi de bir zengin olmuş, Mehmet Yazar, "Milli Savunma" işlerini üzerine almıştır ve hiç kimse yadırgamamaktadır.

Yüksek paşalar memnundur.

Fıkra ya da köşe yazarları memnundur.

Bunların "ilericisinin" bir tek sorunu vardır: Turgut Özal. Özal'ın da bir zamanlar "DGM'yi ezdik, sıra MESS'de" sloganlarının hedefi olan Türkiye'deki en acımasız işverenleri bir araya getiren Madeni Eşya Sanayi Sendikası'nda yöneticilik ve başkanlık yaptığı unutulur. Tek sorun, Demirel ile İnönü'nün ellerinin kirlenip kirlenmemesi kalıyor.

Bütün bunlara, bir işveren sendikasından eylülist Danışma Meclisi'ne ve buradan da ANAP Çalışma Bakanlığı'na sıçrayan İmren Aykut ekleniyor.

SINIF HÜKÜMETİ

Tam bir sınıf hükümeti olduğu hiç bir zaman bu kadar açık olmamıştır. İşçilerin sorunlarının, bir işveren sendikası uzmanına, ulusal savunmanın bir tüccar ve borsa sahipleri örgütü başkanına, devletin temsilinin ve yönetilmesinin bir acımasız işveren sendikası yönetimine bırakılması ve buna da "demokrasi" denmesi, belki de dünyada ilk kez ortaya çıkıyor, Türkiye'de ilk kez ortaya çıktığı muhakkaktır.

Zenginler, hiçbir zaman bu kadar açık bir biçimde Türkiye'nin yönetimine el koymadılar.

Eskiden vekilleri ya da avukatları yönetime geliyordu. Şimdi artık saklamak gereğini duymuyorlar: Kendileri ve doğrudan memurları veya temsilcileri Türkiye yönetimine geliyor.

Bu gelişten, bir de anti-terör yasası olmasa, demokrasi bekleyenler var. Tam bir sınıf körlüğü yaşanıyor.

İleri kampta gericilik, sınıf körlüğüdür.

Türkiye'de demokrasi değil sınıf körlüğü var.

II
ÖZAL GİDİCİDİR

Türkiye'ye devlet başkanı olarak Deli İbrahim gelmiştir. Dördüncü Murat gelmiştir. Pehlivan Sultan Aziz gelmiştir. Ancak televizyon spikerliğine özenen bir devlet başkanı gelmemiştir.

Sığınmacılara yaptığı yardımı, yirmi dakika sesini değiştirerek anlatan bir kimseden devlet başkanı olmaz. Bush'la telefon görüşmeleriyle övünen bir kimseden devlet başkanı olmaz.

Telefon görüşmesiyle övünmek, bir aşağılık kompleksidir. Bir yandan "ne mutlu Türküm diyene" demek, diğer yandan "Bush'la telefonlaştı" haberlerini televizyona okutmakla devlet başkanı olunmaz.

TURGUT ÖZAL GİDİCİDİR.

Gitmesi için pek çok ekonomik neden vardır: Türkiye'de yaşam, geniş yığınlar için artık dayanılmaz haldedir.

Gitmesi için pek çok neden vardır: Özal, MESS başkanlığı yapmıştır. Özal, eylülist darbenin iştirakçilerindendir.

Gitmesi için pek çok neden vardır: Özal, Amerika'yı Türkiye'yi çağırmıştır. Türkiye tarihinde hiç bir zaman Türkiye bu kadar çok Amerika'nın kucağına oturmamıştır.

Gitmesi için pek çok neden vadır: Özal, maceracıdır. Özal, bugün Kuveyt'i orada yaşayan Filistinlilere işkencehane haline getiren El Sabah rejimini desteklemektedir. Özal, kardeş Arap halkının üzerine bomba yağmasından sevinç duymuştur. Özal, Arap çocuklarını ilaçsız bırakmıştır.

Gitmesi için pek çok neden vardır: Özal'ın dış politikası fiyaskodur. Özal'ın ekonomisi skandallarla doludur.

VE ÖZAL GİDECEKTİR.

Henüz gidişinin mekanizmaları belli değildir. Fakat Özal'ın gideceği kesin görünmektedir. Çünkü Türkiye bu kadar hafif ve bu kadar ağır, bir devlet başkanını kaldırmaz. Özal'ın şimdiki dayanağı ordu'dur, basındır ve tekellerdir. Bu dayanaklar teker teker dayanak olmaktan çıkacaktır.

ÖZAL YÜKSEK PAŞALARA GÜVENİYOR.

Yakın zamanda Washington Post'a verdiği bir demeçte Turgut Özal, Ordu'ya güvenini dile getirmiştir. Artık Ordu'dan darbe beklenmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu, Amerika'ya Ordu'yu eline aldığı mesajını vermek anlamına geliyor. Özal, Necip Torumtay'ın kendi Irak politikasına karşı çıktığını, ancak darbe yapmak yerine Genelkurmay Başkanlığı'ndan ayrılmayı tercih ettiğini söylüyor. Bundan başarı notları çıkarıyor.

Özal, Necip Torumtay'ı kendisinin getirdiğini unutuyor. Necdet Öztorun'un Genelkurmay Başkanı olacağı sırada bir "saray darbesi" ile Torumtay'ı başkan yapan Özal'dır. Fakat aynı Torumtay, Özal'a karşı çıkmıştır.

Eğer darbe yollarını aramadıysa, şu anda darbenin şartlarının olmamasındandır.

PAŞALARA GÜVENİR MİSİNİZ?

Mustafa Kemal Paşa'yı büyük yetkilerle Anadolu'ya gönderen Devlet Başkanı Vahdettin ve Babaşkan Damat Ferit'tir. Zamanı gelince, Mustafa Kemal, her ikisinin ayağının altından toprağı kaydırabiliyor ve her ikisini lanetleyebiliyor.

Kenan Paşa, Demirel ile Ecevit'in üzerinde anlaşabildikleri

tek isim olduğu için önce Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ve daha sonra da Genelkurmay Başkanlığı'na gelmiştir. Etliye sütlüye dokunmaz, bir kenarda emekliliğini bekleyen Kenan Paşa'nın terfilerinde Ecevit ve Demirel imzaları bulunuyor. Kenan Evren, kendi terfilerini imzalayan Demirel-Ecevit ikilisini, Hamzaköy'e gönderiyor ve uzun yıllar bu ikisine siyaseti yasaklıyor.

Türk paşaları politikacıdırlar.

Önce kendilerini kurtarıcı haline getirirler. Sonra darbe yaparlar.

Türk paşalarının en son kurtarıcılıkları hatırlardadır. Daha Uğur Mumcu bile açıktan açığa Türk paşalarını kurtarıcı ilan edemiyor. Zaman ister.

Demirel'in Kenan Evren'e yönelttiği, darbe yapmadan önce iç savaşı neden önlemediği sorusunda gerçek payı var. Paşalar, önce kendilerinin kurtarıcı ilan edilmelerini beklerler.

ÖZAL GİDİCİDİR.

Mekanizmaları henüz belli değildir.

Belki en güvendiği bir paşa tarafından gönderilecektir.

Belki beceriksiz burjuva muhalefet tarafından gönderilecektir.

Belki birbirine karşı oynadığı uyduları tarafından gönderilecektir.

Ancak mutlaka gidecektir.

Belli olmuştur. ■

III

MİT VE AYDINLIK

Ünlü MİT raporunun hazırlayıcılarından Mehmet Eymür Milliyet'te anılarını yayınladı. Anılarda bilinmedik bir yan bulunmuyor.

Ancak Eymür, MİT'i "ulusçu" MİT ve Amerikancı MİT olarak ikiye ayırdı. MİT'te çalışırken Albay Çağlar ve Savaşman'ı Amerikan casusluğu yaparken yakaladıklarını anlattı.

Eymür, Aydınlık Gazetesi ve Doğu Perinçek'i Amerikan casusluğundan yakalanan MİT mensuplarıyla ilişki içinde olmakla suçladı.

İkibin'e Doğru Dergisi, MİT eski İstanbul Bölge Müdürü Albay Turan Çağlar'la irtibat halinde olduklarını kabul etti. Fakat diğer iddialarla ilgili cevapları ikna edici olmaktan uzak kaldı.

MİT ile Emniyet arasındaki sürtüşmelerde büyük bir sadakatla İstanbul Emniyeti'nin yanını tutan Milliyet Gazetesi, belki de MİT'le arasını yeniden kurmaya çalışıyor. Mehmet Eymür'ün yer yer solda sevilen isimlere de çamur atmaktan başka bir işlevi olmadığı anlaşılan anılarını yayınladı.

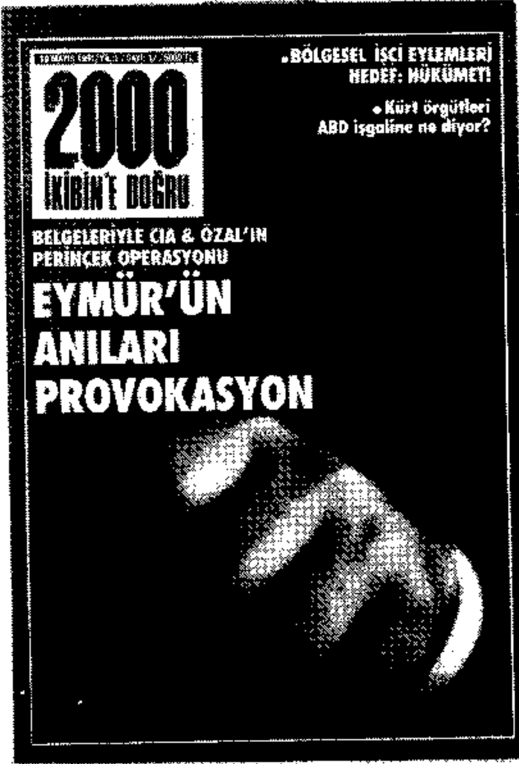
Doğu Perinçek'in yönetimindeki İkibin'e Doğru Dergisi, Eymür'ün anılarında Perinçek ve yine Perinçek tarafından Eylülist düzen öncesinde çıkartılan ve Türkiye solculuğunun büyük husumetini çeken Aydınlık Gazetesi ile ilgili bölümleri daha önceden yayınladı. Milliyet'te çıkmadan bu bölümlerin yayınlanmasını, İkibin'e Doğru, önemli bir gazetecilik olayı olarak gösterdi, anıların bir kopyesini elde ettiklerini açıkladı.

Zaman Gazetesi'nde Tahâ Kıvanç ise Eymür'ün anılarını pek çok gazeteye verdiğini elden ele dolaştığını, sadece Milliyet'in yayınlamayı kabul ettiğini yazdı.

AYDINLIK VE MİT

Mehmet Eymür'ün anılarında MİT'i sempatik gösterme, Hiram Abas'ı savunma önemli bir yer tutuyor. Bu nedenle Eymür, 12 Mart günlerinde Ulaş Bardakçı'nın öldürülmesi, Kızıldere Baskını türünden katliamları anlatmakla birlikte asıl MİT içindeki Amerikan ajanlarını nasıl yakaladıklarını ön plana çıkarıyor. Bunlardan birisi, Barış Manço'nun kayınbiraderi olan MİT İstanbul Bölge Müdürü Albay Turan Çağlar ve diğeri de Savaşman'dır. Bu ikisi Hiram Abas ve Eymür tarafından Amerika hesabına casusluk yaptıkları için yakalanıyorlar ve hapse mahkum oluyorlar. Bunlardan Albay Çağlar, hapiste, esrarengiz bir biçimde ölü bulunuyor.

Eymür, 1970 yıllarında Doğu Perinçek ve arkadaşları tarafından çıkartılan Aydınlık Gazetesi'ni, Amerikalılara mal ediyor. Aydınlık Gazetesi'nin amacının, Türkiye'deki Sovyet etkisinin kırılması olduğunu ve bu nedenle başta TKP olmak üzere Sovyet Politikasını benimsemiş bütün solcuları afişe etme görevini üst-

lendiğini, bunların çoğunu hedef haline getirdiğini ileri sürüyor.

ÇAĞLAR
ve
AYDINLIK

Bu yayın üzerine İkibin'e Doğru Dergisi, Eymür'ün anılarının yayınlanmayan bölümlerini de elde ettiğini belirterek,bir sayı ayırıyor. "Belgeleriyle CIA ve Özal'ın Perinçek Operasyonu' adı verilen bu sayıda, Eymür'ün yayınlarının amacının Perinçek'i kötülemek olduğu ifade ediliyor. Ancak aynı sayıda MİT Albayı ve Amerikan casusluğu nedeniyle yakalanan ve hapiste ölen Çağlar ile irtibat halinde olduğu kabul ediliyor.

Bu, Doğu Perinçek ve arkadaşlarının MİT'ten bilgi aldıklarının ilk kez kabul edilmesi olmaktadır.

Eymür'ün yayınının Perinçek için bir tuzak olması ihtimal dahilindedir. Anılar, Yılmaz Güney, Ertuğrul Kürkçü türünden sevilen solcuları, sol toplum önünde küçük düşürücü ifadelere yer veriyor. Bunların bilinerek yapıldığı kesindir. Bunun dışında sol örgütler ve solcular hakkında da kuşku yaratılma isteği açıklıkla ortaya çıkıyor.

PERİNÇEK'TEN YENİ
AÇIKLAMALAR GEREK

Böyle olmakla birlikte Perinçek'in çıkardığı özel sayı iddiaların tümünü karşılamaktan uzak kalıyor. MİT'ten alındığı kabul edilen bilgilerle, Sovyet yanlısı oldukları için bazı gizli örgüt ve kişileri açıklamak, bilgi almayı aşan bir durum yaratıyor. Ayrıca MİT'ten bilgi almak, solculukla hiç bir zaman bağdaşmamalıdır.

Sorular artırılabilir. Fakat artırmamak gerekiyor. Ancak bu kadar önemli bir konuyu da üstü kapalı bırakmak ciddiyetsizlik olacaktır. Bu sorunun soğukkanlılıkla yaklaşarak ikna edici açıklamalara ulaşma ihtiyacı var. ■

IV
"KÜRTLER ARAPLAR TÜRKLER: VİETNAM YARATIRLAR"

Yalçık Küçük geçen ay içinde, Jeoloji Mühendisleri Odası'nda, Bilkent Üniversitesi'nde, İstanbul Açık Hava Tiyatrosu'nda, Batıkent Halkevi'nde seminerler verdi, toplantı ve panellere katılarak Kürt Sorunu üzerine konuşmalar yaptı.

Küçük, konuşmalarında, Irak Savaşı'nın tek galibinin Kürtler olduğunu dile getirdi. Kürt gerçeği, Türkiye'de ve bütün dünyada kabul edildi; Küçük bunun büyük bir ilerleme olduğunu ifade etti.

Toplantıda kendisini dinleyen Kürt kardeşlerine, "Kurtuluşunuz biz Türklerinkine benzemesin" diyen Yalçın Küçük, Irak Savaşı bahanesiyle Amerika'nın bölgeye yerleşmeye çalıştığını ifade ederek, "Kürtler, Araplar ve Türkler, Amerika'ya yeni Vietnamlar yaratacaktır" dedi. Bu sözler büyük coşkuyla karşılandı.

Yalçın Küçük'ün konuşmalarının çok kısa bir özetini sunuyoruz.

Bush, Başkan olduğu sırada, Amerikan gizli servislerince hazırlanan bir raporun bazı paragrafları, bugün Amerikan basınında sık sık yayınlanıyor. Buna göre, eğer Bush'un döneminde Amerika bir zayıf düşmanla karşılaşırsa, strateji bu düşmanı yenmek değil, hızlı ve kesin, kökten bir biçimde yenmek olmalıdır, deniliyor. Sadece yenmek değil, pişman etmek, Amerika'nın stratejisi olmalıdır.

Saddam Hüseyin teslim olur olmaz, Washington'tan çıkan ve bütün dünyaya yayılan "Vietnam Sendromu Sona Erdi" mesajı ile bu rapor açıklığa kavuşuyor. Böylece, Saddam'ı önce çok kuvvetli göstermenin ve arkasından hızla dize getirmenin de, Amerika'nın yiğit Vietnam halkından yemiş olduğu tokatın prestijine indirdiği darbeyi etkisizleştirmek amacına yöneldiği belli oluyor.

ROBERT COMMER ve BÖLGEYE YERLEŞMEK

Vietnam'da pasifikasyon uzmanlığı yaptıktan sonra Ankara'ya büyükelçi olan ve pasifize etmek üzere gittiği Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde otomobili yakıldığı için Türkiye'de fazla kalamayan Robert Commer Amerika'nın deneyimli bir strateji uzmanı sayılıyor. Bu arada Amerika'da yorumcular Commer'in bir tavsiyesini ön, plana çıkarıyorlar. Commer, bölge yönetimlerinin barış zamanında bölgede Amerikan varlığına razı olmadıklarını ifade ediyor. Amerika bu bölgeye yerleşmek istiyorsa bu bölgede karışıklık ve savaş olması gerekiyor.

Amerika, bu bölgeye yerleşmek istiyor. İsrail bu bölgede yalnızdır. Şah rejimi sona ermiştir. Bayar-Menderes kölelik dönemi tarihe karışmıştır. Amerika bu nedenle, Kürt şeyhlerinden, aşiret reislerinden bir Kürt varlığının bu bölgede İsrail'e destek yapılmasından yanadır. Bu Kürt devleti uyanıncaya kadar Amerika bir destek bulacağını düşünmektedir.

Amerika bu planından vazgeçmemiştir. Ancak Özal yönetiminin tam bir Amerikan uyduluğuna razı olması ve Rafsancani yönetiminin Amerika ile anlaşma kapılarını açması, Washington'da tereddütlere yol açıyor. Çünkü İran ve Türkiye, bir Kürt Devleti projesine kesinlikle karşı çıkıyorlar. Türkiye net olarak, İran gelecekte, Amerika'nın bölgedeki taleplerini karşılama vaadiyle Amerika'yı Kürt Devleti projesinden uzaklaştırıyorlar.

ASKER GİYSİLİ MİSYONERLER

Bu durumda Amerika'ya Güney Kürdistan'a asker giysili misyonerler göndermek düşüyor. Amerika, bölgede yerleşme şartlarını hazırlamaya başlıyor.

Şöyle böyle, Amerika'nın Kürt Devleti projesini önlemek için de olsa, bölgede kalış şartlarını hazırlayabilmek için sürekli savaş koşulları yaratma kaygısıyla da olsa, bu savaştan Kürt gerçeği çıkmış durumdadır. Savaşın şimdi net sonucu budur: Kürt Gerçeği, hem Türkiye'de ve hem dünyada kabul edilmiştir.

Türkiye'de tutuculuk önemli ölçüde gerilemiş bu gerçeği daha gerilerde yakalamak durumunda kalmıştır. Devletleştirilmiş basın Kürt gerçeğini daha geri mevzilerde yakalayabilmek için seferber olmuştur. Tutuculuk, tümden reddi bırakmış ve Kürtler arasında tutucu müttefikler aramaya başlamıştır.

TÜRKLERİN KURTULUŞU ve KÜRTLERİN KURTULUŞU

Türk Kurtuluşu muhafazakar olmuştur. Türk kurtuluşu, toprak ağalarına, Kürt şeyhlerine, aşiret reislerine dayanmıştır. Türk kurtuluşu her zaman emperyalist güçlerle uzlaşma noktası aramıştır. En ayrı olduklarını düşündükleri yerde de, yine de Büyük Britanya ile uzlaşma planları düşüncesini atamamıştır.

Bu nedenle Türk Kurtuluşu bitmemektedir. Sürekli kurtuluştan söz edilmektedir. İkinci Kurtuluş, İkinci Kurtuluş Savaşı, ve diğerleri birbirini izlemektedir.

Emperyalizmden medet uman, emperyalizmle bağları koparamayan, şeyhlere, zenginlere dayanan bir kurtuluş kurtuluş olmamaktadır.

Kürt hareketi, Türk kurtuluşunun bu yanını da göz önünde tutmak durumundadır.

GÜÇLÜKLE ve GÜÇLE VARILAN NOKTA

Kürtler bugün yüz yılı aşan özgürlük ve kimlik mücadelesinde çok ileri bir noktaya ulaşmışlardır. Ulaşılan noktaya güçlükle ancak güçle gelmişlerdir.

Bir güçlük noktasındadırlar. Bu nokta daha soğukkanlı değerlendirmelere imkan verecek bir durumdur. Kimlik arayışını, Kürt insanını değiştirme ve geliştirme proğramını daha kararlılıkla gerçekleştirme kapıları açılmaktadır.

Kürtler, kendi güçlerine dayanmak ve güvenmek durumundadırlar.

Artık emperyalistlerin dış politika oyunlarına alet olmayacak ve bunlardan çare ummayacak bir konumdadırlar.

Kürtlerin bütün güçleri kendileridir. Bunun dışında bölge halklarının devrimcileridir. Devrimciler devrimcilerle beraberdir.

Şu anda Amerika bölgede kalıp kalmamak konusunda kuşkulu görünmektedir. Ancak eğer bölgede kalmaya karar verirse, Kürtler, Araplar ve Türkler, Amerika'ya çok daha acı Vietnamlar yaşatacaklardır.

Bu bir görev ve büyük bir onurdur. ■

İTİNİZ

Sıraselvilere yeni dikilen
Beş yıldızlı otelin kapısına
Push it diye yazmışlar.

Elin amerikanı
It'e push der
oysa bizde puşt
iki okka gaza
Koca dünyayı çocuklarıyla
Ölüme salan it demektir.

Müştak Erenus
8 / 6 / 1991

V

DEVLETİN YENİ MEVZİLERİ Mİ?

Hilmi Yavuz-Aziz Nesin dalaşmasından Yazarlar Sendikası'nın devletten iki yüz milyon alarak programlar yaptığı ortaya çıktı.

Mülkiyeliler Birliği Ankara Merkezi Mandel'i, Bilar-İstanbul Grubu Kagarlitskiy'i, Mülkiyeliler İstanbul Şubesi, Mary Kaldor'u davet ediverdi.

Üniversiteler, ilk kez Mülkiyeliler'in davetine salonlarını açtı.

Sadun Aren veya Halil Berktay varken Kagarlitskiy'e konferans verdirmek, devrimden dönüşe taze kan vermek değilse ne oluyor?

Devletin bu davetlerden memnun olduğu açıktır.

Devlet basını davetli gelenlere itibar göstermekte gecikmemiştir.

Davetlere karar verilirken devletle temas oldu mu?

Mülkiyeliler Birliği Ankara merkezi birden bire trotskizme merak sardı.

Ernest Mandel, Mülkiyeliler Birliği'ne konuk oldu.

Mülkiyeliler Birliği'nin sadık muhalifi Siyasal Bilgiler Fakültesi, birden bire bu "komünist" ve Mülkiyeliler Birliği davetlisine konferans salonunu açıverdi. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü de üniversitenin konferans salonunu açtı.

İşte Türkiye'de böylece üniversiteler de "komünist" iktisatçılara konferans verdirmeye başladılar.

Fakat bir terslik oldu. Ankara Üniversitesi Konferans salonunda verilen konferansta, pek karar veremeyen izleyiciler, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki konferası yarıda kesiverdiler. İyi bir iktisatçı olan Mandel, komünizm üzerine konuşmaya başlayınca Türkiye'deki seviyenin de çok altına düştü ve dinleyicisiz kaldı.

ZEYBEK'TEN MANDEL'E

MHP'den ANAP'a transfer olan Kemal Zeybek'in Kültür Bakanlığı'ndan yüz milyonlar alarak sinema şenlikleri düzenleyen Mülkiyeliler Birliği'nin karşı devrim yolunda rol almaya hazırlanması belki şaşırtıcı bulunmayabilir. Ancak birden bire, Adam Smith'in "gizli eli" harekete geçmiş görünüyor; Mülkiyeliler Birliği İstanbul Şubesi de, Üzeyir Garih, Hüsamettin Cindoruk ve her gün taze kan Tansu Çiller'i konuşturmaktan sıkılmış ve lokanta müşterilerini sıkmış olmalı ki, "Kaldor'un Kızı" Mary Kaldor'u çağırıverdi. Murat Belge ile birlikte devrimsiz, sosyalizmsiz güzel bir dünya için vaazda bulundular.

Bu yetmiyormuş gibi, Bilgesu Erenus ve Yalçın Küçük tarafından kurulan Bilar'a sığınan bir grup aydın da, Boris Kagarlitskiy'i getirip, dinleyicilerine ve Cumhuriyet Gazetesi'ne takdim etmekte gecikmediler. Kagarlitskiy, Sovyetler Birliği'nde kalan bir Ekim Devrimi karşıtıdır. Söyleyecekleri, Sadun Aren veya Halil Berktay'ın söyleyeceklerinden çok geridir.

DAVETLERİ KİM FİNANSE EDİYOR?

İstanbul şiir şenliği nedeniyle Aziz Nesin, şenlik *yöneticilerinden* Hilmi Yavuz'u eleştirince Hilmi Yavuz da, "tencere dibin kara seninki benden kara" diyerek Türkiye Yazarlar Sendikası'nın devletten iki yüz milyon lira alarak çok ilerici ve çok aydın ve aynı zamanda son derece yazarsal programlar yaptığını açıklayıverdi. Aziz Nesin de parayı aldıklarını ancak ceplerine atmadıklarını söyledi.

TÜYAP da, kitap fuarına, Sovyetler'den ve Yunanistan'dan yazar getiriyordu. Bunların hepsini T.C. Dış İşleri Bakanlığı finanse ediyordu. Kuşkusuz Bakanlık, geleceklerin Türkiye'de ne yapacaklarına karışmıyor, ancak kimlerin gelebileceği konusunda nazik uyarılarda bulunuyordu.

T.C. CÖMERTTİR

Devlet, keseyi açmıştır.

Devlet, insanları devlet sanatçısı yapmıştır ve çok büyük aylıklara bağlamıştır.

Devlet sanatçıları, devletten arpalık sahibidirler.

Yeni yeni devlet sanatçıları olacaktır. Zülfü Livaneli, Timur Selçuk, devlet sanatçılığını hak etmişlerdir. Livaneli, Selçuk'un devlet sanatçısı yapılmaması büyük bir haksızlıktır. Aziz Nesin de devlet sanatçısı olmalıdır. Bunların hakkı yenmemelidir.

Sanatçı, devletine hizmetkar olduktan sonra devlet sanatçısı yapılmalıdır. Diğer devlet sanatçıları gibi devletten ulufelerini almalıdır.

BU GEZİLER DEVLETTEN YARDIM ALDI MI?

Ankara Mülkiyeliler Birliği, İstanbul Mülkiyeliler Birliği, İstanbul Bilar, bu devlet hizmetleri nedeniyle devletten yardım aldılar mı? Almamış iseler, hakları yenmiştir. Almadılarsa, haksızlıktır. Ankara Bilar, Ankara Mülkiyeliler Birliği, daha önce bazı çalışmaları nedeniyle MHP'den dönme Zeybek'ten büyük miktarda yardım almışlardır. TÜYAP türünden ticari bir kuruluş, Sovyetler'den, Doğu Avrupa'dan davetlerini devlete ödettirmiştir.Türkiye'nin yazarlarının sendikası TYS, önemli hizmetleri karşılığında devletten iki yüz milyon almıştır.

Eğer İstanbul Bilar, eğer Ankara Mülkiyeliler, eğer İstanbul Mülkiyeliler, bu önemli davetlerinden dolayı devletten bir zarf almadılarsa, hemen Danıştay'a gitmelidirler. Hakları yenmiştir. Devlete önemli hizmet yapmışlardır. Karşılığını almalıdırlar.

Karşılıklarını alacaklar.

Toplumsal Kurtuluş, Türkiye Cumhuriyeti'ne önemli hizmetlerin karşılığının alınıp alınmadığını yakından izleyecektir. Haksızlık olmamalıdır. ■

VI
ALTAN ÖYMEN SENİ HEDEF ALIYORUM

21 Mayıs tarihli Milliyet'te, birgün önce polisçe öldürülen iki devrimcinin, polis notlarına dayanılarak, üç polisin katili oldukları ve çatışmada öldükleri, sür manşet verildi.

Bir gün sonra bunun doğru olmadığı, çatışma değil "infaz" olduğu iddiası Güneş Gazetesi'nde manşet olurken Milliyet aynı haberi 14. sayfasına kısa bir haber olarak geçti.

Bu gelişmeler üzerine Yalçın Küçük, Milliyet Başyazarı Altan Öymen'e bir mektup gönderdi.

Yalçın Küçük mektupta, Altan Öymen'e, yapılanın gazetecilik olmadığı, bundan sorumlu olacaklarını ve kendisinin sorumlu tuttuğunu, eğer "infaz" gerçek ise suç ortağı olduklarını ifade ediyor.

Mektupta ,"Artık basın olmaktan çıktınız. Artık devletleştiniz. Artık devletten, yürütmeden, ayrı bir "kuvvet" değilsiniz. Artık resmi gazetesiniz" diyen Yalçın Küçük, mektubunu şöyle bitiriyor;

"Sonunda ya siz artık böyle haberler yazamaz, olursunuz. Ya da ben böyle uyarılar yapamaz hale gelirim. İşte meydan ve görürüz"

Yalçın Küçük, bu konuda Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'ye de bir mektup yazarak Basın konseyinin görevinin "saraylarda resmi toplantılar yapmak yerine bu tür iddaları incelemek ve basını polisten kurtarmak" olduğunu ifade etti.

Sevgili Altan Öymen,

Bu mektubu büyük bir üzüntü ve derin bir infial ile yazıyorum. Günlerdir, beni teskin edecek ve bu mektubu yazmamı gereksiz yapacak bir açıklama bekledim; olmadı.

21 Mayıs 1991 tarihli Milliyet Gazetesi'nin birinci sayfasını, "Ölüm Timi Ele Geçti" haberine ayırmışsınız. Bir gün sonra ise on dördüncü sayfada küçük bir haberiniz var: "Olay Bir İnfazdır." Tırnaklar, haberde yer alıyor ve sana, bu mektubu "olay" ile ilgili olarak yazıyorum.

Neden sana yazıyorum? Üç nedenim olduğunu düşünüyorum. Birincisi, gazetenin, sahibiyle birlikte üçüncü ve sahibi çıkarılırsa, ikinci sorumlususun. İkincisi, seni tanıyorum. Üçüncüsü, birlikte gazetecilik yaptık; gazetecilikte senden öğrendiklerim çoktur.

Bu mektubu ise üç nedenle yazıyorum. Birincisi, bu yaptığınız gazetecilik değildir; bunu bildirmek istiyorum. İkincisi, bu yaptığınızdan sorumlu olursunuz. Üçüncüsü, ben, seni sorumlu tutuyorum.

Biz halkımızı sokakta bulmadık.

Eğer bu gerçekten "infaz" ise, suç ortağı oluyorsunuz.

Polis notlarını haber yapmak gazetecilikte yoktur.

Olmayan çatışmayı çatışma olarak göstermek gazetecilikte yoktur.

Kanlı hücre baskınında yakalananlar "3 polisin katili"...

'Ölüm timi' ele geçti

Yasadışı örgütte bir de İsviçreli kadın militan

...kamerada iki peruk, yüzü tamamen kapatan maskeler, el yapımı bombalar ele geçirildi. TV kanallarına sızarak korsan yayın yapmaya yarayan elektronik aletler de kanlı baskından sonra bulundu (Fotoğraf: Erkan AVCILAR)

- İkisi Bağcılar'da biri de Beşiktaş'ta üç polisi tuzağa düşürerek şehit eden yasadışı örgütün Kadıköy ve Beylerbeyi'ndeki iki hücre evi, Siyasi Şube ekiplerince basıldı. Kadıköy Hasanpaşa'daki baskında biri kadın iki militan öldü. Operasyonlarda 8 kişi yakalandı. Teröristlerden birinin İsviçreli Claudia Vera Tırtır olduğu belirlendi

- **Hasanpaşa'daki örgüt evinde meydana gelen çatışmada ölenlerin Hatice Dilek ile boşandığı eşinin kimliğini kullanan ve örgütün ölüm emirlerini veren İsmail Oral olduğu anlaşıldı. Evde ölen kadın militanın sekiz yaşındaki oğlu Özgür Cihan Arslan tuvalette korkudan perişan vaziyette bulunarak İzmit'teki babasına teslim edildi**

- Beylerbeyi'ndeki operasyonda ise üç terörist örgüt dokümanlarıyla birlikte yakalandı

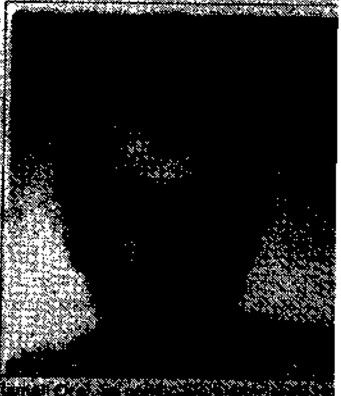
HABERİ 14. SAYFADA

ÇATIŞTI-ÖLDÜ Polisin teslim ol çağrısına ateşle karşılık veren militanların sonu ölüm oldu. Hatice Dilek adlı militan kapıyı kırarak eve giren polislere Kalaşnikov'u ile ateşe başladı. Kadın militan çatışma sonucu salonda vurularak ağır yaralandı ve hastaneye götürülürken öldü.(Fotoğraf: Mustafa Bakacak)

Hemşire Hatice Dilek silahı ile polislere karşı koydu, salonda vurularak öld...

"yakalayıp öldürdüler" diyerek polisi suçladılar.

'Olay bir infaz

KADIKÖY

Milliyet 22 Mayıs 1991, sf.14

Bir haberi tahkik etmeden yazmak, gazetecilikte yoktur.

Görmediğiniz ve iki insanın hayatı ile sona eren olayları görmüş gibi hikaye etmek gazetecilikte yoktur.

Yıllardır, polis ve basın ilişkisini yazıyorum.

1987 yılında, Dev-Sol ile ilgili benzer bir olayda İstanbul'a kadar gelip basın toplantısı yapmıştım. Basında, gazeteci yerine polis memuru çalıştırıldığını ileri sürdüm. Üç isim verdim. İkisi kesinlikle doğru çıktı. Daha sonra yayınlanan MIT raporu, bunların polis ile içiçeliğini bir kez daha doğruladı. Hürriyet, yaptığım basın toplantısını, "Yalçın Küçük Hedef Gösteriyor" başlığıyla verdi. Kimseyi hedef göstermedim. Basın toplantısı açıklamalarımı, Cemiyet Başkanı Nezih Bey'e de gönderdim. Bana basın için hazırlanmış polis notlarını gönderdi; polis notlarını haber yaptıklarını ve bunun usül olduğunu açıkca yazabildi. Yazdıklarını "Bir Soran Olursa" adını verdiğim kitabıma koydum. Genç kuşaklar okuyorlar.

Basın toplantısında Milliyet'i açıkca ve bilerek ihmal ettim. Güvendiğim arkadaşlarım vardı. Ancak haber de gönderdim; eğer muhabiriniz hala Ercüment İşleyen ise, diğerlerinden farkı yoktur. Polisle içiçedir.

Altan Öymen, bu mektubumla kimseyi kimseye hedef göstermiyorum. Ancak seni hedef alıyorum.

Hikaye yazıyorsunuz. Kaleşnikofları görmeden kaleşnikof uyduruyorsunuz. Çatışma görmeden çatışma yazıyorsunuz. Uydurduğunuz çatışma evinde bir küçük çocuğun korkudan titrediğini ve polisin çocuğa şefkat gösterdiğini yazıyorsunuz. Çocuğun babası ise çocuğun kendisine güle oynaya geldiğini basın toplantısında açıklıyor. Çocuğun, annesinin öldürüldüğünü bilmediğini ilan ediyor. Siz, "infaz" ithamıyla karşı karşıya olan polisleri melek olarak gösteriyorsunuz. Hiç sıkılma kalmadı mı?

Altan Öymen, ricam şudur: Bu mektubumu kurullarınıza götürün. Aydın Doğan Bey'le, Doğan Heper Bey'le tartışın. Bu büyük yanlışı düzeltin ve bu büyük ayıbı ortadan kaldırın. Bunların bir daha yapılmamasını güvence altına alın. İçinizdeki, hepinizin bildiği polis memurlarını atın. Lütfen, ricamı yerine getirin.

Bir gücünüz yok; bunu yapmak durumundasınız. Kendinizi abartmayın. Mütareke yıllarında, Yeni Gün Gazetesi başyazarı Yunus Nadi, Vakit başyazarı Ahmet Emin, Sabah başyazarı Ali Kemal, Akşam başyazarı Necmettin Sadak, İkdam başyazarı Celal Nuri, Tasvir-i Efkar başyazarı Velid Ebüziyya bir araya geldiler ve Başkan Wilson'dan manda istediler. İstedikleri olmadı. Çünkü kendilerini güçlü sanan güçsüzdüler.

Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, ünlü kanun hükmünde kararnameler çıktığında Sizlerin yazılarına bakıp "bunlara ne oluyor?" diyordu. Anti-Terör yasası nedeniyle de bu tepkisini tekrarladı. Sizin alınganlığınızı anlamıyor; "biz bu yasaları kendilerini basın sananlar için çıkarıyoruz" diyor. Gerçekten, Sungurlu süjeleri doğru seçmemekle birlikte, kendilerini basın sananlar var.

Yaptıklarınızı, yapamadıklarınızı bilin; gücünüzü ölçün. Mehmet Ali Birand, gitti Öcalan ile görüştü. Ben o sırada hücrede idim; sonradan öğrendim. İlanlar vermişsiniz ancak DGM Savcısı Demiral, Size "dur" deyince durmuşsunuz. Gücünüz, bu kadar. Bize de "dur" dedi. Durmadık. Hücrelere koydular. Durmadık. Davalar açtılar, durmadık. Sonunda biz kazandık. Artık Özal da siz de Kürt sorunu üzerine yazabiliyorsunuz. Artık "büyük" basın, bu kendisini basın sananların izinden yürüyerek Bekaa Vadisi'ne hücuma geçti. Biz yap-

... olarak açıkladığı 2 kişiyi, 'hücre evi'nde değil, dışarıda öldürdüğü ...

Hatice Dilek, polisler tarafından götürülürken oğlu Cihan'a para vererek, "Babam ara, seni alsın" demiş

Korkunç iddia

Polisin yetkileri tartışılıyor

Hatice Dilek'in eski eşi Mustafa Arslan:

"Oğlumuz Cihan, polislerin eve hırsız girdiği için geldiğini sanmış. Annesinin üzerinde kan izi görmemiş. Aksi olsaydı, onu polislerden alırken güle oynaya bana koşmazdı. Evden sağ çıkan biri, bir kilometre ötedeki hastaneye, nasıl olur da ölü olarak gider".

İsmail Oral'ın amcası Barbaros Oral:

"İsmail'in üzerinde yoğun bir polis baskısı vardı. Öldürüleceğinden korktuğu için İzmit'e geldiğinde anne ve babasının yanında kalmaz, bizim eve gelerek yatardı. Sonunda korktuğu başına geldi".

Öldürülenlerin avukatı Mihriban Kırdök:

"Her ikisini de gördüm, başlarından vurulmuşlardı. Öldürmek kastıyla ateş edildiği açıktı. Cesetler çıplak olduğu için vücutlarının başka yerlerinde kurşun yarası görmedim. Evden çıkarıldıktan sonra polis otosunda öldürülmüş olmaları ihtimali çok kuvvetli. Alelacele otopsi yapılması da kuşku verici".

İHD Şube Başkanı Ercan Kanar:

"Komşularından öğrendiğimize göre operasyon sırasında silahlı çatışma meydana gelmemiş. Evden dışarı ateş açılmamış. Cesetler, ailelerine bildirilmeden otopsiye alınmış. Bu dehşet verici bir durumdur".

12. sayfada

Kazan 'Olay kuşkulu' Haberi 12. sayfada

Genelkurmay, Orgeneral Güreş'in 2 aydır maaşını almadı...

madık, Siz neredeyse Vadi'yi Kabe'ye çevirdiniz.

Altan, yeterli bir güçlülük duygusuyla, Size, bu konunun üzerine gitmeniz için yazıyorum.

"Küfür Romanları" kitabımı yazdığım zaman, hepiniz, toplumda mücadele edenleri hedef alan bir kaç genç yazarı övgü yağmuruna tutuyordunuz. Toplumu kendisine sorun yapan bir edebiyat yerine toplumsal düzeni sorun yapanları sorun alan bir edebiyat tekellerin özlemiydi; bu genç yazarlar bu nedenle övülüyordu. Küfür Romanları, bunları hedef aldı ve Milliyet'ten seksiyon şefi Ahmet Oktay da Küfür Romanları'na karşı korkak bir kampanya başlattı. Benim yine hedef gösterdiğimi yazdı ve Alev Alatlı'nın "Aydın Despotu Yalçın Küçük" kitabının reklam işlerini üstlendi. Bir etkisi olmadı; Küfür Romanları, hedefine ulaştı.

Artık etkisizsiniz. Bir ara bunu Mehmet Ali Birand da yazdı; üzüntüsünü dile getirdi. Neden etkisizsiniz, biliyor musunuz? Artık basın olmaktan çıktınız.Artık devletleştiniz. Artık devletten, yürütmeden, ayrı bir "kuvvet" değilsiniz. Artık resmi gazetesiniz.

Bu nedenle çoğunuz artık eski güzel yazılarınızı yazamıyorsunuz. Sen yazamıyorsun. Bunun yerine "Karşı Hücum" türü yazılar yazıyorsunuz.

Artık "Kanlı Hücre Baskınında Yakalananlar 3 Polisin Katili" diye haber yapabiliyorsunuz. Ölen iki kişinin yakınları, çevre sakinlerinin çatışma olmadığını söylediklerini basın toplantısında açıkladılar. Küçücük bir polis notunu bu kadar büyütenler, gazeteci olamazlar.

12 Mart'ta "uçak kaçırma" iddiasıyla gözaltına alınan ve benim Yıldırım Bölge toplama kampında ziyaret ettiğim Altan Öymen'den, eylülist darbe, neler çıkardı?

Eylülist darbenin ilk günlerinde polis hücrelerinden alınarak polis minibüslerinde "infaz"ile yaşamlarını yitirenlerle ilgili pek çok inandırıcı iddia dinledim. Bunların çoğunu "büyük" basın, resimlerle, "kaçarken vuruldular" türünden haberler yapıyordu. Birinde haberin hazırlandığını, gazetede basıldığını, ancak o gün, genç arkadaşlarımızın bağırması nedeniyle infazın gerçekleştirilmediğini de işittim. Bir gün sonra bir genç arkadaşımıza, "büyük" basında, kaçarken öldürüldüğü konusunda haber de okutturulduğunu işittim. Doğru mu; büyük ihtimaldir. Ancak bunları araştıracağım veya araştırması için bir genç araştırıcı arıyorum. Araştırmayı yöneteceğim.

Bunların hiç birisini bırakmaya niyetim yok.

Biz bu insanları sokakta bulmadık.

Biz bu insanlar için yaşıyoruz.

Bir "infaz" iddiası var. "İnfaz" hukukta başka , sol söylemde başkadır. Sol söylemde "infaz", yakalanan solcuların, elleri kolları bağlanarak, yargısız, belki işkence ile öldürülmesidir.

Eğer bu "infaz" iddiası doğruysa, suçtur. Siz, yayınınızla, bu suça ortak oluyorsunuz.

Bu nedenle pek rica ediyorum; lütfen bu olayın üstünü örtmeyin.

Yine tekrarlıyorum, kimseyi kimseye hedef göstermiyorum. Ancak hedef alıyorum.

Gücümü kendimden alıyorum.

Bir de halkımın vicdanı olmaya çalışıyorum.

Uyarmak istiyorum.

Peşini bırakmaya niyetim yok.

Sonunda ya siz artık böyle haberler yazamaz, olursunuz. Ya da ben böyle uyarılar yapamaz hale gelirim.

İşte meydan. Ve görürüz.

Selamlar.

Yalçın Küçük

Oktay Ekşi
Basın Konseyi Başkanı
Hürriyet Gazetesi
Başyazar
İstanbul

Oktay Bey,

Hasanpaşa'da iki insanımızın, evlerinden alınarak, "infaz" edilerek yaşamlarına son verildiği yolunda ciddi bir iddia var. Polisin, iki insanı, başına kurşun sıkarak öldürdüğü öne sürülüyor.

Basın, bunu bir çatışma olarak verebilmiştir.

Basın, görmediği bir olayı, kanlı bir çatışma olarak yazabiliyor.

Bu kaçıncıdır; bilmiyorum. İstanbul basını, polis notlarını, allandırıp renklendirerek haber yapabiliyor.

Altan Öymen'e gönderdiğim mektubun bir kopyesini sunuyorum.

Bana göre başında bulunduğunuz kuruluşun işi, saraylarda resmi toplantılar yapmak yerine bu tür iddaları incelemek ve basını polisten kurtarmak olmalıdır.

İlgilenmenizi diliyorum.
Saygılarımla.

Y. K

GEVŞETEN KEDİLER VE CUMHURİYET'İ TÜKETEN OKUYUCULAR

Bab-ı Ali'de çöküntü devam ediyor. En dip nokta mı sorusu soruluyor ve daha dip noktalar aranmaya devam ediliyor.

Cumhuriyet 42 çalışanının işine son verdi. Osman Ulugay köşesinde yöneticileri, çalışanların kişiliklerini gözönüne alamaz hale gelmekle suçladı ve kedileriyle oynayıp gevşemelerini tasviye etti.

Cumhuriyet Gazetesi gazeteciliğin ilkelerini yeniden belirledi.

TEKELCİ DÜZENDE DİP NOKTALAR

Nasıl bu noktaya gelindi? "Cumhuriyet'ten Okurlara" haftalık sütununun sorusudur. Basının tükenişi, genel manipülasyonu ile ilgili utangaç itiraflara da rastlanan bu sütunun 10 Haziran'daki tablosu şu: "Siyasal güç sahiplerinin yürüttükleri sistemli kampanya üç yıldan bu yana aynı şiddetle sürüyor. Ekonomik kriz, promosyon çaresizliği, TV'de bıktırıcı kampanyalar... İçerik sorunları... Kolay ve ucuz gazetecilik hevesleriyle hızlanan yıpranma... Ve sonunda bu nokta... En dip nokta mı bunu bilemeyiz".

Okay Gönensin, Ocak 1991'den bu yana basının toplam tiraj kaybını %35 olarak belirtiyor. Ama niye kaygılanıyor anlamak mümkün değil. Yukarda çizdiği tabloya göre, tiraj azalması genel bir sağlık belirtisi değil mi?

Ucuz ve kolay gazetecilik neden prim bulsun? Cumhuriyet partisi kolayca geçiyor 'içerik sorunları', 'siyasal güç sahiplerinin sistemli baskı kampanyası' vs. diyerek. Dünya yansa kilimleri yanmayacak.

SIKILANA KEDİ ve KIRKİKİ İŞSİZ

Cumhuriyet, öyle anlaşılıyor siyasal güç sahipleri arasında kendini dönem dönem (özellikle sola komiser gerektiğinde) hissediyor ve arada iktidarsızlık boşluklarına düşüyor. Böyle dönemlerde gazete yöneticileri yoruluyorlar ve çalışanlarını kişilikli insanlar olarak düşünemez hale geliyorlar. Kendilerine gelebilmeleri için en iyi yol kedileriyle oynayıp gevşemeleridir. Osman Ulagay köşesinde yazıyor. Başkent bürosuda bir kedi postalıyor. Paket bomba sanılıp polise haber veriliyor. Oyuncak kedi bir operasyonla Hasan Cemal'in masasına yerleştiriliyor. Cumhuriyet'in 42 çalışanının işsiz kalmasının portresi budur.

Tekellerin Türkiye'sinde hayat böyle devam ediyor. Bu en dip nokta mıdır bilemiyoruz. Ama Cumhuriyet'in tekeller düzenine yakayı iyice kaptırdığı kesindir. Bundan daha dip noktalar aranmaya devam ediliyor.

CUMHURİYET'İ TÜKETEN OKUYUCULAR

Zeki Saral eski bir Cumhuriyet mensubudur. Kalemlerin ihaneti kitabında, Cumhuriyet gazetesinin işverenlere gönderdiği bir reklam isteme kataloğunu da inceliyor.

Katalog "Cumhuriyet'e yaptığınız 2 milyarlık yatırım size 168 milyar sağladı" spotuyla sunuluyor. Toplam Bab-ı Ali tirajının mütevazi %4.6 sının sahibi Cumhuriyet, toplam reklam gelirinin %9.2 sini edinmekle övünüyor.

Sizce, bir gazetenin doğru mecra'da aktığının kriterleri nelerdir? Gazetecilik okulunda temel ilkeler sınavında değilsiniz. Rahat cevap verin, aklınıza geleni söyleyin. Ancak kolay değil, şu cümleleri bir araya getiremezsiniz. "Tiraj mecra seçiminde en önemli ölçü değildir. Önemli olan, o tirajın kimlerden oluştuğudur. Bir gazetenin okuru ne kadar harcar? Bu okurun yapısı ne kadar değişkendir? Evinde hangi eşyalar bulunur? Önümüzdeki günlerde neleri satın almayı planlıyor? Okuduğu gazeteyi hangi sıklıkla ve etkenlerle değiştirir? Bütün bu soruların yanıtı bir gazetenin doğru mecrada olup olmadığını saptayabilecek göstergeler" Evet, gazetecilik dediğiniz budur işte.

İlkeler yeniden yazılıyor, gazete okur anketi yapıyor ve Cumhuriyet okurlarının belli bazı eşyaları satın alma eğilimlerinin, Türkiye standartlarının çok üzerinde olduğunu saptıyor. Cumhuriyet, okurlarının hepsinin iyi birer tüketici olduğunu ilan ediyor.

Ankete göre son iki yılda video ve renkli TV alan okur sayısı 11 bin ve 22 milyar lira harcamışlar.

150 milyonluk reklama Cumhuriyet okurunun cevabı 32 milyarlık çamaşır makinesi tüketimi.

Zeki Saral

12 Eylül Basınının İkinci Yüzü

Kalemlerin İhaneti

Cumhuriyet

ANA HEDEF ATATÜRKÇÜLÜK

Bulaşık makinesi üreticileri yine son iki yılda 65 milyonluk reklam verdiniz ve 14 milyarlık satış yaptınız.

731 milyon verdiniz ve 18 milyarlık bilgisayarınız alındı.

Sadece 363 milyonluk reklamınızın karşılığı 82 milyarlık otomobil satışıdır.

Tekellerin değerli yöneticileri Cumhuriyetin okuru bilinçlidir. Siz yeter ki tiyoyu verin. Göz kırpın, gizemli kelimeyi bulun. Bir kelimelik ilanınız yeter.

Onlar sizin bir işaretinizi bekliyor.

OSMANBEY'LİLER ŞİŞLİ'LİLER

Türkiye solculuğunun tüketimciliğe karşı çıkışıyla, liberalizmi karşısına aldığı uzun populist yıllardan sonra, tüketmekten hiç caymadığı, gazetesi Cumhuriyet tekamülün parlak örneklerini veriyor. Cumhuriyet yönetiminin çizgiyi aşan muhabirlerine çok hoş bir uyarısı vardır: Siz bu gazeteyi ne sanıyorsunuz. Osmanbey ve Şişli küçük burjüvazisine yayın yapıyoruz biz. Öyleyse Cumhuriyet başarılı bir gazetedir. Okur-kitlesini seçebilen, istikrarlı bir yayındır. Sorun bizdedir. Tutturduk bir basın dördüncü kuvvettir diye gidiyoruz. Kuvvetli olmalarını, toplumsal yaşam ve mücadeleyi objektif olarak vermelerini gazetecilik yapmalarını istiyoruz.

KUVVETLER ve NUMARALARI

Numaralı kuvvetler döneminin bittiğini anlamıyoruz. Devlet ve onun değişik alanlarda kurumları var.

Basının bittiğini görmüyoruz. Hepsini alın ve belli, hem nazik hem önemsiz dengeleri kurarak bir senteze gidin. Partisi eksiktir. Sentez yaratıcı politikacılarını bekliyor. Türkiye o zaman düzlüğe çıkacaktır.

Anlaşılan keyfi bir tutumla 42 kişi işten çıkarılıyor. Ve Hasan Cemal kendisine gönderilen biblo kediyi keyifle masasına koyuyor.

BU GÜNLER NASIL YAZILACAK?

Pompei'nin son günleri, Sodom ve Gomore. Böyle keyifle yaşanan bir çöküşü tarih acaba nasıl yazacak.

Evet, Türkiye'de hala dip nokta aranıyor.

Tekeller düzeninde çürümenin dibi yoktur.

Tekeller rejiminin dibi çıkmıştır.

ÇİFTE STANDART DEĞİL SINIF TAVRI

15-16 Haziran, Türkiye'de işçi sınıfının mücadele tarihindeki en şanlı sayfalarından biri. Bu gün için sayfalarca yazılar yazıp, günün 'anlam ve önemini' belirten bir uğraştan ziyade somut bir eylemlilikle bu en büyük eylemi kutlamak istedik. Bunu yaparken, aynı zamanda Küba halkının emperyalizme karşı sosyalizm bayrağını dalgalandırışını ve kararlı direnişini selamlamak istedik. Bu vesile ile 16 Haziran'da bir salon toplantısı organize ettik. Ancak, yadırgamadığımız bir tavırla karşılaştık; toplantı yasaklandı.

Buna ilişkin gelişmeleri ifade eden metinleri sunuyoruz.

DİRENİŞ GÜNÜ

15 - 16 HAZİRANI ANMA ve KÜBA HALKIYLA DAYANIŞMA

Umutsuzluk kaçar türkülerinden
Ölüm, orada yer bulamaz kendine
Orada umut, direniş ve güç
Ateş, inat ve öfke

KONUŞMALAR	ŞİİRLER	MÜZİK
Orhan İyiler	Arif Damar	Bilgesu Erenus
Yalçın Küçük	Müştak Erenus	Grup Denge Azadî
Sırrı Öztürk		Grup Yorum
Munzur Pekgüleç		Metin-Gülbahar

Düzenleyen: Toplumsal Kurtuluş
Sunucu: Bilgesu Erenus

Yer: Sarmaşık Düğün Salonu
Şehzadebaşı Cad.N0: 40
Direklerarası Pasajı
Vezneciler/ İSTANBUL

Tarih: 16 Haziran 1991
Saat: 12.30

VİLAYET MAKAMINA
İSTANBUL

Aşağıda isim ve imzaları bulunan bizler, tertip komitesi olarak; işçi sınıfının mücadele geleneğini kutlamak ve sosyalizmi yaşatmaya çalışan Küba Halkı ile dayanışmak amacıyla bir toplantı düzenlemek istiyoruz. Gerekli evraklar ekte sunulmuştur.
Gerekli işlemin yapılmasını arzederiz.

T.C
İSTANBUL İLİ
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
GAYRETTEPE

14 Haziran 1991

Sayın ...
Tertip Komitesi Başkanı

(...)

..."işçi sınıfının mücadele geleneğini kutlamak ve sosyalizmi yaşatmaya çalışan Küba halkı ile dayanışma" amacıyla düzenlemek istediğiniz Toplantı, 2911 Sayılı Kanunun 17. maddesi ve 5442 Sayılı iller İdaresi Kanununun 11/C maddeleri muvacehesince İl Makamının 14/6/1991 gün ve 46122 sayılı yazıları ile uygun görülmeyerek yasaklanmıştır.

Bilgilerinize tebliğen rica ederim.

Vali Emriyle

Erdoğan İZGİ
Vali Yardımcısı

Devrimci ve Sosyalist dostlar,

Bildiğiniz gibi bugün, 15-16 Haziran'ı Anma ve Küba Halkıyla Dayanışma amacıyla bir toplantı düzenlemek istiyorduk. Ve yine bildiğiniz gibi toplantımız yasaklandı.
Bunu yadırgadığımız söylenemez, ama şu da bilinmeli ki peşini bırakacak değiliz. Her gün bir kez daha ortaya çıkan ve öteden beri bilinen burjuva yasalarının göstermelik oluşu, son yasal düzenlemeler vesilesi ile bu göstermeliğinden de arındı. Ama biz peşini bırakmayacağız, Direniş Günü'nü kutlamak için yeniden başvuruda bulunacağımız gibi diğer yandan da kendi yasalarını ya değiştirmeleri ya da uymaları gerektiği, yani yasaklamanın kaldırılması gerektiği yönünde dava açacağız.
Artık devletin seçmeciliği daha net gözleniyor. Devrime, yeni ve güzel bir dünyaya, sosyalizme tövbe edenlerle bunda inat ve ısrar eden, bu uğurda her türlü yolla mücadele edenleri daha bir ayırarak davranıyor.
Kimseyle kendimizi kıyaslamak istemem. Ancak iki örnek vermek istiyorum. Geçtimiz günlerde iki ünlü isim Türkiye'deydi. 4. Enternasyonal'in ünlü ismi Ernest Mandel ve Sovyetler Birliği'nden Sosyalist Parti'nin ideolog ve yöneticilerinden Kagarlitskiy geldiler. Bunlar bir dizi toplantı ve panellere katıldılar. Hatta Mandel'e devletin üniversiteleri salonlarını açtı. Biz ise özel sektörün bir salonunun bize kapatılmasıyla karşılandık.
İkincisi ise şu; SBP'nin, yine bugün düzenlemek istediği bir toplantıya izin verildi ve şu saatlerde Kartal semtinde sürüyor. Yadırgamıyoruz.
Saflar daha nettir. Biz sınıf ve devrim dediğimizden sopayla karşılanmalıydık. Yadırgamıyoruz.
O halde kim olduğumuzu ve devlet ve yasaları karşısındaki konumumuzu daha bir kavrayıcı davranmalıyız. Düzenin tıkandığının bir göstergesi olarak algılıyoruz. Şiddetini saklayamıyacak kadar sıkışmıştır. Seviniyoruz. Daha da sıkışması için mücadeleyi yükseltmeliyiz, yükselteceğiz. Uygulamayı şiddetle protesto ediyoruz.
Yaşasın İşçi Sınıfının Şanlı Haziran Direnişi ve Mücadelesi! Yaşasın Küba Halkının Emperyalizme Karşı Direnişi!

Tertip Komitesi Adına Başkan N. Kanbir

AGRESİF EMPERYALİZM

Rosa Luxemburg'un anısına

Yalçın Küçük

Tartışmanın iki yanı içiçe giriyor ve açıklığı önleyici bir etki yapıyor. Bir yan, emperyalistler arası keskin rekabet ve bunun sonucunda emperyalistler arası savaş oluyor; Lenin, buna iki tarafı da emperyalist savaş adını veriyor. İkinci yan, bir veya daha çok emperyalist kuvvetin, bir ya da daha çok emperyalist aşamaya gelmemiş ülkeye saldırmasıdır; birincisi, çok zaman ikincisini örtüyor.

Kautsky'nin açtığı "ultra-emperyalizm" tartışması, emperyalist savaşın birinci yanı üzerine kuruludur; bunun, emperyalist agresivite ile ilgili bütün tartışmaları asimile edecek bir düzeye ulaşmasının iki önemli nedenini görebiliyorum. Birisi geçmişe ve diğeri geleceğe yöneliyor; Ondokuzuncu yüzyılın sonu, tekelli devletler arasında Afrika ve Asya topraklarını paylaşmak için kızgın bir yarışa sahne oluyor. Daha da önemlisi, özellikle Büyük Britanya, Fransa ve Rusya, bu toprakları ve Osmanlı topraklarını paylaşmak için gizli birçok antlaşma imzalıyorlar; büyük ekonomiler, eksenlere ayrılıyorlar. Bu, Birinci Dünya Savaşı öncesinin gerçekliğidir; savaş ile birlikte bu keskin rekabetin sona erip ermeyeceğinin tartışılmasını normal karşılamak gerekiyor. İkinci neden, gelecekle ve sosyalist devrimle ilgili görünüyor; sosyalist devrimin kalıcılığı ve gelişmesi ile emperyalistler arası sert zıtlıklar arasında bir bağlantı kurulabiliyor. Öyleyse, ultra-emperyalizm tartışması, bir yanıyla, muhtemel sosyalist devrimin kendisini sürdürebilmesinin koşullarının araştırılmasından birisi oluyor.

Burada bu iki tartışmayı önce birbirinden ayırmayı ve sonra tekrar birleştirme imkanlarını araştırmayı öneriyorum. Çünkü bu iki tür agresivite'nin birbirinden bağımsız olmaması gerekiyor; ikincisinin, birincisini doğurma şansı var. Bu şansın ya da imkanın da tartışılması gerekiyor.

Eğer Smith'in "Wealth of Nations" çalışması, siyasal iktisadın ilk kapsamlı kitabı sayılıyorsa, Hobson'un "Imperialism" kitabını da emperyalizm disiplininin başlatıcısı saymada büyük yarar var; Batı düşüncesinde Hobson'un unutturulması belki de Smith'ten çok daha devrimci açıklıklara gebe olmasından ileri geliyordu. Hobson'dan bir paragraf alıyorum ve önemi nedeniyle de yine ana dilinden aktarıyorum: "Agressive imperialism, as our investigation has shown, is virtually confined to the coercion by stronger or better-armed nations of nations which are, or seem to be, weaker and incapable of effective resistance; everywhere some definite economic or political gain is sought by Imperial aggressor"* Çok güzel, Hobson, "agresif emperyalizm" tanımlamasını yapıyor ve bunun gerçekte daha güçlü ve iyi silahlanmış ulusların zayıf ve etkin mukavemet yete-

---

* J. A. Hobson, **Imperialism**, London, 1902-1988, s. 200.

neği olmayan uluslar üzerinde zor kullanması olduğunu ifade ediyor. "Emperyalist mütecaviz" bu zor uygulamasıyla, belirli "ekonomik veya siyasal" kazanç sağlamayı amaçlıyor; gerçekten bu paragrafın çok taze olduğunu belirtme gereği duyuyorum.

Hobson, emperyalist çağın, 1870 yıllarında başladığına işaret ediyor; Lenin, bunu kabul ediyor ve pekiştiriyor.* Türkiye açısından da uygundur; 1853-1856 Kırım Savaşı nedeniyle, Büyük Britanya ve Fransa, Rusya'ya karşı Türkiye'nin toprak bütünlüğünü korumak üzere bir büyük savaşa girmeyi göze alırken, 1877-1878 Turco-Rus savaşından sonra artık Büyük Britanya, Türkiye'yi paylaşım çizgisine dönüyor. Paylaşma çizgileri, tekrar ediyorum, emperyalistler arası ilişkileri savaş eşiğine getiriyor; ancak emperyalistler arası savaş programları, öyle sanıyorum, tek tek emperyalist ülkelerin, zayıf devletler üzerinde, örnek olsun Rusya'nın Türkiye ve Balkanlar'da hegemonya kurma programlarını gözden uzaklaştırma sonucunu doğuruyor.

Sosyalist devrimin kalıcılığı ve gelişmesi ile emperyalistler arası sert zıtlıklar arasında bir bağlantı kurulabiliyor. Öyleyse, ultra-emperyalizm tartışması, bir yanıyla, muhtemel sosyalist devrimin kendisini sürdürebilmesinin koşullarının araştırılmasından birisi oluyor

Bu, emperyalist agresivite'nin tek boyutlu olması demektir, Kautsky'nin "ultra emperyalizm" çözümlemesi sadece bir boyutta, agresivite'yi ortadan kaldırma amacını taşıyor. "Barışçıl kapitalizm" ise, diğer boyutla ilgilidir;** Birinci Savaş'ın ilk yıllarında hem Buharin ve hem de Lenin, barışçıl kapitalizm imkansızlığı üzerinde ısrarla duruyorlar. Şimdi, kısaca, bu nokta üzerinde durmak istiyorum.

* Lenin'in has anlamda emperyalizmi tartışmayan bir yazısında, 1917 Ocak tarihlidir, bir paragraf var; buraya almak istiyorum. "State capitalism", devlet kapitalizmi, nitelemesi yerine tekelli düzen ya da tekelli devlet demeyi, şimdilik, daha uygun buluyorum.

"Geçen yüzyılın altmışlı ve yetmişli yıllarında serbest rekabetin öncü ve ileri bir gücü olan ve yirminci yüzyılın başında tekelli kapitalizme, yani emperyalizme geçen dünya kapitalizmi, savaşta, yalnızca finans kapitalin daha büyük bir konsantrasyonu yönünde değil aynı zamanda devlet kapitalizmine doğru büyük bir adım attı." V. I. Lenin, **Collected Works**, Vol. 23, s. 287.

** Bu noktanın bir insanın ve sınıfın düşünce sisteminde turnusol kağıdı işlevi olduğuna inanıyorum. 1987 yılına kadar Sovyet marksizminin hep ciddi bir izleyicisi oldum ve büyük önem verdim. 1987 yılında SBKP Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov, barışçıl kapitalizm tartışmasını ortaya attığı zaman ve buna olumsuzlukla yaklaşmayınca, benim Sovyet marksizmi ile ilişkilerim koptu.

Şimdi hem o tarihe kadar sağlıklı ilişkim için ve hem de bu soruyla birlikte net kopuşumdan son derece hoşnutluk duyuyorum.

Nikolay Buharin, Lenin'e de yol açan, çalışmasında, şu netlikle yazıyor: "Kapitalist rekabet dünya ekonomisi alanına taşınca, kapitalist toplumda savaş, tek kapitalist rekabet yöntemidir".* Bu dönem, Buharin'in en devrimci olduğu yıllardır; Lenin, buradan ilerliyor.

Lenin, "barışçıl kapitalizm" tamlamasıyla evlenmeyi, marksizmden kopuş olarak görüyor. Bunu, en net bir biçimde, Buharin'in broşürüne yazdığı önsözde dile getiriyor. Aktarıyorum: "Particularly as regards Kautsky, his open break with Marxism has led him, not to reject or forget politics, nor skim over the numerous and varied political conflicts, convulsions and transformations that particularly characterize the imperialist epoch; nor to become an apologist of imperialism; but to dream about a "peaceful capitalism". Çok açıcı bir paragraf var; emperyalist aşamanın ihtilaflar, çalkalanmalar, transformasyonlar dönemi olduğu konusundaki vurgu çok önemlidir. Emperyalizmin, bir sükun ve barış dönemi olamayacağını, Kautsky'nin politikayı unutma veya reddetmesini ön plana çıkarmasının altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum. Lenin, bütün bunlar bir yana, Kautsky'nin marksizmden kopmasının tek ve net sonucunun "barışçıl kapitalizm" kavramına varması olarak görüyor. Lenin, "barışçıl" kapitalizmin yerini, "barışçıl olmayan, militan, felaket taşıyıcı" emperyalizmin almış olduğunu" yazıyor.

Güzel; ancak burada ben çok kısa olarak dünya düşüncesine Lenin katkısı üzerinde çok kısa bir parantez açmak istiyorum. Lenin, tekelli dönemin ve aynı anlama gelmek üzere emperyalist aşamanın, marksistidir. Bu hem Marx'ın düşüncesini sürdürmek ve hem de bu düşünceden belli ileri dönüşleri içermek anlamına geliyor. Bunları, burada, iki noktada toplamak istiyorum.

Birincisi, Lenin'in, dünya düşüncesine eşitsiz gelişme yasasını sokmasıdır. Tekelli dönem, eşitsiz gelişmeler dönemidir; Marx, bu yasayı görmekle birlikte, sisteminin içine sokamıyor. Lenin, bu yasayı bilmekle birlikte, yeterli ölçüde bilincine varamıyor. Ancak yer yer düşüncesinde çok önemli bir konum kazanıyor. Bunu şöyle de söylemek mümkündür; Lenin'in tüm katkılarının altında eşitsiz gelişme yasasının harekete geçişini görmek gerekiyor.

İkincisi, Marx'ın sistemini açmasıdır; Marx'ın sistemi, Batılı akademikleri bu yanı her zaman çekmiştir, kapalı bir kapıya sahip bulunuyor. Sistemin kapalı ya da açık olması, teknik, daha çok matematikçileri

* N. Bukharin, **Imperialism and World Economy**, 1915?-1973, yer yok, s. 54.

ve iktisatçıları ilgilendiren bir özelliktir; sistemin bütün süreçleri, bir dış manivelaya gerek göstermeden işliyorlar ve çözüme ulaşıyorlar.

Lenin, Marx'lı kalarak Marx'a en büyük katkısını buralarda yapıyor ve Marx'ın sistemini iki yerden açıyor. Bir: Marx'ta bilinç sistemin içinde doğuyor. Lenin, "Ne Yapmalı" çalışmasıyla sistemin kapalılığını bir neşterle açıyor ve bilincin dışardan verileceğini öneriyor. Çok büyük bir neşter'dir; buna karşın, Lenin'in marxlı kalabilmesi, sanıyorum, devrimciliğinden kaynaklanıyor.

İki: Marx'ın ekonomik sistemini, dış ticarete ve dış sömürüye açıyor. Marx'ın ekonomik yapısı, iktisatçı sözcükleriyle, tümüyle bir "kapalı" model'dir; Marx'a göre, sistemin olumlu veya olumsuz işlerliği için dış ticaret gerekmiyor. Lenin, bunu açmaya, geçen yüz yılın sonlarında kaleme aldığı *Razvitiya Kapitalizma v Rossii* ile başlıyor ve emperyalizm broşürü ile devam ediyor. Her ikisinde de vurgu eşitsiz gelişme üzerinedir.

Burada parantezi kapatarak Rosa Luxemburg'a geçmek istiyorum. Rosa, tutturduğu biçem açısından, Lenin'den ayrılıyor; Lenin, büyük katkılarına karşın, Marx'ı, önemli yerlerde açıkça eleştirmekten özellikle kaçınıyor. Ayrıntıda ciddi eleştirilerini dillendiriyor ve adımı koyuyor; özünde hep ortadoks bir Marxlı kalıyor.

Bunu hem doğru ve hem de eksikli buluyorum. Ne yazık, Lenin, Marx düşüncesine önemli katkılarını irdelemiyor; politikada yepyeni bir ekol olmakla beraber iktisatında Marx'a çok büyük bir bağlılığı sürdürüyor. Eğer Lenin, marksist politik düşünceye katkılarının iktisat uzantılarını geliştirmiş olsaydı, bugün Marxlı düşünce çok daha ileri bir yerde olabilecekti; buna inanıyorum.

Gramsci ile Rosa Luxemburg, başka mayada iki düşünür olarak ortaya çıkıyorlar; her ikisi de Marx'ın iktisatının, zaman zaman en önemli dayanaklarının, "yanlış" olduğunu ileri sürebiliyorlar. Bu kadar önemli değil, daha önemlisi, hem kendi anlayışlarında ve hem de başkalarının bakışlarında devrimci Marxlı'lar olarak kalabiliyorlar. Bu noktayı da çok önemli bulduğumu eklemem gerekiyor.

Gramsci ile Rosa Luxemburg, başka mayada iki düşünür olarak ortaya çıkıyorlar; her ikisi de Marx'ın iktisatının, zaman zaman en önemli dayanaklarının, "yanlış" olduğunu ileri sürebiliyorlar. Bu kadar önemli değil, daha önemlisi, hem kendi anlayışlarında ve hem de başkalarının bakışlarında devrimci Marxlı'lar olarak kalabiliyorlar.

Rosa, daha çok iktisatçıdır.

"Marx's diagram of enlarged reproduction cannot explain the actual and historical process of accumulation. And why? Because of the very premises of the diagram. The diagram sets out to describe the accumulative process on the assumption that the capitalists and workers are the sole agents of capitalist consumption."* Luxemburg, Marx'ın genişletilmiş yeniden üretim şemasının akümülasyonun gerçek ve tarihsel sürecini açıklayamayacağını açıklıkla ileri sürüyor; bu Marx iktisatının temel sonuçlarından birisinin temelden geçersiz olduğunu iddia etmekle aynı anlama geliyor."Peki, neden?" diye soruyor ve bu şemanın, tümüyle ve sadece kapitalistlerle işçilere dayanmasının, genişletilmiş yeniden üretimde kapitalist tüketimin sadece bu iki faktör, ajan da denilebilir, tarafından yapılmasının, sistemin temel çürüklüğü olduğuna inanıyor.

Marx'ın sisteminde, gerçekten Luxemburg'un ileri sürdüğü türden, sermayedar ile işçiden başka aktör yok mu, hiç kuşkusuz var. Ancak Marx'a göre, bunlar kapitalist akümülasyon döneminde değil, akümülasyon aşamasındadır ve kapitalizmin tarih öncesini temsil ediyorlar.** Kapitalist aşamaya gelindiğinde, yakın zamanlarda açıklıkla ve ısrarla yazıyorum, Marx kapitalizmin gücünü abartıyor. Marx'a göre, kapitalizm, üçüncü bir dünyaya ihtiyaç duymuyor.

Doğu Hindistan Şirketi, levant company, uluslararası düzende,yoksul yasaları, kulak kesmeler, kalça dağlamalar iç ekonomide; bunlar kapitalizmde var. Marx, bunların yokluğunu ileri sürmüyor; ancak Adem'in elmayı ısırması türünden bunlarda ilk günahlar oluyorlar ve kapitalizmin, tarih-öncesi aşamasını anlatıyorlar. Kapitalizmin kendi tarihinde ise, Marx'a göre, öylesine büyük bir dinamizm ve gelişkinlik sergileniyor ki, bunlara gerek kalmıyor.

Rosa, bu görüşte değil ve bu görüşe şiddetle karşı çıkıyor: "the process of accumulation elastic and spasmodic as it is, requires inevitably free access to ever new areas of raw materials in case of need, both when imports from old sources fail or when social demand suddenly increases" *** Luxemburg, kapitalist akümülasyonun esnek ve nöbetli niteliğine dikkat çekiyor ve kapitalizmin, hep yeni ham madde topraklarına girebilmek zorunda olduğunu

---

* Rosa Luxemburg, **The Accumulation of Capital**, London, 1913-1963, s. 348.

** "This primitive accumulation plays in Political Economy about the same part as original sin in theology, Adam bit the apple and thereupon sin fell on the human race"
"It appears as primitive, because it forms the pre-historic stage of capital and of the mode of production corresponding with it." K. Marx, **Capital**, Vol. I, s. 1713 ve 715.

*** Rosa Luxemburg, **The Accumulation of Capital**, op, cit., s. 358.

ön plana çıkarıyor. Luxemburg, çok açıklıkla, kapitalizmin ancak tüm toprak ve iklimlere, istediği zaman ve tam olarak girebilme imkanına sahip olduğu sürece tümüyle gelişebileceğini yazıyor; "sermaye beyaz insanın çalışmayacağı *toprakları işletmek için diğer* ırklara ihtiyaç duyar" diyor. Bu düşüncelerini ayrıntıyla geliştirdikten sonra "Marx'ın çözümünün", kapitalist gelişmenin gerçekleriyle, kapitalizmin gelişmek için kapitalist olmayan toplumsal yapılara muhtaç olduğu gerçeğiyle, "diyalektik bir çelişki" içinde olduğunu tekrarlıyor.

Bunlar iktisatıdır; Rosa, yapmış olduğu iktisat doktorasında, Marx'ın şemasına yönelttiği eleştirileri zenginleştiriyor. Bunları aktarmıyorum. Israrla, gelişmiş kapitalist ekonomilerinin genişletilmiş yeniden üretimi sürdürebilmeleri için dünyanın kapitalist olmayan toprak ve iklimlerini sömürmek zorunda olduklarını savunuyor; kapitalist sermaye kapitalist olmayan iklimlere gitmek zorunda kalıyor. Öyle anlaşılıyor, Luxemburg'un, gelişmiş ülke sermayesinin gittiği kapitalist olmayan topraklarda kapitalist işletmeler kurmasına bir itirazı yok; görüşlerinin gelişmesini, böyle bir durum, etkilemiyor. Bunu da kaydettikten sonra bir sonuç çıkarıyor ve bu nedenle bu sonucu içeren paragrafı aktarmak gereğini duyuyorum: "There is no a priori reason why rubber plantations, say, run on capitalist lines, such as have been laid out in India, might not serve the ends of capitalist production just as well. Yet if the countries of those branches of production are predominantly non-capitalist, capital will endeavour to establish domination over these countries and societies. And in fact, primitive conditions allow of a greater drive and of far more ruthless than could be tolerated under purely capitalist social conditions". Çok güzel, gelişmiş ekonomilerin sermayedarları, non-kapitalist topraklara gittikleri zaman, gitmek zorundadırlar, burada bir hegemonya kuruyorlar. Rosa, ilkel koşullarda, tahakküm sistemlerini kurarlarken, çok daha acımasız olabildiklerine işaret etmekten kendisini alamıyor.

Luxemburg, çok açıklıkla, kapitalizmin ancak tüm toprak ve iklimlere, istediği zaman ve tam olarak girebilme imkanına sahip olduğu sürece tümüyle gelişebileceğini yazıyor; "sermaye beyaz insanın çalışmayacağı toprakları işletmek için diğer ırklara ihtiyaç duyar" diyor. Bu düşüncelerini ayrıntıyla geliştirdikten sonra "Marx'ın çözümünün", kapitalist gelişmenin gerçekleriyle, kapitalizmin gelişmek için kapitalist olmayan toplumsal yapılara muhtaç olduğu gerçeğiyle, "diyalektik bir çelişki" içinde olduğunu tekrarlıyor

Rosa Luxemburg'un bu önemli katkısını bugün önplana çıkarmakta büyük yarar görüyorum. Emperyalist aşamada tekeller düzeni son derece mütecavizdir; zaman içinde agresivite dozajının azalmasını sağlayacak hiç bir mekanizma göremiyorum. Kan, rezistansın bir türevidir.

Tekelli düzen her zaman agresiftir; emperyalist düzen, her zamana kuvvet göstermek durumundadır. Bunu, tersinden ve bir tez olarak formüle etmek istiyorum: Arada bir kuvvetini en kaba biçimde de olsa göstermeyen bir emperyalist güç olamaz. Bu tezi uzatabiliyorum. Emperyalizm, sadece ekonomik de*ğil* aynı zamanda politik bir nitelik taşıyor. Şunu da eklemem gerekiyor: Emperyalist olmanın başında, kuvvet gösterisi bulunuyor. Emperyalist statünün devamı için mutlaka, arada bir, kuvvet gösterisinde bulunmak zorunlu oluyor.

Amerikan emperyalizminin Irak savaşını bu açıdan ele almak ve yorumlamak gerekiyor; Noam Chomsky, Bush'un göreve başladığı sırada, kendisine verilen bir gizli rapordan bir cümle aktardı.* Bunu, yine İngilizce olarak, buraya alıyorum: "In cases where the US confronts much weaker enemies, our challenge will not be simply to defeat them, but to defeat them decisively and rapidly". Başkan Bush'a göreve başlarken verilen stratejik raporda, eğer Amerika Birleşik Devletleri, zayıf bir düşmanla karşılaşırsa, Amerika'nın stratejisinin sadece mağlup etmek olmaması gerektiği, aynı zamanda hızla ve kararlı bir biçimde mağlup edilmesi gerekliliği dile getiriliyor. Bu, önce **New York Times**'da açıklanan son derece açıklayıcı bir politika çizgisidir;** Irak Savaşı'nda Washington'un yarım milyon askeri seferber etmesini ve Saddam'ı ekonomik ambargoyla çözmeyi beklememesini çok iyi aydınlatıyor.

Peki buna neden gerek duyuluyor? Bu sorunun cevabı, Irak'ın teslim olmasıyla birlikte Washington'dan dünya televizyonlarıyla birlikte, bütün dünyanın evlerine kadar iletilen bir mesajda yatıyor: "Vietnam Sendromu sona erdi" Sanki bu kadar acı, yıkım, ölüm, Vietnam sendromu denilen arazı ortadan kaldırmak için gerçekleşiyor: öyle olduğunu düşünüyorum.

Çok basittir; yiğit Vietnam halkının Amerikan emperyalizmine verdiği ders ve yenilgi, sadece Amerikan ekononimisini sarsmakla kalmadı, aynı zamanda Amerika'nın emperyalist statüsüne darbe indirdi.

* N. Chomsky, The Weak Shall Inherit Nothing, **Guardian Weekly**, Nisan 7, 1991, s. 8.

** Irak savaşının bir televizyon savaşı olduğunu ve insanların "televizyon seyrettikçe daha az bilgili olduklarını" yazan Cockburn da aynı aktarmayı yapıyor.

Alexander Cockburn, The TV War, **The Newstatesman**, Mart 8, 1991, s. 14.

Amerikan emperyalizmi, kuvvetini gösteremeyen ve yenilen bir güç durumuna geldi; emperyalizm kavramıyla bağdaşmıyor.

Bu nedenle, Bush, göreve başladığı zaman kendisine verilen tavsiyeye de uygun olarak zayıf bir düşmanla karşılaşınca, fırsatı kaçırmamak ve hızla düşmanı "perişan" etmek gereğini duyuyor.* Yapılan, budur.

Irak Savaşı, çok önemli bir soyutlamaya imkan veriyor; emperyalist ülke, ekonomik nedenler ve karşılaştığı mukavemet bir yana, zaman zaman kuvvet gösterileri yapmak zorudadır. Zaman zaman agresivitesini göstermek durumundadır; bunu, bu tartışmadan çıkan sonuçlardan birisi olarak kabul ediyorum.

Yalnız bu durum emperyalizmin ekonomik ihtiyaçlarını göz ardı etmemelidir; Amerika, Orta Doğu'ya yerleşme ihtiyacında görünüyor. Tek başına İsrail, Amerika'nın buradaki çıkarlarını güvenlik altına alamıyor; Bayar-Menderes rejimleri ile Şah dönemleri geride kaldığına göre, Amerika'nın İsrail ile işbirliği yapacaksa yeni bir güce ihtiyacı olduğu anlaşılıyor.** Washington'un Kürt Devleti projesi, şu anda, bir yandan Türkiye'nin bir karakol rolü için son derece istekli görünmesi ve İran'ın Washington'la anlaşma kapılarını açması, bu iki devletin Kürt Devleti'ne şiddetle karşı olmaları nedenleriyle, ılımlılaştırılmış bulunuyor. Böyle bir durumda, Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgede kalıcı bir statü elde etmesi yolu ön plana çıkıyor.

Tekelli düzen her zaman agresiftir; arada bir kuvvetini en kaba biçimde de olsa göstermeyen bir emperyalist güç olamaz. Bu tezi uzatabiliyorum; emperyalizm, sadece ekonomik değil aynı zamanda politik bir nitelik taşıyor. Şunu da eklemem gerekiyor: Emperyalist olmanın başında, kuvvet gösterisi bulunuyor. Emperyalist statünün devamı için mutlaka, arada bir, kuvvet gösterisinde bulunmak zorunlu oluyor

Nasıl olabilir? Christopher Hitchens, yeni bir incelemesinde, Washington'un ünlü Vietnam pasifikasyon uzmanı, daha sonra büyükelçi olarak geldiği Türkiye'de ODTU kampüsünde otomobili yakılan Robert Commer'in*** Amerikan Hükümeti'ne yapmış olduğu bir tavsiye ilkesinden söz ediyor. Commer, şu sonucu dile getiriyor: "No country in the region is prepared to accept US forces in peacetime". Bu bölgede hiç bir ülke barış zamanında, Amerikan kuvvetlerini kabul etmek istemiyor; öyleyse, barış zamanını, ortada kaldırmak gerekiyor.

Eğer bu çözümleme doğruysa, Amerikan emperyalizminin, kendi emperyalist statüsünü sürdürebilmek için, sürekli savaş kışkırtıcılığı yapması zorunluluğu ortaya çıkıyor; bu, birinci sonuç oluyor. İkinci sonuç, diğer pek çok çalışmamda tekrarladığım bir tezle ilgilidir; bütün dış savaşlar aynı zamanda iç savaştır. Modern zamanlarda emperyalizm pek çok zaman, kendi savaşını iç savaş niteliğine dönüştürüyor; Afganistan ve Etiopya, bunun iki örneğidir. Irak savaşı'nda Irak'ın teslim olmasına karşın, Amerika'nın bu bölgeye yerleşebilmek için yeterli gerekçeler bulamaması üzerine Irak'ta iç savaşın alevlenmesi, üçüncü örnek oluyor.

Böylece bu incelemenin sonuna gelmiş oluyorum. Tartışmak istediğim iki nokta daha bulunuyor. Bunlardan birisi, Irak savaşı nedeniyle, önde gelen bütün emperyalist ülkelerin birlik oluşuna bakılarak bir ultra-emperyalizmden söz edilip edilemeyeceğidir; kuşku duyuyorum. Büyük Britanya artık Amerika'nın uydusudur; Fransa ise, sonunda, bu savaşın bütün ganimetlerini ve prestijini Washington'a kaptırmamak için savaşa girmiş olduğu izlenimini veriyor. Fransız emperyalizmi, Amerikan emperyalizmi ile bütün sorunlarını çözmüş olmaktan daha çok önemli bir bölümünü dondurmuş görünüyor.

Ayrıca emperyalist ülkeler arasında önemli ekonomik ihtilaflar var; üstelik bunlar büyümek eğilimi de gösteriyorlar. Japonya'nın, Amerikan otomobil pazarının dörtte birini yutmuş olmasına Amerika ne zamana kadar dayanabilecektir ve Japonya, Amerika'dan gelen tepkilere ne zamana kadar uysallıkla cevap verecektir; bunlar, ortadadır. Bunun dışında, henüz küçük Türkiye ekonomisinin Sovyetler Birliği'nde aldığı iki konut ihalesine karşı Almanya'nın tutumu çok dikkat çekicidir; Türkiye, bugün ne Sovyetler Birliği'ne ne de Almanya'ya söz geçirebilecek konumda görünüyor. Ancak aç ve giderek hırslanacak olan Türkiye'nin tekellerinin, böyle bir durum karşısında, "Emperyalist Türkiye" senaryosunu daha ciddiye almalarını beklemek gerekiyor.

Tartışmaya, "ultra-emperyalizm" ve "barışçıl kapitalizm" reçetelerini birbirinden ayırarak başlamış bulunuyorum; şimdi birleştirme zamanıdır. İki yanı da emperyalist savaşlar, bir yanı emperyalist olan savaşların büyümesiyle doğrudan ilgilidir; öyle görüyorum. Dünyanın ise, bir yanı emperyalist savaşlar döneminden henüz çıkmadığını düşünüyorum.

* Batı iletişim araçlarının, savaş öncesinde, Irak'ın gücünü çok abartmış olduğu da ortaya çıkıyor; bu, Vietnam Arazı'nın silinmesi için gerekli oluyor.

** Bu son gelişmelerle birlikte daha önce ileri sürdüğümüz Washington'un Kürt Devleti çözümlemelerimizin doğrulandığını düşünüyorum. Ancak bu konuyu burada ele almak için bir gerek duymuyorum.

*** Christopher Hitchens, Realpolitik in the Gulf, New Left Review, Mart-Nisan 1991, s. 99.

FETİŞLERLE TARTIŞMAK

Murat Ceran

Sosyalizm, Sovyetler Birliği'nde kurulurken dünyayı sarstı, çözülürken de sarsmaya devam ediyor.Bir yandan iktidar ve güç kaybederken, diğer yandan sosyalizm ülküsü etrafında deneyimli, daha bilinçli ve daha kararlı bir iktidar gücü filizleniyor. Yaşanan sosyalizmden sonra sosyalizmin olmadığı bir dünyada yaşamak, sosyalizmin gerekliliğini kavramayı daha bir kolaylaştırıyor. Sosyalizm bugün, dün etkileyemediği güçleri etkileme olanağına kavuşuyor.

Dünya toplumsal hareketlenmenin son derece hızlandığı bir döneme giriyor. Sınıfların eylemliliğinde ve sürmekte olan tartışmada bunu yakalamak mümkündür. Hareketlilik içinde bütün sınıflar sosyalizmi tartışıyor. Geçen yüzyıldan bu yana bazen güçlü bazen güçsüz ama her an sosyalizmin soğuk nefesini ensesinde duyan, bütün uğraşlarına rağmen "komünizm hayaleti"nden kurtulamayan burjuvazi "zaferinden" hiç bir zaman emin olamıyor. Tarih karşısındaki konumu onu her zaman sosyalizm karşısında tetikte olmaya, yeni önlemler almaya, tahkimatını güçlendirmeye zorluyor. Sosyalizmin olmayacağı bir dünya için, umutsuz ama hummalı bir savaş yürütüyor. Bu düzende havuç Gorbaçov'a sopa Fidel'e düşüyor. Bu iki isim sadece simgedir. Biri dönekliği, kapitalizme teslim olmayı ve uzlaşmayı anlatıyor; diğeri direnmeyi ve sosyalizm uğrunda savaşmayı.

> ***Koskoca bir sosyalist pratik atomlarına ayrılarak bir bölümü diğerlerine karşı kullanılıyor. Tartışmacılar bu pratik içinde kendilerine bir "milat" seçiyor, bir fetiş yaratıyor, herşey bunlarla açıklanıyor. Fetiş öne, onunla uyum içindeki olay ve olgular arkaya sıralanıyor, dönüp dolaşıp yine aynı fetişe varılıyor***

Dünya burjuvazisi kazandığı "zafer"ine rağmen sosyalizme karşı savaşımda ara vermeyi göze alamıyor. Bu savaş, kaba küfürden felsefi bilinçliliğe, devrimcileri "yola" getirmekten yok etmeye kadar uzanan çeşitli kaba ve ince biçimleri içeriyor. Saldırı yoğunlaştırılmış bir seçmeciliği anlatıyor. Anlaşılması çok zor değil. Kaybetmeye mahkum bir sınıfın uğraşıdır bu. Kazandığı yaşamsal bir şansı sonuna kadar değerlendirmek istiyor.

Tartışma esas ağırlığı ile işçi sınıfı ve sol güçler içinde sürüyor. Bir zamanlar işçi hareketini ayıran ve birleştiren Ekim Devrimi, çözülürken bizi ayrıştırmaya ve birleştirmeye devam ediyor. Varlıklarını SSCB'ye ipotek edenler, çözülüşle birlikte bütün umutlarını kaybederek, tartışmaya burjuva saflarından katılıyorlar.

Burjuvazi bu kesimde en bayağı savunucularına kavuşuyor. Onları çoğu durumda sosyalizme karşı savaşımda çaplı birer materyal olarak kullanıyor. Etkili olmuyor da değil. Sınıfta ve yığında devrimcilere karşı oluşan güven erozyonu en fazla bu kaynaktan besleniyor. Çoğu insan bunlara bakarak devrimi ve devrimciliği yargılıyor. Anlaşılması yine de zor değil. bilinçlerini ve yüreklerini kaybedenlerin beyinleri burjuva sofraya salata olarak giriyor.

Yenildikleri yerde çakılı kalmayıp, kapitalizme karşı yeni ve devrimci bir başkaldırıya hazırlananlar için bu tartışma sadece bir gerekliliği değil, bir zorunluluğu anlatıyor.

Bugün sosyalizmin teorisiyle birlikte 70 yıllık bir pratiğine sahibiz. Her şeyiyle bizim olan ve hiç bir gücün dünya proletaryasının savaşım tarihinden çıkaramayacağı bu deneyim ne görmemezlikten gelinerek, ne de üzerinden atlanarak aşılabilir. Bu 70 yıllık pratik teorileştirilmeden -sadece devrim için değil, daha bilinçli bir sosyalizm kuruculuğu için gerekli ders ve deneyim çıkarılmadan- ileriye doğru yürüyüşü sosyalizmin salt çıkış teorisiyle devam ettirmek olanaksızdır. Dünya proletaryasının yeniden toparlanması ve birleştirilmesinin hayati bir önem taşıdığı günümüzde bu deneyimin çözümlenmesiyle zafer arasında doğrudan ve koparılmaz bağlar vardır.

Sorunun bu canalıcı önemine rağmen, devrimci saflarda tatışmanın hiç de buna uygun bir titizlikle sürdürüldüğü söylenemez. Sorun çoğu zaman gereken önemi görmüyor. 70 yıllık pratiğin araştırılıp çözümlenmesinden çok, çözülmenin kendisi öne çıkartılarak sloganlaştırılıyor. Fazla değil on yıl önce emperyalizm tanımlamasıyla başlayan bildiriler şimdi sosyalizm çözülmesiyle başlıyor. Böyle olunca tartışma, ondan beklenen yarar bir yana, bizzat tartışmacıların konumlarını zayıflatıyor. Birçok kişi belki de kendi kopuşunu haklı göstermek için sosyalizmin pratiğini lanetlemekle söze başlıyor. Öyle ki neredeyse bu, devrimci olmanın bir kanıtı olarak sunuluyor. Böylelerinin elinde "tartışma ve eleştiri silahı, silahların eleştirisine" dönüşüyor, bir kaçış kapısı oluyor. Şüphesiz bu durum en başta tartışmada yöntem sorununu gündeme getiriyor. Yöntem doğru saptanmadığında silahın geri tepmesini önlemek giderek olanaksızlaşıyor.

Devrimci saflarda tartışma yürütenlerin önemli bir kesimi hemen hiçbir araştırma gereği duymadan, eski araştırmalarla, eski kalıplarla kendi fetiş ve fraksiyonel yaklaşımlarıyla tartışmaya çalışıyor. Tartışma "zaten bilinen" şeylerin bir tekrarına indirgeniyor, fe-

tişlere kurban gidiyor.

Koskoca bir sosyalist pratik atomlarına ayrılarak bir bölümü diğerlerine karşı kullanılıyor. Tartışmacılar bu pratik içinde kendilerine bir "milat" seçiyor, bir fetiş yaratıyor, herşey bunlarla açıklanıyor. Fetiş öne, onunla uyum içindeki olay ve olgular arkaya sıralanıyor, dönüp dolaşıp yine aynı fetişe varılıyor. Fetişler bir kez daha fetişleşiyor. Kimileri suçu, Bolşevik partisinin bizzat kendisinde ve tek olmasında buluyor, kimileri Stalin'i bu sürecin baş suçlusu, sosyalizmin "cellatı" sayıyor, bütün kötülükleri onunla açıklıyor. Kimileri aynı şeyi Kruşçev ve Brejnev için söylüyor. Böylece sorunu bugün değil, bundan 40-50 yıl, hatta 70 yıl önce çözüyorlar.

Gorbaçov, tek parti suçlayıcılarının 1920'lerde Troçkistlerin 1930'larda ve Modern Revizyonistçilerin 1950'lerde bitirdiği sosyalizmi "yeniden" çözerken en büyük kötülüğü bu akımlara yaptığı anlaşılıyor.

Sosyalizm "yeniden" çözülürken bu bakış açıları içinde bir boşluk ortaya çıkıyor. Karşı devrimler içinde, karşı devrim mantığı, boşluğu ortadan kaldırmıyor, tersine çözülmeye dönüştürüyor. Bu çözülme içinde herkes kendi "milat"ını geriye doğru çekmek zorunda kalıyor. Nereye kadar? Öncüler yok değil, en arkadan gelip büyük bir hızla Lenin'den sonra Marx'ı da "halledenlerin" varlığı biliniyor.

"Milat"lar geriye taşınırken silahlar da birlikte taşınıyor ve doğal olarak revizyonistlerin sayısı da artıyor. Sovyetler Birliği modern revizyonist olup birinci kez kapitalist olurken, Çin henüz modern revizyonist değildi. Oldu. Aynı akıbetten kurtulamadı. Bereket, henüz dünyada modern revizyonist olmayanlar vardı. Sıra Arnavutluk'a geldi, çözüldü modern revizyonist oldu. Arnavutluk'un modern revizyonistliği biraz gecikmeli olarak görüldü. Önemli değil, görüldü ya! Herşey kitabına uygun gelişiyor. Modern revizyonist oluyor ve çözülüyor. Olmadın mı devrimciliği ve yaşama hakkını garantiliyorsun. Herşey bu kadar basit! Ama bu kez işler o kadar basit gözükmüyor.

Tekrarlamak can sıkıcıdır. Ama bazen bu can sıkıcı işi yapmaktan başka yol kalmıyor.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluşu, öyle görülüyor ki, bir eğik düzlem üzerinde harekete benziyor. Sosyalizm, dünya devriminin yenilmesiyle, oturmak durumunda kaldığı bu eğik düzlemden kurtulmak için başlangıçta olağanüstü bir çaba harcıyor. Büyük başarılar kazanıyor. Ama tüm bu çabalar karşı bir güçle karşılanıyor, dünya çapında yeni bir sıçramayı başlatabilecek ölçüde yeni bir güç yaratılamıyor. Karşı çabanın nötrleştirici etkisiyle, eğik düzlem üzerindeki hareket giderek kanıksanıyor. Bu kanıksama içinde eğik düzlemden kurtulma çabası, yerini, "barış içinde birlikte yaşama"ya bırakıyor. Eğik düzlemde hareket bir anlamda kesinleşiyor, hızı artıyor.

Sosyalizm eğik düzleme nasıl girdi?

Tarihin akışı üzerinde bilinçli eylemle etkili olmak her zaman mümkündür. Oluşmuş tarih eleştirilebilir, çözümlenebilir ama değiştirilemez. Bu çözümlemenin tarihin yapımındaki önemi ise biliniyor.Ekim devrimi, yapıcıları tarafından dünya devrimi için hep bir kıvılcım olarak görüldü. Öyle oldu. Ama ne yazık ki bu kıvılcım dünyayı tutuşturmaya, dünya tarihini değiştirmeye yetmedi. Dünya devrimi Avrupa'da özellikle Almanya'da yenildi. Kızıl Ordu ise Polonya'da. Geriye bir tek yol kalıyordu. İleri gidemeyeceği her bakımdan kesin olan devrimi, ulaştığı noktada yaşatmak ve sağlamlaştırmak. Eğer sosyalizm, boş beyaz bir kâğıda yazı yazmaya başlamak değilse, yaşatma ve sağlamlaştırma içte ve dışta bir dizi zorluk ve karşı saldırı altında gerçekleştirilecektir.

Tarihin akışı üzerinde bilinçli eylemle etkili olmak her zaman mümkündür. Oluşmuş tarih eleştirilebilir, çözümlenebilir ama değiştirilemez. Eğer sosyalizm, boş beyaz bir kâğıda yazı yazmaya başlamak değilse, yaşatma ve sağlamlaştırma içte ve dışta bir dizi zorluk ve karşı saldırı altında gerçekleştirilecektir

Ekim devrimi yenilen dünya devriminden geriye kalandır. Bolşeviklerin geriye kalanı yaşatmak için seferber olması, onların kendi programları ve planlarının bir gereği değil, tarihin bizzat kendisidir.

Politikada taviz vermek, güç yetmezliğinin genel kabul gören bir sonucudur. Bu yüzden güçsüz başlangıç bulaşık olmaktan kurtulamıyor. Sanki Lenin, yıllar önce "Ne Yapmalı"da o meşhur örneği Ekim günlerini düşünerek yazmıştı. Sosyalist kuruculuk daha ilk adımlarında yolu üzerinde bir değil iki haydutla (iç savaş ve emperyalist kuşatma) aynı anda karşılaştı.

Devrimin bu haydutlar karşısındaki tek dostu ise yenilmiş bir dünya proletaryası idi. Ekim devrimini gerçekleştiren parti ve sınıf, dünya devrimi için elinden geleni yaptığı ve yenilgide hiçbir sorumluluğu olmadığı halde, yenilginin bütün sonuçlarına katlanmak, tarihsel yürüyüşünü değiştiremediği dünyanın, kuşatması ve etkisi altında sürdürmek durumuyla karşı karşıya kaldı. Sosyalizmi kurmada, kararlılık ile, yaşamak için taviz verme iç içe geçti.

Bu noktaya kadar hemen herkes hemfikirdir. Yollar, bu durumun sınıf savaşımı ve sosyalist kuruculuk üzerindeki etkilerine gelince çatallaşıyor. Koşullar kabul ediliyor ama koşulların zorunlu sonuçları tümüyle kişilere bağlanarak açıklanıyor. Savaşı yürütenlere suçluluk, eleştirenlere ise "kahramanlık" düşüyor.

Dünya devriminin yenilgisi geri çekilmeyi, geri çekilme de komünist harekette strateji değişikliğini

zorunlu hale getiriyor.* Geri çekilme önce dünyada başlıyor. Ekim devrimi, Bolşevikler bir yanıyla bu geri çekilmeye ayak uyduruyor, diğer yanıyla da kendi mevzilerini sağlamlaştırarak geri çekilmeyi frenlemeye çalışıyor. Tek ülkede sosyalizm böyle ortaya çıkıyor. Bir program olarak değil tarih içinde bir zorunluluk olarak.

Sosyalizm verili koşullar içinde biçimlenmeye başlıyor. Teoride geçici bir yer tutan ve çok kısa bir süre alacağı düşünülen sosyalist kuruculuk, hem süre olarak uzuyor hem de sert sınıf mücadelesi içinde kalıcı biçimlere doğru yol alıyor. Kurulduğu andan başlayarak gerçek bir devlet olmaktan çıkacağı düşünülen devlet giderek merkezileşiyor ve kalıcılaşıyor. "Teorinin gri"liği "yaşam ağacının sonsuz yeşilliği" içinde kayboluyor. Bu zenginlik ne yazık ki teorik düzeye çıkartılamamıştır.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluş sürecindeki çatışmalar ve çözülüşe yol açan etmenler, büyük ölçüde teori ile pratik arasındaki bu ilişkinin doğru olarak kurulmamasında gizlidir.

Dünya devriminin yenilgisi geri çekilmeyi, geri çekilme de komünist harekette strateji değişikliğini zorunlu hale getiriyor. Geri çekilme önce dünyada başlıyor. Ekim devrimi, Bolşevikler bir yanıyla bu geri çekilmeye ayak uyduruyor, diğer yanıyla da kendi mevzilerini sağlamlaştırarak geri çekilmeyi frenlemeye çalışıyor. Tek ülkede sosyalizm böyle ortaya çıkıyor. Bir program olarak değil tarih içinde bir zorunluluk olarak.

"Yaşam ağacının yeşilliği"ne dalıp kalmak teorik bakışı daratıyor. Günün görevleri mutlaklaştırılarak, sosyalizmin yaşatılması onun büyütülmesi zorunluluğundan kopartılıyor. Teori mevcut pratiği onaylamanın aracına dönüşüyor vb. "Teorinin griliği"ne takılıp kalanlar ise o an için mercekleşme olanağı ortadan kalkan daha büyük hedeflere bağlı olma adına "yaşam ağacının sonsuz yeşilliği"ne sırt dönüyorlar. Teori adına günün somut görevlerini küçümseyerek, teorik "derinlikleriyle" yaşamın dışına düşüyorlar.

Eğik düzlem üzerinde hızlanma, 1930'ların ortasında sosyalizme yönelik genel bir saldırıyla birlikte başlıyor. Politik tavizler ideolojik tavizleri izliyor. Görevi, tek ülkede sosyalizmi desteklemeye indirgenen dünya komünist hareketi büyük ölçüde "anti-faşist" burjuvazinin yedeği durumuna geliyor. İç görevlerin abartılması, büyüme kapılarını kapatıyor. Sosyalizmin içine girdiği durgunluk iç bozuşmayı da hızlandırıyor. 1950'lerde bütün bu çizgiler yeni tavizlerle birlikte netleşiyor. Bozulma çürümeye doğru yol alıyor. Eğik düzlemde kayış yeni bir hız kazanıyor. Buraya kadar dönemler arasında bir kopuştan söz etmek olanaklı gözükmüyor. Dönemler arası farklılık daha çok kendisini bir hız farkı olarak ortaya koyuyor. Tek ülkede sosyalizmin mutlaklaştırılması, bunun teori ve pratiğe yön veren temel ilke düzeyine yükseltilmesi, anti-faşist koalisyon adına komünist hareketin dağıtılması ile statükonun korunması ve "barış içinde birlikte yaşama", burjuvazinin bir kesimi ile ittifak ile kapitalist olmayan yol, durgunluk içinde bozulma ile çürüme bir kopuşu değil, süreklilik içinde bir hızlanma ve sistemleşmeyi anlatıyor.

Bu Gorbaçov'a kadar böyle sürüyor. Gorbaçov eğik düzlemin bittiği yer, Sovyet tarihinden kesin ve net bir kopuştur. Kopuş bir zorunluluğu anlatmıyor.Aynı eğik düzlem üzerinde yukarıya doğru hareket de mümkündür. Karşıtına oranla zordur. Yeni bir bakışı ve yenilenmiş bir gücü gerektirir ama mümkündür. Zor olan olanaksız değildir.

Bütün bu tarih içinde iki dönem önemlidir. Biri Stalin dönemidir. Sosyalizmin kuruluşu için bir kararlılığı anlatıyor. Üzerinde tartıştığımız sosyalizm bu dönemin ürünüdür. Tekrarlanamaz ama yok da edilemez. Aynı dönem aynı zamanda teorinin pratiğin arkasına takıldığı, onu onaylamak işleviyle sınırlandığı, devrimlerin önünün en fazla tıkandığı dönemdir. İzlenen politikaya denk düşüyor. "Herşey Sovyet devrimi için" sloganı etrafındaki bir iç yoğunlaşmayı anlatıyor. İkinci dönem Brejnev dönemidir. Sosyalizmin içerde en fazla bozulduğu, bürokratlaşmanın en üst boyuta vardığı, durgunluğun çürümeye dönüştüğü bir dönemdir. Önemi uluslararası alandaki başarılarında yatıyor. Sosyalizm en fazla bu dönemde yaygınlaşıyor ve uluslararası bir güç durumuna geliyor. Sovyetler Birliği emperyalizmle girdiği uzlaşma gereği (statükonun korunması) en fazla bu dönemde devrimlerden kaçıyor. SBKP'ye bağlı partiler en fazla bu dönemde burjuvaziyle bütünleşiyor, ama buna rağmen gerçekleşen bu devrimleri yeni bir statüko kabul ediyor ve sonuna kadar destekliyor. Dünya burjuvazisinin kinini kazanıyor.

Dünya burjuvazisinin en çok bu iki döneme saldırması, Bush'un Gorbaçov'dan bir daha Stalin ve Brejnev dönemine dönülmeyeceğine dair garanti istemesi, Gorbaçov'a "yardım"ını bu garantiye bağlaması boşuna değildir. Stalin sosyalizmi kurduğu, Brejnev, kendine rağmen gerçekleşen devrimlere yardım ettiği için lanetlidir.

Bu iki dönem aynı zamanda Modern Revizyonist ve Troçkist bakış için en fazla anlaşılmayan dönemler olarak kalıyor.

Fetişler, tartışmayı anlamsızlaştırdığı gibi, anlama ve anlaşılır olmayı da engelliyor. Ekim dergisinin Ma-

* Strateji değişikliği III. Enternasyonal'in ikinci kongresinde kesinleşiyor. İkinci Kongre'ye egemen olan Sovyet sloganı, II. Enternasyonal partileriyle işbirliği ve işçi hükümetleri oluşturma sloganıyla yer değiştiriyor. Ayrıntılı bilgi için bkz. Lenin, **Sol Komünizm - Bir Çocukluk Hastalığı.**

yıs sayısında çıkan eleştiri yazısı bunun bir kanıtı olarak duruyor. Eğer Ekim yazarı Toplumsal Kurtuluş'ta çıkan yazıları kendi fetişlerine uygun düşüp düşmediği açısından değil de, içerikleriyle ele almış olsaydı, Murat Ceran'ın yazısının bir aykırılığı değil, bir üslup ve vurgu farkını ifade ettiğini anlayacaktı.

Toplumsal Kurtuluş'ta konuyla ilgili çıkan yazılarda tam bir yöntem birliği vardır. Troçkist ve Modern Revizyonist yaklaşımın tersine, süreç parçalanarak, bir parça diğerinin karşısına çıkarılarak değil, bir bütün olarak ele alınmıştır. Bu bütünsellik içinde hemen bütün yazılarda, dünya devrimi hedefinin arka plana düşürülmesine "anti-faşist cephe" programlarına, Kruşçev reformlarına ve bu dönemde sistematize edilmiş haliyle, ama hiç bir durumda öncesiyle bir kopuşu anlatmayan, barış içinde birlikte yaşama ve kapitalist olmayan yol tezlerine karşı özel bir vurgu* (üstelik Modern Revizyonistçi bir bakışın yapamadığı ölçüde bir açıklık ve netlikte) vardır. Ama Ekim herşeyi kendi fetişleri gözüyle görmeye kendini öyle kaptırmıştır ki yazılanların özüne bakmıyor. Revizyonizm nitelemesini mihenktaşı olarak alıyor. Bulamadığı yazılara öfkeleniyor, bulduğu yerde ise rahatlıyor. Üstelik öyle ileri gidiyor ki bunu kendi etkisiyle açıklıyor. Eğer Ekim'in eleştirmen yazarı E. Taylan'ın itirazı olmazsa ben biraz daha ileri gideceğim ve TDKP'den etkilendiğimi söyleyeceğim. Ne dersiniz, aslı her zaman bozulmuş bir kopyadan daha etkileyici değil midir? Benim yazımda revizyonizm tanımı ve ona yüklenen işlev, Modern Revizyonist bakış açısından köklü olarak farklıdır. Modern Revizyonist bakış açısında, revizyonizm, sosyalizmin otomatik olarak yıkılışıdır, bürokrasi adı altında bir sınıftır, bir düzendir. Kullanıldığı her süreci kendinden bir kerametle otomatik olarak açıklayan sihirli bir anahtardır. Benim kullandığım revizyonizm özünde bu teze bir karşıtlıktır. Revizyonizm, sosyalizmdeki bozulma ve yabancılaşmanın bir nedeni değil, bir ürünü olarak ele alınıyor. Sosyalizmin sorunları ne ona bağlanıyor ne de onun varlığıyla sosyalizm bitiriliyor. Kendinde kerametle herşey onunla açıklanmıyor. Bürokratik bir sınıf ve bu sınıfın hükmettiği revizyonist bir düzen bu açıklamaya tamamen karşıt olarak kalıyor.

Benim açıklamamda revizyonizm, daha çok Kruşçev döneminde küçük burjuvazinin etkinliğinin arttırılmasının yarattığı sonuçlara yine bu dönemde sistemleştirilen tezlere, barış içinde bir arada yaşama, kapitalist olmayan yol ve bunların sosyalizmde ve dünya devrimi hareketi üzerindeki etkilerine verilen addır. Bana göre tek ülkede sosyalizmin pratiğine bağlı olarak oluşan bu tezler içerikleri itibariyle sınıf savaşımından sınıf uzlaşmacılığına geçişi anlatır ve bu yüzden de revizyonisttirler. Bu tezlere bağlı komünist partilerin hemen hepsinin bugün burjuva kampta yer almaları klasik revizyonizm ayrımının içerik açısından yapılamayacağının kanıtı olarak duruyor. Eğer Ekim bu noktalarda benimle hemfikirse bundan sadece sevinç duyarım. Kimin kimi etkilediğinden bağımsız olarak devrimci grup ve kişilerle ortak noktalarda buluşmak ve bu ortak noktaları arttırmak bizim için vazgeçilmez bir hedeftir.

Toplumsal Kurtuluş, bu hedef doğrultusunda eski kalıplara ve fetişlere karşı baştan beri bir kavga yürütüyor*. Algılandığı gibi, T.Kurtuluş bunu hala bu kalıplara bağlı kalanları "yola" getirmek için yapmıyor.

Bu, bir yan üründür. Bizim eski kalıpların üstüne gitmemizin altındaki temel neden, marksist teoriyi dogmalaştıran, sağa çeken tek ülkede sosyalizm pratiğinin teoriye bulaştırdığı "yaban" otlarını temizlemektir. Teori üzerindeki Sovyet ve Çin hegemonyasının, buna Arnavutluk'u da eklemek gerekiyor, ortadan kalkması bizim bu savaşımızı kolaylaştırıyor. Buna rağmen işimizin kolay olmadığını biliyoruz. Fetişler ve onların yarattığı alışkanlıklar hala yolumuz üzerinde önemli bir engel olmayı sürdürüyor.

Ekim bu alanda en ilginç örneği oluşturuyor. TDKP'den koptuğu biliniyor. Ama gerçekten koptu mu? Örgütsel olarak koptuğundan kuşku yok, ideolojik olarak koptuğunu ise söyleyebilmek mümkün değil. İşçi sınıfı vurgusu ve sosyalist devrim amacı tek başına böyle bir kopuşun kanıtı olarak alınabilir mi? Buna tam ve kesin bir cevap verebilmek Ekim'cilerin kendileri için de zor görünüyor.

Ekim'in 42. sayısını okuyanlar, orada fetişlerinin Ekim'i ne kadar zor duruma düşürdüğünü farkedeceklerdir.

Ekim'in Modern Revizyonizm silahını TDKP'den, onun da Enver Hoca'dan aldığı biliniyor. Ama şimdi bu silah Ekim'in elinde yaratıcısına karşı dönüyor. Arnavutluk'un payına çözülme düşünce, Enver Hoca'ya da revizyonistlik düşüyor. Ekim'in Enver Hoca'ya olan borcunu revizyonistlikle ödemesi bizim açımızdan üzücüdür. Ekim'in kendisi içinse bir çıkmazdır. Ekim yarattığı fetişe öyle kendini kaptırmış ki bu silahı sahibine karşı kullanırken bile korkunç bir rahatlık içindedir. Bunun bir üstünlüğü mü, bir çaresizliği mi anlattığını Ekim'cilere bırakıp, Ekim'in Enver Hoca'yı nasıl revizyonistleştirdiğini görelim.

H. Fırat'ın imzasını taşıyan yazı, Arnavutluk'ta çözülmeyi değerlendirirken oldukça dikkatli ve kayırmacı davranıyor. Çözülmeyi daha çok "tarihsel güç-

---

* Modern revizyonistçi bakış teoride kapitalist olmayan kalkınma yolunu reddetmiştir. Ama onun "anti-faşist cephe programı" ile olan bağını göremediği için, pratikte, demokratik devrim tezi ile ona yapışmıştır.

* Eskiyi aşma uğraşında olanların -bu T. Kurtuluş için de geçerlidir- eskiye yapışmaları üzücüdür. En başta kendi önlerini tıkıyorlar. İddialarını gerçekleştirme şansını sınırlıyorlar.Eskiyi aşmak gerekli ama yeterli değildir. Önemli olan yeniyi yaratmaktır. Eskiyi aşmaktan eskiyi reddettiğimiz için sözetmiyoruz. Eskiyi aşmayı salt olumsuzlukların aşımasından ibaret de görmüyoruz. Eskisinden her bakımdan daha mükemmel bir yeni yaratmayı amaçlıyor, bunun için teori ve yöntem sorununa büyük önem veriyoruz.

lükler"e daha az da "parti ve devlet örgütlerinin sınıftan" kopuşuna, "bürokratik aygıta" dönüşmesine bağlıyor. S. Birliği'nde sosyalizmin çözülüşünde aynı tarihsel koşulların neden daha az bir rol oynamadığını sormaya hiç gerek yok. Çünkü orada Kruşçev gibi kötü "niyetli" bir revizyonist vardır.

Troçkist ve Modern Revizyonistçi bakış arasında önemli bir benzerlik, Stalin ya da Kruşçev'i yerden yere vururken aynı zamanda onların rolünün olduğundan fazla abartılmasıdır. Bu iki bakışta da abartma, yapamadıklarını açıklamanın bir gerekçesi oluyor. Troçkistler tarihte varlık gösterememelerini hep Stalin'le, "Stalin'in burjuvaziye taş çıkartan baskısıyla" açıklıyorlar. Modern revizyonistçi bakış aynı şeyi Kruşçev'le ilgili olarak ileri sürüyor. H. Fırat şunları yazıyor. "Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa tarafından geri bir iktisadi ve kültürel mirasla başbaşa ve yalnız bırakılmak Arnavutluk'a bugünkü akıbeti hazırlayan temel tarihsel nedendir." Okuyucu burada Arnavutluk'un Sovyetlerden uzaklaşmasının kendi seçimi olmadığını ya da ne yaptığını bilmediğini sanabilir, hayır öyle değil, "AEP, bu bedeli revizyonizme karşı çıkışın sosyalizmin yolunda ısrarın karşılığı olarak ödemiştir." Öyle görülüyor ki Arnavutluk'ta sosyalizmi Ramiz Alia değil de, Sovyetler Birliği çözdü. H. Fırat tarihin bir "nokta operasyonu" olmadığından hareketle Arnavutluk'ta revizyonizmin köklerini arıyor ve bu kökleri "iyi niyetinden" hiçbir zaman kuşku duymadığı Enver Hoca'ya kadar götürüyor. "Bürokratik kastı hiç de bu yönetim (Ramiz Alia yönetimi kastediliyor) yaratmadı. Yalnızca kendini bu kastın tepesinde buldu." "Arnavutluk'un karşı karşıya kaldığı iktisadi, toplumsal ve siyasal sorunlar (ekonomide ve siyasal yaşamda durgunluk, bürokratik kemikleşme, parti ve iktidar ile kitleler arasında derinleşen kopukluk, kitlelerin sosyalist ideallere ve iktidara yabancılaşması v. b.) son yıllarda iyice şiddetlenmekle birlikte yeni değil, uzun yılların ürünüdür."

Troçkist ve Modern Revizyonistçi bakış arasında önemli bir benzerlik, Stalin ya da Kruşçev'i yerden yere vururken aynı zamanda onların rolünün olduğundan fazla abartılmasıdır. Bu iki bakışta da abartma, yapamadıklarını açıklamanın bir gerekçesi oluyor

Yukarıda yazılanlar Modern Revizyonistçi bakış açısının Sovyetler Birliği'nde revizyonizmin varlığını ileri sürerken kullandığı malzemenin aynısıdır. Haksızlık etmemek gerekiyor. Yazar Enver Hoca için açıkça revizyonist demiyor, diyemiyor. Ama Kruşçev için revizyonistliğin kanıtı olan bütün bunlar, Enver Hoca'yı aynı kaderi paylaşmaktan nasıl kurtaracak? Bunun revizyonizm silahını istediği gibi kullanma dışında bir yolu var mıdır?

Ekim, bir adım "ileri" olduğu eski revizyonistçileri eleştirirken de, aynı silahı kullanmakta bir sakınca görmüyor.

"Solun bu kesiminin artık kavraması gerekiyor. Önce revizyonizm ve revizyonistler çıkmıyor. Önce onları yeşerten toprak oluşuyor. Demek oluyor ki, buna uygun kurumlar, ilişkiler, alışkanlıklar, gelenekler, düşünsel eğilimler oluşuyor. Revizyonizm bu zeminde mayalanıyor, revizyonistler bu toprakta çimlenip yeşeriyorlar. Hiç de parti ve devlet yönetimini "ele geçirmiyorlar", basbayağı "ellerinde buluyorlar." Eğer revizyonizme uygun kurumları, ilişkileri, alışkanlıkları yaratan Enver Hoca ise, bütün bunları yaratan revizyonist olmadan, bütün bu kurumlarla birlikte "devlet yönetimini ellerinde bulanlar", Ramiz Alia'lar, nasıl revizyonist olabilirler? Suçlu olan revizyonist Ramiz Alia'lar mı, yoksa onlara, yarattıkları kurumlarla, ilişkiler, alışkanlıklarla, "ellerine" verdikleri "devlet iktidarı" ile revizyonizmden başka bir seçenek bırakmayanlar mı? Tüm bunlar söylendikten sonra Stalin'i ve Enver Hoca'yı dışlayan bir revizyonist tanımı inandırıcı olabilir mi?

Devam ediyor H. Fırat. Enver Hoca'nın revizyonizme savaş açma "erdem"ine rağmen "Kruşçevleri hazırlayan koşulları" değerlendiremediğini, Kruşçev öncesine eleştirici bir tutumla yaklaşamadığını yazıyor. Ardından da, Enver Hoca'nın 1980'de* yayınladığı "anı" kitabından alıntılar yapıyor. Alıntılar Enver Hoca'nın, Kruşçev öncesi dönemi değerlendiremediği yargısını tümüyle geçersiz kılıyor. Acaba Ekim bugün bile bunlara başka ne ekleyebilirdi? Bu bir yana, Ekim tarihin bir "nokta operasyonu" olmadığını öğrendiğinden bu yana hızla geriye doğru gidiyor. Enver Hoca'nın "yapamadığını" yapıyor. Kruşçev öncesi döneme doğru yol alıyor. Orada "revizyonizme uygun kurumları, ilişkileri" ve devlet erkini buluyor. Nereye kadar?

Ekim yazarı kendi fetişine öyle sarılmıştır ki, gelişen olaylar karşısında, modern revizyonizm silahının bir işe yarayıp yaramadığını araştıracak yerde, her fırsatta Enver Hoca'yı suçlayarak işin içinden çıkmaya çalışıyor. "Olaylar, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'nın uğradığı akıbetten ders çıkarıldığını doğrulamamıştır." Arnavutluk bir tanımlama yapıyor, ama onun ne olduğunu kavrayamıyor, ve gereği yerine getirilemiyor. Peki söyler misiniz bu tanımlama (Modern Revizyonizm) ne işe yarıyor? Salt bir kalıp, içeriksiz bir saldırı aracı mı idi?

"Arnavutluk farklı olmak istemiş, bunun için gerçekten ciddi çabalar sarfetmiş, fakat nedenleri ne olursa olsun başaramamış. Doğu Avrupa ülkeleriyle aynı akıbete uğramaktan kurtulamamıştır." Öyle anlaşılıyor ki, insanlar Kruşçev gibi isteyerek revizyonist olabildikleri gibi, Enver Hoca gibi istemeyerek de olabiliyorlar.

* Enver Hoca'nın kitabının 1980 'de yayınlanması, yazıların yazar tarafından çok daha önceden bilindiğini gösterir.

Bütün bunları yazarken Ekim'i eleştirecek bir nokta aramak gibi bir derdim yok. Modern revizyonizm silahının sahibine yönelerek kullanılamaz hale geldiğini anlatmaya çalışıyorum. Ama ne olursa olsun gelinen noktada sorun kesin bir biçim almıştır. Ya fetişlerinizden kurtulacaksınız, ya da onlar sizi istediği yere götürecek, başka yol görünmüyor.

Tartışmak için araştırmak ve anlamak gerekiyor. Fetiş ve kalıplar ise bunun önünde başlıca engel olarak duruyor. Ekim, kendisini "sınıfın ideolojisini, politik örgütsel çerçevede de yeniden üretmiş bir ihtilalci sosyalist hareket" olarak niteledikten sonra, "Kurtuluş Hareketi'nin " "aydın oportünizmi"ni temsil ettiği, "sınıf ideolojisini politika ve örgüt alanına uzatma konusunda yeteneksiz" olduğuna kendisini iyice inandırmışa benziyor. Herşey onun bu inancını kanıtlamaya kalıyor, bu amaçla Marx'tan, Lenin'den alıntılar yapılıyor.

Biraz serinkanlı olmaya gerek var. Ne hayalci olalım ne de kendimizi olduğumuzdan fazla abartalım. Durumumuzu ne abartıyor ne de küçümsüyoruz. Kendimizi henüz varamadığımız hedeflere varmış gibi göstermemeyi ahlakın bir gereği olarak görüyoruz

Biraz serinkanlı olmaya gerek var. Ne hayalci olalım ne de kendimizi olduğumuzdan fazla abartalım. Bugün ülkede sınıfın öncü kesimlerini örgütlemiş, sınıfla örtüşmüş herhangi bir devrimci hareket yoktur. Tersine sınıf içinde en etkili güç hâlâ reformizmdir. Bunu işçilerin son eylemlerinde bile tespit etmek zor değildir. Sınıfla örtüşmek henüz her devrimci hareket için bir hedef, bir iddia düzeyindedir. Bu bakımdan Ekim ile Kurtuluş Hareketi arasında bir ayırım yapabilmek mümkün değildir. Ancak Ekim'in Kurtuluş Hareketi'nden daha eski bir hareket olduğu bu anlamda kendi içinde daha örgütlü olması gerektiği düşünülebilir! Bu durumda Ekim ve Kurtuluş Hareketi üzerine yazılanlar, Ekim'in bir iddiası olması ötesinde bir anlam taşımaz. Bize gelince, biz yeni bir ahlak yaratmaya çalışıyoruz. Durumumuzu ne abartıyor ne de küçümsüyoruz. Kendimizi henüz varamadığımız hedeflere varmış gibi göstermemeyi ahlakın bir gereği olarak görüyoruz.

T. Kurtuluş baştan beri teorik ve ideolojik açılımlar üzerinde yoğunlaştığını açıkça ilan etti. Bu bizim kendi seçimimizdir. Bazıları bunu bizim yapabileceğimiz tek iş olarak görüyor, daha doğrusu öyle görmek istiyorlar, görmek istemediklerini göstermek bize düşüyor.

Teorinin üzerimize yıkıldığı, Marksizm-Leninizmin atomlarına ayrılarak yargılandığı bir ortamda, berrak bir teorik kavrayış ve sınırları çizilmiş bir ideolojik hat yaratmakla işe başlamayı, legal bir devrimci dergiden bekleneni yapmaya çalıştık, çalışıyoruz. Devrimci işçi hareketi tarihinde bu türden teori üzerinde yoğunlaşıldığı dönemler az değildir. Bu yoğunlaşmanın sonuçları ise biliniyor. Devrimcilik herşeyden önce uzun bir devrimci yürüyüş içinde öncelikler belirleme ve onlar üzerinde yoğunlaşma işidir. Yoğunlaşma uzmanlaşma ve merkezileşmeyi, uzmanlaşma da işbölümünü zorunlu kılar. Biz sorunu böyle görüyoruz ve başkalarının ne dediğine ne yaptığına aldırmadan bu yolda yürüyüşü yeni halkalara doğru büyüterek kararlılıkla sürdüreceğiz. Hiçbir zaman yaptığımız işten kuşku duymadık, tersine bunu hep yapacağımız işe bir başlangıç, bir yol temizliği olarak gördük.

Teorik planda eski kalıplara ve fetişlere karşı bir savaş yürütüyoruz. Bu savaş somut sonuçlara bürünene, örgütsel ve eylemsel bir düzeye çıkana kadar bize yönelik kuşku ve suçlamaların devam edeceğini biliyoruz. Ekim'in "aydın oportünizmi" suçlamasını da bu çerçevede değerlendiriyoruz.

E. Taylan Ekim'in 43. sayısında aydın oportünizmi suçlamasını kanıtlamak için ilginç bir yol izliyor. Önce Kurtuluş Hareketi'nin aydın oportünizmini temsil ettiğine kuvvetle inanıyor. Buradan başlıyor. İnadını kanıtlamak için yazılanlardan yazılmayanları üretiyor. Ürettiklerini temel alarak sonuçta başlangıç noktasına varıyor, aydın oportünizmi kanıtlanmış oluyor. İnsanın kendisini bir kez daha ikna etmesi için bu kadar çabaya gerek var mıdır?

Bu bakış açısı ile anlaşılır olmak çok zor gözüküyor. Yine de denemekte yarar var. Önce T. Kurtuluş'ta T. F. Yorulmaz imzasıyla yayınlanan yazının içeriğinde anlaşmak gerekiyor. Yazı Ekim'in, Ekim'de iddia edildiği gibi aydın sorununu ele alıp incelemiyor. Yazıda Ekim'e yönelik bir eleştiri çerçevesinde aydının özellikleriyle sosyalist kimlik arasındaki ilişki inceleniyor. Bu çerçeve içinde aydının sosyal konumunun neden ele alınmadığı sanırım açıklık kazanıyor. Bu vesile ile, okumaya yeni başlayan çocuklar gibi neden illa da herşeye abc'den başlamak zorunda olduğumuzu da anlamadığımı belirtmek istiyorum.

T. F. Yorulmaz'ın yazısının söz konusu kısmı iki noktada özetlenebilir. Birincisi: "Aydın olma... insanın bir ileri gelişme aşamasını gösteriyor. İnsanlar, doğuyorlar, yürüyorlar ve gelişmenin belli bir aşamasında aydın haline geliyorlar. Bundan sonra insanın sosyalist olma dönemi başlıyor. Bu son aşamadır... Sosyalist olmak için aydın olmak mutlaka zorunludur. Aydın olmadan sosyalist olmak mümkün gözükmüyor." Burada insanın gelişimi, tarihsel gelişimi üzerinde bir soyutlama yapılıyor ve aydının sosyalist öncesi insan olduğu belirtiliyor. Aydın olmadan sosyalist olunabilir mi sorusuna sosyalizmin bir bilim olduğu hatırlatılarak cevap veriliyor. İkincisi: "Tek tek her devrimci hareket için bütün aydınlar kötüdür, ancak mutlaka birinin ve yalnızca birinin doğru olması gerekiyor." Bu belirleme ile de aydın hareketleri bir birinden net olarak ayrılıyor. Bunlar T. F. Yorul-

maz'ın konuyla ilgili yazdıklarının özetidir.

"Birincisi: Aydın oportünizmi, aydın olma ile sosyalist olma arasında birebir bir ilişki" kuruyor. "Sosyalistlik salt bir bilince indirgeniyor." "İkincisi: Bir bilim olarak sosyalizm ile bir "siyasal bilinç" olarak sosyalistlik birbirine eşitleniyor." "İşçilerin öncü kesimleri dahi estetikten felsefeye dek uzanan bir alanı kapsayan sürecin dışında kalacağı için sosyalist olma şansını yitirecekleri..." Bu belirleme T. F. Yorulmaz'ın sosyalizm bir bilim olduğuna göre, aydın olmadan sosyalist olunamaz yargısından kalkılarak üretiliyor.

Bilim olan sosyalizmi kavrama Ekim yazarı tarafından aydına özgü olarak görülüyor. Aydın olamayan işçilere "bilinçsiz yıkıcılık düşüyor." "Aydınlar bu bilinçsiz yıkıcılığı kullanırlar ve iktidara otururlar." Bunlar da Ekim'in, T.F. Yorulmaz'ın yazısından ürettikleridir. Aralarında nasıl bir bağ var? Birincilerden ikinciler nasıl üretilebilir diye sormaya gerek yok. Eğer kafada yaratılmış bir "aydın oportünizmi" varsa, o ispatlanmak için bunlar üretilmek zorundadır.

Fetişler insanın söyleneni ve yazılanı anlamasını zorlaştırıyor, bazen de bu yetinin büsbütün kaybolmasına yol açıyor. Aydın ve sosyalist, insanın gelişmesinin ayrı birer aşaması olarak nitelenirse bundan Ekim'in yazarının ürettiği gibi bu ikisinin "eşitliği" değil, tam tersi aydın ve sosyalistliğin aynı şeyler olmadığı, olamayacağı ortaya çıkar. Toplumsal ve doğal yaşamda aşamalar birbirlerini izlerler, bir sonraki aşama bir önceki aşamanın bir dizi yanını içerir ama hiç bir durumda onunla "eşit" olamaz, olursa ayrı bir aşama olma özelliğinden söz edilemez. İnsan gelişmesinde son aşama olarak nitelenen sosyalistlik de bu genel şemanın dışında düşünülemez. Bu anlamda aydın olunmadan sosyalist olunamaz. Başka bir deyişle her sosyalist aydına özgü özellikleri içerir, yani aynı zamanda bir aydındır. Ama her aydın sosyalist değildir. Aydının özelliklerini içerse de ondan üst bir aşama, farklı bir kimliktir sosyalistlik. Şöyle de açıklanabilir. Hareketin en ilkel biçimi mekanik harekettir. Kimyasal, biyolojik ve toplumsal hareket bunun üzerine geliyor. Hepsi kendi içinde mekanik hareketi içeriyor ama, aynı zamanda ondan farklı hareket biçimlerini anlatıyorlar. Şimdi biz, mekanik hareket olmadan kimyasal hareket olmaz dediğimizde bu iki hareketi "eşit"lemiş mi oluyoruz? Bu bir orta okul öğrencisinin dahi bildiği bir şeydir. Ekim yazarı bilmiyor değil, bilmek istemiyor.

Ekim yazarı "Kurtuluş Hareketinin" "aydın oportünizmini" temsil ettiği inancını kanıtlamaya çalışırken, işçilerin "estetikten felsefeye dek" bir bilim olan sosyalizmi öğrenemiyeceklerini söyleyerek boylu boyunca aydın oportünizminin içine düşüyor. E. Taylan'ın açıklamalarında aydınlarla "öncü işçiler" arasında bir işbölümü ortaya çıkıyor. Aydınlara "estetikten felsefeye dek" sosyalizm bilimi alanı düşüyor, öncü işçiler ise, bir bilim olan sosyalizmi öğrenemeyecekleri için, bilinçle yetiniyorlar. Öncü işçilerin sosyalizmin bilimini öğrenmeden, gerçek anlamda onun bilincine nasıl sahip olacakları ise bir sır olarak duruyor. Şüphesiz E. Taylan'ın bu işbölümünde işçi sınıfının kaderini ellerine verdiği aydınlar, sıradan aydınlar değildir. "Sınıf hareketiyle bütünleşmiş" onun içinde "erimiş" ve "sıradanlaşmış" aydınlardır. Öyle anlaşılıyor ki, "bütünleşme", "erime" ve "sıradanlaşma" devrimci işçi hareketi üzerinde aydın oportünizminin bozucu etkilerine karşı bir sigorta işlevi görüyor. Aydınların sınıf hareketiyle bütünleşmesiyle sorun çözülmüş oluyor. Eğer bu bütünlük bir gün bozulursa o zaman ne olacağını da aşağı yukarı biliyoruz. Bütünleşmeden vazgeçenler revizyonist olacak. Sosyalizm bu revizyonistlerin elinde yıkılacak, işçi sınıfına ise muhtemelen tıpkı 1950'lerde olduğu gibi ortaya çıkan sonuçlara sessiz sedasız katlanmak düşecektir.

Sosyalizmin bir bilim olarak işçi sınıfının dışında ortaya çıktığı biliniyor. Bu işçi hareketine dışarıdan müdahale etme düşüncesinin dayandığı maddi temeldir. Parti bu temel üzerinde birincisi; işçi sınıfını, onun hiç bir zaman kendi koşulları içinde kalarak öğrenemiyeceği sosyalizm bilimiyle donatmak, ikincisi; buna bir örgütlülük ve eylem boyutu kazandırmak amacıyla ortaya çıkıyor. Tarihsel deneyimlerde kanıtlandığı gibi, bu noktada kendisini işçi sınıfının devrimci davasıyla bütünleştirmiş aydınlar belirleyici önemde bir rol oynuyorlar. Ama bunu mutlaklaştırmak, buradan kalkarak "öncü işçilerin" -öncü işçi sosyalizm bilimiyle donanmış örgütlü işçiden başkası değildir- "estetikten felsefeye dek" sosyalizm bilimini öğrenemiyeceğini kabul etmek bundan tümüyle farklıdır. İşçi sınıfına derin bir güvensizliği yansıtan ve onu aydına "mahkum eden" anlayış tam da buradadır.

Sosyalizmin bir bilim olduğundan kalkarak, bu bilimi öğrenme ve geliştirmeyi aydınlara özgü bir ayrıcalık olarak algılamak, düzen tarafından -ekonomik, ideolojik ve politik zorla- sürekli olarak entellektüel süreçlerin dışına itilen işçi sınıfını bugün bulunduğu geri düzeye "mahkûm" kılmanın ötesinde, partinin sınıfın gerçek bir öncü örgütü haline gelmesinin önünün de tıkanması anlamına geliyor. E. Taylan'ın sos-

Sosyalizmin bir bilim olduğundan kalkarak, bu bilimi öğrenme ve geliştirmeyi aydınlara özgü bir ayrıcalık olarak algılamak, düzen tarafından -ekonomik, ideolojik ve politik zorla- sürekli olarak entellektüel süreçlerin dışına itilen işçi sınıfını bugün bulunduğu geri düzeye "mahkûm" kılmanın ötesinde, partinin sınıfın gerçek bir öncü örgütü haline gelmesinin önünün de tıkanması anlamına geliyor

yalizm bilimini öğrenmekten yoksun kıldığı öncü işçileri bir partinin öncüsü olarak düşünün. -Sınıfın öncü partisi, sınıfın en ileri kesimlerini, sosyalist'işçileri bizzat kendi öncüsü olarak örgütleyen partidir.- Bu durumdaki bir parti sınıf savaşımını yürütebilir mi? Aydın düşmanlığı insanı nerelere götürüyor!

Bugün bütün devrimci çevreler sosyalizm üzerinde bir tartışma yürütüyor. Herkes yaşanan deneyimi teorileştirmeye, geleceğe ışık tutacak deneyim ve dersleri çıkarmaya çalışıyor. Bütün bu değerlendirmelerde yeni insanın yaratılması sorunu ortak nokta olarak öne çıkarılıyor. Ama ne yazık ki çıkarıldığı söylenen dersler, çoğu zaman bir slogan olarak kullanılmanın ötesinde bir anlam taşımıyor. Ders çıkarmanın, çıkarılan dersleri anlamak ve onlara uygun bir yürüyüş düzenlemekten her zaman daha kolay olduğu anlaşılıyor. Sözü edilen ve sosyalizmin daha ileri zaferleri için merkezi bir yer verilen yeni insanın yaratılması, sosyalizm biliminin kavranması, geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi olmaksızın, bunun için işçi sınıfının dışına itilmeye çalışıldığı entellektüel süreçlere daha fazla katılımı sağlanmaksızın düşünülebilir mi? Eğer üzerinde bu çok konuşulan yeni insan sosyalizm bilimini öğrenebilecek ve geliştirebilecek bir entellektüel düzeyi ve buna uygun bir yürüyüşü anlatmıyorsa, bugünkü insandan farkı nedir?

Sosyalizm ile ilişkisi olan hemen herkes sınıflarla birlikte kafa ve kol emeği arasındaki çelişkinin ortadan kaldırılmasının komünizmin ayırdedici özelliklerinden biri olduğunu bilir. Eğer E. Taylan bunun nasıl olacağı üzerinde azıcık düşünmüş olsaydı görecekti ki; geleceğin insanı, en korktuğu şeyin gerçekleşmesinden başka birşey olmayan kafa emeğinin egemen olduğu insandan başkası değildir. İnsanın geleceği olan bu "ütopya"yı daha bugünden yaratmayı amaçlamayan, bunun gereğini yerine getirmeyen bir örgütlenmeyi nasıl komünist olarak niteleyeceğiz?

Ekim yazarının zannettiğinin tersine işçiyi aydına "mahkum" eden şey aydının sahip olduğu "ayrıcalıklar" değil, işçi sınıfının bugün içinde bulunduğu durum, özellikle bir bilim olan sosyalizm alanındaki geriliğidir. Giderilmesi zahmetli bir mücadeleyi gerektiren bu gerilik yenilmeden, E. Taylan'ın o çok korktuğu şey hep olacak, işçi sınıfı aydına "mahkum" olmaktan kurtulamayacaktır. İşte tam da bu noktada işçi sınıfı daha bugünden aydına özgü sayılan özelliklere (bilim alanında yoğunlaşma, araştırma, geliştirme) sahip olmak durumundadır. Parti en fazla bunun için gereklidir. Görevi sadece sosyalizmi öğrenmek isteyen işçiye yardımcı olmak değil, ona bizzat bunun için gerekli koşulları ve zamanı sağlamaktır.

İşçi sınıfının tarihsel rolü, onun kapitalist toplum içindeki yeri ve konumundan kaynaklanıyor ve nesneldir. Buradan kalkarak işçi sınıfının kendisini devrimcileştirmeksizin tarihsel rolünü oynayabileceğini sanmak, düşülebilecek en büyük yanılgıdır. Bu yanılgıya dayalı kuru bir sınıf ve eylem vurgusu sanıldığı gibi devrimciliği yakalama değil, tersine ondan bir kopuştur. İşçi sınıfına sevdalanmayı anlatan bu hastalığı, Türkiye solu uzun bir dönemden beri kendi bünyesinde barındırıyor. Sendikal eylemlerin abartılması, kitle katılımı kriteri ile sendikal eylemleri, politik eylemlerin önüne koyma, politik eylemlere provokasyon ve maceracılık mantığı ile yaklaşma bu hastalığın büründüğü biçimlerin başlıcalarıdır. Bu anlamda bir aydın oportünizmi Türkiye solunda önemli ölçüde yer etmiştir. Ama bu oportünizm Ekim'in aradığı yerde değil, onun koştuğu yerdedir.

Tartışma ve ilişkiler diplomasi ve uzlaşma eğiliminden kurtulunca yanılsamalar dağılıyor, gerçek konumlar daha bir açığa çıkıyor. E. Taylan "aydın oportünizmini" kanıtlamaya çalışırken Ekim'in bir çok konudaki yaklaşımını da son derece netleştiriyor. Netleşen konulardan biri de birlik sorunudur.

Bugün Türkiye solunda en çok tartışılan konulardan biri olan birlik konusundaki çeşitli yaklaşımları iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Birincisi; birliği kişilerin, grupların vb. uzlaşmasında arayan anlayış, diğeri; kişilerin konumlarından hareket etmeksizin fikirlerin ve mücadele tarzlarının birliğini temel alan anlayıştır. Birinci durumda kişilerin konumları siyasetin önünde bir yer tutar. Çatışan eğilimler birlik önünde bir engel görüldüğü için sürekli olarak törpülenir ve nötrleştirilmeye çalışılır. Bir tür orta yol aranır. Kişilerin konumları birlikle doğrudan bağlantılı görüldüğü için birlik, bir an önce gerçekleşmezse, bir daha gerçekleşemeyecek olan bir amaçtır.

Yazılanlar bir yana pratik esas alındığında Ekim'deki egemen anlayışın kişilerin uzlaşmasına dayalı birlik anlayışı olduğu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde netleşmiştir. Ama, Ekim bu anlayışta hiç de tek değildir. "Kurtuluş Hareketi"nde kendi muhatabını bulmakta hiç de zorlukla karşılaştığı söylenemez. Karşılıklı olarak birbirini etkileyen ve besleyen bir buluşma söz konusudur. Bu buluşma çok kısa bir sürede kişilikler savaşına dönüşerek sürdü. Bazı kişiliklere saldırı, karşılıklı olarak bir kişilik yüceltmesiyle tamamlandı. Varlığını birlikle bütünleştiren arkadaşımız tartışmayı törpüleyici ve nötrleştirici etkisiyle ön plana çıkmaya çalıştı. Sonuçta bilinen ayrılma ortaya çıktı.

Genel olarak konuşursak hiç bir ayrılma iyi ve istenilir değildir. Ama ayrışma, geriye kalanda bir saflaşmaya, bir netleşmeye yol açıyorsa taşıdığı olumsuzluklar ne olursa olsun, böyle bir ayrışmaya karşı çıkmak politik açıdan tam bir aptallık olur. Bu açıdan bakıldığında yaşadığımız küçük çaplı ayrışma bizim açımızdan hiç de olumsuz olarak nitelenemez. Bize bir çok şeyi bir arada öğretti. Herşeyden önce birçok konuda daha bir netleştik. Dışarıya bakmaktan büyük ölçüde kurtulduk, eksiklerimizi daha net olarak görebiliyoruz.

Bu arada birlik konusundaki anlayışımız bir sınavdan geçerken, Ekim'i de daha iyi tanıma olanağını elde ettik. Ekim'in sunduğu abartılı görüntü bizzat kendi eylemiyle açıklık kazandı. "Mal bulmuş mağ-

bi" misali kendi etkisinin bir ürünü olarak açıkladığı ayrılıktan topladığı malzemeyle Kurtuluş Hareketi içindeki ayrılığı büyütmeye çalıştı. Hatta o kadar ileri gitti ki her türlü devrimci ahlâkı bir kenara iterek bizim saflarımızda ayrılığın propagandasını üstlendi. Arkadaşlarımızdan, ayrılıktan yana tavır koyması istendi. Ekim ve onun bizim içimizdeki muhatabı birlik adına birbirlerini sürekli olarak pohpohlayarak ortak amaçlarına varmak için ortak bir yol buldular. Sosyalizmin sorunları, parti ve çalışma tarzı konusundaki tartışmalar ön plana çıkmaya başlayınca, bütün bu süreç boyunca uzlaşmacı bir yol izleyen arkadaşımız acil birlik adına ayrıldı. Ama, adına yola çıkılan ve ayrılığın nedeni olan birlik nedense bir türlü gerçekleşmedi, gerçekleşeceği doğrultusunda da hiçbir ciddi belirti yok. Öyle görülüyor ki her iki taraf için de umulanla bulunan birbirini tutmuyor.

Başkalarına küçük burjuva diyerek kendi marksist-leninistliğini kanıtlama, başkalarını revizyonist, reformist vb. niteleyerek kendi devrimciliğini buradan kalkarak açıklama terkedilmesi gereken eski bir hastalıktır. Kolaycılığı teori düzeyine çıkartarak kendi niteliğini başkalarının hesabına açıklama yerine niteliği kendi eyleminde yaratma ölçü olmalıdır

H. Yurtsever, bütün bu süreçte izlediği uzlaşmacılığı gizleyebilmek için "açık parti"ye bir can kurtaran simidi gibi sarıldı. Bu konuda kendi yazdıklarını da unutarak, bir anda "açık parti"nin "likidasyon" olduğunu keşfediverdi. Keşfetmek zorundaydı...

Karşılıklı kişisel ilişkilere ve uzlaşmaya dayanarak "Kurtuluş Hareketi"nin kendi etki alanı içinde olduğu yanılgısına kapılan Ekim, ona sunulan bu malzemeye kendi "üstünlüğünün" bir kanıtı olarak sarıldı. Bu malzemeye dayanarak "Kurtuluş Hareketi"nin aydın oportünist olduğu kanıtlanırken "doğal olarak Ekim'in "ihtilalciliği" de pekişti. Anlaşılan Ekim'in ihtilalciliğinin bedelini ödemek bize düşüyor.

Başkalarına küçük burjuva diyerek kendi marksist-leninistliğini kanıtlama, başkalarını revizyonist, reformist vb. niteleyerek kendi devrimciliğini buradan kalkarak açıklama terkedilmesi gereken eski bir hastalıktır. Kolaycılığı teori düzeyine çıkartarak kendi niteliğini başkalarının hesabına açıklama yerine niteliği kendi eyleminde yaratma ölçü olmalıdır.

Parti konusunda da olan budur. Başkalarının "açık partici", dolayısıyla reformist, revizyonist vb. olduğu "kanıtlanınca" illegalite fetişleşiyor ve devrimciliğin, ihtilalciliğin tek kriteri olarak görülüyor. Biçim içeriğin önüne çıkarılıyor.

Bir partinin reformist ya da devrimci olduğuna nasıl karar vereceğiz? Onun legal ya da illegal olduğuna bakarak mı, yoksa programını ve eylemini ölçü alarak mı?

Açık ya da gizli olmak bir partinin niteliğini doğrudan belirlemez. Devrimci bir nitelik farklı ülkelerde ve farklı koşullarda açık, gizli bir parti biçimine bürünebileceği gibi, niteliği reformist olmasına rağmen değişen koşullara bağlı olarak açık ya da gizli örgütlenme de mümkündür. Açıklık ya da gizlilik reformizm ya da devrimciliğin ölçüleri olmaktan çok birer sonuçturlar. Buradan kalkarak bir parti hakkında doğru bir yargıya varmak mümkün değildir.Nasıl ki gizli olmak bir partinin devrimci olduğuna yeter bir koşul değilse, açık olmak da her koşul altında partinin reformist vb. olduğunun bir kanıtı olarak görülemez. "Herhangi bir örgütün niteliğini doğal ve kaçınılmaz olarak belirleyen şey, o örgütün eyleminin içeriğidir." Konuyu daha da netleştirmek için devrimci işçi hareketinin tarihsel deneyimine kısa bir göz atmak yararlı olacaktır.

Reformizm ve devrimcilik ayırımı, işçi hareketinin tarihi kadar eskidir. İşçi sınıfı partileri ülkeden ülkeye değişen koşullara göre açık ya da gizli olarak örgütlenegelmişlerdir. Bu tarih içinde açık ama devrimci partiler olduğu gibi, gizli ama oportünist partilerin sayısı da az değildir.

1900'lü yıllar, işçi hareketinde, hem biliç ve örgütlülük hem de net bir iktidar yürüyüşü bakımından bir sıçramanın yaşandığı yıllardır. Alman Sosyal Demokrat Partisi, işçi sınıfının, sosyalizm bilimiyle en iyi donanmış, en iyi örgütlenmiş partisi olarak sınıf savaşımının başını çekiyordu. Açık olarak örgütlenmiş bir parti olduğu halde devrimci bir eylem çizgisi izliyordu. Bu çizgiyi sürdürdüğü dönem boyunca Lenin dahil hiç bir devrimci kişi ya da parti tarafından reformizmle, revizyonistlikle suçlanmadı. Tersine, teorik üstünlüğüne, kavgacılığına, açık olmanın sağladığı avantajları da ekleyerek dünya işçi hareketi nezdinde haklı bir saygı kazandı.

Aynı dönemde Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Menşevik ve Bolşevik kanatları arasında partinin legal ya da illegal olması üzerinde, özünde reformizm ve devrimcilik olan yeni bir ayrışma yaşanıyordu. Lenin Rusya koşullarında açık bir partiyi savunmanın devrimci partinin likidasyonu anlamına geldiğini vurgulayarak legal parti girişimine karşı amansız bir mücadele yürüttü. Bu mücadelede esas vurguyu Rusya'nın o günkü somut koşullarına yaparak, ekonomik mücadelenin araçları olan sendikaların bile yasal çalışma hakkının olmadığı bir ülkede legalizmin mücadeleden vazgeçmekle aynı anlama geldiğini savundu.

Lenin'in bu mücadelesi her türlü fetişleştirmeyi dışlayan çok yönlü bir mücadeledir. Bir yandan Rusya koşullarında devrimin partisinin açık olarak örgütlenmesine karşı çıkarken, diğer yandan, açık olanakların devrimci amaçla sonuna kadar kullanılması gereğine dikkati çekerek şöyle yazmıştır: "Legal çalış-

mayı bir saat olsun durdurmayalım, ama yasaya dayanan ve barışçı hayallerle gözlerimizin kamaşmasına izin vermeyelim."

Ama Lenin Rusya koşullarından hareketle açık örgütlenmenin her durumda ve her koşulda reformizm vb. olduğunu söylememiştir. Tersine Rusya'daki muhataplarına karşı savaşırken Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin yasal varlığını o günkü Almanya koşullarında olması gereken olarak yorumlamıştır.

1910'lu yıllarda Alman Sosyal Demokrat Partisi sınıf mücadelesi yerine sınıf uzlaşmacılığını seçtiğinde ise Lenin oklarını o partiye çevirirken hareket noktasında hiçbir değişiklik yapmamıştır. Bu partiyi yasal olduğu için değil, eyleminin devrimci içeriğini yok ettiği için revizyonistlikle suçlamıştır.

Bu süreci Ekim devrimi ve sonrasının kısa bir değerlendirmesi ile tamamlamak gerekiyor. Dünya tarihinde yeni bir sayfa olan Ekim devrimi ile birlikte devrimci sosyalist hareketin sermaye egemenliğine karşı dünya çapında bir saldırı dönemi başladı. Ekim devriminin etkisiyle Avrupa kıtası gerçek bir alt üst oluş yaşadı. Burjuva ve gerici yönetimler sarsıldı, birçok ülkede devrimler boy verdi. Sosyalist hareket lehine kesin bir değişimi ifade eden bu koşullarda illegal olan birçok sınıf partisi legalleşti. III. Enternasyonal böyle bir devrimci ortamda sosyalist harekette yeni bir ayrışma ve yükselişin ifadesi olarak vücut buldu.* Bağrında illegal legal ayrımı olmaksızın, ayrımın gerçek ölçütünün devrimci eylemde olduğunda bir dizi devrimci parti birleşti.

Toplumsal Kurtuluş'tan "açık parti" konusunda yukarıdaki tanımlamaya aykırı şeylerin söylenmediğini söyleyemeyiz. "Açığı olmayanın gizlisi olmaz" ya da "açık parti"yi gizliye bir kadro kaynağı olarak gören açıklamalar bu aykırılığın belirgin örnekleridir. Ama ne büyük bir talihsizliktir ki bir zamanlar Toplumsal Kurtuluş'un sayfalarında dile getirilen bu görüşler şimdi "likidasyona karşı" mücadele bayrağına yazılıdırlar. İçeriği reformist olan açık çalışmadan hareketle bir çalışma biçimi olarak açık çalışmayı reddetmek yeterince politik olmamayı anlatan eski bir çocukluk hastalığıdır

1920'li yıllar tabloda tümden olmasa da önemli ölçüde bir alt üst oluşa sahne oldu. Dünya devriminin yenilgisiyle birlikte koşullar sosyalist hareketin aleyhine değişti.

Burjuvazi sınıf örgütlenmesini, devleti, kapitalizmin tekelci egemenlik ve işçi sınıfının devrimci başkaldırı olasılığına göre yeniden düzenlemeye koyuldu. Bu düzenlemenin sonuçlarını dünya sosyalist hareketi 30'lu yıllarda bütün şiddetiyle yaşadı. Birçok ülkede devrimci partiler yasal varlıklarını kaybederek illegaliteye çekilmek zorunda kaldılar. Bu durum Ekim devrimiyle birlikte tarihsel olarak kapanan burjuva demokratik dönemin fiili olarak da kapandığını anlatıyor.

30'lu yılların ortalarında dünya komünist hareketi anti-faşist mücadele taktiğiyle yeni bir döneme girdi. Tekelci devletin Avrupa'da büründüğü uç biçimler işçi hareketiyle burjuva hareketi birbirine yakınlaştırdı. Bu yakınlaşmanın somut ifadesi olan "anti-faşist cephe" taktiği, aynı zamanda burjuva ideolojisiyle sosyalist ideoloji arasında bir köprü işlevi gördü. Pekçok KP bu köprüden geçerek teoriyi ve eylemi düzenin kabul edebileceği sınırlara çekti. Komünist Enternasyonal'in anti-faşist cephe adına feshedilmesinden sonra bazı KP'ler aynı yolu izleyerek kendilerini feshettiler. Feshetmeyenler ise düzen içi varlıklarını garantilemenin yolu olarak devrimci hedeflerden adım adım geri çekildiler.

Savaş sonrası tekelci devlet ideolojik aygıtlarını ve baskı aygıtlarını daha da güçlendirerek alabildiğine genişledi. Devletin kolları ekonomiden politikaya, sanattan bilime kadar her alana uzandı. Tekelci devletin güçlenen denetimi altında legalite devrimci partileri "yola" getirmenin bir aracı olarak kullanılmaya başladı. Bu gecikmeli olarak bütün kapitalist dünyaya yaygınlaştı, partilerin legal varlıklarını verdikleri tavizlere borçlu oldukları bir durum ortaya çıktı. Legalite ile reformizm içiçe geçti. Ama yine de buradan kalkarak bütün legal partilerin her koşulda ve her ülkede aynı zamanda reformist olduklarını, olmalarının zorunluluğunu söylemek doğru bir yargı olarak görünmüyor.

Türkiye'ye gelince: bağrında iki devrimi barındıran kısmi bir iç savaşın sürdüğü bir devrim ülkesidir. Bu topraklarda devrim ve devrimin önlenmesi hem işçi sınıfı hem de burjuvazi açısından geleceğin bir sorunu değil bizzat bugünün sorunudur. Uzatmaya ve gerekçeler sıralamaya gerek görmüyorum. Böyle bir ülkede devrimci iktidar örgütünün legal mi illegal mi olacağı bir tartışma konusu değildir.

Legalite ve illegalite ne reformizm ne de devrimcilik için bir seçim sorunu değildir. Legaliteye tapınma reformizmin kaçınılmaz bir sonucu onun örgütsel biçimidir. Gizlilik ise aynı şekilde devrimci hareket açısından bir istemi değil bir zorunluluğu anlatır.

Devrimci partinin düzen karşısındaki konumunun bizim açımızdan tartışma konusu olmaktan çık-

* Komünist Enternasyonal'e giriş koşulları 3. maddesinde, legal ve illegal mücadele ile ilgili şu belirlemeler yer alıyor: "Kuşatma durumu ve olağanüstü yasalar yüzünden komünistlerin bütün çalışmalarını yasal olarak sürdürme imkanı bulamadıkları bütün ülkelerde yasal çalışmanın yasa dışı çalışmayla kombine edilmesi kesinlikle zorunludur." (Belge Yayınları sf.30)

ması sorunun bütün boyutları ile çözüldüğünü anlatmıyor. Tersine bununla soruna başka bir anlamda yeniden giriyoruz. Reformistler ve gizliliği fetişleştirenler açısından partinin konumlanışıyla kesin olarak bitmiş olan sorun, başka bir boyutla, illegal ve legal mücadelenin birleştirilmesi boyutu ile devrimci hareketin gündeminde kalıyor. Pratiğin ayrıştırıcı işlevi burada da kendini gösteriyor. Söylemde legal mücadelenin devrimci amaçla kullanılmasını reddetmeyenler, sıra bunun somut biçimlerine gelince büyük gürültüler kopartarak likidasyon bayrağına sarılıyorlar.

Eski alışkanlıklar ve fetişler sınıf savaşımında yeni biçimlere karşı bir tahammülsüzlüğe yol açıyor. Toplumsal Kurtuluş'ta ileri sürülen "açık parti"* bu tahammülsüzlükle ne olduğuna bakılmaksızın yargılanıyor.

Toplumsal Kurtuluş'ta açık parti konusunda çok şey söylendi. Ama hiçbir zaman açık parti bir devrim partisi olarak görülmedi. Tersine bu tartışma içinde sürekli olarak "devrime kadar açığa çıkmayacak" bir parti zorunluluğundan söz edildi. Açık parti bir konumlanış biçimi olarak değil legal çalışmanın bir biçimi olarak ele alındı.Başlangıçtan beri tartışma öz olarak bu çerçevede sürdürüldü.

Başlangıçta net olmayan noktalar, aşırı vurgular, öncelikler ve tartışma biçimlerinin birbiriyle ilişkilendirilmesi vb. tartışma içinde netleşti ve tartışma T. F. Yorulmaz'ın 42. sayıdaki yazısıyla bir anlamda noktalandı. Bu yazı incelendiğinde görülecektir ki "açık parti" bir devrim partisi olarak görülmediği gibi "açık parti"nin rolüne ilişkin her türlü abartma, yanılgı ve hayalciliğin de kapıları net bir biçimde kapatıldı. Hayalciliğe ve reformizme kapı aralıyabilecek pek çok araç "açık parti"nin elinden alındı. Bu haliyle açık parti daha çok bugünkü koşullarda dernekten daha dayanıklı merkezi bir derneği anlatıyor.

Bununla birlikte Toplumsal Kurtuluş'tan "açık parti" konusunda yukarıdaki tanımlamaya aykırı şeylerin söylenmediğini söyleyemeyiz. "Açığı olmayanın gizlisi olmaz" ya da "açık parti"yi gizliye bir kadro kaynağı olarak gören açıklamalar bu aykırılığın belirgin örnekleridir. Ama ne büyük bir talihsizliktir ki bir zamanlar Toplumsal Kurtuluş'un sayfalarında dile getirilen bu görüşler şimdi "likidasyona karşı" mücadele bayrağına yazılıdırlar.

Tekelci devlet bugün önemli ölçüde büyümüştür ve büyümeye devam ediyor. Bir zamanlar devletin dışında ve sol olarak kabul edilen birçok örgütlülük ve kurum bugün yarı resmi bir devlet kurumu durumuna gelmiştir. Toplumsal Kurtuluş sayfaları devletteki bu büyümenin somut örnekleriyle doludur.

Devletin coğrafyaya göre örgütlenmesi sol içindeki ayrışmaya uygun yeni bir örgütlenmeyle tamamlanıyor. Devletin gizli örgütlerinin kişiler ve örgütler hakkında verdikleri bilgilere göre işleyen yargı sistemi yasalara göre işleyen yargı sisteminin yerini alıyor.

Tüm bunlar bir tek amaca bağlı olarak ortaya çıkıyor. Amaç mücadele koşullarını zorlaştırarak, çalışma alanlarını ve çalışma biçimlerini daraltarak, yığın bağlarını zayıflatarak devrimci hareketin marjinalleştirilmesidir, siyasi bir gizliliğe itmektir.

Devrimciliğin özünde, işçi sınıfı yığınını kazanma ve yenileme savaşının olduğu göz önüne alındığında devrimci hareket devletin bu yönelimini boşa çıkarmak için daha politik ve sorumlu davranmak durumundadır. Devrimci konumlardan bir adım gerilemeyen, düzen dışı çalışmayı bir an olsun bile aksatmadan koşullara uygun yeni yol ve yöntemler bularak açık alanın devrimci tarzda kullanımına gerekli önemi vermek; çalışma alanları ve çalışma biçimleri konusundaki devrimci politik yaklaşımın özüdür. Toplumsal Kurtuluş'un anlatımıyla "açık parti" bu özün somut ifadesidir.

Sorun açık şeylerin olup olmaması noktasında değildir. Devrimci hareket bu tartışmayı her bakımdan geride bırakacak kadar olgunlaşmıştır. Sorun açık eylemin içeriği sorunudur. Bu içerik reformist olabileceği gibi devrimci de olabilir. Bizim reddettiğimiz açık eylemin kendisi değil onun reformist içeriğidir. İçeriği reformist olan açık çalışmadan hareketle bir çalışma biçimi olarak açık çalışmayı reddetmek yeterince politik olmamayı anlatan eski bir çocukluk hastalığıdır.

"Açık parti" yasal alanın devrimci amaçla kullanılmasına ilişkin somut bir arayışın ürünüdür. Devrimci hareketin bugüne kadar kullandığı açık çalışma biçimlerinden farklı, yeni bir biçimi ifade ediyor. Bu yenilik değişen toplumsal koşulların çalışma ve örgütlenme biçimlerine yansıması olarak algılanmalıdır.

Bununla birlikte açık parti açık çalışmanın tek biçimi değildir. Başka biçimler de var. Bu biçimler içinde hangisinin koşullara ve ihtiyaçlara en uygun mücadele biçimi olduğu önemlidir ve tartışılmalıdır.

Bu anlamda açık partiyi koşullara ve ihtiyaca cevap verip vermediği açısından eleştirebilirsiniz, zamansız bulabilirsiniz ya da başka biçimleri buna tercih edebilirsiniz. Ama örgütsel gizliliği politik gizlilik olarak kavramıyorsanız açık çalışmayı reddedemezsiniz. Açık çalışmayı reddetmediğiniz sürece onun somut bir biçimi olarak ileri sürülen "açık parti"yi oportünizm, likidatörlük vb. ilan etmek tutarsızlık ve politik ikiyüzlülüktür.

*Toplumsal Kurtuluş'ta uzun bir dönemdir tartışılan "açık parti" aynı isim ama farklı bir içerikle başka politik gruplar tarafından da kullanılıyor. Başkalarının "açık parti"ye nasıl bir işlev yükledikleri onların kendi sorunudur. Biz sorunu kendi tanımımız çerçevesinde ele alıyoruz. Bizim söylemimizde "açık parti" ne bir devrim partisi ne de devrim partisinin döl yatağıdır.

SEVGİSİZLİK ÇİRKİNLEŞME SOĞUKLUK

"Kendine iyi bak, beni düşünme
Su akar yatağını bulur."
Ahmet Kaya şarkısı

Şevki Ömeroğlu

80'li yılların sonları dünya sosyalist hareketinin büyük çalkalanmalarına sahne oldu. Sosyalizm Ekim devriminin ülkesinde çözüldü ve sistem blok olarak kapitalist restorasyon süreçlerine girdi.

Türkiye ise son otuz yılını bir devrim ülkesi olarak yaşadı. Sosyalizmdeki çözülüşe karşı direniş ülkesi olarak bu tarih devam ediyor, edecektir.

Türkiye devrimci sosyalist hareketinin doğal süreçleri eylülizmin politik baskı alanındayken, dünya sosyalist hareketindeki gelişmelerin de etki alanına girdi. Türkiye'deki hareketin bir şansı vardı. Kendisinin de son otuz yılı yoğun, 70 yıllık bir mücadele deneyimi vardı. Ve bu deneyimi olgunlaştırıyordu.

Dünyadaki ve Türkiye'deki çözülüşe karşı kişilikli tavır ve gelişen politikalar egemen sınıf temsilcilerine; "sosyalizm her yerde bitse Türkiye'de damızlık olarak kalacaktır" dedirtti.

Çözülmeye karşı direniş kolay olmamakta ve her türlü kolaycılığı kısa sürede politik gündemin dışına itmektedir. Yaşanılan dünya sosyalizminin yeni bir ay tutulmasıdır ve sosyalistlere geçmişten daha ağır sorumluluklar yüklemektedir... Türkiye devrimci sosyalist hareketinin geçmişte büyük fedakarlıklarla ortaya koyduğu irade gücü tüm kazanımlarına karşın yeterli olamamıştı. Bugün daha güçlü bir irade gerekmektedir.

Son otuz yılda solda geniş bir siyasal yelpaze oluşmuştu. Toplumsal Kurtuluş sanıldığının aksine solun o kadar da bölünmüş sayılmayacağının altını çizdi. Yaşayan ve sosyalizmi yaşatacak güçlerin ideolojik ve siyasal özelliklerini de vurguladı. Solun geçmişinde yeralıp "bir daha asla" diyenlerin sayılarının çokluğuna dikkat çekti. Devrimin giderek daha az sayılarla gerçekleşeceğini söyledi. Sosyalist maskeli demokratların kişilik ve örgüt olarak maskelerinin, gerek kendiliğinden, gerekse belirli bir politik faaliyetle düştüğünü gösterdi. Tarihi anlamada ve geleceği yakalamada Kurtuluş'un çözümlemelerinin belirli fetişleri kırdığını da görüyoruz. Ve süreç devam etmektedir.

On yılların sınıf mücadelesinin sonuçlarının bir kaç kalem darbesi ve bir kaç eylemle düzlenebileceğine inananlardan değiliz. Tarihin derinlikleriyle ilişki kuruyor ve politik faaliyetin de boşluk tanımadığını söylüyoruz. Politikada tıkanıklığı da kabul etmiyoruz. TBKP'nin, SBP'nin, Dev-Yol'un tıkanmasından değil, devrimcilikten ve sosyalizmden uzaklaştığından, bir başka sınıfsal mecrada aktıklarından sözediyoruz. Çizdiğimiz bu tabloda solun çok geniş bir iç hareketliliği yaşamasını doğal kabul ediyoruz. Tüm bu iç hareketliliğin yetkin bir politik düzey tutturmasını ve hemen örgütsel sonuç yaratmasını beklemek de saflık olacaktır. Çözülme ve direniş bazen birbirinden zor ayırdediliyor. Solun çözümlenmesinin ve eleştirisinin T. K da sürekliliği doğal bir politik tutumdur. Geçmiş süreçlere; tamamlanmış, eksiksiz, mükemmel süreçler olarak bakmadık. Siyaset ve sınıflar mücadelesi kapalı bir süreç değildir. Öte yandan kendine güven ve düşüncelerimize tutkunluk, ideolojik inat ve kararlılık sosyalist meziyetlerdir. Marksizm-leninizm her zaman iddialı olmak ve yüksek sesle konuşmaktır. Bu onun tarihsel gücüdür. Sosyalizmin yaşadığı sorunlar bizim iddialarımızı niye azaltsın, sorumluluklarımızı unutmadıktan sonra. Türkiye'nin toplumsal süreçlerinde hiç bir sınıfın hiç bir hareketine karşı ideolojik bir kompleksin içinde de değiliz. Bu konumu, "mahkum etmedik çevre ve düşünce bırakmama, burnundan kıl aldırmama" olarak değerlendiren Gelenek çevresinin, daha büyük atılımlar için 'demir' alırken terkettikleri 'Siyaset'teki, son olmasını dilediğimiz T. K ilgilerinde de görülen, tarihsel kendini beğenmişlik tavrı bizden uzaktır ve uzak olsun. Mantalitelerimiz aynı değil. Aynı siyasetin değişik varyasyonları değiliz. Politika böyle kolay değil. Köylü yanılsamaları içindeki Ekim de böyle. Aynı siyasal iklimi paylaşmak, birliği lahmacunlar gibi üst üste binerek gerçekleştireceğimiz anlamına gelmez. Artık siyasetin abc'si olmalıdır ve benzer şeyleri söyleyen ama yıllarca ayrı mücadele etmiş, farklı örgütsel yaşantı ve alışkanlıklara sahip kadroların üzerindeki hareketler ortak politika ve eylem alanı oluşturmadıkları sürece susmasını bilmelidirler. Toplumsal Kurtuluş ve yazarları, aynı şeyleri söyleyenlerin uzun süre ayrı duramayacaklarını dönem dönem yazdılar. Bu, ciddi, geliştirici politik bir tutumdur. T. K'da Ekim'in tabanının alınacağı yazıldı. Peki bunu kompleks haline getiren Ekim'le biz gerçekten aynı şeyleri mi söylüyoruz? Söylem birliği yetiyor mu? Kadroları sigortalıyan, zimmetliyen şirketiniz mi var? Bizim yok. Yoldaşlık kolay bir süreç değildir.

Yürüyüşümüz devam eder. Bazıları kendilerini korumak için patinaj yapar. Patinajın dengesiz hızı ve hareketi eylemlilik ve gelişme sayılır. Olumlu pratiklerin gelişmediği yerde, olumsuz pratiklerin geliştiğini söylüyoruz. Ekim ve Gelenek'in gelişen insanı ve tabanı alınır. Konformistler, idare-i maslahatçılar orada kalır. T. K bunları, bu konuma düşen insanlarıyla takviye eder. Arada bazı hediyeleri olur. "Hocamızın" diliyle; bunlar olur, çok önemli değildir.

Nazım, insanı, yüreği ve beyninin bitimsiz pırıltılı işleyişiyle tanımlar. Siyasal polemiklerde, sosyalistlere yabancı olmayan teknikler araştırması içinde olan Gelenekçi arkadaşlarımızın son parodileri, sosyalist ahlâk konusunda bile aramızdaki politik alanın boş olduğunu gösteriyor. Şu çıkıyor; duygudaşlığımız yok. Peki siyasal süreçler, birlik süreçleri teknokratça ve resmi diplomasiyle yürüyen süreçler midir?

Gelenek'le ve bazı siyasetlerle aramızda politika yapılması gereken boş alanlar olduğunu söyleyebiliyoruz. Doğrusu çok şey yaptığımızı da iddia etmiyoruz. Bizi hiçte heyecanlandırmadıklarını da itiraf edelim. Gelenek'in konuştuğu ton ve heyecana bakanlar sanki bu alanda cirit attıklarını sanır. Her halde dergi getirip götürmeyi ve iç ilişkilere ilişkin sordukları bir kaç densiz soruyu, dedikoduculuklarını, spekülasyonlarını politika olarak görüyorlar.

Geriye politik beynin hareketi kalıyor. Biz birileriyle arasında sürekli ayrım çizgileri koyan bir ekip değiliz. Haftalık dergiyi hep önemsedik ve bugün de bizim için önemlidir. Bir projeyi birara bayağı somutladık. Yalçın Küçük, basın tekelini kıran, 1960'larda Yön'ün etkisini hedefleyen bilgiyle yoğunlaştırılmış, bir çok alanda sayfası olan devrimci solu toparlayıcı ve solun entellektüel süreçlerini hızlandıran bir yayın düşünüyordu. Ertuğrul Kürkçü, solun kaybolan ideolojik hegemonyasını yeniden kurmaya yönelik ve kitlelerin vicdanındaki iktidarı hedefleyen bir dergi portresi çiziyordu. Siyasal iktidar başka bir süreçti. Bizce de anayasası böyle yazılan bir yayın solun giderek çözülen iklimini değiştirecekti. BTDK süreçlerinde önemsiz sonuçlar hedefleyen ya da birlik yanılsamaları içindeki solun konumuna göre daha reel bir tablo oluşabilmişti. İçten ve pazarlıksız bir ortamdı. Politika yapmak eksikliği sürekli vurgulanıyor. İş yapma ciddiyeti de. Yaptıklarımızın altını çizmemiz doğaldır. İçten ve dikkatli bir Toplumsal Kurtuluş okuru iddialı tavrımızla, yanında güçlü ve güçsüz yanların da sergilendiğini bilir. İçten pazarlıklı ve ortak iş yapma yeteneği bulunmayanlarla bizim kaybedecek vaktimiz yoktur. Onlarla vakit kaybedeceğimize pikniğe gider, doğadan güç tazeleriz.

Aynı iklimde solumanın önemini teslim ederiz. Bu anlamda politik olarak boş bıraktığımız, gücümüzün yetmediği alanların da farkındayız. Gelenekçi ve Ekimciler peki siz farkında mısınız?

Ekim dergilerindeki en anlamlı yazı ve tartışmaları, bilince çıkmak eksenindeki tartışmalar olarak gördüm. Bir kısım Ekimci farkında, 'Peki Ama Kim Bunlar" diyen Gelenekçiler, Toplumsal Kurtuluş kadar toplumsal bilince çıktınız mı? Hasetten, kıskançlıktan, kinden bahsediyorlar. Ne zannediyorsunuz? Her gün sizi düşündüğümüzü mü? T.K., "açık partiye kapalı değiliz" diye yazar, aklınızca projenize tahahhüt sözü olarak algılarsınız. Programınızı '75 TİP'ten de geri diye niteleriz. Ama sizin 'ilgi'nizden gene kurtulamayız. Bu kadar üzerimize yığılmanız utandırıcı değil mi? Tarihsel bir yakınlık var ve ukalaca şekillenen bir kavrayıcılık yanılsaması içindeler. T.K. bu tür kavrayışı ve çeperleri geniş olan siyasetlere alışıktır.

Kısaca, Metin Çulhaoğlu haklıdır. T.K. yayın yöneticileri ricasını kırmamalı, kendisine gereken saygıyı göstermeliler. Metin, "kavram beğendirmek zorunda değilim" diyor. Peki biz Gelenek'e siyaset ve yapı beğendirmek zorunda mıyız?

Solun çok geri süreçlerini bile izledik. Sevgisiz olmadık. Geri yanlarımız da bize aittir. Bizim geriliğimizdir. Solun bazı süreçleri ve bugünkü konumu üzücüdür. İlişkilerin böyle gelişmesi de. Ama yine bir Y. Küçük deyişiyle; dostlarımızı severiz ama onlarla beraber intihar etmeyiz. Olumlu irade kullanmayı bir siyasi ahlâk haline getirmeye çalışıyoruz. Hiç kimse bizi sonuçta hiç bir olumlu gelişmenin yaşanmayacağı kavgalar içine çekmesin. Gerçek bir kavgada, ilk darbeyle dengesi bozulan da haddini bilmeyi öğrensin.

Gelenek'i çıkış ilanlarındaki spotlarla tanıdım. Devrimci sosyalizmin gündemini yakalayan bir yayın diye düşündüm ve izledim. Benim gündemim ise daha farklıydı. T.K.'la dostluğumuz eskidir. "Kelebek" diye anıyorlardı. "Bunlar bizim korkağımızdır" diyorlardı. Ortaklığımız ise yenidir. Toplumsal Kurtuluşçular, hocaları yüzünden Gelenekçilerden hiç kurtulamadılar. Kurtuluş'a sürekli spekülatif yaklaştılar. Konformist bir yapıları vardı ve T.K.'da yapı görmüyorlardı. Oysa T.K. bir ara, "kimseyi tutamayız" anlayışıyla bile siyaset yapabilen bir politik rahatlık ve güce sahipti. Toplumsal Kurtuluş'un tutmak istediği insanlar, Gelenek'in tuttuğu insanlar değildir. Kafasını beğenip, eylemini beğenmediğiniz, bazen her şeyini beğenip, bazen hiç bir şeyini beğenmediğiniz hocanız da babanız değildir.

TBKP-SBP ve Dev-Yol konformizminden sonra Gelenek'in de konformist yapısı iyice şekilleniyor. Bunlar, Ekim, sevgili Haluk bizle oyun, mesela satranç oynamak istiyorlar. Politikayı oyun sanıyorlar. Salt politikacı, salt particidirler. Politikayı teknik süreçlere indirgeyebileceklerini düşünüyor ve odaklarını kaybediyorlar. Teorik ideolojik güç tespiti yapıp pratikte duvarlara çarpıyorlar. Politik süreçler bir bütündür. Keyfi değildir. Bırakın artık bu kavramaya çalışmayı, çeperlere almayı, kendinize sahip çıkın siz. Politika yapın ve sosyalizmin gücünü artırın, prestijini yükseltin. Ve dergi sütünlarında, büro kulislerinde diplomaside tanışmaktansa sosyal mücadelelerde tanışmayı yeğleriz.

"Peki Ama Kim Bunlar?" Yazdınız belki de rahatladınız. Hep bu düşünceyle yaşadınız ve şimdi yazdınız. Bitti mi? Defterleri kapatıyoruz değil mi? Kurtulduk mu sizlerden?

Bizi ise merak etmeyin. Ele geçireceğimiz açık parti de kesinlikle sizinki değil. Bundan da emin olun.

Son yazacaklarım Ekim'le ilgilidir. Bu konuda Toplumsal Kurtuluş'un söyleyecekleri aslında bitmiştir. Ekim'in külliyatı, T. F. Yorulmaz'ın tüm eleştirilerine teslimiyet cevabıdır. Bu, yanılsamalı geçmiş ilişkiye göre çok daha sağlıklı bir durumdur. Ve bir gelişme potansiyel olarak vardır. Bu sayıda arkadaşlarımız, M. Ceran ve D. Haydaroğlu'nun yazılarının son yanılsamaları da kıracağını düşünüyorum. Tablo daha reel bir hale gelmektedir.

Yazımın akışında da değindim, sosyalist ahlâk ve insan ilişkilerinde politik olarak müdahale edilebilecek boş bir alan var. İçten ve pazarlıksız her süreci bu alandan başlatmakta yarar var.

Sevgisizlik, çirkinleşme, soğukluk.
Politik ortamı, ne yazık bunlar tanımlıyor.
Sosyalizmin çözülüşü böyle yaşanıyor.
Direniş yeni bir politik ahlâka/ahlâkla yürümelidir.

BİRLİK, CİDDİYET VE KÖYLÜ UYANIKLIĞI

Deniz Haydaroğlu

12 Eylül yenilgisinin en çok ideolojik ve moral alanda yaşandığı biliniyor. Aslında daha önceden başlayan yenilgi 12 Eylül'de hiç bir ciddi direniş gösterilmemesinin nedeni oldu. Böylesi koşullar altında yeniden işe koyulanlar, el yordamı ile ve en çok güvendikleri yakın çevreleri ile yürümeye başladılar. Bu doğaldır. Sonuçta "dar" çevrelerde örgütlü grupların varlığı sol hareketin önemli bir özelliği oldu. Bu zorunlu "dar"lık ile, amaç olarak "dar"lık kuşkusuz farklıdır.

Ancak özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından sonra giderek yükselen toplumsal hareketlilik ile birlikte, bir yandan işçi sınıfının öncü örgütünün olmaması nedeniyle, diğer yandan toplumsal hareketliliğin yükselmesi nedeniyle birlik sorunu bu grupların gündemlerinde yerini almaya başladı.

İçinde yaşadığımız dönemde hala pek çokları için at izi it izine karışmış durumdadır. Bunu en çok birlik meselesinde görmek mümkündür.

Güçsüzlüğe dayalı birlik görüşmelerinden devrimcilik adına bir sonuç çıkmadığı gibi, kendini amaçlaştırma yoluyla da bir yere varılmıyor.

BİRLİK

Birlik, temel olarak iki anlamda kullanılmaktadır. Birincisi eylem birliğini anlatıyor. Eylem birliği, programatik, örgütsel ve politik düzeyde içiçe geçmeyi anlatmıyor. Eylem birliği, iki ayrı bağımsız örgütlenmenin tarihsel gelişmenin belli bir döneminde, uzun ya da kısa, örgütsel, ideolojik bağımsızlıklarını koruyarak birlikte hareket etmeleri anlamına gelmektedir. Böylesi bir birliğin, sürecin farklı bir aşamasında ideolojik ve örgütsel birliğe dönüşüp dönüşmeyeceği apayrı bir sorundur.

İkinci olarak birlik, farklı grupların ideolojik, örgütsel ve politik birliğini ifade ediyor. Burada ortaklaşa yeni bir yapı yaratma sözkonusudur. Öyleyse burada eski yapıyı korumak, eski alışkanlıklarla yürümek, erimemek düşünülemez. Yani burada bir grubun bir diğerine katılması değildir sözkonusu olan, birlikte yeni bir sürece erimeyi göze alarak girmesidir. Kuşkusuz bir grubun bir başka gruba katılması da söz konusu olabilir, ama bunun adı birlik görüşmesi değildir.

Şimdi konuyu biraz daha açmak gerekir. Eğer siz birileriyle bir parti yaratmak için bir birlik görüşmesine başlıyorsanız, beklentiniz karşınızdaki grubun kendini feshedip size katılması olamaz. Böyle bir sonuç oluşabilir, ama siz böyle bir beklentiyle adına birlik görüşmesi dediğiniz görüşmelere giremezsiniz. Tabii eğer ciddiyseniz. Öyle ya kendisinin erimesini göze alamayanlar, kimseye bir şey katamazlar.

Birlik bu hedefe, yani birlikte yeni bir oluşuma yönelirken ilk önce bakılması gereken nokta ideolojik birliktir. Ancak ideolojik birlik donmuş bir şeye indirgenemeyeceğinden, imza atılan bir kontrat olmadığından hem bir süreç sorunudur, hem de örgütsel ve politik düzeyde sınanmalıdır.

Gerek yakın tarihimizde, gerekse halen şimdi birlik görüşmelerinde çok sık rastlanan bir biçim "birlik görüşmesi yapalım ama sen bize katıl" şeklindeki yaklaşımdır. Geçmişte hemen tüm sol örgütler bir birlerine bu biçimde, sonsuz birlik çağrıları yaptılar. Böylece hem günahtan kurtuluyorlardı, hem de karşısındakini günahkar ilan etme olanağı elde ediyorlardı.

1980'li yılların sonlarında ise, gruplar ve/veya örgütler kendi tıkanmışlıklarını, kendi güçsüzlüklerini yenmek için birlik görüşmeleri yapmaya başladılar. Devrimci mücadelede güç toplamak ya da toplamaya çalışmak doğaldır, ancak ilkesi olmayan birliktelikler gücün değil güçsüzlüğün simgeleridir. Türkiye'de birbirlerinin güçlerini öğrenmek için bile birlik görüşmesi yapmaya yönelenler çıkmaktadır. Oysa işi ciddiye alanlar, ideolojik, örgütsel ve politik açıdan anlaşabileceklerine inandıkları çevrelere, gruplara yönelmelidirler.

Birlik meselesinin bu biçimde sulandırılması nedeniyledir ki, daha önce bu sayfalarda ayrışma ve netleşme öne çıkarılmıştır.

Birlik sorunu ile legal-illegal parti tartışmalarının birleşmesinin yarattığı bilinç bulanıklığı tam da bu anlamda, yeterince netleşememenin, ayrılamamanın sonucudur.

Üstelik tüm bu birlik görüşmelerini yürütenler ilkeli birlik politikaları olduğunu söylemektedirler. Oysa birlikte, ilkelilik, kendini ayırabilmekle mümkündür. Kendini ayırabilmek ideolojik, politik ve örgütsel alanda bir çizgi oluşturmaktır. Böylesi çizgiler oluşturduktan sonra birlik olunamayacağını söylemek, kanımızca ortak düşünüyorsak da size ihtiyacımız yok demektir. Buradan da anlaşılacaktır ki çizgi oluşturmak, ortak yürümeyi, birleşmeyi engelleyici görülmemelidir. Bunu böyle görenler çizgi oluşturmuş olanları eritemeyeceğini düşünenlerdir. Böyle

düşünmek için ise erimekten korkmak gerekir.

Tüm bunlar genel çerçeve içinde yazıldığında herkes bunlara katıldığını söyleyebilir. Ancak burada samimiliğin ölçütü pratiktir.

CİDDİYET

Birlik çağrıları yapmak, birlik politikaları saptamak bir iştir. Birliğe pratikte ciddiyetle yaklaşmak başka bir iştir.

Örneğin, eğer bir politik hareket, birlik görüşmeleri yaptığı, yeni devrimci bir örgüt yaratma sürecinde birlikte erimeyi hedeflediği bir grubu, bu grubun kendini bir politik hareket olarak nitelemesine rağmen, "aydın çevresi" olarak nitelerse ne kadar ciddi bir iş yapmış olur?

Birlikte erimek için birlik görüşmeleri yaptıkları gruba ilişkin değerlendirmelerini, biraz uzun da olsa onlardan dinleyelim. "Kurtuluş Hareketi'nin bir bölüğü örgüt deneyimi olan devrimcilerden oluşurken, bir bölüğü de örgüt tecrübesi ve perspektifi legal bir partiyi aşamayan, temelde ise kendini örgütlü politik mücadeleden ziyade "entellektüel mücadeleye" istihdam etmiş aydınlardan oluşuyordu." Durumu tespit eden arkadaşlarımız şöyle devam ediyorlar: "Sınıfa bakışta ve örgüt sorunlarında nispeten (abç) ileri olan kadrolarıyla daha üst düzeyde bir birleşmenin olanaklarını yaratmaya çalışırken Ekim'in ve bu kadroların aracılığı ile uygulanabilecek bir basınçla da, *Toplumsal Kurtuluş*'un aydın kadrolarının da hareketimizin çeperinde toplanabileceği ve gerektiği takdirde hareketin legal alandaki mücadelesinde bu kadroların aydın katkılarından yararlanılabileceğini düşündük."

Daha şimdiden görüldüğü gibi Toplumsal Kurtuluş'u kendi çeperi altında toplamaya çalışan arkadaşlar, ciddiyetsizliklerinden olacak, bu işe birlik adını takıyorlar. Bir grubun bir başka grubu "çeperi" altına toplamasına itirazımız yoktur, yeter ki çeperleri bu kadar geniş olsun ve yeter ki buna birlik görüşmesi demesinler. Ciddiyetsizlik "çeperin" darlığından geliyor. Dostlarımız bir hareketi ikiye ayırıp, kendilerine daha yakın buldukları kesimine de "sınıfa bakışta ve örgüt sorunlarında nispeten ileri" demekten geri durmuyorlar. Bu arkadaşlar nispeten ileri olmayı neye göre ölçüyorlar? Bu bakış kendini dünyanın merkezine koyan hastalıklı bir bakış değil midir?

Devam edelim. "Bu süreç içerisinde 'Kurtuluş Hareketi' içerisinde "kendileriyle" birleşme yönündeki eğilimlerin güç kazanması, bu hareketin en azından bir kısım kadrolarında liberal rüzgara karşı durmayı, proleter sosyalizmi yönündeki bir sıçrayışla taçlandırma isteğinin varlığını gösteriyordu." Demek ki dostlarımız Toplumsal Kurtuluş'a liberal rüzgara karşı durma, kendilerine de proleter sosyalist olma tanımlamasını uygun görüyorlar. Elbette bu durumda proleter sosyalizmin temsilcileri, diğerlerini eğiteceklerdir. Ne yazık ki dostlarımız, en iyi öğretmenin öğretirken bir şeyler öğrenen öğretmen olduğunu unutuyorlar. Bana sorarsanız birlik, birlikte var olanlardan nitelikçe daha gelişmiş bir yapıyı birlikte örme sürecidir. Eğer birileri ulaşılacak niteliği kendileri olarak tanımlarsa ve sonra da birlikten söz ederse en azından bir tıkanma yaşadıklarını ifade etmiş olurlar. Adına birlik demedikleri sürece buna da saygımız var.

Bu politikadan kısa vadede çıkacak muhtemel sonucu şöyle anlatıyorlar. "İlki; bu hareket içerisindeki örgütsel-politik deneyime sahip kadrolar, dostlarımızla, girdikleri etkileşim sürecinde kendilerini aşabilirler ve bunu gerçekleştirirken de aydın kadroyu ileriye doğru sürükleyebilirlerdi." Yine bir yanlışlık var. Birlikte yeni bir örgüt kurma işine ciddiyetten uzak bir yaklaşımdır; dostlarımız değişmekten, öğrenmekten, öğretmekten korkuyorlar. En azından böyle öğretmen olunamaz. Birlik görüşmeleri Türk eğitim sisteminden farklı ele alınmalıdır.

"İkincisi; kendileriyle birleşme süreci ve bunun zorunlu kıldığı görevler, örgüt fikrine yakın dostlarla örgüt fikrinden uzak aydın oportünizmi arasındaki gerginliği artırabilir, bu ise hareketin kendi iç zayıflığının net bir biçimde ortaya çıkmasını sağlayabilirdi." İçindekilerin bir kısmı aydın oportünizmi olarak nitelenen bir hareketle birlik görüşmelerine başlamak ciddiyetsizliktir. Şöyle devam ediliyor; "Böylece 'Kurtuluş Hareketi' kapılmış bulunduğu 'proletaryanın ihtilalci hareketi' olmak gibi yanılsamalardan kurtulur, kendinin misyonunu nesnel konumuyla uyumlu olarak bir aydın hareketi olmakla sınırlayabilirdi."

Hiç kimse kendi kendisi hakkındaki fikrine göre değerlendirilemez. Bu "Kurtuluş Hareketi" için ne kadar doğruysa dostlarımız için de o kadar doğrudur. Okur aşağıdaki üç paragrafı okuduktan sonra bu söyleneni daha da anlamlı bulacaktır.

"Ekim sınıfla sosyalizmi birleştirme ve proletarya iktidarını kurma perspektifiyle donanmış, sınıfın ideolojisini politik-örgütsel çerçevede de yeniden üretmiş bir ihtilalci sosyalist harekettir."

"Kurtuluş Hareketi ise sınıfla birleşme, sınıfın ideolojisini politika ve örgüt alanına uzatma konusunda yeteneksizdir. Bu yeteneksizlik aydın konumuyla ve modern revizyonist geleneğin ideolojik deformasyonu ile doğrudan ilgilidir."

"Bu zaaf aşılmadığı sürece birliğin işin doğası gereği politik gücün, demek oluyor ki Ekim'in yönlendirmesi ve hegemonyası altında gerçekleşmesi kaçınılmazdı." İhtilalci bir hareket, "sınıfla birleşme, sınıfın ideolojisini politika ve örgüt alanına uzatma konusunda yeteneksiz" bir hareketle niçin birlik görüşmesi yapar? Bunları yazan bu noktada duramaz. Aydın oportünizmini kanıtlaması gerekir. Bunun için "ortalama devrimcilerin"* bildiği gerçekleri sıraladık-

*Yazarın "ortalama devrimci" kavramı yerine başka bir kavram kullanmasını öneririz. Tırnak içine bile almadığı bu kullanımda geçen ortalama nitelemesi, kanımızca, devrimci dışında her kavramın başına konabilir.

tan sonra T. Fikret Yorulmaz'ın yazılarından yaptığı alıntılara şöyle yanıt vermektedir! "Okur yazar'ın söylediklerini bir kez daha okuduğunda, işçilerin öncü kesimlerinin dahi estetikten felsefeye dek uzanan bir alanı kapsayan sürecin dışında kalacağı için, sosyalist olma şansını yitireceğini görecektir."

İşçi sınıfının ihtilalci hareketinin bir taraftan işçi sınıfının en ileri unsurlarının estetikten, felsefeden uzak olacağını iddia etmektedir. Bu dikkatsizlik değilse sınıfa güvensizliktir.

Eğer bu satırları okuyanlar birlik konusunda ciddiyetsizlikle suçladığımız dostlarımıza haksızlık yapmakla suçlayacaksa onlara aynı yazıda şu satırları aktarmakla yetineceğiz. "Bu erimeye ve "sıradanlaşmaya" karşı koyduğu ve değiştirme misyonunu kendi özel konumuyla doğrudan bağlantılı hale getirdiği oranda, ortaya çıkan bir proletarya partisinin çeperindeki aydın hareketi yerine, aydın oportünizmi olacaktır." Kızgınlıkla yazan yazarımız erimenin sadece aydınların sorunu olduğunu sanıyor. Oysa birlikten, devrimci bir parti için birleşmekten söz edilince birleşecek olanların grup olarak erimeyi göze almaları gerekir. Tersi yolla gerçekleşen birliklerin yeni ayrılıkların temeli olduğu biliniyor. Hegemonya anlayışı ile birlik politikasının sonucu ise elma şekerinin kamışıdır.

KÖYLÜ UYANIKLIĞI

Bu öfke, bu ciddiyetsizlik, bu dikkatsizlik nedendir? Galileo yüzyıllarca önce dünyanın döndüğünü söylediğinde, kendisini yargılayan Engizisyon mahkemesinin rahiplerine teleskoptan bakmalarını önerir. Rahipler bunu şiddetle reddederler. Eğer gökkubbe yoksa eğer dünya dönüyorsa, bu dünyanın gökkubbenin merkezi olduğu görüşünü çürütebilirdi ve eğer böyle birşey olursa, gökkubbenin merkezi olan dünyanın merkezinde oturan Engizisyon mahkemesinin ayağının altındaki zemin de sallanmış olurdu.

Bu kendini dünyanın merkezine koyan her kişi veya hareket için geçerlidir.

Yazarımız, Murat Ceran'ın Toplumsal Kurtuluş'un 40. sayısında yer alan "Çözülüş Sosyalizmin Gelecek Yükselişinin Bugünden Ödenmiş Bedelidir" başlıklı yazısından bir pasaj aktarıyor ve bu pasajın kendi görüşlerini yansıttığını iddia ediyor. Fakat bir metni sadece kendi görüşlerini destekleyen veriler bulmak için okuyan bir kişi gibi yazarımız metnin tümünü gözden kaçırıyor. Gerçekleri zorluyor. Yazarımızın aktardığı pasaj şöyledir: "SBKP 20. Kongresi, inşa sürecinde ortaya çıkan farklılıkları sistemli bir sapmaya dönüştürmüştür.Aynı işlevi görse de bu sapmayı 1900'lerin revizyonizminden ayıran temel fark teoride revizyonizmin (sınıf savaşımından sınıf uzlaşmacılığına geçiş) bizzat sosyalizmin inşa sorunlarına ve bu inşanın sürdüğü uluslararası koşullara ve bu sorunlara bağlı olarak ortaya çıkmasıdır."

Bu satırları okuyan birisi "modern revizyonizm" anlayışı ile "ortak" bir görüş olarak değerlendirecektir. Ancak teleskopla bakmayı bile reddederse . Hemen bu satırların devamı şöyle: "Burada unutulmaması gereken nokta 'revizyonizmin' sosyalizmde ortaya çıkan bozulma ve yabancılaşmanın bir nedeni değil, bir sürecin bir ürünü olduğudur." (Toplumsal Kurtuluş, sayı 40, sf. 16).

Yazarın okuyucusuna okumayı salık verdiği bu yazıdan bazı pasajlar aktarmamız çok görülmemelidir. Bunun için Toplumsal Kurtuluş okurlarından özür dilemem gerekiyor.

"İşçi sınıfının nesnel durumu ve devrimci kuruluşun sürdüğü olağanüstü koşullar, Sovyetlerin, proleter devlet aygıtı içinde, başlangıçtaki merkezi yerinin partiye geçmesini koşullandırdı. Sınıfın iç savaşta uğradığı güç kaybı ve sosyalist kuruluşun önündeki ulusal ve uluslararası zorluklardan kaynaklanan bu değişim ona yol açan etmenlerin mutlaklaştırılmasıyla sovyet örgütlenmesi üzerinde yükselmesi gereken proleter devleti, maddi temelinden uzaklaştırarak işçi sınıfı adına hareket eden bir devlete dönüştürmüştür." (T.K., sayı 40, sf. 15).

"İçeride sosyalizmin varlık koşullarını uzun bir dönem için garantileyen küçük burjuvazi ile çevrili olması, dıştan kapitalist baskı ve kuşatma altında, kuruluş sürecinde, taktiklerin strateji karşısında üstünlük kazanması, pratiğin teorinin önüne geçmesi ve verilen tavizlerin ilerlemenin ayak bağlarına dönüşmesi, sosyalizmin baştaki bütün inatçılığı ve başarılarına rağmen, kararsızlığın ve yalpalamanın parti içinde de büyümesinin koşullarını olgunlaştırmıştır." (Agy.)

"Küçük burjuva ideolojisinin Sovyet toplumu ve SBKP içinde etkinliğinin artması darbelerle, kongrelerle açıklanacak ölçüde basit bir süreç değildir. (Bugün devrimci süreçteki bir çok örgütlenmenin 'gıdası' olan böyle bir açıklama tarihin materyalist tanımına ters düşmektedir.) Bu etkinliğin temelinde her şeyden önce küçük burjuva üretim tarzının varlığını çeşitli biçimler altında (küçük üretim tarzının yasal ve yasadışı varlığı) korunması ve ideolojik olarak kendini yeniden üretebilmesi vardır." (Agy)

Murat Ceran imzalı "Çözülüş..." yazısı kuşkusuz bunlarla da yetinmiyor. Ama daha fazla alıntı gereksiz olacaktır. Ancak bu yazıyı yazarın kendisinin de dikkatle bir daha okumasını öneriyorum.

Yazarımız ikinci alıntıyı Murat Ceran imzalı "Ayrışma - Netleşme ve Birlik" isimli, Toplumsal Kurtuluş'un 41. sayısında yer alan yazıdan yapıyor. Alıntılardan biri de şöyle: "... Amacı sosyalizm olduğu halde araçları buna uygun düşmeyenler sosyalizmin sözde savunuculuğunun ötesine geçemezler. Legal parti, illegal parti tartışması da ancak bu çerçevede somut bir önem kazanır."

Yazarımızın iddiası, bu görüşün Toplumsal Kurtuluş'un görüşlerini aşan bir görüş olduğudur. Tevfik Fikret Yorulmaz şöyle yazıyor: "İçinden bozulmuş bir

sosyalizmde açık partinin yapacağı pek olumlu bir iş göremiyorum... ", "Devrimci sosyalizmin önündeki en önemli sorunda açık partinin pek olumlu bir katkısını göremiyorum; ancak bu açık parti defterini kapatmak anlamına gelmiyor." (T.K, Sayı: 42, Sf. 18-19)

Yine Tevfik Fikret Yorulmaz şöyle diyor: "İktidarı devrim yoluyla almaktan başka yol göremeyenler için bunu gizli partiyle gerçekleştirmeyi düşünmek doğaldır: Burada artık tartışma olmaması gerekiyor." (T.K. sayı 43, sf. 20).

Bu kadarı yeterli. Şimdi yazarımız bu görüşleri Toplumsal Kurtuluş'u aşan görüşler olarak ilan etmekte sadece aceleci, dikkatsiz, ciddiyetsiz mi davranmıştır? Hayır, onun yaptığı köylü uyanıklığıdır.

Bu alıntıları Toplumsal Kurtuluş içerisinde her devrimci sağduyunun kendilerine yönelmek zorunda olduğunun kanıtı saymaya başka ne denir?

T. Fikret Yorulmaz'ın "dört dergi sayfası tutan yazısında biz kendi platformumuzdan tartışma sürdürmek için fikir aradık ve yalnızca kırıntılara rastladık, onları tartışmaya çalıştık" diye yazıyor yazarımız. İşte köylü uyanıklığına bir örnek daha; kırıntıları tartışmaya çalışan yazarımızın yanıtı onbir dergi sayfası sürüyor. Dergi sayfası ölçü ise kırıntılarını onbir sayfa tartıştığınız bir hareketin ciddi biçimde etkisinde olmaktan korkuyorsunuz demektir.

Son bir noktaya değinmek istiyorum. İhbarcılığın yanıtı hukuki sorumluluk değildir. Eğer ihbarcılar, ihbar ettikleri kişileri hukuki sorumluluk altına bırakıyor derseniz, onu kitap yazmanın hukuki sorululuğu ile karşılaştırabilirsiniz. Ancak burayı geçelim. Ancak "... sol hareketteki ileriye doğru her çıkışı desteklemek yönündeki" perspektifleri ile ilgili olarak yayınladıkları bildirinin, sözünü ettikleri perspektife katkılarının ne olduğu merak konusudur.

Gerçekte destekledikleri nedir?

Birilerini daha çeperlerine katmak için her fırsatı kullananlar neyi desteklediklerini de fark edemezler.

şafaklarınıza ağlamaktayım

merhaba hayal dağı çatmışsın kaşlarını nazın banamı
alnında eritiyorsun buluttan düşmemiş karı bu ne ateş
gururuyla oynuyorsun tarihin ve bilki çığlık izi açıyorsun ölümden
dayayıp kayalarının direncini boşluğa ihbardamısın göklere...
ve bir hurufimisin coğrafyamda uğraşıp durursun mevsimlerin bilinciyle
senki orospulaşırsın bazen gezdirirsin kasıklarında rüzgarların en kimliksizini
sırıtma yüzüme akyellerin yetmez silmeye kirliliğini martı kanatlarımın...
ve ben nasıl bir ülkeyimki haykırışları şimşeklerin ruhunu döller evlatlarımın
ayaz ihanetine uğrar gözlerindeki adresleri göçmen kuşların
ağlar vatanımda lirik ve insancıl olan her şey... ey naftalin yürekliler
düşmüşüm bir terazi kefesinde domates sorgusundan baharın izine
akşam pazarında bir peşmerge geçirir feryatların üstünden anason kokusunu
ve sen hayal dağı şuursuz topraklarla kendine sakla forsunu
görki bağımızda ışıldayan sömürge hançerleri
dikleşti rafinerice kanının coğrafyasında kavmimin

ay iniltileriyle güneşi imdada çağıran nemrut
ve baş ağrıları dinmeyen bin yıllık hicranları tarihe fısıldayan ağrı
sende duy kordonları gerilla yarasına bağ olamayan göl
batırıp ilkel demirleri canına
kerkük vitrinlerini çığlık ateşine verirken kawa
ozan kurşunları dilinde soğutarak
ibre düşüren korkak radyolardan
bir yaralı özgürlüğe merhaba..
merhaba hayal dağı merhaba... kopartıp başından ekşimtırak bakışları
kırlangıç nefesiyle yakmaktayım ve bir fırın kokusu çukurca sınırında
belki daha uzakta örneğin zahoda derimi rojdanın ayaklarına
ilkel bir kundura yapmaktayım
şimdi diyorsunki bana ey şair bir dağım diye varma üstüme bunca
bu suskunluk ve ihanettendirki kapatıp yüzümü bulutlara
her yalancı baharda şafaklarınıza ağlamaktayım...

mayıs/91 vahdettin yılmaz

DEVLET VE SOSYALİZM

Tevfik Fikret Yorulmaz

Karşı-devrim de devrimci süreçtir.

Marx'ın bu pek önemli önermesi öğreticiliğini koruyor.

Humeyni Devrimi'nin niteliğini tartışmak istemiyorum; radikal bir islamik giysi içinde populist bir öz taşıyor. Kapitalizmin rasyonalitesini ve ilerlemesini durdurmak gerilikse, gerici bir özü var. Dinsel bir manivelayla da olsa, geniş yığınları politize ederek yönetime yaklaştırmak ilericilik ise, böyle bir yanı da bulunuyor. Ancak bunlar burada yapmak istediğim tartışmanın dışındadır; Humeyni Devrimi, Doğu Avrupadaki karşı devrimlerle birlikte devrim sürecine açıklık getiriyor. Doğu Avrupa'da gerçekleşenlerin karşı devrim olduklarından hiç kuşku duymamak gerekiyor; eksiğiyle fazlasıyla varolan sosyalist yapılanmalardan koyu bir kapitalizme dönülüyor.

Devrim sürecinin, üç momenti ortaya çıkıyor.
Bir: Egemen ideolojiyi *paralize* etmek.
İki: Eninde-sonunda devleti devlet yapan baskı aygıtlarını *nötralize* etmek.
Üç: Kütleleri *aktivize* etmek.

Bu ayrı; ancak çoktandır üzeri örtülmüş olan devrim sürecine açıklık getiriyor. Birlikte, devrim sürecinin, üç momenti ortaya çıkıyor.

Bir: Egemen ideolojiyi paralize etmek.

İki: Eninde-sonunda devleti devlet yapan baskı aygıtlarını nötralize etmek.

Üç: Kütleleri aktivize etmek.

Doğu Avrupa'nın sosyalist düzenlerinde egemen ideoloji olan marksizm-leninizmi paralize etmek zor olmamıştır; şimdi daha açık ortaya çıkıyor, çok çeşitli nedenlerle egemen ideoloji yönetme gücünü yitirmiştir. Bu ülkelerde karşı devrimciler için, Polonya'da işçi ağırlıklı ve diğerlerinde öğrenci-aydın niteliklidir, marksizm-leninizmi daha da etkisiz hale getirmek zor olmuyor.

Yöneten ideolojiyi paralize etmek, yönetimdeki görünmez ışık ve baskıyı etkisizleştirmek anlamına geliyor; ideoloji, yönetenler arasındaki en sağlam bağdır. Devlete, monolitik bir nitelik kazandıran en önemli faktörün yöneten ideoloji olduğunu tekrarlamak durumundayım. Yöneten ideolojinin paralize olduğu bir zamanda devletin baskıcı mekanizmaları sürekli bir tereddütün için giriyorlar, demektir; bunların halkaları içine girmek önemli ölçüde kolaylaşıyor. Ayrıca Humeyni veya benzeri modellerde, baskı aygıtlarını yıldırıcı girişimler, nötralizasyonu hızlandırıyor.

Karşı devrim pratiklerinden çıkartılan devrim süreçlerinde ideolojik paralizasyon ile baskıcı nötralizasyonu birbirinin içine girmiş durumdalar; tek başına birisini gerçekleştirmek tümüyle imkansız olmasa bile kalıcı olma şansından yoksun görünüyor. Bunları sürekli bir kütle aktivizasyonu izliyor.

Kütle aktivizasyonuyla ilgili olarak da söylenecek şudur: Egemen ideolojiyi önemli ölçüde etkisizleştirmeden ve baskıcı mekanizmaların nötralizasyonunda elle tutulur sonuçlar sağalamadan kütle hareketliliğinin önemli boyutlara ulaştırılabileceğine ihtimal veremiyorum. Bu, Türkiye'nin sonuçta başarısız kalan 1970 yılları pratiğinden de çıkıyor; Türkiye tarihinin, belki de, en yüksek kütle aktivizasyonunun yaşandığı bu dönemde, Pol-Der olgusunu hatırdan çıkarmamak gerekiyor. Kütle hareketliliği Pol-Der sürecine, Pol-Der süreci kütle hareketliliğine hız katmıştır; bu noktayı, aynı somutlukta tekrarı imkanlarını araştırmaktan daha çok, süreçleri daha da açığa çıkarabilmek için kaydetmek gereğini duyuyorum.

Devam etmeden önce, artık devrimin ve yönetimin bir temel yasasından söz edebileceğimi düşünüyorum: Tekelli düzende devrim, azalan sayıların işidir. Bu, tekelli düzende devletin devrimi ve sosyalizmi önleme programlarından çıkıyor; devletin sosyalist düzeni önleme programları, yönetimde azalan sayılar yasasını ön plana çıkarıyor. Bu devrimci süreçlerde de azalan sayıların işlemesini kaçınılmaz yapıyor.

Tekelli düzen, kendi egemenliğini sürdürebilmek için, geniş kütleleri sürüleştirmeyi bir temel program haline getirmiş durumdadır. Emperyalist aşamada, tekeller düzeninde, toplumlar, ilgili azınlık ile ilgisiz büyük çoğunluk olarak ikiye ayrılıyor. Büyük çoğunluk, bütünü göremeyen, çeşitli faktörleri tartamayan, birbirleriyle karşılaştıramayan, tutarlılık niteliklerinden yoksun bir haldedir; dünya bütünleştikçe, bireyler atomize oluyorlar ve her türlü yönetici eksenlerini kaybediyorlar.

Basın, radyo, televizyonuyla birlikte kütle iletişim araçlarının bunda büyük rolleri bulunuyor. Cockburn'ün Irak Savaşı nedeniyle formüle ettiği, insanların televizyon seyretmeyi artırdıkça bilgilerinin azal-

*Alexander Cockburn, The TV War, New Statesman, 8 Mart 1991, s. 15.

ması süreci* çok genel sayılmalıdır ve tekelli düzende insanların sürüleştirilmesi süreciyle eş anlam taşıyor. Dünyanın bütünleşmesi ve bilgisayar devrimi kampanyaları içinde, çok büyük yığınların çok hızlı bir cahilleştirilmesi dönemi yaşanıyor

İdeoloji, yönetenler arasındaki en sağlam bağdır. Devlete, monolitik bir nitelik kazandıran en önemli faktörün yöneten ideoloji olduğunu tekrarlamak durumundayım. Yöneten ideolojinin paralize olduğu bir zamanda devletin baskıcı mekanizmaları sürekli bir tereddütün için giriyorlar, bunların halkaları içine girmek önemli ölçüde kolaylaşıyor

Tekelli düzende basının devletleştirilmiş olması, basın, radyo, televizyondaki başyazar, yazar, ve yorumcuların Orta Çağ'ın kardinallerine, baş rahip ve rahiplerine benzer bir rol üstlenmeleri ve buna uygun olarak da bunların, çok hızlı bir biçimde geçimi peşinde koşan aydınlardan yüksek ücretle menecer statülerine aktarılmaları, insanlığın İkinci Orta Çağ karanlığına gömülmesi anlamına da geliyor; Orta Çağ bir cehalet dönemidir.

Sürüleştirme, insan aklını yok etme demektir; medyanın şimdiki en önemli işlevinin geniş yığınları akılsızlaştırmak olduğu anlaşılıyor. Ancak tek başına bu değil; korku, insan aklının durmasıdır. İnsanı sürekli akılsızlaştırmak ve sürekli küçültmek için sürekli korkutmak zorunlu oluyor. Emperyalist düzenler ve tekeller dünyası, sürekli korku yaratma programlarıdır *; kısaca geliştirmek gereği duyuyorum.

Doların dünya egemenliğini kurduğu bir zamanda Amerika'da, daha sonraları, akıl dışı bulunan Mc Carthyism uygulamalarının gelişip yerleşmesi bir rastlantı olmamalıdır; yaratılan cadı kazanı, aydınların ve işçilerin kabukları içine çekilerek yeni isteklerle ortaya çıkmalarını önlüyor. Mc Carthyism, bir anlaşılmaz aşırılık sayılıp kenara çekilince, atom bombalarının patlamasının yaratacağı korku ön plana çıkıyor. İki sistemin atom bombası kullanmama konusunda bir anlayışa vardıkları zamanda bile korkuyu sürdürebilmek için, radar nöbetinde birasını fazla kaçırmış bir Amerikan çavuşunun radar ekranına giren leylekleri Sovyet füzeleri sayarak düğmeye basmasından bir atom savaşı beklentisi yaratılıyor; bunlar ve "Chicken Game" üzerine, çok büyük "teoriler", kitaplar ve yayınlar çıkıyor. Nixon ve Brejnief arasında çekilen bir telefon kablosuyla bu korkusunun da yenilmesi üzerine, petrol krizinden doğan bir korku geliyor. Burada da kalmıyor; Sovyet sisteminin çözülme sırasında, insanlık, "aids" korkusuyla, sevdiğinin elini tutamaz hale getiriliyor. Sovyet sisteminin tümüyle çözüldüğü bir sırada ise birden bire ozon tabakasının delindiği öğreniliyor ve bütün insanlık, bu dünyada cehennem ateşiyle yanacağı günleri bekler duruma sokuluyor; insan oğlunun ozon deliğinden gelecek acıların beklentisine alıştığı bir zamanda, birden bire yeni Hitler Saddam, dünyanın küçük ve büyük çocuklarının büyük korkusu oluveriyor.

Korku süreçleri eklenebilir; çıkartılacağını sanmıyorum. İnsanlığın emperyalist aşamaya girmesi ve ilk sosyalist devrimden sonra, korkunun insan oğlunun kişiliği haline getirildiği anlaşılıyor.

Korkan insan sürüdür.

Korku, aklın durmasıdır.

Sürüler, sosyalizmi isteyemezler. Sosyalizm, insanlar içindir. Sosyalizm, insanlığın ve insanın özleyebileceği ve ulaşabileceği en üst aşamadır.

Öyleyse, sosyalizm mücadelesi, korkuya karşı mücadeledir.

Öyleyse, sosyalizmi önleme programları, korku yaratma düzenleridir.

Bu nedenle, önemli sakıncalar olmakla birlikte, anti-terör yasasını, aids ya da ozon tabakasının delinmesi türünden yeni bir korku kaynağı haline getirme eğilimleri doğru olmamıştır. Bu nedenle de, uzun yıllar hapis yatan Veli Yılmaz'ın hapisten çıkar çıkmaz, "mayın tarlasında geziyorum" türü demeçler vererek bu korku jeneratörlerine katkıda bulunması iyi olmamıştır.

Yükseğe bakabilmek ve umudu yaşayabilmek, sosyalist devrim mücadelesinin başlangıcıdır. Ayrıca işkence tezgahlarının kurulmasını ve ortadan kaldırılmasını sadece yasa maddelerine bağlamak, soruna fazla legalist biçimde yaklaşmak oluyor. Şu anda çok çeşitli nedenlerle devletin siyasi şubeye eleman bulmakta güçlüklerle karşılaştığı haberleri geliyor.

Tekelli düzende devrim, azalan sayıların Işidir. Bu, tekelli düzende devletin devrimi ve sosyalizmi önleme programlarından çıkıyor; devletin sosyalist düzeni önleme programları, yönetimde azalan sayılar yasasını ön plana çıkarıyor

Devam ediyorum; devrimin azalan sayılar yasasının yanında, bu yasa kütleleri aktivize etme programlarıyla çelişmiyor, devletin, sosyalizm ile mücadelesinde bir önemli yenilik görülüyor. Bu, sosyalist hareketi doğmadan yok etmek stratejisi olarak ortaya çıkıyor; karş devrim süreçlerinden çıkardıkları bir ders olduğunu düşünüyorum.

Karşı devrimin önemli ölçüde bir aydın hareketi olması, Humeyni Devrimi'nin islam dünyasının bilgin ve aydınları olan mollalara dayanması, başta

*Hem ikinci Orta Çağ ve hem de korku süreçlerinin buradaki çözümlemelerini, Y. Küçük'ün Quo Vadimus çalışmasından alıyorum.

Washington, sırasıyla başka yerlerde ve her halde İstanbul ve Ankara'da, tekelli devletin büyük bir aydın hücumuna neden oluyor; tek tek tekeller ve bütünüyle devlet, geniş aydın katmanlarını, kendi yönetimlerinin bir parçası haline getirmek için, çok büyük harcamalardan kaçınmıyor. Şimdiye kadar tekellerin ve devletin dışında var olan aydın sektörü, şimdi tümüyle bu program içine girmiş oluyor. Tekeller ve devlet, kendilerini esneterek, devrimci sosyalizm dışındaki bütün aydın kesimlerini kendi kadrosu haline getirebiliyor; Hilmi Yavuz ile Aziz Nesin arasındaki söz dalaşının Nesin'in başındaki yazarlar sendikasının devletten yüzlerce milyon ödenek alarak programlar gerçekleştirdiğini ortaya çıkarmış olması son derece düşündürücüdür. Mülkiyeliler Birliği'nin Ankara merkezinin Mandel'i, İstanbul Şubesi'nin Mary Kaldor'u, Bilar Ankara merkezinin, CIA'dan yardım aldığı Sovyetler Birliği'nde açıklanan Krotiç'ten sonra İstanbul şubesinin bir Ekim Devrimi karşıtı olan Kagarlitskiy'i Türkiye'ye çağırarak konferanslar verdirmesini de bu çerçevede ele almak gerektiğini düşünüyorum. Trotskist Mandel'e, Ankara Üniversitesinin konferans salonlarını açması, hem devletle kurulan işbirliğini ve hem de devletin bu programlara olan yatkınlığını gösteriyor.

İnsanı sürekli akılsızlaştırmak ve sürekli küçültmek için sürekli korkutmak zorunlu oluyor. Korkan insan sürüdür. Korku, aklın durmasıdır. Sürüler, sosyalizmi isteyemezler. Sosyalizm, insanlar içindir. Sosyalizm, insanlığın ve insanın özleyebileceği ve ulaşabileceği en üst aşamadır. Yükseğe bakabilmek ve umudu yaşayabilmek, sosyalist devrim mücadelesinin başlangıcıdır. İşkence tezgahlarının kurulmasını ve ortadan kaldırılmasını sadece yasa maddelerine bağlamak, soruna fazla legalist biçimde yaklaşmak oluyor.

Devlet, sosyalizmi doğmadan önlemeye çok büyük önem veriyor.

Devletin aydın programı, bunun bir yanıdır. Devletin istihbarat sorunu ikinci yanını oluşturuyor.

Toplumsal Kurtuluş'ta dile getirilen, başlangıçta açık ve gizli kanalların birbirinden net bir biçimde ayrılması görüşü, başlangıçta sert tepkilerle karşılanmıştı; şimdi daha soğukkanlı bir değerlendirme imkanı beliriyor. Son zamanlarda içlerinde Ziverbey Köşkü yöneticisi korgeneral da dahil birbirini izleyen öldürmelerle ilgili olarak Genelkurmay Başkanı, istihbarat eksikliğinden yakınıyor. Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan MİT yöneticilerinden Mehmet Eymür'ün anılarında, hem daha önce öldürülen MİT yöneticisi Hiram Abbas'ın ve hem de kendisinin istihbarat kanallarının kurumasına ve yeni istihbarat kanalları açmaya verdikleri önem görülüyor. İstihbarat kanallarının kuruması, başlangıçta boğma programının önünde önemli bir engel oluyor.

Devletin sosyalist mücadeledeki istihbarat kanallarının kurumasında, bu toprakların, sürekli olarak inançlı ve kararlı genç kadrolar üretmesinin rolü büyüktür; kararlı kadroların gelmesi, çeşitli işleri birbirinden ayırma imkanını veriyor. Biriken deneyimler, olumlu sonuçları dayatıyor. Ayrıca mücadele alanlarının Avrupa'dan içeriye doğru kayması, Avrupa'nın giderek bir cephe gerisi olması da, burada, olumlu bir işleve sahip görünüyor; Avrupa'daki "bir araya geldik, oturduk, tartıştık, ayrıldık" pratikleri, eylülist darbe sonrasında istihbaratın en verimli kaynaklarından birisi olmuştur. Bunlar geride kalıyor.

Devrimin azalan sayılar yasası ile devletin sosyalizmi embriyon halindeyken boğma politikası karşılıklı bir konuma sahiptir; her ikisini karşı devrim ve Humeyni Devrimi pratiklerinden çıkartılan devrim süreçleriyle birlikte ele alma gereği var. Başa dönülecek olursa, bu süreçler içinde ideolojik paralizasyon sürecinin ayrı bir yeri olduğu görülüyor.

İdeolojinin de iki cephesi olduğunu ileri sürmek durumundayım. Bunlardan birisi, ideolojinin, kütlelerin bilimi olmasıdır. Popülarize edilmiş, sıkıştırılmış, düzelten eğilimlerden arındırılmış, tek yanlı hale getirilmiş bilime, ideoloji demek gerekiyor. Bu bilim eğer bilimsel ise, gerçekliğin bütününü soyutluyorsa, ideolojinin bilimsel temelli olduğunu söylemek mümkündür; ancak ideoloji, hiç bir zaman bilim anlamına gelmiyor. Bilim, birbirine karşı hareketlerin kataloğudur; ideoloji, sırlı bir çekirdek olmak durumundadır. İdeolojinin ikinci yanı, içinde baskı ya da şiddeti biriktirmiş olmasıdır; ideoloji daha önceki zamanda uygulanmış şiddeti içeriyor.

Paralizasyon, birikmiş şiddeti de çözmeyi gerektiriyor. Bu işin başında da büyük sayılara ulaşmanın gerekli olduğunu düşünemiyorum. Başında, küçük sayılar, işin doğası gereğidir. Kütle içinde çalışma ve kütleyi hareketlendirmek, bu sırlı çekirdeklerin ya da eğer söz uygunsa ideolojik tankların işi oluyor.

İdeoloji, kütlelerin bilimidir. Popülarize edilmiş, sıkıştırılmış, düzelten eğilimlerden arındırılmış, tek yanlı hale getirilmiş bilime, ideoloji demek gerekiyor. İdeolojinin ikinci yanı, içinde baskı ya da şiddeti biriktirmiş olmasıdır; ideoloji daha önceki zamanda uygulanmış şiddeti içeriyor. Paralizasyon,birikmiş şiddeti de çözmeyi gerektiriyor

Böyle bir çözümleme, sosyalizmin temel ve değişmez yasalarından birisi olan devletin çözülüşünün çok daha önceden ele alınması anlamına da geliyor.

25 Mayıs 1991 Cumartesi günü "Özgür-Der'in katkılarıyla "yapılan "Kürt Halkıyla Dayanışma Şöleni"nde Orhan İyiler'in yaptığı konuşmayı sunuyoruz.

DAYANIŞMA ŞÖLENİNDEN ULUSLARARASI ANTİ-EMPERYALİST DAYANIŞMA KONSEYİNE...

Orhan İyiler

Yoldaşlar, Dostlar,

Irak Kürt halkına karşı emperyalizmin "Körfez Savaşı"ndan sonraki korkunç ve ikiyüzlü girişiminin 2 milyona yakın insanı açlığa, ölüme, insanlık onurlarını sınır boylarının balçık çamurlarına gömen sonuçlarını bütünüyle doğru algılayabilmek, Kürt halkıyla ve tüm direnen halklarla dayanışabilmek için düzenlenen bu Şölen'de, ne bu şöleni düzenleyenler, ne de şölene katılanlar, görevlerinin yalnızca, başkalarının yaptığı gibi birkaç kamyon yiyecek, içecek ve giyecek göndermekle sınırlı olmadığının, Dayanışma'nın boyutlarını çok daha yoğun bir biçimde geliştirmek, sürekli kılmanın bilincindedirler. Dayanışma Şölenimiz Kürt halkıyla ve de Ortadoğu'da tüm direnen halklarla Dayanışma'nın kitlesel ilk eylemsel odağını oluşturmasını diliyorum.

Yoldaşlar, Dostlar;

21. yüzyıla girerken emperyalizm; "Yeni bir dünya düzeni", "Yüzyılın son çeyreğinde karşıt sistemler, sınıf savaşımları belirleyici olmaktan çıktı, genel insani değerler bunların üzerinde yer alıyor", "Marksizm-Leninizm artık aşılmıştır, çağdaşlığını yitirmiştir, yaşasın liberal pazar ekonomisi" tümcelerinin tüm parlak, göz alıcı şamatalı söylemleri dillendirilirken, emperyalizm belki de tarihinin ulaştığı en barbar dönemde, bunları söyleyenlerin ve bizim burnumuzun dibinde cinayetler işliyordu. Ulussuzlaşma aşamasındaki emperyalizmin XVIII. yüzyıldaki "vahşi" dönemini geride bırakarak barbarlık dönemine girdiğini Amerikan Askeri Stratejik Uluslararası Araştırma Merkezi (CSIS) nin sorumlularından General Gray'ın şu apaçık söylemekten çekinmediği yaklaşımda tümüyle gözlemek mümkün. General: "Eğer ABD bir süper güç olarak kalmak istiyorsa dış pazarları elinde bulundurmaya, endüstrisi için gerekli kaynakları elinin altında sürekli korumaya zorunludur" diyor... "Böylesi bir durum bizi Üçüncü Dünya ülkeleri ile bölgesel silahlı çatışmalara kaçınılmaz bırakacağından biz dünyanın her yöresinde, bu tip silahlı çatışmalara zamanında askeri müdahalede bulunabilecek nitelikte, silah sanayimizin yapısallığı içinde, yeterince askeri yeni bir kapasiteyi kesinlikle güvence altına almak zorundayızdır."

Yoldaşlar, 1988 yılında "Çok Gizli" damgasıyla Savunma Bakanı Dick Cheney'e verilen rapor, emperyalizmin Truman'ı bile gerisinde bırakan en kararlı başkanı Bush'un onayını hemen aldıktan sonra, "Çok Seçenekli Caydırma Yöntemi" adı altında bölgesel nitelikli yeni savaş tanklarını, zırhlı birliklerin taşımacılığını, hızla yer değiştirebilen ağır topları, Sovyet tipi savaş uçaklarını dışlıyacak sofistike ve cybernetique donatımlı integre sistemlerini; denizaltılar, kruvazörlerinden atılan füzeler ve balistik füzeleri, havadan yere atılabilen nükleer başlıklı ya da kimyasal başlıklı taktik füzelerini hızla gündeme getirirken halklarımıza "emperyalist çağ artık gerilerde kaldı..." diyenlerle "Dünyada tek bir süper güç kalması iyidir. Çünkü bu süper güç demokratiktir" diyenlerin ödemeleri gereken çok büyük bir hesapları vardır. Yoldaşlar sizler bu hesabı politik ve örgütsel temelde çözmekle yükümlüsünüzdür. Bu hesap görülmeden şuradan şuraya bir adım atamayız. Çünkü:

Emperyalizmin "Çok Seçenekli Caydırma Yöntemi", öteki adıyla, "Orta Yoğunluktaki Yeni Savaş Stratejisi"nin Ortadoğu'daki ereklerinin neler olduğunu, 21. yüzyıla girerken "Körfez Savaşı" bütünüyle açığa çıkarmıştır. Bu erek, yoldaşlar, kabaca, I. Paylaşım Savaşı'ndan sonra kolonyalizmin yapay olarak oluşturduğu 6 küçük Arap devletinin yani: Suudi Arabistan, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Umman ve Katar petrodolar şeyhlerini, 200 milyon Arap'a ait olması gereken zenginliklerin üzerine oturtarak Arap halklarını açlığa, onları bir deri bir kemik bırakmak pahasına, bugüne değin bu feodal şeyhlerin emperyalist metropollere aktardıkları 670 milyar dolarlık devasa finansman kaynağının kesintisiz sürekliliğini sağlamak, onu silahlı gücünün güvencesi altına almaktır. Soygunun çarpıcı yanı şudur: Petro/dolar monarşi şeyhlerinin Arap halklarından çalıp kapitalist meropollere aktardıklarının ancak %7'si 200 milyon aç Arap halkına bir lütuf gibi verilebilmiştir. Kişi başına 15 bin dolarlı Basra Körfezi işbirliği Konse-

yi'nin küçük Arap halklar tam bir açgözlülükle yaşarken 450 dolarlık gelirleriyle Yemen'liler, 170 dolarlı Somali'liler, 480 dolarlık Moritanya'lılarla Sudan'lılar, 660 dolarlı Mısır'lılar ve Ürdün'lüler, 740 dolarlı Cibuti'liler tam bir açlık, sefalet batağına gün geçtikçe gömülürlerken petrodolar şeyhlerinin en küçük biçimde vicdanları sızlamamakta, burunlarının dibinde her yıl Sudan'lı ve Somali'li 250 bin çocuk, kötü beslenmeden bile değil, hiçbir şey yiyememekten, açlıktan ölüp gitmektedir.

Yoldaşlar, Arap halkları, tarihlerinde belki de ilk kez, üzerlerine atılan 88 bin 500 ton bombanın kızılca kıyamete çevirdiği yalın gerçekte, ne Dr. Musaddık zamanında, ne Nasır ne de Humeyni döneminde görülmedik bir biçimde bu gerçeğin ayırdına tümüyle varmışlardır. Ve kendilerini soyanların kimler olduğunu, üzerlerine 109.876 çıkış yapan uçakların hızından daha hızlı görüp anlamışlardır. Yoldaşlar, bunun altını önemle çizmek istiyorum. Bu, yarını belirliyecek olan bizim, hepimizin diyalektik gerçeğimizdir. Bundan böyle bölgede **Filistin-İsrail çelişkisinin yerini tüm Arap halklarıyla Körfez İşbirliği Konseyi'ni oluşturan feodal şeyhlerin karşı karşıya düşüşü alacaktır.** Bölge bütünüyle Filistinleşme yolundadır. Çalkantılar yeraltı suları gibi hızla yer değiştirmektedir. Bizler kendi ideolojik ve örgütsel sorularımızı bile doğru yörüngelere oturtabilmek için Ortadoğu'daki bu devingen olguyu sürekli gözetmek, antiemperyalist savaşımımızın somut düzenlemelerini bu ilişkilerle zenginleştirmek ve geliştirmek zorundayız. Şunu bütün inancımla söylüyorum: Emperyalizm bu yeni aşamasında, yeni ulussuzlaşma aşamasında, artık kendisi için geriye dönüşü olmayan ölümcül yoluna tarihinde ilk kez girmiş bulunuyor, hem de yoldaşlar tüm gezegenimizi ele geçirdiği sanılan bir dönemde, böylesi aldatıcı yanılsamalı bir süreçte...

Yoldaşlar, Dostlar,

Emperyalizmin 21. yüzyıla girerken tüm "insanlık idealleri, demokrasi" şarkılarıyla kendini gizlemeye çalıştığı yeni barbarlık döneminin en kesin bulgusu, Irak Kürt halkına karşı oynadığı, gerçekleştirdiği acımasızca oyundadır. Tıpkı İran'ı, çok değil 3-5 yıl önce kullanarak kendi önünde diz çökertişi, Irak'ı da barbarlığıyla Birleşmiş Uluslarla, sözüm ona yasallaştırarak fırtınalaşmış azgınlığı önünde yerle bir edişi gibi; yani yoldaşlar: Dünya petrol rezervlerinin %20'sini elinde bulunduran bu halkları kendi topraklarında kendisine el avuç açar duruma getirişi gibi, Irak Kürtleri'ni de önce başkaldırılarında destekleyip sonra Irak'a ezdirerek kendisine muhtaç, kendisinden başka hiçbir çözüm yolu olmadığı yönünde per perişan etmiştir. Başka ülkelerin sınır boylarına çocukları kucaklarında öle öle akan 2 milyona yakın insanın dramını tarih unutmayacaktır. Bu şu demektir: Bu dramın sorumlularını biz unutturmayacağız.

Yoldaşlar,

Bu arada son derece önemli, henüz söylenmeye başlanmış bir gerçeğin altını çizmek istiyorum: Irak'lı Kürtler emperyalizmin en gerici üssü durumuna getirilmek istenmektedir. Bu tehlikenin büyüklüğüne özellikle dikkatinizi çekmek istiyorum. ABD Iraklı Kürtlerin güvencesini sağlamak bahanesinin altında Kuzey Irak'a yerleşmek, bir yandan batıda İsrail, bir yanda doğuda kendi silahlı güçleri ve Türkiye Cumhuriyeti desteğiyle bölge halklarının "Ey dünya duy bizi, biz diz çökecek halklardan değiliz" haykırışını, onurlu direnişini kırmak, sürekli denetimi altında tutmak istencesindedir. Ne ki yoldaşlar, o minnacık çıplak ayaklarıyla sulu karın balçığı içinde sınır boylarınca yürüyen Irak'lı Kürt çocuklarının -hem de sanıldığından çok daha kısa bir sürede- kendilerinin kucak kucak ölüşlerinin gerçek sorumlularını öğrenmek isteği, kardelen çiçekleri gibi serpilip boy atacaktır. **Yalnız Kürt çocuklarının değil, ölümün eşiğinde bekleyen 170 bin Irak'lı 5 yaşından küçük çocuğun vebali de emperyalizmin yakasına yapışmıştır.** Onların şimdiden sorgulamaya başlayan sorularına en doğru yanıtı vermekle sorumluyuzdur. Irak Kürtleri tıpkı Arap halkları gibi kendisine oyun oynayanların kimler olduğunu apaçık görmeye başlamıştır. Ve sorularına en doğru yanıtı verecek güç yine kendi içlerinde, kendi yanıbaşlarındadır. İletişimin yoğunlaşması erteleyemeyeceğimiz görevlerin en başında duruyor.

Yoldaşlar, Dostlar,

Emperyalizmin bölgemizde işlediği cinayetlerin ardını bırakamayız. Bu geleceğimizi, gezegenimizi, bu tüm insanlığı tehlikeye atmak, ona karşı sorumsuzca davranmak anlamına gelir. Asıl Dayanışma'nın bu görevde yoğunlaştığını iyice belirlemek zorundayız. Bunu başarmazsak, abarttığımı sanmayınız, en az emperyalistler kadar suçluyuzdur.

Bu **Dayanışma Şöleni**'nin, o nedenle **Uluslararası Anti-emperyalist Dayanışma Konseyi oluşturmamıza** bir başlangıç ivmesi kazandırması önerisini getiriyorum. Böylesi bir konseyi oluşturabilmek için yeterince kadrolarımız vardır. Yeterince acımız vardır. Yeterince, hiç dinmeyecek öfkemiz vardır. Ve hepsinden öte bize bu savaşımda nasıl başarıya ulaşacağımızı gösteren, o unutturulmak istenen Marksizm'in, Leninizm'in ezilen halklara pırıl pırıl yol gösteren bilimsel ilkeleri vardır. Ve tüm varsayımların ötesinde emperyalizm kendi sonunun başlangıcı dönemine girmiştir.

Yoldaşlar, Dostlar;

-Yaşasın Halkların Kardeşliği, Sevgisi ve Büyük Kucaklayışı !...
-Yaşasın İnsanlık Onuru ve Onun Kurtuluşu İçin Savaşım Verenler !...
-Yaşasın Özveriyle Yeni Bir Dünya Yaratacak Olanlar !..
-Hepinize Selamlar...
-Hepinize Merhaba.

DEVRİMCİ KADINA BAKIŞ

Nuray Bayındır

Çok değil bundan yirmi yıl öncesinde, devrimci her kadının yaşadığına inanıyorum; o düzene ilk başkaldırış anlarındaki kendi toplumsal zincirlerine de başkaldırdığının pek bilinç üstüne çıkmayan ama coşku veren sarhoşluğunu. O zamanlar devrimci olurken çıplak insanlık idealleri, duyarlı pekçok insanın biraraya gelişi için yeterliydi. Cinslerin binyıllardır birbirinin karşısına koyuluşunun toplumsal rollerdeki belirginliğini sorgulamak devrimciliğe atılan bilinçli adımlarda bile çok nadir görülen anlayıştı. Coşku öndeydi bilinç arkadan geliyordu. Çok yazıldı. Geçmişe dair çok değerlendirme yapıldı ancak devrimci kadının devrimciliğinin örgütle ve örgütle olmayan değerlendirmesi -küfür romanları- dışında gerçek yönleriyle ele alınmadı. Bunun böyle olması yüzlerce samimi devrimci kadının ya saflardan ayrılmasına ya da "saflarda" erimesine yol açtı. İşte bu yazı şu geçen 20 yılı bir süreç olarak ele aldığımızda, bu süreci devrimci kadın açısından sorgulamak amacı taşıyor.

71 pratiğine pek girmek istemiyorum. Gazete haberleri ve büyüklerimizin bizlere aktardıkları dışında yaşamlarındaki gerçekliği ayrıntılarında yakalamam mümkün değil. Ama şuna inanıyorum ki bizlerin yaşanmışlığından bir adım ötede duygusal bağlılıkları vardı. Bunu ölüme giderkenki ayrımda görmek olası. Kadın devrimci 75 sonrası kadar öne çıkmamıştı, daha çok kurye görevi görüyordu. Devrimci kadının gazete sayfalarında "dişi militan" olarak çokça da cinselliği öne çıkarılarak yer alışı yirmi yılın ilk çeyreğinden sonraya rastlıyor. Kadınların devrimci sayfalarda 71'e nazaran artışını eğitimdeki oranıyla, yüksek okullara daha fazla kız öğrencinin girişiyle açıklamak mümkün. Ancak bunun yanında bir başka yön de '75 sonrası devrimciliğe soyunan kadınların toplumun geleneksel rol dağılımına tepkisidir diyebiliriz. Kadınların kendilerini özgürce ifade edebilecekleri, ana, baba, erkek kardeş baskısından, az da olsa dini sınırlamalardan uzak özgürleşebilecekleri, insan muamelesi gördükleri bir alan olduğu için devrimcilik cazipti.

Kadınlar bu alanda pek sesli konuşmasalar bile yeni bir kimlik arayışındaydılar. Dönem öyle bir dönemdi ki devrimci hareket 71 acısının izlerini henüz üzerinden atamamanın telaşı ve yeniden aynı gücü ve morali kazanmanın derdindeydi. Böyle bir dönemde genel devrimci kimliğinden sıyrılıp da ben devrimci kadınım demek oyunbozanlık yapmakla eşti. Toplumdaki ayrımcılığın üstü örtülü tarzda devrimci saflardaki yansımasını bilinçli ve olgun bir tartışma süreci açarak bertaraf etmek, sokaktaki devrimcilikle, evdeki ve birlikteliktekini uyumlu kılmak gerekiyordu. (Bugünün sorunu da budur) Bu yapılamadı. Yapılamaz mıydı? .... Devrimci kadınlarımızın büyük bir kesimi "kadınlık konumlarının" yarattığı devrimci-siyasal yaşamdaki handikapları "erkek kimliğine" sığınarak aşmayı denediler. Zor olana değil kolay olana koşuldu. Bu durum zaman zaman öyle komik durumlara dönüşüyordu ki erkek yoldaşlarını bile hayrete düşürüyordu, sesi kalınlaştırarak konuşmak, parka-pantolon giymek, elde tesbih sallamak örnekler çoğaltılabilir. Sanki erkek yoldaşlarıyla aradaki belirgin mesafeyi böylesi alışkanlıklarla aşabileceği yanılsaması yaygınlaşmaya başlamıştı, ki görüntüdeki bu tutarsızlık bazılarını düşünmeye zorladı.

Dönemin "yoğun" uğraşları arasında şu kadın-erkek sorunları da ufak ufak tartışılır oldu. Yavaş yavaş sisler dağılmaya başlıyordu, ancak biraz sonra görülen, tartışmanın erkeklerin lehine "çözümlenmeye" doğru yol aldığıydı (konunun özü kavranamamıştı). Bazı "halkçı" motifleri fazla guruplarda durum oldukça belirgindi, "bacı" yoldaşlar birdenbire duygusal süreçlerini tamamlayıp "kirve" ya da "hoca"larıyla "devrimci evlilikler" yapar hale geldiler. Kadın kurtuluşu tartışmaları hep; "devrimler olmadan kadınlar kurtulmaz öyleyse görev kadınların mücadeleye kitlesel katılımını sağlamaktır" noktasında düğümleniyordu (ama hiç kimse o zamanlar kadınların gerçek anlamda özgürleşmediği toplumlarda da devrimlerin 70 yıl da geçse garantide olmadığı realitesini bugünkü gibi göremezdi). Bazı devrimci örgütlerde evlenip "çoluk çocuğa karışmamış" kadınlar örgütlerinde önemli yerlere geldiler. Hiçbir devrimci örgütte kadınların politika yapmalarını sınırlayan kural yoktur hatta düşünsel planda bunun en çok savunuculuğu yapılır ancak iş eyleme geldiğinde o önemli sorumluluklar almış az sayıdaki kadın yoldaşlar dahil kaç kişi kadınların gerçek anlamda kurtuluşları için savaşım vermiştir?.. Devrim programla-

rında kadın sorunu en arka sayfalarda birkaç paragraf en iyisinde birkaç sayfadır. 20. yüzyılın son çeyreğine doğru ardarda devrimci kadın dernekleri kurulur. Aynı dönem Batı'daki feminist kadın hareketlerinin 60 sonrası deneyimlerinin harıl harıl Türkçe'ye çevrildiği dönemdir. Kadın konulu yazılarda ve yayınlarda eskiye nazaran korkunç bir artış görülür. 80 yenilgisi sonrası Türkiye devrimci hareketi kendini çok yönlü sorgulama evresine girmiştir. En çok da Cephe kökenli hareketlerde yaygındır.

Türkiye gerçekliğinden uzak, batıcılaşmış "yeni solcu"lardan etkilenen devrimcilerde görülen yaygın eğilim geçmişte devrimcilik adına yapılan hemen hemen herşeye tepkidir. Batı dalgasının Türkiye'ye geç de olsa çarpışı yüzlerce devrimci kadının kendi gerçekliklerini batıcı motiflerle sorgulamalarına yol açar. Batı dalgasının Türkiye'ye girişi devrimci kadın açısından kötü mü olmuştur? Hayır.

Konu batıda anti-örgütçü ve alabildiğine toplumsal içeriğinden soyutlanarak işleniyor olsa da Türkiyeli devrimcilere bugüne kadar üzerinde durmadıkları gerçekte devrimciliklerinin turnusolu olan bir sorunda tavır geliştirmelerini dayatmıştır. Devrimci kadın açısından tek başına kadın sorunu yoktur bu aynı zamanda devrimciyim diyen erkeğin sorunudur. Haksızlık toplum ve erkek tarafından yapılmaktadır, başkaldıran kadındır. Bu konuda devrimci erkeğin mücadelesi, kendi iktidarına karşıdır. Devrimci örgütlerde konunun bu boyutta tartışılması çok yenidir. Devrimci kadın zorlayıcı olmak durumundadır. Değişmemekte direnen eşiyle birlikteliğini sorgulamalıdır.

Son yıllarda özellikle yurt dışında "devrimci evlilikler" de bunalım yaşanmaktadır. Bu tür birlikteliklerin kendilerini yenilemedikleri, kadın erkek ilişkisinin kelimenin orjinal anlamda devrimci olmadığı evliliklerin sürmesinin de bir anlamı kalmamıştır. Devrimci olsun olmasın tüm insanların gerçekten huzur bulabilecekleri birliktelikler aradıkları açıktır. Devrimci burada örnek olan değil midir? Ancak çoğu zaman yaşanan bunun tam tersidir. Ayrılıkların niteliğine bakıldığında özleneni yaratma gayretlerinin izlerine bile rastlamak mümkün değil. Ayrılıklar devrimciliğin sönüşüyle eş orantılı oluyor. Yeni bir devrimci yaşam kurma amacı taşımıyor. Eşini bırakan kadınsa ve yeni bir birliktelik arayışı içindeyse kadının her davranışı hafiflik olarak yorumlanabiliyor, tersi durumda yani konu erkek olduğunda söylemeye gerek yok eleştiri konusu bile olmuyor gülünüp geçilen bir maceradır.

Bu tür örneklerin devrimcilerin etkin olduğu kesimlerde yaşanıyor olmasını konuya devrimci yaklaşımın hala yapılamamasının ve devrimci birlikteliğin nasıl olması gerektiği, nerede başlayıp nerede bittiğinin anlaşılamamasına bağlamak gerektiğine inanıyorum.

Feministlerin bir sloganı var "özel olan politiktir" diyorlar. Bütünüyle katılıyorum. Siyasete devrimciliğe evden başlamak gerektiğine inanıyorum. "Özel yaşam"da kabadayı, sosyal yaşamda, diğerleri ile ilişkide "devrimci" olunmaz. Böyle kişiler bulundukları her yerde teşhir edilmelidir . Karısının olası boş zamanını devrimci lafazanlık için çalan kişiler "devrimci" olamazlar. Bu tür insanlara konuşma fırsatı tanınmamalı esas görevleri hatırlatılmalıdır. Artık "ayrıntıları" devrimcileştirmenin zamanıdır. Ayrıntılarda özü yakalamak gereklidir.

Nedir ayrıntılardaki öz/özellik?

Şöyle bir örnekleme yapmak mümkün. Kendinizi devrimci bir arkadaşınızın evinde misafir olarak düşünün, bu arkadaşınız resmi olarak evli de olabilir ya da böylesi bir evliliğe karşı oldukları için resmi nikahları yoktur birlikte yaşıyorlardır. Önemli bir ayrıntıdır birlikteliğin şekli; ancak bizi ilgilendiren daha önemli ayrıntılar vardır. Sohbete başlarsınız, genellikle havadan sudan sohbet az olur, konu hep örgütsel, güncel siyasal sorunlardır. Bu ara çay pişirmek, yemekli misafirseniz yemek yapmak için önce kim davranır? Kadın arkadaşınız ya da arkadaşınızın karısı değil mi? Öyleyse sıradan; devrimci olmayan ya da sizin kadar devrimci olmayan kapı komşunuzdan burada ne farkınız vardır? Sözcüklerinizde ne kadar devrimci olursanız olun karınızla ya da kadın arkadaşınızla sofra saatlerini bile paylaşamayacak kadar hayatın gerisindeyseniz, o ölçüde geleneksel rollerinize bağımlıysanız siz neyi değiştirebilirsiniz? İşte size günlük yaşamınızda gün be gün tekrarladığınız ufacık bir "ayrıntı", ama devrimciliğinizin turnusolu olan "ayrıntı". Burada eleştiri sadece erkek devrimciye yönelik değildir, daha da acımasızı devrimci kadının payına düşmelidir. Yemek, ev temizliği, çocuk bakımını gönüllü üstlenmekle kendi adına ne bekliyorsun devrimcilikten? Devrimcilik senin için ne ifade ediyor? Niçin devrimciyim diyorsun?

Kendine ayıracak entellektüel zaman bırakmıyor, onca yıpratıcı uğraşı hiç düşünmeden üstleniyor ve eşinin de düşünmemesinden hiç rahatsızlık duymuyorsan. Ya sen devrimci kadın ya da erkek arkadaş sen; misafir olduğun evdeki bu belirgin ayrımcılığa göz yumarak, ses çıkarmayarak devrimcilik mi yaptığına inanıyorsun? Hayır. Yapılan lafazanlıktan öte değildir. Hem de insanı çıldırtan bir lafazanlıktır. Devrimci eleştirendir. Dönüştürendir. Düzen olan düzensizliğe baş kaldırandır. Söylerken yapandır.

Sadece ayrıntılarda da devrimcilik yetmiyor. Bunu, toplumsal yaşamın, her türden düzenleme ve örgütlenme mekanizmalarında zorlamak gerekiyor. Tek kelimeyle devrimci yaşamdaki devrimciliği, kadına bakışı kitlesel kılmak gerekiyor. İşte sürecin; zorlanan devrimci hareketin genelinde devrimci kadın açısından çözüm bekleyen, büyük oranda devrimci kadınlara düşen sorunu. Sorgulamayı ve tartışmayı başka bir yazıda sürdürmek kaydıyla şimdilik noktayı koyuyorum.

"NEDEN SOSYALİST DEVRİM?"
Bir Soruya Yanıt*

Sevre Kurtuluş

Türkiye'de Milli Demokratik Devrim-MDD, Sosyalist Devrim-SD şeklinde başlayan ilk tartışmaların daha sonraları yerini Demokratik Halk Devrimi-DHD, Sosyalist Devrim-SD tartışmalarına bıraktığı biliniyor.

Milli Demokratik Devrim'ciler teorik gıdalarını Çin'den, Mao Zedung'dan alarak, Türkiye'nin kapitalist ülke olmadığını, bir "yarı-feodal, yarı-sömürge" olduğunu savunuyorlardı. Bu tahlil ışığında Türkiye'nin önündeki devrim "anti-feodal, anti-emperyalist" olarak tespit ediliyordu.

Daha sonraları, yani 1970 ve sonrası, MDD'ciler ayrışarak ve "evrimleşerek", MDD tartışmaları yerini Demokratik Halk Devrimi'ne bıraktı. Bu "evrimci" kesim, Türkiye'yi feodal bir ülke olmaktan çıkarıp, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu; işçi sınıfının, devrimin pratik, askeri öncüsü olduğunu savunacak kadar bir "ileri" aşamaya vardı. Şüphesiz bu olumludur ve "ileri" bir aşamadır.

Ama ne var ki, bu evrimci kesim, Türkiye'nin siyasal iktidar yapısına ilişkin tespitlerinde vardıkları bu ileri aşamaya rağmen, kapitalizmden sosyalizme geçiş yerine, devrimi aşamalara bölüp, "önce demokrasi, sonra sosyalist devrim" dediler. Yine bu doğrultuda, devrimin birinci aşaması DHD, ikinci aşaması da SD olarak kabul edildi.

Kapitalizmden sosyalizme geçişte yaratılan bu ara aşama, esasında 1940'lı yıllarda Doğu Avrupa'da gerçekleşen ve son derece 'özgül' olan ve, tekrarlanması bir daha "mümkün" olmayan devrimlerden Türkiye'ye ithal edildi. Oradan "kopye" edildi. Bu Doğu Avrupa devrim stratejisini kısaca şöyle özetlemek mümkün: Faşist Almanya ile işbirliği yapan burjuva ve toprak ağalarına karşı Komünist Partisi veya işçi partileri öncülüğünde ve temelini işçi-köylü ittifakı oluşturan geniş tabanlı bir Halk Cephesi.

Bu Halk Cepheleri 1944-1949 yılları arasında Doğu Avrupa'da faşist Alman işgalcilerine karşı verilen savaşta ortaya çıktı. Açık ki, özgül bir dönemin ürünü olan bu strateji, Türkiye devrimi için geçersizdir ve bu, Türkiye devrimi için "model" olamaz.

TÜRKİYE DEVRİMİ SOSYALİST DEVRİMDİR

I

Türkiye, tekellerin hakim olduğu kapitalist bir ülkedir.

Türkiye'de burjuva demokratik devrim , tamamlanması gereken bir çok görevi yarıda bırakarak, yapılmıştır. Artık ülkemizde, devrim gündeme geldiğinde bu, burjuva demokratik devrim değil, sosyalist devrim olacaktır. Zira sosyalizmi kurmak için gerekli maddi önkoşullar vardır.

Türkiye tekelci kapitalizmi dünya kapitalist sisteme ve buna hakim olan emperyalist sisteme tamamen bağlıdır. Fakat bu bağımlılık, Türkiye'de eylülist rejim öncesinde savunulduğu şekliyle bir "oligarşik" veya aynı anlama gelmek üzere "bir avuç tekel" bağımlılığı değil, tüm kapitalist sınıfın çıkarları iç-içe geçen ve geniş sermaye kesimlerine kadar dalbudak salan bir bağımlılıktır. Türkiye'de devrim gündeme geldiğinde bu, anti-tekel değil, anti-kapitalist **Sosyalist Devrim** olacaktır.

Zira tekel dışı kesim ya da bir başka ifadeyle orta-burjuvazi, tekellerle iç-içe geçen, karşı-devrimci ve sömürgen bir güçtür. Kaldı ki, tekellerle "çelişkili" bir duruma düşse dahi bu, onun anti-tekelci ve 'devrimci' oluşundan değil, sömürüden daha fazla pay alma çelişkisinden kaynaklanır. Bu, bir.

İkincisi, nesnel olarak tekel-dışı kalmak, öznel olarak tekellere karşı olmak demek değildir. Üçüncüsü, bu grubun bütün üretimleri, araç-gereç, hammadde, kredi, vb. hepsi tekellere ve devlete bağımlıdırlar. Ayrıca, ek olarak şu da yazılmalı: Bu kesimin tekellere karşı olmaları bir yana, "Türkiye'de faşizmin 'temel dayanaklarından' birini oluşturmaktadırlar."

II

"Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" diyor, Lenin. Gerçekten bu önemli nokta kavranmadıkça devrimi anlamak pek mümkün değildir. Mümkün değildir, zira burjuva demokratik devrimler ile

* Antakyalı Toplumsal Kurtuluş okuyucusu B. C. Sosyalist Devrim üzerine benden bir yazı istiyor ve diyor ki; "Son aylarda Toplumsal Kurtuluş'a yöneltilen eleştirilerden biri 'Sosyalist Devrim'i savunması. O halde ben de sorayım, neden **Sosyalist Devrim?**"
"Neden sosyalist devrim?" Bu sorunun yanıtı Toplumsal Kurtuluş dergisinin bugüne kadar çıkan her sayısında verilmiş; bu sorunla ilgili birçok yazı yer almıştır. Her şeye karşın, tekrar pahasına da olsa, bu soruya ben de kısa bir yanıt veriyorum.

sosyalist devrimler arasındaki temel "farkı" görmek için, önce bu temel noktayı mutlaka bilmek gerekiyor. Bu, bir. İkincisi de, devrimin siyasal ve toplumsal olmak üzere iki boyutlu olduğunu da unutmamak gerek. İç-içe geçen bu iki boyut, sosyalist devrimlerde, burjuva demokratik devrimlerin tam "tersi" bir seyir izler. Yani, burjuva devrimleri; burjuva, kapitalist üretim ilişkileri feodal toplumun bağrında büyüyüp olgunlaşırken; sosyalist devrimler sosyalist üretim ilişkileri, sosyalist düzenin hazır biçimleri burjuva, kapitalist düzenin bağrında yokken, ama **sosyalist bir düzen projesi** ve siyasal hattı, iktidar perspektifi varken başlar.

Bu nedenle Lenin,"her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" diyor. Devamla, "iktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir."* Marksizmleninizmin ABC'si olmuş bu temel ilkeler, Türkiye'de bazı 'teorisyenler' tarafından ya unutulmuş ya da gözden "kaçırılmıştır."

Türkiye'de Milli Demokratik Devrimin yanlışlığını gören, ama nedense sosyalist devrimi savunmamakta ısrar edenler, marksizm-leninizmin yukardaki temel ilkelerini ya tahrif ediyor, ya da marksizmleninizm hattı dışına düşüyorlar. Türkiye'de bunun örneği çoktur, ama biz yalnızca "tipik" iki örnek vermek istiyoruz. Birincisi, TKEP ve teorisyeni Teslim Töre'den. Teslim Töre, Türkiye'de çıkan Emek Dergisi'nde, sosyalist devrimi savunmamak için, bu stratejiyi, yani sosyalist devrim stratejisini, klasiklerden, literatürden 'silmeye' kadar işi götürüyor. Töre, şöyle diyor: "Proletaryanın uluslararası hareketin literatüründe "sosyalist devrim biçimi" diye ifade edilen bir özel biçim yer almamaktadır."**

İkinci örneğimizi İşçinin Sesi ve 'teorisyeni' R. Yürükoğlu'ndan seçtik. Yürükoğlu, Milli Demokratik Devrimin yanlışlığını TKP'ye karşı uzun uzun anlattıktan sonra, Burjuva Devlet Mekanizmasını "İleri Demokratik Halk Devrimine" parçalattırıyor!

Görüldüğü gibi, Türkiye'de sosyalist devrime karşı çıkanların, itiraz edenlerin büyük bir bölümü, ya marksizm-leninizmin ABC'si olmuş konulardaki temel ilkeleri 'gözden kaçırıyor', ya da işi, marksizmleninizmin temel ilkelerini "revize" etmeye kadar götürüyorlar.

Devam edelim. Evet, "her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" dendi. Bu anlamda, kapitalizmden sosyalizme geçişte ele alınması gereken ölçüt devrimin "siyasal boyutu" oluyor. Egemen mülk sahiplerinden iktidarı fethedecek olan devrimin bu siyasal boyutu, aynı zamanda, işçi sınıfı ve müttefiki emekçi kitlelerin toplumsal kurtuluşunu sağlayacak; sermayenin emek üzerindeki tahakkümünü kırıp, emeğin kurtuluşunu da sağlayacak bir devrimdir.

Bu demektir ki, siyasal devrim, devlet iktidarını burjuvaziden fethetme devrimi olarak tanımlanabilir.

Bilindiği gibi, devlet iktidarını burjuvaziden fethetmenin biricik aracı, proletarya diktatörlüğüdür. Proletarya diktatörlüğü, burjuva devlet mekanizmasının parçalanması, yerine yeni tip devlet, sosyalist devlet kurulması anlamına gelir. Yine bu anlamda, işçi sınıfı öncülüğünde ve müttefiki emekçi kitlelerle, burjuvaziden iktidarı alan ve koruyan her devrim sosyalist devrimdir.

SONUÇ

Türkiye, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir ülkedir. Önündeki devrimci adım, demokratik devrim değil, sosyalist devrimdir. Zira ülkemizde demokratik devrim aşaması çoktan beri aşılmıştır. Unutmamak gerekir ki, demokratik devrimler burjuva özlü devrimlerdir. Bu devrimlerin amacı, "ülkenin toplumsal ilişkilerinin, sistemin, kurumların orta çağ karanlığından, toprak köleliğinden, feodalizmden temizlenmesi"dir.

Türkiye'de burjuva demokratik devrimi, yapılması gereken bir çok görevi yarıda bırakarak, toprak reformu, ulusal sorun vb, yapılmıştır. Yarıda bırakılan, tamamlanmayan bu demokratik görevler için ayrı bir demokratik devrim yapılmaz. İşçi sınıfının böyle bir talebi yoktur. İşçi sınıfı devrimciliğinden bahsedenlerin de böyle bir taleple sınıfın karşısına çıkmaları derin bir çelişki ve geriliktir.

Demokratik Devrim talebiyle devrimci sınıfın önünü tıkamak, bu sınıf iktidara geldiğinde kendine has uygulamalardan alıkoyma isteği, yani gericiliktir. Oysaki iktidarı alan sınıf bunların gözyaşlarına ya da akıl hocalığına ihtiyaç duymadan, bilimin ışığında kendi programını hayata geçirip, her türlü demokratik talepleri hızla çözeceği gibi, daha ilk günden sosyalist inşayı başlatacaktır. Önüne çıkarılacak her türlü engeli de kendi ideolojik bakışıyla ve gücüyle çözecektir. Artık bu sorunlar sosyalist devrimin sorunları haline gelmiştir. İktidarı alan işçi sınıfıysa bu iktidarın adı işçi sınıfı iktidarı, devriminin adı, niteliği ise **Sosyalist Devrim**'dir.

Evet; Türkiye'nin önündeki devrimci aşama sosyalizmdir. Kapitalizmden sosyalizme geçişte ara aşama yoktur. Demokratik Devrim'cilerimizin bir başka çelişkisi de buradadır; onlara sorarsanız litaratüre dönerler ve bayağı doktriner bir tarzda "sosyalizm bir ara aşamadır" derler, onun da önüne bir başka aşama koymakla 'orjinal' teorik açılımlar sunarlar!

Aşamacı devrimciler, özünde; subjektif olarak devrimci olmalarına karşın objektif olarak gerici bir rol oynarlar. Oysa ki çabaları, tarihsel olarak boşuna ve talihsizdir.

---

* Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi. Sol Yayınları, s.23.

** Teslim Töre, "Toplumsal Devrimler Tek Boyutlu Bir Eylem Değildir." Emek , sayı 3, 1989.

M. YILMAZER'İN DEMOKRATİK DEVRİMİ ve PROGRAM SORUNLARI

S. Dönmez

Eski **Çağdaş Yol** çizgisinin sürdürücüsü olduğunu açıklayan **Yol** dergisinin birinci sayısındaki "Devrimci Demokrasiden Sosyalizme (TDKP ve Ekim Eleştirisi)" başlıklı yazısında Mehmet Yılmazer, TDKP'den çok Ekim'in şahsında sosyalist devrimi eleştiriyor. **Yol**'un Kıvılcımlı'nın en "çağdaş" ardılı olarak göründüğü ve Yılmazer'in bu derginin en önemli teorik yazılarını kaleme aldığı biliniyor. Karşımızda hiçbir zaman MDD'ci olmadığını ve MDD'den önce de sonra da tutarlı bir biçimde demokratik devrim tezini savunduğunu iddia eden bir anlayış var.

Demokratik devrim sosyalist devrim tartışması bugün de Türkiye'de devrimci solun (devrimci demokrasi ve devrimci sosyalizm) teorik tartışma gündeminin temel maddesidir. '80 sonrasında çıkan birçok sol dergide bu konu tartışıldı ve tartışılmaya devam ediyor. Yılmazer önceleri bu tartışmanın bugün aşılmış olduğunu ve hala tartışanların 12 Eylül'ün etkisinden kurtulamamış olduğunu savundu. Yine de sosyalist devrimi sürekli eleştirmek zorunda kaldı, kalıyor. Yılmazer özellikle devrimci demokrasiden sosyalizme evrilen çizgiler (**Ekim, Emek** gibi) karşısında demokratik devrimin yılmaz bir savunucusu kesiliyor. **Toplumsal Kurtuluş**'un bu tartışmadaki konumu nettir, ancak T.K. aynı zamanda bu tartışmayı kısırlıktan kurtarmak istiyor. Ve leninizmin teorik özüne ve yöntemine yabancı olanlara önce biraz klasikleri hatırlatmak gerekiyor. Bu yazının ana ekseni devrim anlayışı ve programatik sorunlar olmakla birlikte Kıvılcımlı'nın mirasına, **Yol**'un bu mirası nasıl "devraldığı" ve neyi savunduğuna da kısaca değinmek gerekiyor.*

Kıvılcımlı'dan devralınacak bir miras varsa bunun '30'larda yazılan **Yol** dizisi olduğunu düşünüyoruz. Ancak Kıvılcımlı'da bütünsel bir teorik çerçeve bulmak mümkün değil. TKP içinde kemalizme nerdeyse tek başına direnen Kıvılcımlı 1937'ye gelindiğinde TKP'nin kendisini tasfiye etmesiyle birlikte yazdığı "Demokrasi: Türkiye Ekonomi ve Politikası Hakkında" başlıklı kitapçıkla kemalizme teslim oluyor. Bu bir "intihar girişimi"dir, Bayar ve İnönü'ye övgüler diziliyor.* Ancak bu ve sonraki daha da popülist yazıları (1954 VP Programı, 1957 Eyüp Konuşması, 1960 MBK'ne Mektup, İkinci Kuvayi Milliyeciliğimiz, vd.) Yol dizisinin önemini azaltmıyor. Demokratik devrimcilerimiz örneğin şu satırlar için ne düşünüyorlar doğrusu merak ediyorum: "... Hiç şüphesiz Kemalizmin sayesinde Şark vilayetlerinde büyük çoğunluk henüz (feodalo-klan) rejimi altındadır. Aşiretler ve göçebelik tarzı hemen hemen dokunulmamış vaziyetinde yaşayabilir. Böyle bir memleket geridir. Fakat geri memlekette sosyalist şiarlarının atılmaması ancak merhum II. Enternasyonal ideolojisinin mezar taşıdır. Bolşevizm 1/13'ü göçebe ve %97'si köylü (10 milyon göçebe, 130 milyondan fazla köylü) olan memlekette proletarya devrimini başardı ve bugün sosyalizme girdi. Bolşevizmin "asgari program"ının atılmayacağı yer çoktan yeryüzünde kalmamıştır. Şu halde Bolşevikler arasında bir memleket geri olduğu için oraya sosyalist şiarlarla girip girmemek meselesi tartışma konusu bile teşkil etmez."**

Kıvılcımlı ardılları onun mirası içinde seçici ve ayrıştırıcı olmak zorundadırlar. Onun mücadeleci, direngen kişiliğine olan saygımız hatalarını eleştirmemizi engellememelidir, çünkü bu hatalar onda sınıf perspektifinin silikleşmesine dek varmaktadır. Onun mirasını sahiplenenler, örneğin '30'lardaki anti-kemalist ve anti-sömürgeci tavrını ön plana çıkarırken, '50'lerde ve '60'lardaki popülizmini, islama verdiği tavizleri, orduya bağımsız devrimci misyonlar yüklemesini, "ikinci kuvayı milliyeci"liğini red-

* Kıvılcımlı'nın görüşlerinin bütünsel bir eleştirisi ayrı bir yazının konusudur, ancak bu da büyük ölçüde yapılmış bulunuyor. Bkz. Y. Küçük, **Aydın Üzerine Tezler-5**, Hikmet ve Hikmet, İkinci Bölüm, sf. 292- 531, 1988.

* **Aydın Üzerine Tezler -5**, Y. Küçük, Birinci Basım, sf. 430 - 437, 1988.

** **İhtiyat Kuvvet Milliyet (Şark)**, H. Kıvılcımlı, Parti ve Şark bölümü, yazılışı tahminen 1932-33.

detmek zorundadırlar. Türkiye'de doktorcuların artık "kimse Kıvılcımlı ile teorik olarak hesaplaşamıyor" diyerek rant yemeleri mümkün değildir. "Doktorcu" olmadığını söyleyen (Çağdaş) **Yol** da dahil olmak üzere Kıvılcımlı ardıllarının artık ondan hangi mirası devraldıklarını iyice ortaya dökmeleri gerekiyor. Aslında bu noktada Kıvılcımlı ardıllarının iki gruba ayrıldığını söyleyebiliriz: Birinciler Kıvılcımlı'nın tüm teori ve pratiği doğrudur hatta aşılamamıştır derken, ikinciler "doktorculuğu" eleştiriyorlar ve onu yaratıcı bir tarzda yorumladıklarını iddia ediyorlar. Ancak neleri almadıkları net değil.

Peki, Kıvılcımlı'dan ne alıyorlar? Diyelim şu ünlü finans kapitali. Fakat Kıvılcımlı'da en bilimsel saptamalar bile sanki popülist bir üslupla sunulmak zorundadır, sonuçta finans kapital de "bir avuç parababası" olarak sunulur. Burada demokratik devrimciliğin, devrim güçlerini, proletaryanın müttefiklerini olabildiğince genişletme (bazen "milli burjuvazi"ye dek) ve devrimin hedefini alabildiğine daraltma ("bir avuç" parababasına ya da "işbirlikçi" tekelci burjuvaziye ve toprak ağalarına ya da "komprador" burjuvazi ve toprak ağalarına dek) arayışının izlerini görüyoruz. Bu aynı zamanda kendi gücüne ve devrimci sınıfa güvensizliğin ifadesidir. "Küçük burjuva devrimciliği"ne yönelik benzer bir eleştiriyi Yılmazer de yapar, ancak bu ilerde göreceğimiz gibi onu küçük burjuva devrimci demokrasisinden ayırmaya yetmez. Yılmazer bunun ardından Kıvılcımlı'nın demokratik devrim anlayışının MDD'den farklı olduğunu söyler: "Evet, H. Kıvılcımlı da sosyalist devrimi değil, demokratik devrimi savunmuştur. Ancak MDD'den apayrı sınıf tahlilerine dayanılarak bu yapılmıştır." (1)

Elbette Kıvılcımlı'nın MDD eleştirisi bazı önemli doğruları içeriyordu. Ancak işçi sınıfının öncülüğünü vurgulamak yetmez, sosyalizmin güncelliğini de savunmak, işçi sınıfını birtakım "demokratik" müttefiklerinin programının kararlı savunuculuğu misyonundan kurtarmak gerekir. Yoksa 15-16 Haziran'dan sonra küçük burjuva devrimciliği işçi sınıfını zaten keşfetmiş, MDD de sessizce yerini DHD'ye bırakmıştır. Üstelik Kıvılcımlı MDD'yi eleştirirken kendisiyle çelişmekten kurtulamaz. Bir yandan "1920 ile 1970 Türkiye'leri iki bambaşka ekonomi ve sınıf yapılı toplumdur ... 1920 Türkiye'si ile 1970 Türkiye'si arasındaki uzaklık yalnız nicelik bakımından uzamakla kalmamış, asıl nitelik bakımından iki bambaşka egemen sınıf karakteristiğiyle kutuplaşmıştır " derken öte yandan "Türkiye'de sosyalizmin 'stratejisi' 50 yıl önce konulmuş bulunan 'Minima Program'dır" demektedir.* (2)

Yılmazer, H. Fırat'ı eleştirdiği yazısında baştan sona Türkiye'de demokratik devrim görevlerinin tamamlanmadığını, köylü sorununun çözülmediğini vs. kanıtlamaya girişiyor ve hatta aşamacı perspektifine **Nisan Tezleri**'ni bile dayanak yapmaya çalışıyor.

Murat Ceran'ın **Toplumsal Kurtuluş**'un son iki sayısında çıkan yazısında (Türkiye'de Devrimin Niteliği, I-II) asgari-azami program ayrımının temelleri ve ortadan kalkması ile demokratik devrim için öne sürülen gerekçeler yeterince ele alındığı için aynı şeyleri burada tekrarlamak istemiyorum, bu yazı Ceran'ın yazısı ile birlikte okunmalıdır. Ancak hemen söylemek gerekiyor, sosyalist iktidarın önüne birtakım demokratik görevlerin çözülmemişliğinden yola çıkarak ayrı bir aşama yerleştirmek eşitsiz gelişmeyi kavrayamamaktır.

Yılmazer'in de temel sorunu eşitsiz gelişmeyi kavrayamaması. Eşitsiz gelişim yasasını Lenin'in eserlerinde aramak yerine Trotskiy ve Yeni Sol'a atfediyor. Yalçın Küçük'ü de bu noktadan eleştiriyor:

"Lenin'de 'işçilerin iktidar bilincine yaklaştıkları bir zamanda, burjuvazinin programının çok geri' kaldığı anlamında bir 'eşitsiz gelişim yasası' yoktur. Bu yakıştırmadır. Ancak benzeri bir görüş Troçki tarafından sunulmuştur. Ve bütün Yeni Sol akımlar bu anlamdaki 'eşitsiz gelişim yasasını' Troçki'ye bağlarlar. Haklıdırlar."

"Lenin 'eşitsiz gelişim'den ilk kez 'Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine' makalesinde söz etmiştir... Konular apayrı. Lenin'in adıyla anılan 'kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası' 'tek ülkede sosyalizm' sorunuyla doğrudan bağlantılıdır. Oysa Troçki'ye bağlanan sözde 'eşitsiz gelişim yasası' 1905'lerde proletaryayı müttefiklerinden koparan 'işçi hükümeti' parolasına varmış, fakat 1917 sonrası ise 'Rus Proletaryasının iktidarı erken aldığı' görüşlerine sıçramıştır." (3)

Görülüyor ki aşamacı mantık eşitsiz gelişimden yalnızca kapitalizmin bölgesel ya da sektörel eşitsiz gelişimini anlıyor. Biz ise eşitsiz gelişimi doğrudan Lenin'in ekonomik, siyasal bütün temel yapıtlarında, leninist örgüt teorisinde, sınıf mücadelelerinde buluyoruz. Yılmazer'in kendisinden, yukardaki alıntıyla aynı sayfadan şu satırlar iyi bir örnek olabilir: "Burjuva devrimi sürecinde ilk önemli atılım 1905'tir. Devrim henüz burjuva karakterde olmasına rağmen, "proleter araçlarla" yürümüş ve gelişmiştir: Politik grevler, işçi ve köylü ayaklanmaları, ilk Sovyet şekillenmeleri. Ancak geniş yığınlardaki "anayasal hayaller" devrimi inmelendirmiş ve restorasyon başlamıştır." (4)

Bu arada şunu da belirtelim, Trotskiy tek ülkede sosyalizme inanamamıştır ancak "Rus proletaryasının iktidarı erken aldığını" da hiçbir zaman savunmamıştır.

Eşitsiz gelişme ekonomik ve siyasal düzlemlerde ve bunlar arasında, yani altyapı ile üstyapı arasında-

---

* **Çağdaş Yol** da aynı fikirdedir: "... devrimci demokrasi programı ya da işçi sınıfının asgari programı, bugün değil daha bizde burjuva devrimi ilk adımlarını atarken gündeme gelmiştir. Ve genel özü bakımından hala **aşılmamış** olarak kalmıştır". **Ç. Yol**, Sayı 2, Temmuz 1987.

dır. Siyasal anlamda eşitsiz gelişme özne nesne ilişkilerini içermek zorundadır. Sorun devrim sürecine, devrimci duruma yaklaşım sorunudur. Politika sanatını, devrimci durumda aynı anlama gelmek üzere ayaklanma sanatını içermeyen bir devrim süreci düşünülemez. Bu süreçte ancak net sosyalist iktidar perpektifine sahip olanlar iktidarı alabilir. Devrim anlayışında eşitsiz gelişmenin kavranamamasının kaçınılmaz sonucu aşamacı, mekanik determinist yaklaşımdır, devrimin salt nesnel bir süreç olarak görülmesi, sınıfların ekonomik konumlarına bakarak önceden belirlenmiş ittifaklarla iktidar aşamaları ve program ayrımları türetmektir.

Elbette bugünden bakıldığında Türkiye'de sosyalist hareket açısından toplumsal yapı tartışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ancak sosyalist devrim perspektifi kapitalizmin gelişmişlik derecesine bakılarak savunulamaz, siyasal düzeyde eşitsiz gelişimi ve örgüt teorisini içermek zorundadır. Kısacası sosyalist devrimi savunmak devrim ve sosyalizmin tüm temel sorunlarında (öncülük, öncü-kitle ilişkisi, proletaryanın bilinç ve örgütlülük düzeyi, parti, ittifaklar, tek ülkede sosyalizm, proletarya diktatörlüğü, vb.) bütünsel bir bakışı gerektirir. Sosyalist devrim tartışılırken öncelikle siyasal devrim ve toplumsal devrim ayrımı yapılmalı ve sosyalist devrimden ne anlaşıldığı ortaya konmalıdır.

Jakoben-Bolşevik geleneğin önemli bir mirası önce iktidarın alınması ve bunun aracılığıyla (açık bir diktatörlük yoluyla) toplumun dönüştürülmesi fikridir. Bu anlamda siyasal devrim her zaman toplumsal devrimi öncelemek zorundadır. Biz sosyalist devrimden sosyalistlerin iktidara gelmesini anlıyoruz.* Hatta bu iktidara küçük burjuvazinin bazı temsilcileri de katılabilirler, ancak hegemonya sosyalistlerde olmalıdır. Bu anlamda sosyalist devrim saf bir proleter devrimi değildir. "Farklı sınıfların tarih sahnesinde ve iktidar mücadelesinde yer aldığı koşullarda iktidara yükselen hiçbir sınıfın iktidarı saf olamaz. İttifak kaçınılmaz olduğu sürece, iktidara yükselen sınıf ittifak kurduğu sınıfa bu ittifaka gereksinim duyduğu ölçüde ödünler verir. Ama bu durum hiçbir zaman iktidarın bir sınıflar koalisyonu olduğu anlamına gelmez." (5)

Demokratik devrimciliğin başlıca açmazı devrime çözülmemiş sorunlar açısından bakmaktır. Türkiye'de devrimci demokrasinin çeşitli kesimleri, aralarındaki bazı ayrımlara karşın, bu noktada soruna hep aynı açıdan bakar. Oysa "devrimin çözmek zorunda olduğu demokratik görevlerin varlığı onun niteliğini değil kapsamını etkiler." (6) Ekim sosyalist devrimi bu açıdan demokratik devrimcilik için teorik ve pratik bir sorundur. Demokratik devrim görevlerinin çözülmemişliğinden hareketle sosyalist devrimin önüne aşama koyanlar Ekim sosyalist devriminden önce hangi demokratik sorunun çözüldüğünü göstermek zorundadırlar. Köylülük sorunu, toprak reformu diyenler sosyalist devrimi 1917'den 1930'lara taşımak zorundadırlar. Aynı şekilde ulusal sorunun*da Ekim'den önce neden çözülmediğini açıklamak zorundadırlar. Bu noktada Yılmazer'in imdadına ikili iktidar ve küçük burjuvazi yetişir. Türkiye'de ise "kapitalizmin gelişme özellikleri" ve "köylü sorunu" vardır. Ancak Türkiye somutuna geçmeden önce yazarın Nisan Tezleri, ikili iktidar ve Ekim devriminden ne anladığına değinmek gerekiyor.

Şubat ile Ekim arasındaki süreç çok zengin deneyimler içerir. Bu süreçte Lenin'in taktiklerinde Nisan Tezleri'nden başlayarak sürekli sosyalist devrimin daha net ve kesin bir biçimde vurgulanması yönünde bir değişim vardır. Lenin'in taktiklerinde kitleleri kazanma ve partiyi ayaklanmaya hazırlama perspektifi vardır. Nisan'da barışçıl geçiş olasılığı üzerinde duran Lenin Ağustos'a gelindiğinde silahlı ayaklanma için partiyi zorlamaya başlar. Nisan'da "Tüm İktidar Sovyetlere" sloganını atarken Temmuz'da artık bu sloganı doğru bulmuyordu, "Bütün İktidar Sovyetlere sloganı, Nisan, Mayıs, Haziran aylarında ve 5-9 Temmuz'a kadar, yani gerçek iktidarın askeri diktatörlüğe geçtiği ana kadar mümkün olmuş olan devrimin barışçıl gelişmesinin sloganı oldu... bu slogan artık bugün doğru değildir" diyordu. (7) Tüm İktidar Sovyetlere sloganı Ekim'de bu kez silahlı ayaklanmayla birlikte tekrar gündeme gelecekti.

Lenin ne yapmak istiyordu? Açıktır ki Lenin uzlaşmacı sovyetleri sola çekmeye çalışıyordu. Bu anlamda "Tüm İktidar Sovyetlere" sloganı bir ayaklanma çağrısıdır. Nitekim Ekim ayaklanması parti adına değil fakat Petrograd sovyetine bağlı Askeri Devrimci Komite önderliğinde gerçekleştirildi. Devrim günü dağıtılan bildiri de "Yaşasın işçilerin, askerlerin ve köylülerin devrimi" diye bitiyordu. Devrimin "ilk elden" görevleri de barış ve toprak sorunlarını çözmek oldu. İlk hükümette ayrıca bolşeviklerin yanında sol SR'lar da vardı. Şimdi yazarımız bütün bunlara bakıp Ekim devrimi demokratik devrimdi mi diyecektir?

Yılmazer, Lenin'in Nisan'da "doğrudan görevimiz, sosyalizmin 'başlatılması' değildir" dediğini ve "Çar yok, işçi hükümeti var" sloganına karşı çıktığını hatırlatıyor ve "bolşevikler, 'işçi hükümeti' parolasını değil, 'Bütün İktidar Sovyetlere' parolasını attılar" diyor. (8)

Lenin Nisan'da bolşeviklerin sovyetlerde azınlıkta olduğunun bilincindeydi. Demokratik devrimin tamamlanmadığından hareket etmeyen Lenin "tamamıyle kitlelerin o anda Geçici Hükümeti devirmeye yetenekli olmadıkları ve buradan giderek işçi sınıfını en yakın bir gelecekte Geçici Hükümeti devirmeye

* "Sosyal-demokrasi tarafından 'iktidarın ele geçirilmesi' sosyalist devrimin ta kendisidir ve bu kelimeler doğru ve anlaşılan anlamıyla kullanılıyorsa, başka şey olamaz" (Lenin, İki Taktik).

yetenekli kılabilmek için mümkün olan herşeyin yapılması gerektiği düşüncesini kendisine esas olarak aldı." (9) Sosyalizmin doğrudan başlatılmasına gelince, bolşevikler Ekim devriminden sonra da uzun yıllar "doğrudan sosyalizmi" başlatamadılar, savaş komünizmini hatta NEP'i, devlet kapitalizmini uyguladılar. Ancak bu uygulamalar proletarya diktatörlüğü altında oldu. Bolşevikler proletarya diktatörlüğünün önüne herhangi bir devrimci demokratik iktidar aşaması koymadılar. Soyut bir demokrasi ve halk kavramıyla gözleri kamaşmadığı için Kurucu Meclis seçimlerinde %25 oy aldıktan sonra onun varlığına da son verdiler.

Aşamacı mantığın sorunu burada yine siyasal devrim ve toplumsal devrim ayrımını, bu süreçlerin neden örtüşmeyeceğini kavrayamamasıdır.

Evet doğru, bolşevikler "işçi hükümeti" sloganını atmadılar, hatta doğrudan "sosyalist devrim" sloganını da atmadılar, sloganları "ekmek, barış, özgürlük" oldu. Ancak bu neyi değiştirir ki? Bolşevikler de sovyet meşruluğu temeline dayandıkları için elbette "Tüm İktidar Sovyetlere" sloganı onlar için daha uygundu. Ancak bolşevikler sovyetleri hiçbir zaman mutlaklaştırmadılar. Ekim devrimi yalnızca burjuvaziye karşı değil aynı zamanda sovyetlerdeki uzlaşmacı SR ve menşeviklere karşı da bir devrimdi. Bolşeviklerin belli bir kesitte Petrograt ve Moskova işçi ve asker sovyetlerinde (köylü sovyetlerinde değil) çoğunluğu sağlamaları hiçbir zaman sovyetlerin tamamen bolşeviklerin çizgisinde olduğu anlamına gelmedi. Kronstadt'ta ayaklanan işçi ve askerler de "komünist partinin (bolşeviklerin, bn) diktatörlüğüne karşı" sovyetleri temsil ettiklerini iddia ediyorlardı. Bir dönem bolşevik parti içindeki "işçi muhalefeti" de sovyet meşruluğuna sığındı. Gerçek şu ki sovyetler her zaman bolşeviklerin olduğu kadar burjuva ve küçük burjuva partilerin de etkisindeydiler. Hatta bolşevik partinin içinde de küçük burjuva, menşevik, "sol" sapmalar, etkilenmeler hep oldu. Peki bolşevikler devrimi nasıl yapabildiler ve iktidarlarını nasıl korudular? Askeri Devrimci Komite'nin başındaki Trotskiy bu konuda oldukça nettir:

"Ayaklanmayı İkinci Sovyet Kongresi'ne hazırlanma ve kongreyi savunma maskesi altında hazırlayıp yürütmenin, bizim için aynı zamanda paha biçilmez bir avantaj olduğu ortadadır... Biz bolşevikler, Petrograt Sovyeti'nde iktidarı ele aldığımız andan itibaren, sadece ikili iktidar metotlarını devam ettirdik ve derinleştirdik. Birliklerin cepheye gönderilme kararını düzeltmeyi vazife bildik ve bu davranışla Petrograt Garnizonu ayaklanmasını "meşru" ikili iktidar metot ve gelenekleriyle maskeledik. Yalnız bunu yapmakla da kalmadık. İktidar sorunu üzerindeki ajitasyonumuzu İkinci Sovyet Kongresi'nin açılışına resmi bir şekilde adapte ederken zaten mevcut olan ikili iktidar geleneklerini geliştirip derinleştirerek, tüm Rusya çapında Bolşevik ayaklanması için Sovyet "meşru"luğu çerçevesini hazırladık... Uzlaşmacılarla bizim aramızda Sovyet meşruluğunu kendi hesaplarımıza kullanabilmek için mücadele vardı. Kitleler gözünde iktidarın tek kaynağı sovyetlerdi. Kerenski, Çeretelli ve Skobelef gibi önde gelen kişiler sovyetlerin içinden çıkmışlardı. Fakat biz de esas sloganımız olan Tüm İktidar Sovyetlere sloganıyla Sovyetlere sıkı sıkıya bağlıydık... İktidarın parti tarafından ele geçirilmesi gibi açık bir sloganla silahlı bir ayaklanma hazırlamak ile Sovyet Kongresinin haklarını savunma sloganı altında ayaklanma hazırlayıp yürütmek arasında büyük fark vardı. Dolayısıyla, iktidarın ele geçirilemesi sorununu İkinci Sovyet Kongresine adapte ederken, Kongrenin bizzat kendisinin bu sorunu çözebileceği yolunda saf umutlar taşımıyorduk. Sovyet kurumunun bu şekilde fetişleştirilmesi bizim tutumumuza tamamıyle yabancı olan bir düşünceydi." (10)

Gelelim ikili iktidara. Lenin işçi ve asker vekilleri sovyetleriyle proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün "belli bir biçimde ve bir dereceye kadar" (11) gerçekleştiğini belirtir. Ancak bu gerçek bir diktatörlük değildir, geçici bir durumdur. Burjuva demokratik devriminin tamamlanmamışlığından hareket etmeyen Lenin için bu bir aşama değildir, Lenin'in aşamadan anladığı burjuvazinin iktidara gelmesidir. "Proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü" gerçek bir iktidar kurumu değildi ve herhangi bir demokratik sorunu da çözmüş değildi. Tersine kitleleri oyalayarak burjuva iktidarına hizmet ediyordu. "İkili iktidar devrimin gelişiminde yalnızca geçici bir dönemi, olağan burjuva demokratik devrimden ileri gittiği fakat henüz proletarya ve köylülüğün "saf" bir diktatörlüğüne ulaşmadığı bir dönemi ifade eder." (12)

Bu konuda Trotskiy de aynı fikirdedir: "Lenin zaman zaman Şubat devriminin ilk devresinde İşçi Asker ve Köylü temsilcileri sovyetlerinin proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğünü bir dereceye kadar gerçekleştirdiğini belirtir. Sözü edilen sovyetler iktidarı ellerinde tuttukları sürece bu doğrudur. Fakat Lenin'in defalarca açıkladığı gibi Şubat devresinin sovyetleri ancak yarım iktidara sahiptiler. Bir taraftan burjuvazi üzerinde yarı muhalefetçi bir baskı yaparken öbür taraftan da burjuva iktidarını destekliyorlardı. İşte bu "ortada" durumları, onları, işçi köylü ve askerlerin demokratik koalisyonu çerçevesini aşmalarına izin vermedi. Bu koalisyon nizami hükümet ilişkilerine değil daha çok silahlı kuvvete ve dolaysız devrimci denetlemeye dayandığından bir diktatörlüğü andırıyordu. Aslında gerçek bir diktatörlükten çok uzaktı. İşçi Köylü ve Asker koalisyonu yarı iktidarının demokratik şekilsizliği uzlaşmacı sovyetlerin tutarsız olmasına sebep oldu. Sovyetler ya bütün ile yok olmalı ya da iktidarı gerçekten ellerine almalıydılar. Ama iktidarı almaları işçi ve köylülerin değişik partilerce temsil edilen demokratik koalisyonu sıfatı ile değil ancak yarı proleter kesimlerle başlayarak köylü kitlelerini arkasından çeken tek bir

partinin yönettiği proletarya diktatörlüğü sıfatı ile olmalıydı. Demokratik işçi köylü koalisyonu gerçek iktidarı elde edebilme yeteneği olmayan olgunlaşmamış bir iktidar yani somut gerçek olarak değil ancak bir yöneliş olarak biçimlenir." (13)

Yılmazer, ikili iktidarı şöyle sonuçlandırıyor: "Bilindiği gibi burjuva devrimi sırasında en son Kadetler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimcilerin bulunduğu hükümet de öne çıkan "barış ve toprak" taleplerini gerçekleştiremeyince "ikili iktidar" proletarya lehine sonuçlanmıştır." (14) Birincisi, demek ki "barış ve toprak" gibi taleplerin gerçekleşmemesi proletarya diktatörlüğünün önünü tıkamıyormuş. İkincisi bu anlatım eksiktir, çünkü iktidarın nasıl alındığını anlatmamaktadır. İktidar proletarya lehine sanki kendiliğinden sonuçlanmıştır!

Yol yazarı nihayet şu sonuca varıyor: "Bolşeviklerin formülünü eskiten yalnızca burjuvazinin iktidarı alması değil, onun yanında işçi köylü sovyetlerinin bir iktidar organı olarak varolmasıdır. Yeni bir adımı, sosyalist devrim adımını zorlayan ise emperyalist savaşa devam etmekten başka bir hedef gütmeyen burjuvaziyle küçük burjuvazinin (Menşevikler, Sosyalist Devrimciler vb.) aynı hedef doğrultusunda uzlaşmasıdır. Bu durum proletaryayı eski müttefiklerinden hemen bir kopuşmayla yüzyüze getirmiştir." (15)

Sovyetlerin Ekim devriminden önce bir "iktidar organı" olmadığı daha önce söylendi. Küçük burjuvaziyle burjuvazinin uzlaşmasına gelince, bu olağandışı değil olağan durumdur. Bizim de sosyalist devrim adımını atabilmek için küçük burjuvazinin burjuvaziyle uzlaşmasını beklememiz hiç gerekmiyor.

Yazar daha sonra sosyalist devrimcileri küçük burjuvaziden kopuşmakla suçluyor: "Sosyalist devrim parolanızla, bizim Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerimizden ittifaklar zemininde bugünden bir kopuşmayı mı öneriyorsunuz? Eğer böyleyse yolunuz açık olsun!... Yok eğer bugünden ittifaklar zemininde bir kopuşmayı savunmuyorsanız, "ilk elden" yapılacaklar da henüz demokratik devrimin çerçevesi içinde kaldığına göre, Sosyalist Devriminizden geriye ne kalır?" (16)

"İttifaklar zemininde kopuşmak" ne demektir? Aşamacı mantığa göre önce ittifak yapılır, sonra birlikte iktidara gelinir (demokratik halk iktidarı). Peki neden proletarya önce belli sanayi merkezlerinde iktidarı ele geçirip sonra öteki emekçi kesimlerle ittifaka girmesin? Bolşevikler önce Moskova ve Petrograt'ta iktidarı ele geçirdiler ve daha sonra iktidarı kullanarak köylülükle ittifak kurdular. Hatta Ekim devrimi sonrasında kurulan ilk hükümette (Kasım'da) sol SR'larla koalisyon kurdular. Ekim devriminin sosyalist niteliği tam da iktidarın proletaryaya geçmesinden kaynaklanır, yoksa bu iktidarın "ilk elden" yaptıklarının "demokratik bir barış" ilan etmek ve SR'ların tarım programını harfiyen uygulamak olduğuna bakılırsa bu nitelik görülemiyecektir.

Aşamacı mantık kendi içinde tutarlı olmak istiyorsa ya Ekim devriminin sosyalist niteliğini reddetmek ya da Şubat ile Ekim arasına bir "demokratik halk devrimi" yerleştirmek zorundadır.

Lenin, Kurucu Meclis Seçimleri'nden bir yıl sonra şöyle yazdı: "Böyle bir mucize nasıl olabildi? Oyların dörtte birini alan Bolşevikler, burjuvaziyle ittifak (koalisyon) içinde olan ve burjuvazi ile birlikte oyların dörtte üçünü alan küçük burjuva demokratları üzerinde nasıl bir zafer kazanabildi?... Bolşevikler, herşeyden önce proletaryanın, en sınıf bilinçli, enerjik ve devrimci kesimini, bu ileri sınıfın gerçek öncüsünü içeren büyük çoğunluğunu arkalarına aldıkları için kazandılar... Kent kıra eşit olamaz. Bu çağın tarihsel koşulları altında kır kente eşit olamaz. Kentler kaçınılmaz olarak kıra **öncülük eder**. Kırlar kaçınılmaz olarak **kentleri izler**. Tek sorun, "kentli" sınıflardan **hangi sınıfın** kıra önderlik etmekte başarılı olacağı, bu görevin üstesinden geleceği ve **kentin önderliğinin** ne biçimde olacağıdır... İki metropolde, kapitalist devlet makinesinin iki merkezinde (ekonomik ve siyasal) hızlı , kesin bir darbeyle kazanmaktan emin olan bizler, bürokrasi ve entelijensiyanın şiddetli direnişine karşın, sabotajlar vb. karşın devlet iktidarının merkezi aygıtının yardımıyla proletarya dışındaki emekçi kitlelere proletaryanın onların tek güvenilir müttefiği, dostu ve önderi olduğunu **pratikte kanıtlayabildik**." (17) (Vurgular Lenin'in.)

Lenin'in "Marx'ın öğretilerinden ve Rus devrim deneyiminden" çıkardığı dersler de demokratik devrimcilerimize bir şey öğretmemiş olmalıdır:

"Proletarya önce burjuvaziyi yıkmalı ve devlet iktidarını kendisi için kazanmalı, ardından bu devlet iktidarını yani proletarya diktatörlüğünü, emekçi halkın çoğunluğunun sempatisini kazanmak amacıyla kendi sınıfının bir aracı olarak kullanmalıdır... Bütün kapitalist ülkelerde proletaryanın ya da proletaryanın kendi devrimci amaçlarının bilincinde olan ve bunlara ulaşmak için savaşabilecek yetenekte olan kesiminin yanısıra, burjuvaziyi ve burjuva demokrasisini (İkinci Enternasyonal'in "sosyalist"leri dahil olmak üzere) izleyen, siyasal olarak olgunlaşmamış, çok sayıda proleter, yarı proleter, yarı küçük burjuva katmanlar vardır, çünkü bunlar aldatılmışlardır, kendi güçlerine ya da proletaryanın gücüne güvenleri yoktur, acil gereksinimlerinin sömürücülerin mülksüzleştirilmesi yoluyla karşılanması olanağının farkında değildirler.

"Bu çalışan ve sömürülen halk katmanları proletaryanın öncüsüne müttefikler sağlar ve ona nüfusun istikrarlı bir çoğunluğunu verir, fakat proletarya bu müttefikleri ancak devlet iktidarı gibi bir aracın yardımıyla kazanabilir, yani ancak burjuvaziyi devirdikten ve burjuva devlet aygıtını parçaladıktan sonra kazanabilir.

"Herhangi bir kapitalist ülkede proletaryanın gücü toplam nüfus içinde temsil ettiği orandan çok da-

ha fazladır... Dolayısıyla proletarya, nüfusun bir azınlığını oluşturduğu zaman bile (ya da proletaryanın sınıf bilinçli ve gerçekten devrimci öncüsü nüfusun bir azınlığını oluşturduğu zaman bile) burjuvaziyi devirme ve ardından, asla, önceden proletaryanın iktidarı lehine olduklarını ilan etmeyen, bu iktidarın koşullarını ve amaçlarını anlamayan ve ancak sonraki deneyimleriyle proletarya diktatörlüğünün kaçınılmaz, uygun ve meşru olduğuna ikna olan bir yarı proleterler ve küçük burjuvalar yığınından kendi yanına çok sayıda müttefikler kazanma yeteneğindedir." (18)

Şimdi bütün bu söylenenlerden sonra "bunlar o dönem Rusya'sı koşullarında geçerliydi" türünden bir itiraz gelirse bu Ekim devrimin evrenselliğinin kavranamadığını gösterir. Teorik ve pratik olarak Ekim devrimi deneyimi aşılamamıştır.

Ancak bunlara eklenmesi gerekenler vardır. Birincisi, Ekim devrimi sonrasında burjuva demokrasisi ile proletarya diktatörlüğü ayrımı iyice keskinleşmiş, Lenin üçüncü bir biçim aramayı "gerici bir küçük burjuva ütopyası" olarak nitelendirmiştir. Ancak Komintern'in '30'lardaki "Halk Cephesi" politikaları ve faşizm tanımları, konjonktürel politikalar olmalarının ötesinde teorileştirildikleri ölçüde sağ politikalara, aşamacılığa dayanak olmuştur.

İkincisi, bugün sosyalist devrim bir zorunluluktur. Emperyalizm çağında, üstelik sosyalist sistemin çözüldüğü günümüzde sosyalizme doğru kararlı bir biçimde yürümeyen (proletarya diktatörlüğünü kurmayan) her devrim eninde sonunda emperyalizme yeniden entegre olmaktan kurtulamayacaktır. Ya sosyalizm ya da burjuva egemenliğine geri dönüş, üçüncü bir yol yoktur. Portekiz, Nikaragua ve İran devrimlerinin gösterdiği de budur. Yılmazer'e göre "fanatik islamcı görüntüleri düşüncelerde şaşılık yaratsa da" İran devrimi de "basbayağı burjuva demokratik bir devrimdir"! Ortada gerçekten bir şaşılık var: Birincisi burjuva demokratik devrim feodal bir iktidara karşı burjuvazi önderliğinde yapılan bir devrimdir, İran'da ise Yılmazer'in de dediği gibi tekelci burjuvazi egemendi. İran devrimi salt politik bir devrim olarak kalmıştır. Geniş kitleleri harekete geçirme anlamında popülist ve belki ilerici (anti-emperyalist) bir yanı bulunsa da proletarya partisinin yokluğunda önderliğin küçük ve orta burjuvaziye geçmesiyle kesintiye uğramış ve gericileşmiş bir devrimdir.* İran'da devrimci demokrasi tam da demokratik devrim görevlerinin tamamlanması gerekçesiyle baştan kopuşması gereken mollarla "ittifaklar zemininde" kopuşamadığı için burjuva iktidarı en kanlı bir biçimde restore edilmiştir.

Yol yazarlarının devrim sorunları üzerine bütün yazılarında hep aynı nesnelci, mekanik aşamacı yaklaşım egemendir. Örneğin **Emek** eleştirisinde şunlar söyleniyor: "Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmeye başladığı, hatta egemen olduğu buna rağmen demokrasi, sanayi ve toprak sorununun henüz çözümlenemediği durumlarda gündeme kaçınılmaz bir şekilde demokratik halk devrimi adımı gelecektir.... Demokratik devrim adımında proletarya, küçük üretici köylülük ve şehirlerdeki küçük burjuva tabakalarla ittifak kurabilecekken; sosyalist devrim adımı başka bir sınıflar ittifakını gündeme getirecektir. Sosyalizme yönelişte proletarya, yarı proleter yani yoksul köylü kitleleriyle ittifak imkanına sahiptir" (19) Yazarın "aşama"dan anladığı da şudur: " Proletarya demokratik devrimi omuzladığı güçlerin bütünüyle sosyalizme yönelemez. Gündeme kaçınılmaz kopuşmalar gelecektir ve bu kopuşmalar demokratik devrimden sosyalist devrime geçişte sınır çizgisi ya da aşamadan başka birşey değildir." (20) Herşeyden önce bu kopuşmaların aynı iktidar altında yaşanıp yaşanmayacağı belli değil ya da onlar için önemli değil. Bu mantığı Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası sürecine uyguladığımızda gülünçlüğü açıkça ortaya çıkar: Sovyet iktidarı 1920'lerin sonunda tarımda kollektivizasyonu başlattığında da gündeme kaçınılmaz olarak o güne dek NEP sayesinde semiren köylülüğün bir kesimiyle ve hatta küçük üreticilerle net bir kopuşma gelmişti. Şimdi yazarımız buna demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş mi diyecektir? Yoksa bunlar sosyalist iktidarın geçerken çözdüğü sorunlar mıdır?

Yol yazarları Türkiye'nin toplumsal yapısı üzerine söyledikleriyle Kıvılcımlı ile aynı çelişkiye düşüyorlar. Bir yandan MDD'yi eleştirirken 1920'lerin Türkiye'si ile şimdiki Türkiye'nin farkını görememekle suçluyorlar: "MDD 1920'lerin Türkiye'siyle 1960'lar Türkiyesi arasında fazla bir fark göremedi." (21) Öte yandan "Hatta bize göre, ekonomik gelişim ve bunun sınıflar mücadelesine yansıması anlamında tartışılmaz bir değişim yaşanıyor olsa da 1925'lerde şekillenen ekonomik ve sınıfsal yapının esası bugün de korunmaktadır." (22) Ancak kapitalizmin kırda da geliştiğini de ihmal etmiyorlar: "Kırda kapitalizmin geliştiğine, özellikle 1950'lerden sonra hızla geliştiğine ve kır üretim ilişkilerinde kapitalizmin kesin egemen olduğuna hiç şüphe yok." (23)

Ç. Yol yazarlarına göre Türkiye'de sosyalizm üç büyük gruba ayrılıyor: Proleterya sosyalizmini Kıvılcımlı ve bugün de kendileri temsil ederken, THKP-C, THKO ve TKP-ML ardılları küçük burjuva sosyalizmini oluşturuyor. TİP-TSİP-TKP geleneği ise "burjuva sosyalizmi" oluyor. Tüm demokratik devrimciler gibi **Yol** da (birinci) TİP'in parlamenterizminden kalkarak sosyalist devrimi savunmayı reformizmle eşitliyor. 1960'larda TİP sosyalist devrimi hiçbir zaman bizim savunduğumuz içeriğiyle savunmadı. Gerçekte sosyalist devrimi akademisyen bir tarzda kapita-

*İran Devrimi'nden çıkarılacak önemli dersler vardır. Yeterince değerlendirilmemiş olan bu devrim teorik güçlükler ve kolaylıkları bir arada barındırıyor. Ancak bu konu burada ele alınamayacak genişliktedir.

lizmin egemenliğini kanıtlama düzeyinde ele aldı. Ancak işçi sınıfı öncülüğünü vurgulayan TİP elbetteki "aydın-sivil asker zümreler" ya da "vurucu güçler"e dayanan MDD'den, teorik planda daha ileri bir konumdaydı. Ç. Yol yazarları ise TİP'i neredeyse tam bir burjuva partisi ilan edecekler. "Yaban burjuvaların daha irileri serbest rekabet özlemlerini 'ortanın solu' şeklindeki daha çok liberal bir anlayışla CHP'inde dile getirmişler, düzenden daha çok kopuşanları ise kurtuluşu işçi sınıfı ile ittifakta yoklayarak istemlerini 'sosyalizm' talebiyle TİP'te gidermeye koyulmuşlardır." (24) Böylece Türkiye'de kapitalizmin gelişiminin gerçekten "orijinal" bir yönünü öğreniyoruz: Tekel dışı burjuvaların finans kapital ile çelişkileri o denli büyük ki kurtuluşu işçi sınıfı ile ittifakta arıyorlar! Ne ilginç değil mi? TİP'e ve sosyalist devrime düşmanlık nerelere varıyor. Yazarımız bu arada "burjuva sosyalisti" TİP'e karşı devrimci kampı temsil eden MDD içinden "bayağı bir liberal burjuva" dediği Ak Aydınlık'ın nasıl çıktığını açıklamıyor bize.

Yılmazer, nihayet önümüze "köylü sorunu"nu sürüyor. Önce kırda farklılaşmanın zengin, orta ve yoksul köylülüğü ayrıştırdığını, yaklaşık olarak topraksız köylülüğe eşit sayıda tarım proletaryasını ("1.5 milyon tarım proletaryasının yanında 1.7 milyon topraksız köylü ailesi") yarattığını saptıyor. "Köylülük kalın çizgilerle çıkarları zıt saflara bölünmüştür." (25) Buraya kadar güzel. Ardından küçük köylülüğün tefecilikten kurtulamayışına ve toprak talebine değinilir. "Geniş yoksul köylü kitlelerinin varlığı koşullarında toprak dağıtımı kaçınılmazdır" (26)

Bu noktada Ç. Yol yazarının Ak Aydınlık'a yönelik eleştirisini hatırlamadan edemiyoruz: "Toprak reformunun yapılması, tefeciliğin kökünün kurutulması, aracılığa son verilmesi, adil kredi sağlanması (İşçi Köylü, s.7) Bütün bu söylenenler içerik olarak CHP'nin taleplerinden daha ileri değildir. 'Aracılığa son verilmesi, adil kredi...' bütün bunlar o bir türlü görülemeyen kapitalizmin anaforunda bocalayan küçük üretmenlerin hayalleridir. Fakat bunlar eninde sonunda hayaldir ve kapitalizme vurmayı göze almadan hiçbirisinin bir anlamı yoktur." (27)

Yılmazer'e göre "proletaryanın demokratik devrimdeki hedefi" küçük köylülüğün mücadele ufku ile ("büyük toprak sahipleri ve tefeci bezirgan sermayenin tasfiyesi') sınırlıdır. "Proletaryanın demokratik devrimdeki hedefi, Finans-kapitalin tasfiyesi aslında köylülüğün bu taleplerini içerir." (28)

Yazarın bütün yaptığı küçük üreticinin ve yoksul köylülüğün taleplerini saptayıp bunları proletaryanın önüne demokratik devrim aşamasının görevleri olarak yığmaktır. Ancak nedense, örneğin, tarım proletaryasının talepleri üzerinde hiç durulmaz. Bu yaklaşım açıkça küçük burjuva bir yaklaşımdır, proletaryayı küçük üreticinin kuyruğuna takmak istemektedir. Proletaryanın kırdaki müttefiği bellidir, tarım proletaryası ve yarı proleterler. Bunların nicel ve nitel varlığı da "mücadelenin kır ayağının aksamaması" için yeterlidir.

Bununla birlikte köylü sorunu salt ekonomik verilerle tartışılamaz. Dolayısıyla "kırda köylülüğün durumu somut olarak incelenirse, onun mücadeledeki konumu da ortaya" çıkmaz. Aynı zamanda bu köylülüğün siyasallaşmaya ne denli açık olduğu, örgütlülük düzeyi, ideolojik olarak hangi konumda olduğu, mücadele gelenekleri ve deneyimi olup olmadığı, burjuvazinin köylülüğün tepkilerini nasıl karşıladığı vb. incelenmelidir.

Köylülük bağımsız devrimci bir güç değildir. Kürdistan yoksul köylülüğü dışında bir köylü hareketi potansiyeli yoktur. Sorun devrimde köylülüğün kentli sınıflardan hangisini izleyeceğidir. Köylülükle ittifak sorunu esas olarak devrimden sonra sosyalist iktidarın sorunudur.

Yılmazer, kırlara baktığında feodal artıkların yanısıra, yaygın küçük üretimi görüyor ve şu sonuca ulaşıyor: "Hiçbir 'proleter devrimi' kırlarımızdaki bu üretim ilişkilerini bir çırpıda değiştiremez" (29) Çok doğru. Ekim proleter devrimi de değiştirememişti. Ancak iktidarı aldıktan sonra yayınladığı bir kararname ile milyonlarca köylüyü kendi yanına çekmişti. Yoksa yazarımız sosyalist devrimden kırda sosyalist üretim ilişkilerine geçişi mi anlıyor? Ya da sosyalist bir iktidarın toprak reformu yapamayacağını mı sanıyor?

Yılmazer'in bir başka sorunu da emek-sermaye çelişkisi. Yazara göre egemen üretim tarzı kapitalizm olsa da "sınıflar mücadelesini sürükleyen ana halka yalnızca 'emek-sermaye çelişkisi' değildir... ana halka: Finans-kapital ile işçi sınıfı ve halk kesimleri arasındaki çelişkidir." (30) Halk kesimleri içine tekel dışı burjuvalar da girmiyorsa yazar bize ana halkayı oluşturan çelişkinin artı değer sömürüsünden ne kadar bağımsız olduğunu açıklamak zorundadır. Ya da "küçük sermaye ile asalak 'büyük sermaye' arasındaki çelişki"den sosyalistlerin nasıl yararlanacağını ve bunun için bir devrim gerekip gerekmeyeceğini bize anlatmalıdır.

Gelelim şu ünlü Finans Kapital'e. Yol yazarına göre Türkiye'de tüm burjuvazi değil onun içinden bir zümre, finans kapital herşeye egemen. Y. Küçük'ü de bu noktadan eleştiriyor. Türkiye'de tekellerin egemen olduğuna şüphe yok. Ancak tekel dışı burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasında hiç de öyle Yılmazer'in hayal ettiği türden çelişkiler yok. Türkiye'de tekel dışı burjuvazi denilen kesim tekelci burjuvaziye ara malları üreten ve onun acentalığını yapan bir kesimdir. Yılmazer görünüşte az çok bunu anlamış gibidir. "Fakat tekel dışı burjuvalar binbir bağla finans-kapitale bağlıdır" (31). Ancak ardından eklemeyi unutmaz: "Proletaryanın Finans-Kapital partilerine karşı tavrı ile tekel dışı burjuvaların partilerine karşı tavrı aynı olmaz" (32) Sonraki bir sayıda ise sosyal demokrasi üzerine bir yazıda tekel dışı burjuvazinin temsilcileri olarak görülen SHP ve DSP'nin finans kapital politikalarına evrildikleri, te-

kellerin güdümünde politika yaptıkları vb. söyleniyor: "Bugün SHP'yi tekeldışı burjuvazinin öz eğilimi olarak tanımlama olanağı kalmamıştır"(33). Bu durumda doğrusu alınacak "farklı tavır"ı pek merak ediyoruz. Burjuva partileri arasında seçim yapmak herhalde sosyalistlerin işi olmamalıydı.

Sonuç olarak Türkiye'de köylü sorunu esas olarak toprak sorunu değildir. Mülksüzleşen köylüler ya şehirlerde proletaryanın saflarına katılmakta ya da tarım işçileri haline gelmektedir. Elbette küçük üreticilerin de kendi sorunları vardır, ancak proletarya her soruna kendi açısından bakmak zorundadır. Yazarın "köylü sorununun... özgünlüğü" olarak sunduğu şey de küçük köylünün sorunlarıdır. Proletarya "sosyalizme yönelmek gibi bir kaygısı olmayan" küçük köylülüğün kuyruğuna takılamaz, onlara önderlik etmek için de proletarya diktatörlüğünün önüne aşama koymak zorunda değildir. Küçük köylülük "finans kapitalin kırdaki uzantılarına karşı aktif mücadeleye kalkışabilir"miş! Peki niye kalkışmıyor? Gerçek şu ki köylülük kentlerde işçi sınıfının eylemleri artmadan, işçi sınıfı harekete geçmeden mücadeleye kalkışmaz. İşçi sınıfı elinde iktidar gibi bir araç olmadan da küçük köylülüğü kazanamaz. Son olarak Zonguldak madencilerinin yürüyüşünün de gösterdiği gibi şehir küçük burjuvazisi ve köylülük ancak proletaryanın kuyruğuna takılabilirler. Küçük burjuvazi ve köylülük madencilerin mücadelesine aktif destek vermediği gibi kendi taleplerini de öne sürememiş yalnızca işçilere pasif destek vermiştir. Proletaryanın böylesi "müttefik"ler uğruna programından verecek ödünü yoktur.

Burjuvazinin köylü sorununu çözmeyişi sosyalist devrimin önünde bir engel değildir, ancak bir avantaja dönüştürülebilir.

Yılmazer'e göre proleter devrimin geçerken çözeceği sorunlardan (siyasal özgürlük, ulusal sorun, feodal kalıntılar vb.) söz etmek demokratik devrimi programlaştırmak oluyor. Yılmazer'in mantığına göre demokratik görevlerin varlığı kaçınılmaz olarak demokratik devrim aşamasını getiriyor ve bu aşamaya kadar da proletaryaya ancak müttefiklerinin ufkunu aşmayacak bir programı savunmak düşüyor.

Devrimci demokrasinin program sorununa yaklaşımını da özetleyen budur: Önceden belirlenmiş birtakım müttefiklerin itiraz etmeyecekleri bir program, bir tür proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü ya da bir demokratik halk iktidarı. Ancak devrimci demokrasinin bazı kesimleri en azından (kendileriyle çelişmek pahasına olsa da) bu iktidarı proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimi olarak tanımlıyorlar. Bu ayrımın dışında devrimci demokrasinin çeşitli kesimleri arasında programatik olarak hiçbir önemli ayrım yoktur. Egemen sınıfı görünüşte farklı biçimlerde tanımlasalar da (oligarşi ya da finans kapital ya da işbirlikçi tekelci burjuvazi vb.) hepsinin ufku anti-tekel, anti-emperyalist, anti-feodal bir devrimle sınırlıdır.

Devrimci demokrasinin partileşen kesimleri şimdiye dek hep bu perspektifle yazılmış güdük programlar sundu. Burada örnek olarak yine Kıvılcımlı'nın mirasını savunan bir partinin, TKP-Kıvılcım'ın programı ele alınacak.

Programdan önceki "Programımız" başlıklı yazıda TKP-K programının 1954 Vatan Partisi programı esas alınarak hazırlandığı belirtiliyor. Gerçekten program bütün olarak incelendiğinde '54 VP programından farkı şu: En başa bir "Nihai Amaç: Komünizm" , "Yakın Amaç: Demokratik Halk Devrimi" maddesi, ayrıca bir ulusal sorun maddesi eklenmiş; bugün artık MDD ardıllarının bile savunamayacağı türden açıkça kemalist ilkeler* çıkarılmış ve programın dili sadeleştirilmiş. Kısaca hatırlatmak gerekiyor, 1954 Vatan Partisi DP döneminde, 1951 TKP tevkifatının ardından her türlü muhalefetin susturulmaya çalışıldığı koşullarda Kıvılcımlı'nın taktik bir çıkışı idi. VP demokratik reformlar için mücadele eden legal bir partiydi. 1991 yılında illegal bir komünist partisinin esas olarak bu programa dayanması, teorik bir geriliktir.

Program yazarları "Programımız" yazısında burjuva ve küçük burjuva program anlayışlarını da eleştiriyorlar. Gerçekten şu satırlarda ciddi bir eleştiri vardır: "Bu sancılı evrimin nedeni hiç şüphesiz ki küçük burjuvazinin sağlam bir sosyalizm ufkuna varamayan 'anti-emperyalist' , 'anti-feodal' ve 'anti-faşizm'le sınırlı kalan bulanık, sığ sınıf bakış açısında yatmaktadır. Bugüne kadar demokratik devrimi sözde herkesten daha yüksek sesle sosyalizm hedefine bağlayan küçükburjuva devrimciliğinin gerçekte sosyalizmi kucaklayamayan dar bir ufka sahip olduğu iki açıdan yeterince kanıtlanmıştır." (34) 1974 TKP programı için de söylenecek pek fazla birşey yok, bu program inanılmayacak ölçüde ilkel, türkçesi bozuk ve geridir.**

Şimdi program sorununda "burjuva" ve küçük burjuva sosyalizmi böyle eleştirilince herhalde onları aşan bir programla karşılaşacağınızı sanıyorsunuz, ancak yine geri bir programla karşılaşıyorsunuz ve sormadan edemiyorsunuz: Bu programın neresi "sosyalizmi kucaklıyor"? Örneklere geçmeden önce

---

* "Demokrasimizin bugünkü temeli Kuvvayı Milliyeci geleneğimizin son yadigarı olan ANAYASAMIZ'dır"... "Milliyetçiyiz... Devletçiyiz... İnkılapçıyız... Layikiz... Halkçıyız... Cumhuriyetçiyiz..." (**Vatan Partisi Tüzüğü ve Programı**, İstanbul 1954, sf. 12)

Bu programdan kısa bir alıntı yeterli:"Orta tabakaların, milli burjuvazinin anti-emperyalist, anti-feodal ve anti-faşist yönü daha da ortaya çıktı. Bu gelişme işçi sınıfının, köylülerin ulusal ve sosyal kurtuluş savaşında yeni yeni müttefikler kazanmasına, ulusal demokratik bir cephe hareketinin doğmasına elverişli bir ortam yaratıyor." (Türkiye Komünist Partisi, **Program, Ürün Yayınları, İstanbul 1978, sf.30.)

hemen söyleyelim, eğer bizim bilmediğimiz ayrıca bir "azami" vb. program daha yoksa bu program bu haliyle kesinlikle sosyalizmi içermemektedir.

Ancak bir noktayı daha vurgulayalım, burada program sorunu teorik pratik bütün yönleriyle ele alınmayacak, ayrıca önümüzdeki programın da ayrıntılı, madde madde bir eleştirisine gerek olmadığını düşünüyorum.

Bizim bildiğimiz, ortodoks marksist-leninist teoride sosyalizm kapitalizmden komünizme geçiş dönemidir ve bu dönemin siyasal iktidarı proletarya diktatörlüğünden başka birşey olamaz. Bizce TKP-K programının sorunu da tam bu noktada başlıyor.

Program en başta "nihai amaç" olarak komünizmi belirttikten sonra "demokrasi-toprak reformu-teknik yaratıcılık" olarak özetlenen yakın amaç, "demokratik halk devrimi"ne geçiyor. Programın "esasını" (aslında tamamını) bu bölüm oluşturuyor. Yine doğal olarak sosyalizm ve proletarya diktatörlüğünün deyim yerindeyse esamesi bile okunmuyor.* Herhalde bunun adı da "genellemelerden kaçınan fakat somut talepleri öne çıkartan bir tutum" (35) oluyor. Ancak KP programlarının da bir geleneği ve bazı "genelleme"leri vardır, örneğin içinde bulunulan çağa ve uluslararası duruma ilişkin "genelleme"ler. TKP-K programı ise kendini bu tür yüklerden arındırmış görünüyor. Ancak somut taleplere geçmeden sormamız gerekiyor: Bu program sosyalizmi içermediğine göre neyin programıdır? Demokratik halk iktidarından proletarya diktatörlüğüne ve sosyalizme nasıl geçilecektir? Başka aşamacılar en azından devrimin kesintisizliğini vb. vurgularlar, oysa burada demokratik halk iktidarı kendi içinde yeterli, statik bir biçimde konulmaktadır.Programa baştan sona bir demokrasi söylemi egemendir. Örneğin şu cümledeki değişim 1954'ten bugüne alınan mesafeyi , tabi bu arada daha alınması gereken mesafeyi, belki de en iyi özetliyor:

1954 programında "demokrasi **millete** (abç) inanmakla başlar" denirken TKP-K programı "demokrasi **halka** (abç) inanmakla başlar" diyor! (36) Milliyetçilikten halkçılığa geçiş bir ilerleme sayılabilir, ancak milliyetçilik de halkçılık da demokrasi de kesinlikle sosyalizmin dışında kalıyor. Demokrasiyi sınıfsal terimlerin dışında tanımlamak bayağı burjuva liberallere ya da sosyal demokratlara bırakılmalıydı, komünist parti programında yeri olmamalıydı!

Bu programın içeriği için kısaca söylenecek olan şudur: **Ulusal sorun maddesi dışında** , 141-142 kalktığına göre "nihai amaç" da sorun yaratmıyor, bu program olduğu gibi yasal bir partinin, biraz daha radikal bir sosyal demokrat partinin ya da reformist bir işçi partisinin, programı olabilir, program taleplerinin çok büyük bir bölümü de düzen içi reformlarla ya da radikal bir küçük burjuva partinin iktidarında gerçekleşebilir.

Düşünce özgürlüğü, nisbi ve serbest seçimler, 21 yaşında seçilebilirlik, "halk temsilcileri"nin seçmen çoğunluğu tarafından geri çağrılabilmesi, özgür sendikalar, serbest birlikler, dernekler, kulüpler, kooperatifler, hukuk bağımsızlığı, jüri yöntemi, parasız eğitim, özgür basın, (spor) "kulüplerimize ülke ve dünya ölçüsünde tam hareket serbestlikleri" !, askere gidenlerin ailelerine yardım yapılması, kadın bakanlığı, kreşler, çevre sorunları, işsizlik tazminatı, geçim endeksleri, artan oranlı vergiler, tüketim kooperatifleri, haftada 40 saat iş, grev hakkı, lokavtın yasaklanması, işsizlik sigortası,köye demokrasi, tarım kooperatifleri, köylüye toprak, ucuz kredi,teknik yardım, vs. vs...

Gerçekten geriye bir soru kalıyor: Böyle bir program için komünist partisi kurmaya gerek var mı? Örneğin HEP ya da kurulabilecek daha radikal legal bir parti bu ihtiyacı büyük ölçüde karşılayamaz mıydı?

Ancak TKP-K örneğin sanayileşme konusunda kendisinin burjuva partilerinden farkını belirtme ihtiyacını duyuyor:

"1-TEMEL FARK: Burjuva partiler yabancı uzmanlara uyup küçük sanayi ile çöplenmemizi, makineleri dışardan getirmemizi yeterli buluyorlar.TKP-K ağır büyük sanayii modernleşmemizin temeli sayar.

2- YÖNTEM FARKI: Burjuva partiler yukarıdan kırtasiyeci bezirgan durgunluğuna yaslanarak, kaplumbağa yavaşlığı ile gidişimizi yeterli buluyorlar. TKP-K, birkaç yılda çağ değiştiren bir atılımla halkımızın dinamizmini hareketimize motor yapmak istiyor..." (37)

Birincisi komünist partisi kendisini burjuva partileriyle karşılaştırmaz, hele onlarla seçim yarışına girmeyi düşünmüyorsa. Her türlü karşılaştırma en azından asgari bir ortak zemin bulunduğunu gösterir.

İkincisi bu ülkede Erbakan ve partisi yıllarca ağır sanayi edebiyatı yaptı. Ağır sanayii temel saymak burjuva partileriyle komünist partinin ayrımı olamaz.

TKP-K en azından tekelci sermayeyi tasfiye edecektir: "...FİNANS-KAPİTAL, bütün BANKA ve ŞİRKET'leriyle tasfiye edilecek, bu banka ve işletmeler ulusallaştırılacak". Ancak hemen ardından ekler: "Ülkemize en modern sanayii getirecek **özel girişimler** (abç) teşvik edilecek." (38) Modern sanayii herhalde tekel dışı burjuvazi getiremeyecek, olsa olsa uluslararası finans kapital getirebilir. Ancak TKP-K'nın zaten yabancı sermayeye bir karşıtlığı bulunmuyor, yalnızca bazı koşulları var: "Siyasi müdahale ve ekonomik ayrıcalık istemeyecek. Ağır sanayimize tekniğin son sözünü getirecek. Geldiği ülkedekinden düşük ücret ve çalışma koşulları öne sürmeyecek,

*Gerçekten programda "sosyalizm" ve "proletarya diktatörlüğü" terimleri (ikincisi "proletarya iktidarı" adıyla) **yalnızca bir kez**, o da "somutluktan uzak...yalnızca genel hedef-yöneliş anlamında.." olduğu zaten belirtilmiş olan "Nihai Amaç:Komünizm" maddesinde geçiyor.

gelişmiş ülkelerdekinden fazla faiz ve kâr almayacak. Amortismanını bitirip işletmeyi devredecek." (39)

Gerçekten bu program karşısında aslında söylenecek çok şey yok. Ancak üzücü olan yayınlanalı üç aydan fazla olmasına karşın bizim bildiğimiz sosyalist basında herhangi bir eleştiriye uğramamasıdır. Belki biz de ele almayacaktık, ancak bu kadar iddiadan sonra ortaya konulanı değerlendirmek gerekiyordu. Şimdi sormak istiyoruz: Bu programın örneğin bir 1974 TKP programından ya da Devrimci Yol programından (Ağustos 1980 tarihli "Devrimciler Ne İçin Savaşıyor?" broşürü) ileri olan bir yanı var mıdır, varsa nedir?

Biz herşeye karşın bu programın böyle kalamayacağına inanmak istiyoruz. En kısa zamanda değişmesini bekliyoruz. Son olarak bu programın da incelenmesinden çıkan üç önemli sonucu yazmak istiyoruz.

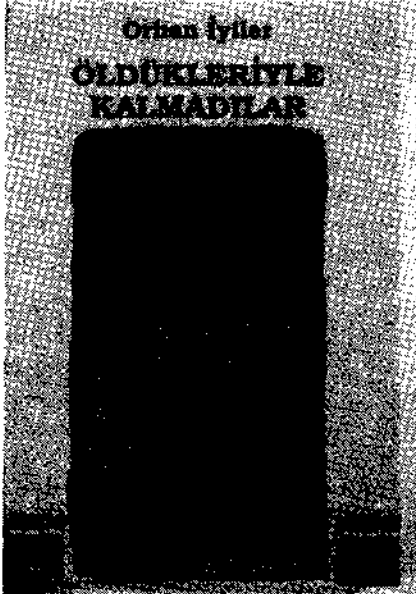
Bir: Devrimci demokrasi ile reformizmin arasında **programatik olarak** ciddi bir ayrım yoktur.

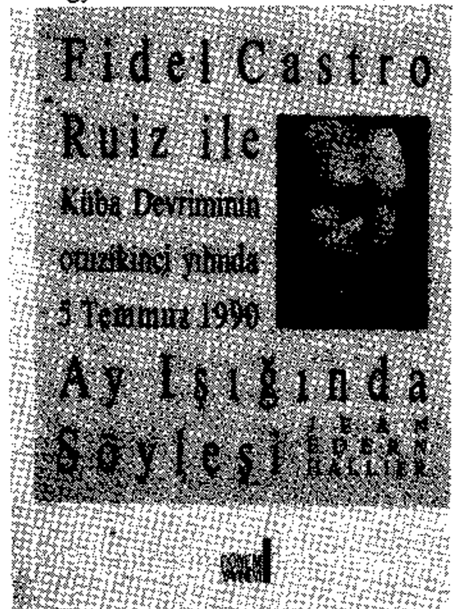
İki: 1975 TİP programı şimdiye dek yazılan sol parti programları içinde görece en ileri olma özelliğini korumaktadır. Ancak, her şeyin bir programla çözüldüğünü düşünmediğimiz gibi, bu programın bugün için de geçerli, ileri bir program olduğunu da düşünmüyoruz.

Üç: 1991 yılında Kıvılcımlı'nın mirasını sahiplenenler programatik olarak olağanüstü bir teorik kısırlık göstermektedirler. 35 yılda gelinen "aşama", "halka inanmak" olmuştur.

NOTLAR

1- **Yol**, sayı 1, Mart 1991, sf. 35.
2- **Türkiye'de Devrimin Stratejisi**, H. Kıvılcımlı, Sosyalist Kütüphanesi, Mart 1989, sf. 279.
3- **Çağdaş Yol**, sayı 3, Şubat 1988, sf. 33.
4- **Agy.**
5- **T.Kurtuluş**, sayı 42, Nisan 1991, sf. 32.
6- **T.Kurtuluş**, sayı 43, Mayıs 1991, sf. 36.
7- Lenin, **Siyasal Durum**, *Tek Ülkede Sosyalist Devrim* içinde, Ekim yay. sf. 127.
8- **Yol**, sayı 1, sf. 50.
9- Trotskiy, **Ekim Devriminin Öğrettikleri**, Maya yay. sf. 32.
10- **Agy**, sf. 68.
11- Lenin, **Collected Works**, cilt 24, sf. 44.
12- Agy, sf. 61.
13- Trotskiy, **Ekim Devriminin Öğrettikleri**, sf. 22.
14- **Yol**, sayı 1, sf. 50.
15- **Agy**, sf. 51.
16- **Agy.**
17- Lenin, Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü, **Collected Works**, cilt 30, sf. 256-259.
18- **Agy**, sf. 263, 273-274.
19- **Çağdaş Yol**, sayı 12, sf. 32.
20- **Agy**, sf. 36.
21- **Ç. Yol**, sayı 9, sf. 6.
22- **Yol**, sayı 1, sf. 46.
23- **Ç. Yol**, sayı 2, sf. 22.
24- **Ç. Yol**, sayı 9, sf. 4
25- **Yol**, sayı 1, sf. 39.
26- **Agy**, sf. 41.
27- **Ç. yol**, sayı 9, sf. 7.
28- **Yol**, sayı 1, sf. 41.
29- **Agy**, sf. 38.
30- **Agy**, sf. 43.
31- **Ç. Yol**, sayı 3, sf. 32.
32- **Agy.**
33- **Ç. Yol**, sayı 12, sf. 47.
34- **Yol**, sayı 1, sf. 107.
35- **Agy**, sf. 109.
36- **Agy**, sf. 116.
37- **Agy**, sf. 126.
38- **Agy.**
39- **Agy.**

ŞİDDET VE HUZUR

"Halk hükümetinin dayanağı barışta erdem ise eğer, devrim içinde hem erdem hem terördür. Gerçekten de erdemin olmadığı yerde terör kıyıcıdır, terörün olmadığı yerde de erdem güçsüzdür. Terör tetikte duran, sert, yumuşama bilmez bir adaletten başka birşey değildir."
Robespierre

Nurettin Oğuz

Şiddet ve huzur, biri daha kulağa ilk geldiğinde insanda ürküntü uyandırırken diğeri tersine, bir rahatlama getiren, aynı zamanda diyalektik bir bakışla da zıtların birliğine güzel bir örnek oluşturan iki kavramdır. Bu kavramların birbirleriyle doğal bir bağları vardır. Birinin diğerini gerektiren, zorunlu kılan bir bağdır bu. Değişik süreçlerde bilim yöntemi ışığında görülebilen bu bağ, pek çok kez gözden kaçırılır.

Tarihsel süreçte yoğun olarak görülebilen, bu iki kavram arası ilişki, sınıflı toplumların işleyiş bütünlüklerinde hep kendini göstermiştir. Aslında basitçe düşünmeyle de görülür ki, şiddetin kaynağında huzur arayışı yatar. Sınıflı toplum yapısında huzuru yakalamak için şiddete başvurmak bir zorunluluk olarak dikilir insanoğlunun karşısına. Kapitalizm, şiddet dolu çelişkiler üzerine oturmuş bir büyük çelişkidir. Sürekliliği ve 'huzurlu' geleceği için baskı ve ezici güce gerek duyar.

Kapitalist düzenin temelinde paranın işleyiş mekanizması, özünde de özel mülkiyet yatar. Bu özelliği dolayısıyla, kapitalist toplumda daha rahat daha huzurlu bir yaşam için şiddetin yıkıcılığı gerekli oluyor.

Kapitalizmin sürekliliği için paranın tartışılmaz egemenliği ve sınırsız bir şiddet devletin temelini oluşturuyor.

Şiddetin değişik biçimlerinin özünde yatan hayvanilik kapitalizmin kendisi tarafından beslenir. "İnsandaki hayvanilik izleri, burjuva toplumda insandaki hayvanı kışkırtan korkunç büyük etkiler varoldukça silinmeyecektir." (1) Hayvanileşmiş, yabancılaşmış insandan, yeni insana, yoldaş insanlar toplumuna varabilmenin zorunlu koşulu; insandaki hayvanı kışkırtan korkunç büyük etkilerin tek ve biricik kaynağı kapitalist toplumun, tüm kurumlarıyla, her bir hücresine kadar yok edilmesidir.

Her büyük ihtilalde, yıkmanın, değiştirmenin ve yeniyi kurmanın özgürlüğü ve coşkusu vardır. İhtilalciler, özgürlüğü ve coşkuyu yüreğinin ve bilincinin derinliğinde şiddetle yaşayan insanlardan çıkıyor.

Yıkmak, yoketmek, dolayısıyla şiddet; yeniyi kurmanın vazgeçilmez yoludur. " Zor genel olarak üretime, yani 'ekonomik güce' , 'ekonomik duruma' zorun emrinde bulunan maddesel araçlara dayanır" (2) diyor Engels. Değerin kaynağının emek oluşu gibi, şiddetin kaynağı da mülkiyettir. Emeğin ekonomik özgürlüğü, emek-gücü meta olmaktan çıkarıldığında gerçekleşirken, şiddet de mülkiyet olgusu yeryüzünden silindiği zaman varlığını yitirecektir.

Şiddet, dayanağını ekonomik güçten, üretimi denetleyen sınıfın kendisinden alır ve o sınıfın egemenliğinin sürekliliği için gereklidir. Ne zaman ki üretimin denetimini ele geçirmek isteyen bir başka sınıf ortaya çıkar ve mücadeleye girişir, egemen gücün şiddetine en az onun kadar sert, acımasız, yumuşama bilmez bir karşı-şiddet ile cevap vermek zorundadır.

"Demokratik ülkelerde ekonominin şiddet özelliği farkedilmez, otoriter ülkelerde farkedilmeyen, şiddetin ekonomik özelliğidir." (3) Ekonominin şiddet özelliği ile şiddetin ekonomik özelliğinin ortadan kaldırılması, kapitalist üretim ilişkilerinin sermayenin, yani paranın egemenliğinin ortadan kaldırılması ve sınıfsız toplumun inşası sonucunda mümkündür.

"Proletarya, kendi yaşama koşullarını ortadan kaldırmadan kendini kurtaramaz. Bugünkü toplum yaşamının kendi durumunda özetlenen tüm insanlık dışı koşullarını yok etmeden de kendi yaşam koşullarını ortadan kaldıramaz." (4) Ortadan kaldırmak, yoketmek proletaryanın alınyazısıdır. Proletarya, nihai hedefi sınıfsız topluma varabilmek için bir sınıf olarak kendini yoketmek zorundadır. İşçi sınıfı ancak, şiddetin en özlüsünü ve yoğununu kendisine uygulayarak komünist topluma ulaşabilir. Şiddetin ölümü sınıfların ölümü ile mümkündür. Bu da ancak komünizmin inşasıyla gerçekleşir. Şiddetsiz toplum ancak ve ancak sınıfsız toplumdur.

Eşitçi, ortakçı ve adil, dolayısıyla huzur dolu bir dünya kurabilmek için şiddet bir zorunluluktur.

Emeği egemen kılmak için sermayenin ezici baskılarına yılmadan göğüs germek ve onu büyük ve kütlesel bir şiddetle yenmek bir başka zorunluluk oluyor.

Huzura ulaşmak için şiddetin yıkıcı yolundan geçmek gerekiyor. Devrimci, huzur dolu bir dünyayı kurabilmek için şiddeti içine sindirebilen, şiddetin çözücü ve huzurun anahtarı olduğunun bilincine varmış insan olarak tanımlanabiliyor.

KAYNAKLAR:

1- Maksim Gorki, **Edebiyat Yaşamım**, sf. 249.

2- F. Engels, **Anti-Dühring**, sf. 277.

3- Bertolt Brecht, aktaran Eduardo Galeano, **Latin Amerika'nın Kesik Damarları.**

4- K. Marx, **Kutsal Aile**, sf. 53.

SAPAN

Kapkacak tencere tavada başladı ortaklık.
Tası tarağı toplayıp
Tek başına olmuyordu bu dünyada.
Gökteki güneşi
Yerde ekmeği suyu aş'ı
Giysilerimizi bölüşüyorduk.
Allar sarılar maviler ışıklar içinde
Her şey herkesin
Hiç bir şey kimsenindi.
Ve böylece başladı tarihin ilk gerçek, ilk namuslu ortaklığı
Gökleri tutmuş kuşlar gibi
Bu benim o senin demeden
Yanyana ve beraberdik
Doğanın yükünü ve keyfini birlikte paylaşarak.
Üretimdeydi birlik.
Ve has bir somun gibi sıcacık faydayı
Akılla korkmadan severek bölüşüyorduk.
Ve yaşam her gün böyle bir daha güzelleşiyordu.
Ama uzun sürmedi bu dirlik düzenlik.
İnsanı insandan etti zillinin dölleri.
Köleleri aletleri öşürleriyle
Düğümlediler gökteki bulutları
Yağmurlar dönüştü tezden çamura
Bölündü o güzel türkü ortasından ikiye
Koptu ellerimiz ellerimizden
Uçtu gitti o canım bereket
Ve tarlaların en güzeli
En yeşili en yücesine
Girdi hemen o pis ayrık otu
Kötülüklerin kökü
Mülkiyet denen ibret
Bu çirkin ve ayıp haliyle
Çevirdi birden insan cennetini
Bu çekilmez cehenneme
Ve o günden bugüne
Aklın ve gücün yetmediği yerde
O tosun emekle üretim arası
Bu körolası oyun girdi

Müştak Erenus

NEWROZ'DA ATEŞ KÜLTÜ ve MİTOLOJİK DEMİRCİLER

Gürdal Aksoy

Ateş... Kimilerince evrenin yaratıcı tözü. Dünyanın hemen her yöresinde kutsallık degeri olan bir unsur. Bu anlamda Newroz'un da vazgeçilmez unsuru. Vazgeçilmez diyorum, çünkü kökeni ne olursa olsun, ateş artık Newroz kutlamalarının bir parçası olmuştur. Günümüze değin her Newroz, özellikle dağlarda ateş yakılarak kutlanagelmiştir.. Sanıyorum, gece ve gündüzün eşitlendiği ve aydınlığın (gündüz) karanlık (gece) üzerinde egemen olmaya başladığı bu yeni günde, halk da öteden beri, hem aydınlığın karanlığı yenmesi anlamında -aydınlığı simgeleyen- ateş yakıp eğlenmiş, hem de ateşle karanlığa meydan okur, aydınlığı desteklermiş.

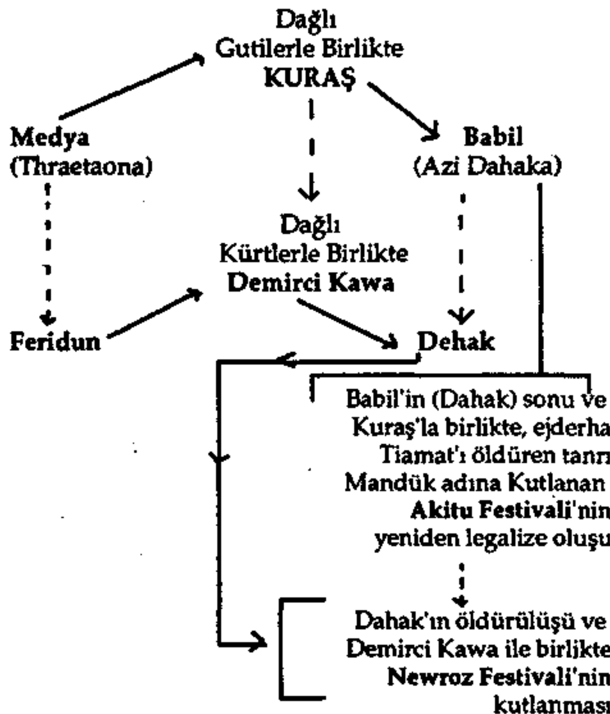
Ateşin, Zerdüşt dininde en önemli unsur olduğunu herkes bilir. Bundan dolayı Araplar, İranlılara "ateşe tapan" anlamında **mecusi** derler. Türkçe'deki **ateş-perest** de aynı anlamı taşır, orijini Farsça'dır. Konuya doğrudan girmek gerekirse, ateşin Newroz'daki özel yeri, Zerdüştiliğin ateş tanrısı olan **Atar** (Atarş)'la bağlantılıdır diyebiliriz. Eski İran'da Atar, hem Ahura Mazda'yı simgeler, hem de onun oğlu sayılırdı. Azi Dahaka'nın ise, Angra Mainyu'nun soyundan geldiğine inanılırdı. O nedenle Atar'ın, Azi Dahaka ve Angra Mainyu ile savaşmış oduğu inancını, gayet normal bir sonuç olarak görüyoruz (1). Bu savaşın fatihi de, her zaman olduğu gibi aydınlığı simgeleyen taraftır, yani Atar'dır. İşte, hiç söndürülmeyen ve Atar'ı simgeleyen kutsal ateş, Antik İran'ın Newroz günlerinde, tanrıya yakın olduğuna inanılan yüksek yerlerde -söz gelimi dağlarda- ya da sunak denilebilen yerlerde daha coşkun bir biçimde yakılıyordu. Özellikle Kuraş'ın döneminden itibaren tanrısal ateş yalnızca kutsal vazoda yakılmıyordu, ateşgahların (ateş-gede) tenha kısımlarında da gizleniyordu (2). Strabon,Perslerin ateşe tapınmalarını şöyle anlatır: Kuru odun parçaları bir yere yığılır,üzerine yağ dökülerek ateşlenir. Ama ateşe üflenmez. Ateşe üfleyen ya da birşey atan derhal öldürülür.(3)

Ateş tapınımının nereden kaynaklandığı konusunu ise araştırmamız açısından ancak bir ayrıntı oluşturabileceği düşüncesiyle atlıyoruz. Ama burada, kimi araştırmacıların ateş tapınımının güneş kültünden doğduğu tezini belirtmek istiyorum.(4) "Bu anlayışa göre ateş, ışık tanrısını simgelemektedir. Güneşin olduğu gibi,ateşin de kötülükleri uzaklaştırıcı,sağlık ve canlılık verici,birçok hastalıkları iyi edici nitelikleri bulunduğu kanısı egemendir. Nitekim Zerdüşt dininde ateş, Ahura Mazda'yı simgeler ve bunun için de hiç söndürülmeden korunur."(5) İlk bakışta,sözünü ettiğimiz savın, kuşku götürmez bir biçimde doğruluk değeri taşıdığı düşünülebilir. Ancak araştırmacılar, ateş tanrılarının yalnızca güneş ateşinin, ışığın ve yeryüzünün (volkanik) ateş tanrısı olmadığını, aynı zamanda kalb ateşi, kutsal ocak ateşi, orman ateşi ve çayırların azgın ateşinin da tanrısı olduğunu söylerler. (6) Buna dayanarak özellikle volkanik bölgelerdeki ateşin, daha çok yeryüzü ateşiyle (volkan) ilişkili olduğu öne sürülebilir diyoruz.

Kürt Newroz söylencesinde ise, ateş daha çok Demirci Kawa başkaldırısıyla ilişkilidir: Buna göre Kürt halkı, Demirci Kawa'nın Dehhak'ı öldürdüğü günden (21Mart) itibaren, her 21Mart günü dağlarda ateş yakarak bu zaferi kutlar. Mitolojiye Demirci Kawa olarak geçen Kuraş, mitolojik kimliğiyle, Azi Dahaka'yla savaşan ateş tanrısı Atar'ın rolünü de üstlenmiştir. Bu bakımdan, Newroz'da ateş yakma geleneğinin Demirci Kawa başkaldırısına bağlanmasını, bunun bir sonucu olarak görüyoruz. George Hüsing, ateşi temsil eden Ahura Mazda ile Azi Dahaka arasındaki zıtlık dikkate alındığında, Kawa Husrawa'nın ateşe, Franrasjan'ın (Efrasiyab) ise, Azi Dahaka'ya uygunluğuna dikkati çeker. (Husrawa: Ateş - Franrasjan: Dahaka). (7) Kaldı ki ateş tanrıları,mitolojide zaman zaman demirci kahramanlar olarak da göze çarparlar. Sözgelimi Grek mitolojisinin demircisi Hephaistos, aynı zamanda ateş tanrısı sayılır. Max Müller, Hephaistos adını Hintlilerin ateş tanrısı **Agni**'nin lakabı olan **Yavishta**'ya dayandırır. (8) Bu sav,araştırmacılar arasında yaygınlaşmıştır. Sözgelimi F.Guirand, Haphaistos adının Vedaların ateş tanrısı Agni'nin lakabı olan Sanskritçe **Yavishta** (çok genç) sözcüğünün Grekçe biçimi olduğunu ya da Grekçe "yürek" ve "yakmak" sözcüklerinden türetilebileceğini belirtir. (9)* Hephaistos, Romalılar tarafından tanrı **Vulcan** ile bir tutulur. Aslında her ikisi de aynı tanrılardır da denilebilir. Guirand, Vulcan'ın yıldırım ve güneş tanrısı olduğunu söylüyor. (10) Bir başka demirci olan, Mali'nin Dogon kabilesinin demircisi Nommo'nun da,ateşi ve ilk yemişleri getirdiğine inanılır.Burada da, demircilik ile ateş arasındaki doğal ve zorunlu bağlılık, söylenceye yansımıştır. Kısacası, Kürt Newroz söylencesinde ateş yakma geleneğinin Demirci Kawa başkaldırısına bağlanması, Demirci Kawa'nın Dahhak'la savaşan bir kahraman olması bakımından,

Atar'ın rolünü ve etkisini de üstlenmiş olabileceği temelinde değerlendirilmelidir.

Anımsanacağı üzere, önceki yazılarımızda Kuraş'ın, Demirci Hephaistos ile benzer yanlarını vurgulamaya çalışmıştık. Burada konuyu biraz daha açmaya çalışacağız. Kawa'nın demirciliğini tıpkı Hephaistos'un, Zeus ile Ejderha Typhon arasındaki savaşımda tanrı Zeus'a yardım etmesinde olduğu gibi, Feridun (Thraetaona) ile Dahhak (Azi Dahaka) arasındaki çatışmada, Feridun'a yardım etmesinden kaynaklanmış olduğunu söylemiştik. Ancak Kuraş (Kawa), öyle roller üstlenmiş ya da öyle mitolojik temalara bağlanmış ki yer yer Feridun'a benzer bir tip olarak karşımıza çıkar. Örneğin, Feridun, Dahhak tarafından öldürülmemek için dağlarda çobanlar arasında büyütülür. Kuraş'ın (Keyhüsrev) yaşam öyküsünde de aynı temaya rastlanır; yani her ikisi de birer çoban kraldır. İkincisi, her iki zalim kral (Dahhak-Astyages), rüyalarında kendi sonlarını hazırlayan kişiyi (Feridun-Kuraş) görürler. Üçüncüsü ve en önemlisi, Kuraş, Feridun (Thraetaona) olarak simgelenen **Medya**'dan -daha kapsamlı düşünürsek İran'dan- hareket ederek, Dahhak'la (Azi Dahaka) simgelenen **Yeni Babil İmparatorluğu**'na son vermiş ve **Babil**'i ele geçirmiştir. Bu sonuncu olay bize, Kuraş'ın hem Feridun'a yardımcı, hem de Feridun'la bir tutulabilecek bir kahramana, Demirci Kawa'ya denk düştüğünü ispatlar. Nitekim bunun bir sonucu olarak, Persler arasında Kawa, Feridun'a yardımcı bir kişi olarak göze çarparken, Kürtler arasında ise, Kawa, Feridun'un yerini almış, diğer bir deyimle adeta onunla özdeşleşmiştir. Bunu belirginleştirmek için şematize etmek istiyoruz.

Şimdiye kadar araştırmacılar arasında Demirci Kawa Başkaldırısı MÖ. 612'de Medlerin, Asurluların başkenti Ninova'yı yakıp yıktıkları tarihle ilişkili bulunurdu. Sanıyorum bu, Kürtleri Medlere bağlayan tarih tezinden kaynaklanmıştır. Hatta kimi kaynaklarda, Kürtlerin, Ninova'nın düşüşü tarihinden, yani MÖ. 612'den sonra, **Givtes** ve **Mavdes** adlı boyların birleşmesinden oluştuğu savunulmuştur. (1el) Kimileri de **Kurmanç** adının, bu iki boyun adlarının birleşmesinden oluştuğu kanısındadır. Araştırmacıların bu tezi (Med-Kürt), günümüze kadar egemen tez olma özelliğini korudu. Ve halen de çoğunluk, sanıyorum bu teze inanıyor. Ama tezin, giderek etkisini yitireceğini düşünüyorum. Son zamanlarda konuya ilişkin olarak, Yalçın Küçük'ün söyledikleri, kuşkusuz gibi görünen tezi kuşkulu hale getirdi. Burada bir noktaya daha parmak basacağım: Demirci Kawa başkaldırısının MÖ. 612'de gerçekleştiği savına karşın, Kawa'nın kim olduğu ve halkı ayaklandırmaya nasıl ikna ettiğine dair bilgiler, söylencedeki anlatımdan ayrı düşünülmüyordu. Yalnızca, Medlerin düşmanları olan köleci Asur imparatorluğundan hareketle, Dahhak'ın zalim Asurbanipal ile aynı kişiler olduğu öne sürüldü.

Oysa Dahhâk, Avesta'da tasvir edildiğine göre, orijinali üç başlı, altı gözlü ve üç ayaklı bir ejderha olup, İranlılarca, **Yeni Babil İmparatorluğu** olarak kişileştirilmiştir. Sonraları ise, bir Arap kıralı (Zahak) olduğuna inanılmıştır. Avesta'da tasvir edildiğine göre, aynı zamanda Babil'de hüküm sürermiş (İştahri, 860; Yâkût, I, 448, Yazdacird b. Mahbundaz'a göre). (12) Kısacası, Dahhak'ın hüküm sürdüğü yer Ninova değil, Babildir. Mitolojideki Demirci Kawa başkaldırısı ise, Medlerin Ninovayı zapdetmesiyle değil, Gutilerin (Kürtlerin), Kuraş'la (Kawa) birlikte Babil'i (Dahhak) ele geçirmeleriyle ilişkilidir. Burada önemli bir not düşüyorum: Eğer Kürtler, Medlerin torunları olarak kabul ediliyorsa, bir dönem Medya ile özdeşleştirilmiş Ferudun'u Newroz söylencesinde neden safdışı bırakıp, Kawa'ya baş köşeyi ayırdılar? Oysa aksi düşünülüp sorgulandığında, yanıt çok kolay bulunuyor. Anlatmak istediğim şu: Denilebilir ki madem Kawa, aslen bir Pers, neden Persler, Dahhak'la savaşımında onu ikinci plana oturttular da, bir Med kahramanı sayılabilecek Feridun yerini korudu. Nedeni açıktır. Feridun, yalnızca bir Ari kahramanıdır. Medler kendilerini Ari olarak gördükleri için, Medya da Feridun'un ülkesi olarak düşünüldü. Ama, Presler de kendilerini Ari olarak kabul ederlerdi. Özellikle iktidar Perslerin eline geçtiğinde... O bakımdan, bir Ari kahramanı olan Feridun'un söylence dışına itilmesi olası değildi, yani düştüğümüz not Persler açısından düşünülemez.

Eski İran'ın yeni yıl festivalinde, kralın kuraklık sezonuyla özdeşleşmiş ejderhayı öldüren birisi olarak görüldüğü söyleniyor. (13) Bu açıdan bakılınca bile, Babil'in Newrozu dediğimiz Akitu festivalinin (21Mart), Kuraş'la birlikte yeniden kutlanması, Ku-

raş'ı Dahhak'ı öldüren bir kahraman olarak ön plana çıkarır.

Mitolojideki demirci tiplerine yeniden dönüyoruz. Biz bu araştırmaya başlarken, Kawa'nın demirciliğinin gerçek olup olmadığını düşündük. Bu konuda kimi kitaplara baktıksa da, böyle bir düşüncenin doğru olmadığı giderek baskınlığını duyumsattı. Sonraları, Hephaistos ile birlikte mitolojik demirci kahramanları keşfettik. Bunların demirciliklerini sorguladık ve Kawa'nın demirciliğinin de, mitolojik demircilikten öteye gitmediğini saptadık. Daha önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi, mitolojide hemen hemen tüm gök/ışık/gökgürültüsü tanrıları bir ejderhayla savaşır. Savaşımda gök tanrısının etkili bir silahı vardır: Yıldırım. Nedense halklar, yıldırımı kimi zaman bir kılıçla, kimi zaman bir okla ,mızrakla, kimi zaman da bir çekiçle, gürzle özdeşleştirmiştir. Bundan dolayı çekiç mitolojide, özellikle göksel gücü, işi, ışığı ve yıldırımı simgeliyor.(14) Tarihin kimi dönemlerinde de, bunların taştan, demirden vb. madenlerden, ama daha çok demirden yapıldığına inanılıyordu. İşte bu demir çekiçleri, gürzleri yapanların da, mitolojik demirci kahramanları olduğunu benimsemişler. Bazen de, demirci kahramanlar görünmez, onun rolünü de gök tanrısı üstlenmiştir. Kuraş'ın, hem Feridun'la çokca benzeşmesi, hem de ayrı bir tarihsel kişi olması, demirci bir kahraman olarak mitolojiye geçmesine yol açmıştır.

Cermenlerin de böyle bir demircileri var: Wayland (Alm.Wieland, Eski Norw.Völund). W.T.H. Jackson, Wayland ile klasik demirci figürü olan Hephaistos arasında olduğunu söyler.(15) Hüsing ise, Kuraş öyküsü ile Wayland öyküsü arasında bir paralellik bulur.(16) İrdelenmelidir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz mitolojik silahlardan birine (Çekiç) sahip olan bir tanrı da, Cermenlerin gökgürültüsü tanrısı Thor'dur.

Halk bu çekicin taştan yapıldığına inanırmış. Thor'un da bir ejderha ile savaştığını, Ernest Siecke'ın Drahenkampfe (Leipzig,1907) adlı yapıtından öğreniyoruz. Thor'un baş düşmanları arasında, kötülük simgesi dünya yılanı Jörmundgand (Jörmungandr) gelir. Ancak bu yılanı öldüremediği söylenir.

Feridun'a dönecek olursak, konumuz açısından Şehname'den şu iki alıntıyı yapıyoruz: "Demircilerin usta olanlarını gidin buraya getirin de, bize büyük bir gürz yapsınlar!"(17) "Bu öküz kafalı gürzle, hiç acımadan ve canını bağışlamayı düşünmeden, onun başını ezeceğim!"(18) diyen Feridun'un burada göze çarpan silahı gürz'dür. Daha önce, gürz adının, Hintlilerin atmosferik tanrılarından Indıra'nın silahı olan yıldırımın adından, Vazra'dan geldiğini açıklamıştık. O nedenle, kah Feridun'un yerini alan, kah ona yardımcı bir rol üstlenen Kawa (Kuraş), demirci olarak bilinegelmiştir. Ama şuna inanıyorum ki tüm mitolojik demirci kahramanlar arasında, sınıfsal yanı en ağır basanı, Kürt mitolojisinin Demirci Kawasıdır. Sanıyorum bunda, yeni Babil imparatorluğunun zalimliğinin yanısıra, yoksul, dağ halkı Gutilerin büyük etkisi olmuştur.

Söylediklerimizi iki cümleyle özetliyoruz. Bir: Newroz'da ateş yakma geleneği, Zerdüştiliğin ateş tanrısı Atar'la bağlantılıdır. İki: Kawa'nın demirciliği, sanıldığının aksine, mitolojik olmaktan öteye bir gerçeklik taşımaz. O nedenle, bu noktada farklı bir yol izlemek, mitolojik çözümlemeden uzak olduğu gibi, aynı zamanda da söylenceden bir kopuştur.

KAYNAKLAR

1- Gertrude Jobes, **Dictionary of Mythology, Folklore and Symbols**, Part I, New York, 1962, s. 148; **Dictionary of Folklore, Mythology and Legend**, Edited by Maria Leach, N.Y.,1949, Vol. 1, s. 87; A. E. Crawley, **Fire, Fire-Gods**, ERE, Vol. 6, s. 30; J. A. Mac Culloch, **Serpend-Worship (Introductory and Primitive)**, ERE, Vol. 11, s .407: A. Itil, **Vritraha-Verethragan (-ghna)- Behram**, Doğu Dilleri Der. 1969, C. 1, sy. 3, s. 70

2- E. Edwards ,**Altar (Persian)**, ERE, vol. 1, s.3 47

3- Şemseddin Günaltay, **İran Tarihi**, c. 1 (En Eski Çağlardan İskender'in Asya Seferine Kadar), 1987, s. 297

4- Orhan Hançerlioğlu, **İnanç Sözlüğü**, İst. 1975, s. 76

5- Age. **Idem.**

6- **Dictionary of Folklore, Mythology and Legend**, s. 389

7- G. Hüsing, **Die Iranische Überlieferung und das Arische System**, Leipzig, 1907, im Mythologische Bibliothek, Band II, s. 209-210

8- P. Decharme, **Mythologie de la Grece Antique**, (Paris, ?), s. 167

9- F. Guirand, **Greek Mythology**, New Larousse Encyclopedia of Mythology, Editor Robert Graves, 1968, s. 126

10- Age. s. 205

11- **Kurdes**, Alpha Encyclopedie, Tome IX, (Paris 1970), s. 3505

12- E. Herzfeld, **Babil**, İslam ansiklopedisi, C. 2, s. 178

13- Claus Westermann, **Sacred Kingship** The New Encyclopedia of Britanica, 1974, Macropeadia, Vol. 16, s. 122

14- Jobes, Part I, s. 715

15- W. T. H. Jackson, **Wayland the Smith**, the Encyclopedia of Americana, Vol. 28, s. 518

16- G. Hüsing, **Die Beitrage zur Kyros-Sage**, Berlin, 1906, s. 78

17- Firdevsi, **Şehname**, C. 1, Çev. Necati Lugal, İst. 1945, s. 78

18-Age. s. 85

* Bu konuda farklı bir çözümleme için bkz. A. J. Carnoy, **Lumières Iraniennes et Anatoliennes sur l'hieronoymie Greque**, Proceedings of the Twenty-Third International Congress of Orientalists, Ed. by Denis Sinor, London, 1954, s. 172.

KÖRFEZ SAVAŞI... KÜRTLER VE DEVRİMCİ TUTUM

İrfan Dayıoğlu

Barış, yumuşama ve silahsızlanma, soğuk savaşın sona erdiği vb. değerlendirmelerin ortalığı kapladığı bir dönemde, körfez savaşının patlak vermesi, artık dünyada barışın kalıcı bir hale geldiğini söyleyenleri bir kez daha yanılttı.

Teorilerini emperyalizmin ehlileştiği, kapitalizmin hala insanlığa verecek birçok nimeti olduğu, sosyalizmin kapitalizme alternatif olamayacağı üzerine kuranlar, emperyalizmin saldırgan ve savaşçı karekterini gizlemeye uğraşırken, sosyalizmin içine girdiği dünya ölçekli bunalımdan da yararlanarak uluslararası hiçbir yasayı tanımadan istediği alanı işletmeye, terör estirmeye; başını ABD'nin çektiği emperyalist kamp pervasızca devam etti, ediyor.

Panama'da binlerce insanı katleden, tarihte ilk kez bir devlet başkanını tutuklayıp ülkesine götürerek yargılayan ABD'ye karşı hiçbir tavır göstermeyen Birleşmiş Milletler, Saddam'ın Kuveyt'i işgali karşısında insan hakları savunucusu kesilerek, ABD ve uşaklarına açık saldırı vizesi veriyor. Sovyetler bu durum karşısında tarihinin en kişiliksiz tavrına girerek, bu saldırılara seyirci kaldı.

Marx ve Lenin'in kapitalizm hakkındaki değerlendirmeleri hala geçerliliğini korumaktadır. Kapitalizm içine girdiği bunalımdan çıkış için hala savaşlara ihtiyaç duymaktadır ve bir sistem olarak yaşamını savaşa borçludur. Sömürünün olduğu her sistemde savaşlar kaçınılmazdır. Savaşları önleyecek olan sınıfsız, sömürüsüz bir dünya düzenidir.

Böylesi bir dünya düzeni emeği yaratanların, üretimi yaratanların yönetimi de üstlenmeleri sonucu oluşacaktır. Yaşanmış sosyalizm deneyleri bize, sosyalizmin sadece toplumsal mülkiyet ilişkisi olmadığını, bunun yanında düşünce ve davranış planında da insanları kollektif üretken bir yapıya kavuşturmak olduğunu gösteriyor. Toplumsal çıkarları birey çıkarından önce gören, herkesin refah ve mutluluğunu kendi kişisel çıkarlarının önüne alan katılımcı bir insan tipi oluşmadan sosyalizm başarılı olamaz. Bu da herdevrimci yapının bugünden başlayarak, kendi yapısında sosyalizmi günlük bir yaşam biçimi haline getirmesine katılımcılığı, ortak sorumluluk almayı kollektif davranmayı örgütte egemen hale getirmesiyle olanaklıdır.

Savaşın son bulmasıyla ortaya çıkan tablo, tam da silahsızlanma çığlıklarının atıldığı bir dönemde, emperyalizmin içinde bulunduğu bunalımı çözmek için dünyada yeniden silah satışlarını arttırmaya başladığını gösteriyor. Üretilen her tür silah büyük oranda bu savaşta denenerek, reklamları yapılarak satışa çıkarıldı. Bölge ülkeleri sipariş üzerine sipariş vermeye başladılar. Bunalım bir kez daha bölge ülkelerine silah satılarak aşılmaya çalışılıyor.

Tarihinin hiçbir döneminde emperyalizme karşı tavır almayan gerici Irak yönetimi tam tersine Saddam döneminde hep uşaklık yaparak bölgede etkin olmaya çalıştı. Kuveyt'i işgal edene kadar emperyalist ağababalarından hep destek görmüş olan Saddam, birden çağın Hitleri ilan edildi. Kuveyti işgal edeceğini önceden ilan eden Saddam'a karşı hiç bir önlem almayan ABD, dünya basınının bildirdiğine göre altı ay önceden haberli olmasına karşın işgale, bölgeye müdahaleyi haklı kılacak olanaklar sunacağı için göz yumdu.

Savaşın başlangıcında, bölge sorunları çözülmeden kalıcı bir barışın sağlanamayacağı, Lübnan, Filistin, Kürt sorunu çözülmeden bölgeye istikrar gelmeyeceğini söyleyerek demokrasi havarisi kesilen ABD, diğer yandan bölgede devlet olmalarının hiçbir tarihsel haklı gerekçesi olmayan Kuveyt, Bahreyn, BAE, Katar, Cibuti vb. aile, sülale, şeyh 'devlet'lerini yanına alıyor. Bir yanda insan hakları savunucusu, bir yandan da çağ dışı yapılanmaların müttefiki. Çünkü emperyalizmin bölge halklarının insanca yaşaması diye bir sorunu değil, petrol diye bir sorunu vardır. Bu çıkarları için ise bölünmüş, parçalanmış, istikrarsız bir Ortadoğu'dur istediği.

İsrail'in işgal ettiği Filistin topraklarından çekilmesi için hiçbir yaptırım uygulamayan Birleşmiş Milletler Teşkilatı Kuveyt sorununda silahlı müdahale dahil her tedbiri alabiliyor. Bütün bunlar emperyalizmin iki yüzlü çifte standartlı uygulamalarını açıklamaya yeterlidir.

ABD'nin böylesine pervasızlaşmasında sosyalist sistemin çözülüşününde önemli katkısı olmuştur.

Gelinen bu aşamada denilebilir ki, savaşın faturası en çokta Kürt ulusuna çıkarılmıştır. Kürtler bir kez daha soykırımdan geçirilmiş, emperyalistler, soykırıma bir kez daha seyirci kalmış, daha sonra da halkımız aç çıplak ve çaresiz yurdundan sürülünce, yeni-

den ABD ve yandaşları insanlığı hatırlayarak bize sahip çıkar olmuşlardır. Onların derdi, Kürtlere hak tanımak değil, bu kargaşada nasıl çıkar sağlayacaklarıdır.

Yaşanan gerçeklikler, artık Kürt sorununun hiç çıkmamak üzere dünya gündemine girdiğini gösteriyor. Bir sorun olarak, çözülmesi gereken bir sorun olarak gündeme giren Kürt sorunu şu veya bu biçimde çözümlenmeden bölgede istikrar olamaz.

Toplumsal Kurtuluş öteden beri ABD'nin bir Kürt planı olduğundan söz etti ve bu plan şimdi pratik uygulamaya girmeye başladı, yurtlarından zorla sürülen Kürtlere başlangıçta seyirci kalan ABD son anda güvenlik bölgeleri oluşturmaya, mülteci kampları kurmaya başladı, Talabani Saddam'la görüştü, 1970 özerklik anlaşması yeniden kabul edildi. Bütün bunlar çok hızlı gelişiyor. Yarın nelerin olabileceği daha belli değil. Belli olan Kürt halkının Saddam'a ve ABD'ye güvenmediğidir. Belli olan Irak Kürdistanı Cephe'nin feodal aşiretçi mantıkla yürüyemez hale gelmesidir. Dış güçlere dayanılarak sorunun kalıcı bir çözüme ulaşamayacağı açığa çıkmaktadır.

Bugün Güney Kürdistan önderliği, bağımsız bir politika izleyememekte, emperyalizmin ve Saddam'ın çözüm önerilerinin dışında bir çözümü dayatamamaktadır. Bağımsız Kürdistan istemi, gerçekçi olmadığı ileri sürülerek gündeme gelemiyor. Otonomi ötesi bir istem ileri sürülemiyor.

Bütün bu gelişmeler mevcut önderliğin hataları kadar, sömürgeci ülke devrimci hareketlerinin hatalı tutumlarının ve güçsüzlüklerinin de sonucudur. Kürt ulusunun sorunlarına duyarlı olmayan, millici eğilimli bölge devrimci hareketi Kürtlere güven vermiyor. Kürt halkı hep sahipsiz bırakılmak istenmiş, sorunun çüzümü hep bilinmeyen geleceğe ertelenmiştir.

Hala eski anlayışta direnen sol hareket tıpkı kadın sorunu gibi ulusal sorunun çözümünü de hep devrimden sonraya ertelemekte, olası güncel gelişmeler ortaya çıktığında ise politikasız kalmaktadır. Bugün ABD, İngiltere, Fransa, Almanya v.b. nin Kürt sorununa sarılmaları ve kendi çıkarları doğrultusunda çözüm aramalarıyla, bu gelişmeleri önceden göremeyen sol hareket tam bir şaşkınlık içindedir.

Bölgenin devrimci hereketleri tarihlerinde çıkan her Kürt ayaklanmasında hep egemen sınıfın saflarında olmuşlardır. Irak komünistleri başları sıkıştığında Kürt bölgesinde yaşamış, devletle uzlaştıkları dönemlerde Kürt sorununu unutmuşlardır. Türk komünistleri Dersim, Şeyh Sait ayaklanmalarında devletin yanında yer almışlardır. İran'da da gelişme buna benzer. Enternasyonalizm hep Kürtlerden beklenmiş, Kürt sorununu öne çıkaran Kürt komünistleri milliyetçilikle suçlanmış, ama egemen devletin devrimcileri kendi yapmaları gerekenlere gelince susmuşlardır. Bugünde kendi görevlerini yerine getirmeden, ABD bölgede ikinci bir İsrail kuruyor diye feryat etmek boşunadır. Bunun böyle olduğu doğru bile olsa eğer Türkiye devrimcileri üzerlerine düşeni yapamazlarsa feryatları boşunadır ve Türkiye hakim sınıflarıyla aynı konuma düşmekten kurtulamayacaklardır. Bir ulusun kendi kaderini belirlemesine karşı çıkılabilir mi? Devrimciler emperyalizmin güdümünde de olsa Kürt halkı mevcut konumundan daha ileri bir konuma sıçrayacaksa, gelecekte bölge devrimcileri için hiçte olumlu olmayacak bir statüye kavuşacakta olsalar, özerk veya bağımsız, veya emperyalizme bağımlı bir Kürt devletine karşı nasıl konumlanabilirler?

Evet, sorun bugün bu düzeye gelmektedir. Devrimci bir çözüm dayatmadan, "emperyalizm Kürt sorununu çözüyor, gelecekte bölgede ikinci bir İsrail kurulmaktadır" diye feryat edileceğine, devrimci bir çözüm ileri sürülerek bu çözüm için bütün güçler, Devrimci kürt hareketi ile bütünleştirilerek ikinci İsraillere karşı çıkmak anlamlı olur.

Bugün çaresizlikten, "Kürtler bir kimliğin sahibi olsunda bu kimin yardımıyla olursa olsun" anlayışında geniş Kürt toplulukları ve örgütleri vardır. Her gün katledilme, horlanma, yok sayılma ile karşı karşıya olan bir insandan, "bekle, emperyalizmin oyununa gelme, ben ilerde güçlenirsem sana yardım edip sorunlarının çözümünü sağlayacağım" demek ne kadar gerçekçi olabilir?

Şurası çok açıktır. Kürt sorununun nihai çözümünün tüm bölgede devrimci bir çıkışla, enternasyonalist bir dayanışmayla çözüleceğini ve böyle bir çözümün bölgeyi emperyalizmin denetiminden kurtaracağını her sosyalist gibi Kürt sosyalistleride bilmekte ve bunun böyle bir çözüme ulaşması için çaba göstermektedirler.

Toplumsal Kurtuluş yazdı, Ortadoğu sovyetleri fikri bugün dünden daha can alıcı, çözüme daha elverişli bir düşünce olarak berraklaşmaktadır. Bu uğurda mücadele etmek güçleri seferber etmek gerekiyor. Bu mücadele büyük özveri gerektiren can bedeli bir kavgadır. Bu kavgaya hazır olunmalıdır.

Kurtuluş Hareketi, doğru politik tespitleriyle hep yolaçıcı oldu. Bu yolaçıcılığın pratik olarak hayat bulması bütün kendini kurtuluşçu görenlerin, başta Kürt ulusunun hakları için olmak üzere, devrimci mevziler kazanmak için pratik faaliyetlerini yoğunlaştırmalarıp, kitle eylemliliğinin içine girmeleri gerekmektedir.

Bölgemizde oynanan emperyalist oyunları bozacak olan bir sosyalizm çıkışı yaratmaktan başka çaremiz yoktur. Bu çıkışı yaratmak için mevcut her çelişkiden devrimci bir biçimde yararlanmak ve bölge devrimci hereketlerinin birliğini sağlamak zorunluluktur. Bu zorunluluğa göre hazırlık yapamayanlar, arkadan nal toplamaktan başka bir işlev göremeyeceklerdir. Artık demokrasi nutuklarına devrimci sosyalistlerin karnı toktur. Sosyalizm, ileri sosyalizm tek çıkış yolu olarak karşımızdadır. Bu çıkışı yapacak örgütlenmelerin yaratılması için görev bizleri bekliyor.

İsmail Beşikçi ile eski DDKO kurucularından, *Yekitiya Sosyalist* (Sosyalist Birlik) dergisi yazarlarından İbrahim Güçlü arasında geçen bir yazışmayı aktarıyoruz.

"PKK, MENFAATLERİ İSTEDİĞİ İÇİN, İSMAİL BEŞİKÇİ'YE SARILDI"

İbrahim Güçlü

Değerli İsmail Ağabey,

24.7.1990 tarihli mektubun bir dönem önce elime geçti. Mektubun elimize geçtiği zaman çok sevindik. Her zamanki gibi, gönderdiğimiz mektubun eline geçip geçmediği konusunda endişe duyuyorduk. Bütün gönderdiğim mektuplar eline geçtiğine göre, hangi sebep ve hangi güdüyle olursa olsun, "birşeyler değişiyor" mu? diye bir soruyu akla getiriyor. Türkiye'de resmi ve resmi olmayan planda, gündeme gelen değer değişimi olayı, başlı başına önemli bir olay ve derinlemesine incelemeye değer bir olay. Ama bu görev, bizden çok, ilk başta Türk aydınlarının görevi olduğu düşüncesiyle, kalbimize su serpiyor.

(...)

İsmail ağabey, bu genel açıklamalarından sonra, bazı özgün sorunlar üzerinde durmayı, bir dostun olarak yararlı görüyorum. Söyleyeceklerimi kesinlikle yanlış anlamayacağını umut ediyorum. Gerçekten de dostların doğru bildikleriyle ilgili olarak, birbirini bilgilendirmeleri ve eleştirmeleri gerekiyor.

Bugüne dek, size ilişkin olarak, bir kampanya dolayısıyla uzunca denilebilecek bir yazıyı Avusturya'da bizim çevremizde olan arkadaşların çıkardıkları Rızgariya Welat dergisinde; bir yazıda burdaki tüm Kürtlerin ortak demokratik yığın örgütü olan Berbang dergisinde yazdım. Bu yazılarımda sizin bazı özelliklerinizi anlatmaya çalıştım, bazı özelliklerine de eleştiriler yönelttim.Önümüzdeki günlerde bu yazıların birer nüshasını size iletmeye çalışacağım. Bunun dışında bazı ortak yayınlarda, size ilişkin imzasız yazılar da yazma olanağım oldu. Bunlar genellikle sizi tanıtıcı, çalışmalarınızı gösterici nitelikte yazılar.

Son üç kitabınızı da inceleme fırsatı buldum. Bu kitaplardaki bazı düşüncelerle ilgili olarak, bir değerlendirme yazısı yazmak istiyorum. Eğer bir engel çıkmazsa, başka işlerim beni boğacak boyutlara varmazsa bunu becereceğim. Bunun zaman alacağını düşünerek, bazı gerekli açıklamalarda bulunmayı ve size iletmeyi yararlı gördüm.

Sizin son üç kitaptaki görüşleriniz, daha önceki dönemlerde yazılan kitaplardaki görüşleriniz gibi, resmi ideolojiye büyük darbe vurmakta. Resmi ideolojinin açmazlarını, belirli boyutlarıyla açığa çıkarmaktadır. Bu görüşleriniz, zaman geçmeden, Kürtler içinde yansı bulmuş, belirli tartışmalara, eleştirilere ve kabullere yol açmıştır. Son kitaplardaki düşüncelerinizi gözönüne aldığımız zaman, çok temel ve önemli saptamalar olmasına rağmen, bunun yanında derinleştirilmemiş yüzeysel bir karekter göze çarpıyor. Bu tespitlerin derinleşmemiş halleri, kabul eden Kürt kesimlerinde, belirli sorunların şiarlar halinde kavranmasını, ve tartışılmaz görüşler haline getirilmesinin tehlikelerini içinde taşımaktadır. Yazdıklarınızda bu yön, dikkate alınması gereken önemli bir yöndür.

Bütün kitaplarında, yazılarında ve son kitaplarında da, kemalizmin belli özellikleri vurgulu bir biçimde teşhir olmuştur. Bu düşüncenin, Kürtlerle ilgili tezlerinin ipliği pazara çıkmış durumda. Ama kemalizm, sadece halklar ve Kürt sorunundaki antidemokratikliğiyle bir yapılanma ve resmi ideolojik bir özellik değildir. Bu düşüncenin, siyasette darlık, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün olmaması, monolitik, tek particilik, tek ideoloji, tek sistem, tek şef gibi özelliklerinin de irdelenmesi ve açığa çıkmasının, yeni bir toplumsal yapı inşasını dünden önüne koyan ülkemiz yurtseverleri açısından önemi büyüktür.

Kemalizm'de, Atatürk'ün düşünceleri, davranış biçimleri ve uygulamaları belkemiği niteliğindedir. Ama kemalizmi asıl şekillendiren, güçlü hale getiren ve realize eden aydınlar olmuştur. Bu düşünce, tek particilikle somutlanmış, şefliği üretmiş, devletin ideolojisi olarak kapsamlı bir yapı kazanarak; çoğulculuğun karşısına dikilmiştir. Özcesi, sizin de sık sık ifade ettiğiniz gibi; Kemalizm, halklara düşmanlığa dayanır. Başka ulusların haklarının gaspını öngörür. Bunun için de Kürtlerin başına getirilenler ortada. Çoğulculuğa karşıdır; bunun için de tek şefi tanır. Toplumun başka yönetici önderlerinin olmayacağını pratikçe ortaya koyar. Resmi ideolojinin hükmettiği tek bir partinin varlığını kabul eder. Bunun yanında, tek resmi kültür, tarih geçerlidir. Yani toplumsal tüm ögelerin tekliğini, resmiliğini, mutlaklığını ve tartışılmazlığını yaratmaya çalıştı. Düşünce özgürlüğünü kabul etmez. Bunun için de çok partililiğe şiddetle karşıdır.

Atatürk'ün ölümünden sonra, çok partililiğe geçilmesi, resmi ideolojinin gerçekten çok partililiği istemiş olmasından değildi: Değişen dünya koşulları ve Türkiye'deki sosyal, siyasal ve sınıfsal farklılaşma, böyle bir süreci zorlamıştı. Bunun için de çok partili sistem de o günden bu güne hiçbir zaman gerçek rayına oturmamıştır. Giderek egemen güçlerin ve egemen ulusun iradesinin temsil edildiği parti çoğulculuğu ile sınırlandırılmıştır. Türk işçi sınıfı, emekçilerinin ve sosyalistlerin çok partili sistemde özgürce yerini almasına şiddetle karşı çıkmış, oluştu-

rulan tüm sol, sosyalist partiler en kısa bir süre sonra kapatılmıştır. "Komünist" ismiyle parti kurulması, zaten kesinlikle yasaktır. Son birkaç yılda, yine dünyadaki gelişmelerin ve özellikle de AET'nin Türkiye'yi kendi normlarına, burjuva demokratik normlarına zorlamış olmasından dolayı binbir dalevere sonucunda, geleceği de belli olmayan, "komünist" isimli bir parti kurulmuştur. Diğer yandan, Kürt halkının, Kürt yurtseverlerinin özgürce partileşmeleri, değişik toplumsal, kültürel örgütlenmelerin gerçekleştirmelerinin serbest bırakılması bir yana; Kürtlerin varlığı reddedilmiştir. "Kürtlerin Türk olduğu" tezi utanılmaz bir biçimde savunulmuştur. Savunulmaya devam ediyor.

Baasizme, Peronizme, Frankoizme ve hatta Faşist diktatörlüklere bakıldığı zaman da aynı özellikler rastlanır. Ama bu akımların ve rejimlerin şekillendiği toplumların sosyal, kültürel özellikleri de yani "toprakları" farklı farklı çeşniler katmıştır. Ama bu rejimlerin hepsinin ortak özellikleri: Lider putlaşması, tek particilik, çoğulculuğun ve fikir özgürlüğünün olmaması, ayrı ayrı düşüncelerin-felsefelerin kendilerini özgürce örgütleme olanaklarının olmaması, antidemokratik olmaları, insani hak ve özgürlüklere karşı olmaları, zenginliğin bir avuç ne idüğü belirsiz, genel özellikleriyle lümpen kesimlerin elinde toplandığı rejimler ve sistemlerdir.

Bütün bunları söylememin nedeni şu: Kürdistan toplumunun bu gelişmelerden ve bu tür rejimlerden etkileneceğidir. Yıllardır bu tür rejimlerin ve akımların boy vermemesi, engellenmesi için, çağdaşlaşma sürecinde olan sosyalist, demokrat Kürt aydınları çaba gösterdiler. Fakat verili durum ve son 10-15 yıldaki bunu beceremediklerini gösterdi. Bizim ülkemizin de, sınıfsal, sosyal, kültürel konumu, ismi geçen akımlar ve rejimler için yeterli ölçüde verimli görünmektedir. Buna artı ek olarak, 12 Eylül'den sonra, Kürt harketinin Ortadoğu'ya açılması önemli bir etken oldu. Kürt okumuşlarının bir kesiminin ülkede iken Kürtleştirdiği kemalizme aynı zamanda Baas rengini de kattılar. Bütün bu özelliklerin, savundukları, yaptıkları ile PKK'da somutlaştığını görmek için, çok şey bilmeye gerek yok. Zaten bilimsel olarak sorunlara yaklaşanların, siyaset bilimiyle şu veya bu ölçüde ilgilenenlerin ve sosyal-siyasal sistemlerin tarihleriyle birazcık haberdar olanların bunu tespit etmemeleri mümkün değildir.

Sizin kitaplarınızdaki saptamalarınızda, PKK'nın devlete karşı olan yanını öne çıkarmayı yeterli görmüşsünüz. Bu oldukça eksik bir yaklaşım ve aynı zamanda, ciddi tarihsel yanılgıları içinde taşımaktadır.

Bu tıpkı, kemalistlerin M.Kemal'in İngilizlere ve diğer batı sömürgeci ülkelerine karşı olan tutumunu öne çıkarmaları gibi bir şeyi çağrıştırıyor. Tabi bu ulusal gelişim sürecinde bir şey ifade ediyor, ulusal şekillenmenin devletleşmesi, iktidar olarak somutlaşması, aynı özellikleri taşır. Ahlaksal anlamda da böyle olduğunu saptayabiliyorum. Gerçi M. Kemal'in batı sömürgecilerine karşı çıktığı zaman bile, onlarla ilişkili olduğu, bir fark olarak ileri sürülebilir. Mevcut verili durum onun da bir fark olmadığını gösteriyor. PKK, TC devletine karşı eylemler içindeyken (ki, çoğu eylemleriyle onların ekmeğine yağ sürdüğü de çoktandır açığa çıkmış), Kürdistan'ı hegemonyası altında tutan Suriye ve İran devletleriyle çok açık, Irak devletiyle de açık olmayan, ama kokusu çıkmaya başlayan ilişkiler içinde olduğu, üzerinden atlanılamayacak olan bir gerçek ve oldukça da tehlikeli bir gerçek...

Bütün bunlara rağmen, PKK'nın TC devletine karşı olan yanı görülmeli, görmelisiniz. Bunun yanında, PKK'nın, ne olduğu belirsiz tutum ve davranışlarının da, ulusal şekillenme sürecinde olan Kürt toplumunun, ulusal bilinci üzerinde belirli ölçülerde olumlu etkilerinin olduğu da görülebilinmeli. Ama bu yeterli değil. Başka yönleri de görülmeli, eğer o yönleri görülmezse, daha önceki mektuplarımdan birinde biraz işaret ettiğim gibi; "karanlık bir geleceği hazırlamak", o sürece omuz vermekle suç ortağı durumuna düşmek günahından kurtulamayız.

PKK'nın görülmesi gereken diğer yönleri ne? Ona bakalım.

PKK, şefini putlaştırıyor. Bugün Apo'nun mutlak liderliği topluma dayatılmaya çalışılıyor. Olur olmaz yerlede, "bijî Apo, bijî serok Apo, bijî ulusal lider" sloganları atılıyor. Apo'nun Saddamvari, Hafızvari, M. Kemalvari, Enverpaşavari, Hitlervari çeşitli türden resimlerinden geçilmiyor.

PKK, kendisini Kürt milletinin tek partisi sayıyor. Bunun için de sosyal, siyasal niteliği ne olursa olsun Kürt partilerinin kurulamayacağını kurulursa düşman göreceklerini ve hayat hakkı tanımayacaklarını çok açık bir biçimde ileri sürüyorlar. PKK ideolojisi, politikası tartışılmaz ideoloji ve politikalar olarak tanınıyor. Düşünce özgürlüğü tanınmıyor. Bunun için de dışarda ve içerde kendisini eleştiren hiçbir kimseye, kuruma yaşama hakkı tanımamaya çalışıyor. Sıralayabileceğimiz birçok diğer özelikleriyle PKK'cılığın ve Apoculuğun kemalizm, Baasizm, Peronizm ve hatta faşizmle farkı nerededir?..

Büyük farkın olmadığı açık. Ama Kürdistan'ın parçalı konumundan dolayı da onlar gibi başarıya ulaşma şansı yoktur. Ancak ve ancak başka güçlerin elinde oyuncak olmaya, kullanmaya layık olma şansına sahip olurlar. Parçalı Kürdistan'da, ulusal uzlaşmayı gerçekleştiremeyen, bu konuda demokratik içselleşmeyi sağlayamayan ve kitlesel olmayan hiçbir yapılanma ve gelişme başarma şansına sahip değildir.

Ayrıca, Apo'nun bazı dergi ve gazetelerdeki açıklamalarını, sıradan bir insan değil de, bir araştırmacı, bir politikacı ve toplumbilimci olarak incelersek; adamın aynı zamanda bir psikopat olduğu rahatlıkla görülebilir. O gazete ve dergilerde çıkan resimlerin bile analize tabi tutulması halinde, birçok psikolojik olumsuz sonuçlara varmak zor değildir. Hele ki, Pe-

rinçek'in azizliği sonucunda, "Mustafa Kemal Kocatepe'de"yi andıran resmini gözden kaçırmak mümkün mü?

Kemalizmi, Baasizmi, Peronizmi ve benzeri rejimleri, akımları incelediğimiz zaman: Bunların yaratılmasında aydınların rolünün ve günahının büyük olduğu görülür. Kemalizmin yaratılmasında "kadro" ekibinin "özverileri" unutulabilinir ve gözden kaçırılabilinir mi? Kürt dostu, yandaşları ve aydınların ve Kürt aydınlarının bu açılardan kendilerini gözden geçirmeleri ve ona göre tutum ve belirlemelerde bulunmaları; her yönüyle alabildiğince nesnel olmaları ve "çift standartlı" olmamaları gerekir.

Berxwedan gazetesinde yayınlanan röportajını da okudum. Doğrusu açıklamalarda bu duyarlılığın gösterilmediğini, Apoculuğun yukarıda anlatmaya çalıştığım özelliklerine koltuk çekildiği ve farkına varılmadan, onların yanlışlarına gerekçeler hazırlandığını üzülerek saptadım. Düşünün ki, İsmail Beşikçi hayatının büyük bir kesimini hapiste geçirdi. Hiçbir gün, PKK, bunla ilgilenmedi, bu konuda devlete karşı politika yürütme gereğini görmedi: Ama ne zaman ki, İsmail Beşikçi PKK'den bahsetmeye, tabi överek bahsetmeye başladı, İsmail Beşikçi'nin propagandası yapılmaya başlandı. Açığa çıkan durum şu ki, menfaatleri istediği için, İsmail Beşikçi'ye sarıldılar. Bu noktada kemalizmle ilgili yaptığın "pragmatizm" saptamasının ne kadar yerinde olduğunu daha iyi anlıyorum. PKK da tahmin edilemeyecek kadar pragmatik ve makyavelisttir. Herşeyden yararlanmaya ve hatta posasını çıkarıncaya kadar yararlanmaya çalıştı. Ama işine gelmediği zaman,rahatlıkla yok eder, onu ayaklarının altında paspas eder.

İleriki günlerde Beşikçi'nin bir bilim adamı olarak, PKK'yı eleştirdiği zaman tutumlarının ne olacağını rahatlıkla tespit ediyorum. Bunu tespit edemeyen arkadaşların, bekleyip görmeleri gerekir.

Apo'nun kendi en yakın arkadaşlarını öldürmesi ve hayat arkadaşı hakkında ölüm kararı çıkarması nasıl izah edilebilinir?

Makyavelisttirler. Çünkü, kişisel, şefsel ve partisel amaca (bu Kürt halkının ve ulusunun amacı değildir) varmak için, her türlü araç ve gereci kullanacağı gibi; her türlü ilişkiye girmeye hazırdır. Suriye, İran ve Irak devletleriyle ilişkiler kurması bunun içindir. PKK ve onun şefi için, İran, Irak ve Suriye devletlerinin Kürt halkının haklarını gaspetmesi, katletmesi, onların ülkelerinden sürmesinin hiçbir önemi yoktur.

Mektubum oldukça uzadı. Önümüzdeki günlerde de bu tartışmaların devam edeceği kanaatindeyim. Onun için burada kesiyorum.

" PKK İLE İLİŞKİLERİMİZ..."

İsmail Beşikçi

Değerli Kardeşim,

11 Ağustos 1990 tarihli mektubunu aldığımı, uzunca bir cevap yazmayı düşündüğümü, bunun biraz zaman alacağını daha önce belirtmiştim. Şimdi bu cevabı yazmaya çalışıyorum.

1. İnsanların düşüncelerindeki doğal gelişmelerden rahatsız olmamak gerekir. Benim 1960'lı yılların sonlarında Devrimci Doğu Kültür Ocakları'yla ilişkilerim nasıl geliştiyse, bugün PKK ile ilişkilerim de öyle gelişmektedir. Bu doğal bir gelişmedir. Aynı şekilde düşünen, aynı şeyleri hisseden, olaylar karşısındaki tavır ve davranışları birbirine benzeyen insanların zaman içinde, belirli mekanlarda karşılaşmamaları mümkün değildir. Bu karşılaşma her zaman maddi olarak gerçekleşmeyebilir. Bir derginin, bir gazetenin sayfalarında da insanlar karşılaşabilir ve aynı şeyleri düşündüklerini hissedebilirler.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları'yla ilişkilerimin zaman içerisinde, çok doğal bir ortamda geliştiğini sizler çok iyi biliyorsunuz. Bir gün (1970 yılı başları olmalı) Ankara'da Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın, Ziya Gökalp Caddesi'ndeki bürosuna gitmiştim. 1974'ten sonra "Dinleme Kıraathanesi" yapılan büroya. Kapıyı, 1963-1964 yıllarında Bitlis'te askerlik yaparken tanıdığım bir arkadaş açtı. Bu karşılaşma beni çok mutlu etmişti. Kendisi o zaman öğrenciydi, ağabeyi benimle beraber aynı birlikte askerdi. Ondan sonra DDKO'ya daha rahat gelmeye başladım.

Sizlerin de hatırlayabileceğiniz bir olayı anlatayım. Yıl 1972, Diyarbakır'da Doğu Duruşmaları sürüyor. 9-10 Mart günlerinde yapılan duruşmalarda, benimle ilgili davada muhbir-tanık Prof. Dr. Kemal Bıyıkoğlu, muhbir-Tanık Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, muhbir-tanık Prof. Dr. Şaban Karataş, muhbir-tanık Asistan Dr. Erol Kozak, muhbir-tanık Prof. Dr. Mithat Torunoğlu mahkeme huzurunda dinlendiler. Bu muhbir-tanıklardan Asistan Dr. Erol İbrahim Kozak, daha sonra bana, Erzurum'dan bir mektup göndermişti. 25 Mart 1972 tarihini taşıyan bir mektup. Bu mektup Komal tarafından yayınlanan, "Bilimsel Yöntem Üniversite Özerkliği ve Demokratik Toplum İlkeleri Açısından İsmail Beşikçi Davası I" (Ankara 1975) isimli kitapla yayınlandı. (s. 194-198)

Bu mektubu koğuşta hep beraber okumuştuk. Bazen gülerek, bazen burkularak, bazen öfkelenerek. Bu mektubunda muhbir-tanık Dr. Asistan İbrahim Erol Kozak kısaca şunları söylüyordu: "... İsmail Beşikçi, malüm etnik grup seni kandırıyor. Seni posanı çıkarıncaya kadar kullanacaklar, ondan sonra da seni çöp tenekesine atacaklar. Duruşmalardan sonra ben senin avukatlarından birinin konuşmalarına tanık oldum. Sen onların umurlarında bile değilsin. Onlar kendi keyfinde... Senin zayıf bir kişiliğin var. Bu bakımdan çok kolay ve çabuk bir biçimde etki altında kalıyorsun. Fakat nefis muhasebesi yapmak suretiyle düştü-

ğün gafletten ve çukurdan kurtulabilirsin..." vs.

Bu aslında uzun bir mektup. Yukarıda sözünü ettiğim kitapta tamamı yayınlandı. Burada çok küçük bir özeti verilmeye çalışıldı. Şunu vurgulamaya çalışıyorum: 1960'lı yılların sonlarında ve 1970'li yılların başlarında, birtakım Türkler, Kürtlerin beni kandırdıklarını, kullandıklarını, işleri bittikten sonra da bir köşeye atacaklarını söylüyorlardı. 1980'li yılların sonlarında ve 1990'lı yılların başlarında ise, bir kısım Kürtler, Kürt arkadaşlar, PKK'nın beni kandırdığını, etki altına aldığını, kullandığını, posamı çıkarıncaya kadar kullandıktan sonra kağıt mendil gibi çöp tenekesine atacağını söylüyor.

Sevgili İbrahim, bunları sadece sen söylemiyorsun. Pek çok arkadaş gerek sözlü açıklamalarında, mektuplarında benzer düşüncelerini ve duygularını ifade ettiler. 1960'lı yıların ortalarından itibaren bu tür açıklamalar yapan Türkler, Kürdistan'da yeşeren, yeni yeni filizlenmeye başlayan Kürt ulusal hareketine karşıydılar. Burada sağcı Türkler, solcu Türkler diye bir ayrım yapmayı da gereksiz görüyorum. Her iki kategorinin düşünceleri ve duyguları aşağı yukarı aynıydı. Bugün ise, bu tür düşünceleri ve duyguları, beni çok yakından tanıması gereken bir kısım Kürt arkadaşlar ifade ediyor. Bu arkadaşların PKK'nın düşüncesine ve eylemine karşı olduklarını yakından biliyorum. Fakat bana karşı 1960'lı yıllarda, özellikle bu yılların sonlarında ve bugün yapılan değerlendirmelerin ve suçlamaların aynı olduğunu içeriğinin değişmediğini belirtmek durumundayım. 1980'li yılların sonlarında ve 1990'lı yılların başlarında bir kısım Kürt arkadaşların değerlendirmelerinin ve suçlamalarının, 20-25 yıl önce yapılan, bazı Türklerin değerlendirmelerine ve suçlamalarına benzemesi, Kürdistan için, hepimiz için bir talihsizliktir.

Yukarıda muhbir-tanık Asistan Dr. (şimdi profesör) İbrahim Erol Kozak'ın mektubundan sözetemiştim. Sana bu cevabı yazarken o mektubu bir kere daha inceledim. Bu tür yazıların bizler için genellikle iki boyutu oluyor. Kürt sorununu nasıl kavrıyor? Bilim yönetimini nasıl kavrıyor? O kişiye mahkemede, muhbir-tanık olarak dinlenirken bir soru sormuştum. Soru şöyle: "Muhbir-tanık Asistan Dr. İbrahim Erol Kozak'la uzun süre aynı odada oturduk. Bu odaya başka asistan arkadaşlar ve öğrenciler de gelirdi. Çeşitli konuşmalar olurdu. Muhbir-tanık bu konuşmalara, tartışmalara hiç katılmazdı. Halbuki sıkıyönetim komutanlıklarına uzun uzun ihbar dilekçeleri yazmış. Şimdi de mahkemede konuşuyor. Halbuki bu tür konuların konuşulması, tartışılması gereken yerler üniversite kürsüleridir, sıkıyönetim mahkemeleri değil... Muhbir-tanık Dr. Asistan Erol Kozak bu konuları o zaman neden konuşmamış, tartışmamış, düşüncelerini neden açıklamamış, biz uzun süre aynı odada, birlikte oturduk?.." Bu soruya muhbir-tanık cevap vermemiş, fakat mektubunda cevap veriyor. Şunu söylüyor: "... Bu Türk milletinin, Türk devletinin bütünlüğü ile ilgili bir konudur. Bu konuda tartışma açılmaz. Bilim bu konuya alet edilemez. Bu sorunlar fikri tartışmayla değil, kurşun kurşuna halledilir."

Muhbir-Tanık mektubunda bunları etraflı bir şekilde anlatmış. Mektup bu yönlerden çok ilgi çekici. Hem Kürt sorununun hem de bilim yönteminin kavranışı açısından ilgi çekici. Türk üniversitesinde yükselmenin yollarını da gösteriyor. Yeri gelmişken şunu da söyleyeyim. Komal'ın yayınladığı "İsmail Beşikçi Davası I"in ikincisini de yayınlamayı düşünüyoruz. İkinci kitapta sadece sıkıyönetim mahkemesinin gerekçeli kararı yer alacak. Gerekçeli karar 129 sayfa.

Bu konuda kısaca şunu ifade etmek istiyorum. Siyasal hareketlerin, ulusal kurtuluş güçlerinin, bazı insanları, araştırmacıları kullanması... biçiminde yapılan saptamalar doğru değildir, yanıltıcıdır. Benzer düşüncede olanlar, benzer uygulamaları ve benzer heyecanları taşıyanlar, olaylar karşısındaki tavır ve davranışları birbirine benzeyenler... zaman içerisinde birbiriyle karşılaşıyorlar. Bir dostluk ve arkadaşlık gelişiyor, ilerliyor. Böyle değerlendirmek daha doğrudur, gerçeğe uygundur.

2. Bana yapılan uyarmalardan birisi de şöyle: Sen uzun seneler hapiste kaldın. Bu süreler içinde PKK seninle hiç ilgilenmedi. Seni küçük gördü. Kitaplarının dağıtımını engelledi. Fakat sen PKK'dan söz etmeye başlayınca sana sahip çıkmaya başladı... vs. Bu uyarmalarda da bazı anlayış ve kavrayış hataları var. Bir kere, "Apocular"ın, PKK'nın Kürdistan'la ilgili incelemeler yapan, Kürt toplumunu izlemeye ve gözlemeye çalışan herhangi bir kişinin bir araştırmacının dikkatini ve ilgisini çekmemesi mümkün değildir. Bu bakımdan Kürt toplumunu, özellikle Kuzey Kürdistan'ın tarihsel gelişimi içinde PKK'yı değerlendirmek, yerli yerine koymak önemli bir görev olarak çıkmaktadır.

Öte yandan, Kürt toplumu, Kürdistan'ı devletlerarası sömürge düzeyinde tutan ırkçı ve sömürgeci devletler tarafından bilinçli bir şekilde, hesaplı, kitaplı politikalarla bilgisiz bırakılmış bir toplumdur. Kürtlerin bilime, bilgiye ihtiyaçları çok büyüktür. Bu durumda, bütün Kürtlerin, Kürt siyasal hareketlerinin, Kürdistan'la ilgili incelemelerin gelişmesini teşvik etmeleri, bunun için uygun bir ortamın hazırlanmasına katkıda bulunmaları gerekir. Bu incelemeleri ve araştırmaları yapanlar kim olursa olsun, hangi kuruma mensup olursa olsun Kürtler bu özeni ve dikkati göstermelidirler. Bütün bunlara rağmen, herhangi bir araştırmacıya ilgi duymuyordu diye, onu küçümsüyordu vs. diye PKK'yı eleştirmek, o araştırmacıyı uyarmak doğru değildir. Ayrıca bunların bana anlatılması da doğru değildir.

Söz buraya gelmişken bir anımı anlatmayı gerekli görüyorum. Sen de kolayca hatırlıyacaksın. Yıl 1971, Diyarbakır. Seyrantepe'den Dicle kıyısındaki gözaltı koğuşlarına getirilmişiz. 12 Aralık'tan, yani Devrimci Doğu Kültür Ocakları duruşmalarının başlamasından çok kısa bir zaman önce... Avukatlar, **Şerafettin ağa-**

bey, Gülfer, mahkemedeki dosyalardan fotokopiler getiriyorlardı. Gülfer, maydanoz, marul, soğan, domates yığınları arasında bu tür fotokopileri de getiriyordu.

Bir gün Şerafettin ağabey yine bir tomar fotokopi getirdi. Fokotopiler, Devrimci Doğu Kültür Ocakları davası ile ilgiliydi. DDKO'un gerek kuruluş çalışmaları, gerek faaliyetleri MİT tarafından banda alınmış. Fotokopiler, kuruluş çalışmalarına ilişkin tartışmaların çözümlerini içeriyor. Avukatlar o günden önce de bu tür fotokopiler getirmişlerdi. Ben bunları ilgiyle, dikkatle okuyordum. Şerafettin ağabeyin o gün getirdiklerini de okumaya başladım. Yemekhanenin en dip tarafında, bizim masada okuyordum. Okumayı sürdürürken, belirli bir yerde gözüm faltaşı gibi açıldı. Tüylerim ürperdi, sarsıldım. Zira benden sözediyordu. Birkaç kişi benimle ilgili tartışma, daha doğrusu dedikodu yapıyorlardı. Bu tür konuşmalar farklı zamanlarda ve farklı mekanlarda birkaç kere yapılmış. 1969 yılının sonları, 1970 yılının başları. Konuşmaların yapıldığı mekanların bir kısmı ev, bir kısmı üniversite binaları. Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın kuruluşu için hazırlık çalışmaları yapılıyor.

Benimle ilgili konuşmaları kısaca anlatmaya çalışayım. Bir arkadaş şöyle söylüyor: "... Erzurum Atatürk Üniversetesi'nde bir kişi var. Kürtlerle ilgili çalışmalar yapıyor. Bu yüzden üniversite ona baskı uyguluyor, çalışmalarını engellemeye çalışıyor. Biz bu arkadaşı yalnız bırakmayalım. O'nun yanında olduğumuzu, çalışmalarını desteklediğimizi açıklayalım..." Bu öneriye karşı başka bir arkadaş, biraz da öfkeyle karşılık veriyor: "İsmail Beşikçi kimmiş? Muhakkak eşeğin biridir. Biz böyle bir kişiyi tanımıyoruz. Türklerden adam çıkmaz. Çalışmaları da bizi ilgilendirmez. Destek de olmayız. Devrimci Doğu Kültür Ocakları, küçük burjuvaların sorunlarını çözümlemek için kurulmuyor."

İlk öneriyi sunan arkadaş Erzurumlu, beni yakından tanıyor. Zaman zaman üniversitedeki odada ziyarete geliyordu. Önerisinde ısrara ediyor. "Bu arkadaş Türk, Çorumlu. Üniversite baskısını durmadan arttırıyor. Bu arkadaşı yalnız bırakmamak gerekir..." Bu arada başka bir arkadaş da "... olayı ciddi bir şekilde inceleyelim" falan diyor. Fakat bu öneriye karşı çıkan arkadaş da epey katı. "Türklerden adam çıkmaz, Çorum'dan adam çıkmaz, Kürtlerle ilgili incelemeler falan olmaz. O kitapları yazan olsa olsa eşeğin tekidir, biz kendi işimize bakalım..." Konuşmalar böyle sürüp gidiyor.

Bu olayı hatırladığını sanıyorum. Bu fokopileri okuduktan sonra arkadaşlara sitem etmiştim. "Tanımadığınız, kitaplarını okumadığınız, bilmediğiniz bir kişiye neden eşeğin teki diyorsunuz" diyerek. Kaldı ki benim o zamana kadar, Kürt toplu çalışmalarım vardı. Bu konuşmaların 1969 yılının sonlarında, 1970 yılının başlarında yapıldığını yukarıda belirtmiştim. Sözünü ettiğim çalışmalar ise, 1960'lı yıllar dikkate alındığında önemli sayılabilecek çalışmalardı. "Göçebe Alikan Aşireti" isimli çalışma 1965 yılından beri sürüyordu. 1967'de "Doğu Anadolu'daki Göçebe Kürt Aşiretlerinde Toplumsal Değişme" isimli yazılar yayınlandı. Bu yazılar Forum Dergisi'nde yayınlandı. 1968'de "Doğu Değişim ve Yapısal Sorunlar Göçebe Alikan Aşireti" isimli çalışmam yayınlandı. 1969'da "Doğu Anadolunun Düzeni Sosyo-ekonomik ve Etnik Temel I" isimli kitap yayınladı. Ayrıca yine bu yıllar içinde Forum Dergisi'nde, Ant Dergisi'nde, Akşam Gazetesi'nde "Doğu"ya ilişkin çeşitli yazılar yayınlanmıştı.

Fakat bunları, yani hakkımda söylenenleri büyütmenin de hiç gereği yoktur. Nitekim benim, Devrimci Doğu Kültür Ocakları'yla arkadaşlarla ne kadar sıkı bir dost olduğumu sen yakından biliyorsun. Çünkü insanlar benzer şeyleri düşündükleri zaman bir araya geliyorlar, birbirleriyle ilişki kuruyorlar. Bu ilişki daha sağlıklı, daha kalıcı oluyor. PKK'yı, falanca yazara zamanında neden ilgi göstermedi, sahip çıkmadı diye... eleştirmek doğru değildir. Fakat PKK'dan, Kürdistan'la ilgili olarak yapılan incelemeleri izlemesi, incelemesi, eleştirmesi istenmelidir. Kürdistan'la ilgili olarak yapılan araştırma ve inceleme ortamının hazırlanmasına katkıda bulunmak istenmelidir. "Sahip çıkmak" sözü de, niyetleri, düşünceleri ve duyguları açıklayıcı bir deyim değildir. Örneğin, Kürt halkı kendine sahip çıktığı zaman, o araştırmacılara zaten "sahip çıkmış" demektir. Kürtlerin kendi kendilerine sahip çıkmaları, kendi özlerine dönmeleri sürecinde PKK'nın çok büyük bir rolü olduğu inkar edilemez.

İlgi konusunda bir olayı daha hatırlatmada yarar vardır. Sen de kolayca hatırlayacaksın. 1974 yılının sonları. Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin karşısında Devrimci Halk Kültür Derneği vardı. Bu derneğe mensup Kürt arkadaşlar bir gün bana geldiler. O zaman Yeni Mahalle'de oturuyorduk. Kürt toplumunun bugünkü yapısına ilişkin araştırmalar yapmayı düşündüklerini söylediler. Örneğin kapitalist ilişkiler "Doğu"da nasıl gelişiyordu? vs. Bu araştırma için yardımcı olmamı istediler. Yardımcı olup olmayacağı sordular. "Bu konuyla ilgili yazılı projeniz varsa onu okuyabilirim, eleştirebilirim" dedim. Örneğin, bu araştırma neden yapılıyor, temel varsayımlar nedir, bu konuda yapılan başka araştırmalar var mı, onlar ihtiyacı neden karşılamıyor vs. Daha sonra arkadaşlar bir projeyle geldiler. Proje üzerinde uzun çalışmalarımız, tartışmalarımız oldu. Projeyi geliştirdik.

Geniş bir soru kağıdı hazırladık. Soru kağıdı Komal'da hazırlandı, çoğaltıldı. 500'e yakın idi. Bu soru kağıtlarını bazı arkadaşlar aracılığıyla Kürdistan'a gönderdik. Artık 1975 yılının yaz aylarıydı. Her İl'e belirli bir soru kağıdı gönderdik. Bir, bir buçuk ay içerisinde cevaplar gelir diye düşünüyordum. Soru kağıtları ilk olarak Urfa'dan geri döndü. 5 civarındaki soru kağıdının tamamı geri gönderilmiş, hiçbir işlem yapılmamıştı. Paket açılmamış bile. Soru kağıtları köylülere vs. dağıtılmamış, gönderildiği gibi geri gelmiş. Yalnız paket üzerine bir not iliştirilmiş. Not, yır-

tık, kötü bir kağıda yazılmış. Şöyle yazıyor: "Biz devrimciyiz. Biz düşmanın topunu, tankını, uçaklarını sayarız. Köylülerin kağnısını, karasabanını, öküzünü, kimin toprağa sahip olduğunu, kimin olmadığını, Beşikçi gelsin kendisi saysın, devrimcilerin bunlara vakti yok.." vs. Bu şaşırtıcı, iç burkutucu bir cevaptı. Arkadaşlara bu paketi kimin getirdiğini sordum. Getireni bilmiyorlar, "bir solukta bırakıp gitti" diyorlar. Not üzerinde de isim, imza hiç bir şey yok. Bu, aslında, benim araştırmam değildi. Benim başka planlarım, projelerim vardı, onlarla ilgili olarak çalışıyordum. Arkadaşların ricaları üzerine, onlara yardım için bir teşebbüse katılmıştım.

Birkaç gün sonra, Mardin'den, Siirt'ten, Van'dan, başka yerlerden de soru kağıtları döndü. Onlar da aynen gönderildiği gibi döndüler. Paketler açılmamış bile. Benzer notlar onlarda da var. "Biz devrimciyiz, düşmanın tankını, topunu, uçağını sayarız, öküzü, karasabanı, toprağı Beşikçi gelsin, kendi saysın." Bazı yerlerde de soru kağıtları hiç gelmedi. Araştırma sabote edilmişti.

Arkadaşlara araştırmanın neden sabote edildiğini, bunları kimin yaptığını sordum. Bilmiyoruz, diyorlardı. Bir müddet sonra bu araştırmayı "Apocular" engelledi demeye başlandı. "Bu arkadaşlarla konuşalım" vs. diyordum. Fakat böyle bir olanağa sahip olmadım. Çeşitli cezaevlerinde özellikle Kürt arkadaşlarla bu konuyu konuşuyordum. Bu araştırmadan söz ediyordum. Bu araştarmanın engellenmesi konusunda bilgisinin olup olmadğını soruyordum. Pek sağlıklı bir cevap alamıyordum. Bu konuyu, 1985'de Gaziantep Özel Tip Cezaevi'ndeki PKK'lı arkadaşlarla konuştum. Arkadaşlardan biri bu araştırmanın engellenmesinden haberi olduğunu söyledi. Kendi bölgesinde, Urfa'da, bu engellemenin nasıl yapıldığını açıkladı. Şimdi ben de biliyorum. Bu engellemeyi PKK yapmadı, hiç bir ilgisi yok. Başka bir grup yaptı. Bunu da büyütmemek gerekir, önemli değil. Bugün o grubun militanlarının çok büyük bir kısmının PKK'da olduğunu da biliyoruz.

3. Yukarıda düşünce yapısındaki doğal gelişmelerden sözettim. Burada, PKK ile ilgili ilk bilgilere nasıl sahip olduğumu belirtmeye çalışacağım.

a) 1976-1977 yıllarında Apoculardan, Apocu hareketten söz ediliyordu. Kürt arkadaşlardan bu sözcükleri sık sık duyardım. Türk basınında, bir kısım sosyalist basında, bu grup ile ilgili suçlayıcı haberler gördüm. Arkadaşlara sık sık "Bu grup kendini nasıl ifade ediyor, bildirileri, broşürleri yok mu?" diye soruyordum. Çoğaltılmış bazı yazılarının olduğunu, fakat bunların ancak kendi üyeleri ve sempatizanlarının arasında dolaştırıldığını söylüyorlardı. Bu grubun Kürdistan'ı sömürge kabul ettiği vurgulanıyordu.

1977 yılı yaz aylarıydı. Komal bürosunda bir arkadaş, "Ağabey sana bir olay anlatayım" diyerek, Ağrı'da bir kahvehanede geçen bir tartışmayı nakletti. Olayı anlatan Rızgari'ye mensup bir arkadaştı. Naklettiği olay da, Özgürlük Yolu'na ve Apoculara mensup arkadaşların tartışmalarıyla ilgiliydi. Kahvehane kalabalık. İnsanlar gençlerin tartışmalarını dinliyorlar. Özgürlük Yolu'na mensup arkadaşlar kısaca şöyle söylüyorlar: "Kürdistan bir sömürgedir. Bu durumu halkımıza anlatmalı, kavratmalıyız. Bu konuyla ilgili olarak basın-yayın faaliyetlerini, ideolojik ve politik propagandayı, örgütlenmeyi gerçekleştirmeliyiz.." Buna karşı Apocular şöyle söylüyorlar: "... Kürdistan elbette bir sömürgedir. Bunu herkes biliyor. Kürdistan bir sömürgedir. Fakat bunu bilmek yetmez. Bunun gereklerini yerine getirmemiz gerekir. Biz bunun gereklerini yerine getiriyoruz. Sömürgeci devletle savaşıyoruz. Siz nerelerdesiniz?" Olayı bana anlatan arkadaşın naklettiğine göre, tartışma bu ana eksen etrafında gelişiyor.

Benim için, PKK'nın düşüncesine ve eylemine ilişkin ilk sağlıklı bilginin bu olduğunu sanıyorum. Bu benim için çarpıcı bir bilgiydi. Bu bilgi beni o zamanlar hep etkiledi ve düşündürdü. Böyle bir sözü ilk defa duyuyordum. Böyle bir tavır ve davranıştan ilk defa haberdar oluyordum. Gerçi bazı Kürt siyasal partileri, Kürt siyasal akımları buna benzer saptamalar yapmışlardı. Örneğin Rızgari Dergisi birinci sayısında böyle bir program açıklamıştı. Fakat, somut olarak, o günlerde sürdürülen bir tavır ve davranışın varlığını ilk defa öğreniyordum. Bu tartışmayı bana nakleden arkadaş da, bu tavrı takdir ederek biraz da gıpta ederek anlatıyordu. "... Apocular, böyle böyle söylediler, herkes parmağını ısırdı" diyordu. "Kürdistan elbette sömürgedir, bunu bilmek yetmez, bunun gereklerini de yerine getirmek gerekir. Sömürgeci devletle savaşmak gerekir. Biz savaşıyoruz. Siz neredesiniz?" sözlerinde savaş cephesine çağrı anlamı vardı.

b) Apocular hakkında, bölük-pörçük bilgilere daha sonraki yıllarda da sahip oldum. Fakat, bütün çabalarıma rağmen Apocuların görüşlerini içeren herhangi bir yayını görmedim, göremedim. Arkadaşlar, arıyoruz, bulduk, getireceğiz vs. diyorlardı, fakat bir türlü getiremiyorlardı. 1977-1978 yıllarında Türk solunun bazı gruplarıyla Apocular arasında, Kürt solunun bazı gruplarıyla Apocular arasında önemli çatışmalar oldu. Dersim'de ve Kürdistan'ın öteki merkezlerinde. Hilvan'da, Siverek'te, Viranşehir'de, Süleymancılar ve Bucaklarla, Apocular arasında önemli çatışmalar oldu. Basında, Ceylanpınar'da yerel yönetimin Apocuların eline geçtiğine dair haberler yer alıyordu. Başkan Süleyman Demirel'in Apoculardan şikayetçi olan beyanları sık sık yer alıyordu. Süleyman Demirel Apocular'ı Cumhurbaşkanı'na, Genel Kurmay Başkanı'na ve Milli Güvenlik Kurulu'na şikayet ediyordu. Batman'da Edip Solmaz bağımsız belediye başkanı olarak seçilmişti. Edip Solmaz'ın Belediye Başkanı seçilmesinde, Apocuların çok büyük rolü olduğu, hatta Edip Solmaz'ın Apocular'ın adayı olduğu söyleniyordu. Apocular özellikle Urfa'da faşistlerle çok yoğun çatışmalara girdiler. Urfa'yı faşistlerden temizlediler.

1979 yılının ortalarından itibaren Apocular'a ilişkin geniş tutuklamalar oldu. 1979 yılı sonlarında tutuklamalar yaygınlaştı. Örneğin, Siverek'de, Viranşehir'de, Hilvan'da vs. 250 kişi, 80 kişi, 60 kişi, gözaltına alınıyordu. Apocular'a karşı devlet baskısı 1980 yılında artarak sürdü. Bütün bu operasyonlar ve operasyonlara ilişkin haberler Apocu hareket hakında bölük-pörçük bilgiler veriyordu. Örneğin, Apoculara kitlesel katılım, katılanların sınıfsal yapısı düşündürücüydü. Bütün bunlara rağmen, Apocular'ın kendilerini nasıl ifade ettiklerini henüz bilmiyordum. Bildirilerini, broşürlerini herhangi bir yazılarını görme olanağım olmadı. 12 Eylül geldi.

c) 1981 yılında, 23 Şubat 12 Nisan tarihleri arasında Kaynarca Cezaevi'nde kaldım. Kaynarca Sakarya iline bağlı küçük bir ilçe 12 Eylük rejimi, yaptırımlarını bilinçli ve kararlı bir şekilde sürdürüyor. Gazeteler, radyo, televizyon tam anlamıyla 12 Eylül rejiminin denetiminde. Devrimcileri, Kürtleri kötüleyen küçük düşüren programlar arka arkaya yayınlanıyor.

Kaynarca Cezaevi çok küçük bir cezaeviydi. 4 Koğuş vardı. Normal olarak 24 kişilik kapasitesi vardı. Koğuşların ikisi dörder, ikisi sekizer kişilikti. 24 kişilik bu cezaevinde 70'e yakın insan kalıyordu. Ben dört kişilik koğuştaydım. 12 kişi kalıyorduk. Cezaevinde tek siyasal mahkum bendim. Koğuşta değil yatacak, yatağını serecek, oturacak yer bile yok. Bu kalabalığın dışında, gardiyanlar da sık sık bizim koğuşa geliyorlar, uzun süre saatler boyunca bizim koğuşta kalıyorlar. Koğuşta teyp var, fakat radyo ve televizyon yok. Radyo ve televizyon başka koğuşlarda var. Bir gün gardiyanlardan biri heyecanla koğuşa gelerek televizyonda izlediği bir programı anlattı. PKK ile ilgili bir program, PKK'yı olağanüstü derecede kötüleyen, olayları bilinçli bir şekilde mübalağa eden, çarpıtan bir program. "... Anarşistler yakaladıkları insanları sorguya çekiyorlarmış, mahkeme kurmuşlar, insanların kulaklarını kesiyorlarmış. Bazı insanların gözlerini çıkarıyorlarmış... İnsanlara çok büyük eziyet ve işkence yapıyorlarmış... Allahtan ordu iktidara geldi de vahşeti önledi. Bunlar işi öyle azıtmışlar ki, analarına, babalarına, yakınlarına eziyet edenler bile varmış... Biz bu uğurda yakınlarımızı bile feda ederiz diyorlarmış... vs." PKK'dan şikayetçi olan insanların konuştuklarını, çeşitli görüntülerinin de uzun uzun ekrana getirildiğini söylüyordu. Suçlamalar böyle sürüp gidiyor, tekrar tekrar anlatılıyor.

Burada dikkati çeken bir durum var. "...Bu uğurda yakınlarını bile feda ediyorlarmış." Türk televizyonunun olayları mübalağa ettiği, çarpıttığı büyük bir gerçek. Gardiyanın anlatımları kuşkusuz bunu daha da çarpıtıyor. Fakat "... bu uğurda yakınlarımızı bile feda ederiz" ifadesini de kurcalamak gerekiyor. Kanımca bu, aslında Kürtler için yeni bir değerdir. Aileden, aşiretten, akrabalardan daha önemli değerler vardır. Ulus, vatan böyle değerlerdir. Ulusun ve vatanın özgür olmadığı durumlarda aile kurumunun özgür olması, akrabalık ilişkilerinin bir değer ifade etmesi de olası değildir.

Gerek televizyonun sözü edilen programı, gerek onu nakletmeye çalışan gardiyan kuşkusuz böyle şeyler söylemiyor. Fakat anlatamadıklarından, satır aralarından bunları çıkarmak da mümkündür. İşte bu anlatımlar bende, PKK'nın düşünceleri ve eylemiyle ilgili olarak bazı bilgilerin oluşmasına neden oldu. PKK düşüncesi eylemiyle ilgili olarak elde edebildiğim somut bilgilerden birisinin de bunlar olduğunu söyleyebilirim.

1982'yi, 1983'e bağlayan yılbaşında Çanakkale Cezaevi'ndeydim. D-8 koğuşunda kalıyordum. İdareyle siyasal mahkumların arası iyi değildi. Gergindi. Buna rağmen yılbaşı gecesi, başka koğuşlardan bizim koğuşa ziyaret yapılmasına idare izin vermişti. Bizim koğuşta televizyon vardı. O koğuşlarda ise yoktu. Misafir arkadaşlar arasında, PKK'lı olduğunu öğrendiğim bir arkadaşla tanıştım. O çok kalabalık ve gürültülü gecede, ancak bir iki satır konuşabilmiştik. Ona yukarıda kısaca anlattığım televizyon programından sözettim. "Sen de o tür propagandalara inanıyor musun?" demişti. Bu arkadaşı daha sonra ne Çanakkale Cezaevi'de ne başka cezaevlerinde görmedim.

d) 15 Ağustos 1984'e kadar, PKK ile ilgili, yine bölük-pörçük bazı bilgiler sahibi oldum sayılır. Bunlar daha çok Türk devletinin ve hükümetinin suçlamalarından oluşuyordu. Bu suçlamaların satır aralarını, önünü ve arkasını düşündüğümüz zaman PKK ile ilgili bazı sonuçlar çıkarabiliyordunuz. PKK ile ilgili sağlıklı bilgilere ulaşmak için önü alınmaz bir istek haline gelmişti. PKK'nın Kürdistan'da yaygın bir örgüt olduğu hemen anlaşılıyordu. Örneğin PKK, Kars'tan Gaziantep'e, Hakkari'den, Diyarbekir'e, Van'dan Tunceli'ye kadar her yerde var. Kürdistan'ın hemen hemen her alanında var. Nicelik olarak da kalabalık. Bunları sıkıyönetim komutanlıklarının hazırladıkları iddanamelerden çıkarıyorum. Örneğin Mardin grubu hakkında bin kişiyi içeren bir iddianame hazırlanıyor. Urfa grubu, Siirt grubu vs. bin kişilik, 600-700 kişilik iddianameler hazırlanıyor. Yine iddianamelerin basına ve televizyona yansıyan kısımlarından öğrendiğimize göre, PKK, Kürt toplumunun çeşitli sınıf ve tabakaları arasında örgütlü, öğrenciler, yanında işçiler, köylüler var, çeşitli serbest meslek sahipleri var. Kadınlar var. Bütün bunların dışında, PKK'da Türk kökenli devrimciler var. Bu durumda insan ister istemez düşünüyor. PKK Kürdistan alanında bu kadar geniş ve yaygın bir örgütlenmeyi nasıl başarabildi? PKK Kürt toplumunun çeşitli sınıf ve katmanları arasında, derinliğine bir örgütlülüğü nasıl geliştirebildi? Kadınlar örgüte nasıl katılabildiler? Öteki Kürt örgütleri, gerek mekanda, gerekse toplumsal sınıflar arasında böyle bir yaygınlaşmayı ve derinleşmeyi neden başarmadılar? PKK bunu nasıl başardı? Ben bu soruları kendi kendimle sürekli tartışıyordum. Bu bakımdan PKK'ın kendini nasıl ifade ettiğini öğrenmek benim için çok önemli oluyordu. Bu arada, Türk basınından, PKK'nın Serxwebûn ve

Berxwedan isimli dergiler yayınladığını öğrenebilmiştim.

15 Ağustos 1984 Atılımı'nı, PKK'nın kendi kendini ifade etmesinin en güzel yolu olarak değerlendirmek mümkündür. 15 Ağustos Atılımı'nın bizzat kendisi PKK'nın düşünce ve eylemini en açık ve en sağlıklı bir şekilde gösteren bir olaydı. Ben o zaman Çanakkale cezaevindeydim. D-9 Koğuşunda kalıyordum, burası 72 kişilik büyük bir koğuştu. O zaman Türk televizyonu, Türk gazeteleri, "... Kuşatıldılar, kıstırıldılar, kaçıyorlar, yakalanacaklar, yakalanmaları an meselesi..." gibi haber yayınlıyorlardı. Biz bunun vur-kaç eylemi olmadığını, kalıcı bir eylem olduğunu, Kürtlerin mücadelesinde yeni bir eylem olduğunu farketmekte gecikmedik. Ekim ayı sonlarında, koğuşta üç gün arka arkaya süren bir toplantı düzenlemiştik. Kürdistan sorununu ve bu bağlamda 15 Ağustos Atılımı'nı tartışıyorduk. "İlk kurşun teorisi" ilk kez bu toplantılarda konuşuldu, PKK ile ilgili olarak.

e) Bundan sonra PKK hakkında bilgilerim yine Türk televizyonu ve Türk gazetelerinin verdiği bilgilerdi. O bilgilerin satır aralarını değerlendirerek, o bilgilerin öncesini ve sonrasını kurmaya çalışarak PKK'yı anlamaya gayret ediyordum.

1986 yılı Ekim ayında Milliyet gazetesi Haftaya Bakış isimli bir ilave vermeye başladı. Bu ilavenin genel yayın müdürü Mehmet Ali Kışlalı idi. Bu ilavenin 30 Kasım- 6 Aralık 1986 tarihli 7. sayısında itirafçılardan Şahin Dönmez ile yapılmış bir röportaj vardı. Röportajı Serdar Can yapmıştı. İtirafçı Sahin Dönmez, PKK'yı, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ı karalamak ve kötülemek için elinden gelen her şeyi yapıyordu. Fakat Şahin Dönmez'in söyledikleri benim çok ilgimi ve dikkatimi çekti. Bu anlatımlarda PKK'nın düşüncesine ve eylemine ilişkin çok önemli bilgiler gizliydi. İtirafçı Şahin Dönmez, "Kürtlerin devlet kurma hakkına dayalı bölge halkının tepkisi ne olurdu?" sorusuna şu karşılığı veriyor: "Benim yakalandığım 1979 Mayıs'ına kadar, böyle bir hareketi geliştirme, bu yönde mücadele verme, destek sağlama eğilimi yoktu. Hatta PKK'nin yayın organı Serxwebûn bile bunu itiraf etmiş, 'bugün kendine ihanet etmemiş hemen tek fert kalmamıştır' diye yazmıştır. Yani PKK'ya göre, doğu ve güney-doğu, Kürdistan, orada yaşayanlar Kürt halkı, servet sahibi olanlar hain, halk teslimiyetçi, gençlik Türk sömürgeci eğitimin cenderesinde asimile olmuş uşaklaşmış, yani herkes ihanet etmiş, teslim olmuş. Oysa dünyanın hiç bir yerinde ulusal kurtuluş mücadelesi veren hareketin ve önder kadroların böyle bir tespiti yoktur. Örneğin Mustafa Kemal, halkın gücüne güvenip, bu temelde ulusal kurtuluş savaşı gerçekleştirmiştir." (s. 21)

İtirafçı Şahin Dönmez bunları, PKK'yı ve PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ı suçlamak, karalamak, aşağılamak için söylüyor. Fakat bu bilgilerden PKK'nın görüşleri, değerlendirmeleri hakkında çok önemli bilgiler çıkarmak mümkün. Bu değerlendirmeler benim çok dikkatimi çekti. Zira benim de benzer düşüncelerim vardı. Kürtlerin kendi aralarındaki kavgalardaki tavır ve davranışlarıyla, devlet güçleri karşısındaki tavır ve davranışlarını incelediğimiz zaman bu sonuçları çıkarmak mümkündü.

Şöyle ki, bir kere Kürtler, Ortadoğu'da 30 milyonu aşkın bir nüfusa sahip. Kürdistan'da Kürt ulusu bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmış, fakat hiç bir parçada, Kürtlerin en ufak bir statüleri yok. Halbuki, dünyada nüfusu 10 bini bulmayan devletler var. Böyle bir nüfusun ve toprağın sahibi olmasına rağmen, Kürtler neden devlet olmamışlar, Kürtler neden, Türkler, Araplar ve Farslar karşısında ciddi bir varlık gösterememişler? Neden onlar tarafından yönetiliyorlar? Bu sorgulama Kürtler arasında neden yapılmamış?

1970 yılında, yaz aylarında, Bismil, Silvan, Viranşehir, Malazgirt... köylerinde, Kürtlere yapılan bir işkence ve hakaret yöntemi vardı. Türk Güvenlik Güçleri, komandolar köye giriyor, erkekleri, kadınları, çocukları, ihtiyarları köy meydanında topluyordu. Sonra yetişkin erkekleri ayırıyordu. Bu erkekleri çırılçıplak yapıyor, erkeklik organlarına ip bağlıyordu. Bu ipi kadınların eline veriyordu. Onları bu vaziyette dipçik zoruyla köy meydanında dolaştırıyorlardı. Dünyanın hiç bir yerinde insanlar, toplumlar, bu tür hakaretlerle karşı karşıya kalmamalıdırlar. Fakat, toplumlar, insanlar, dünyanın neresinde olursa, olsun, bu tür hakaretlere karşı karşıya kalıyorlarsa, o zaman da bu hakareti yapan güce karşı baş kaldırmalıdırlar. Fakat, Kürtler bu hakareti yaşıyorlardı. İçlerine sindiriyorlardı.

O zamanlar, bu hakaretlerle, bu işkencelerle karşılaşan Kürt köylüleri şöyle düşünüyorladı: "... Bu hakaretleri, bu zulümleri yapanlar Türk olamazlar, çünkü Türkler müslümandırlar. Müslümanlar böyle işleri yapmazlar." Özellikle yaşlı kadınlara, bu hakaketleri yapanların Türk güvenlik güçleri olduğunu anlatmak son derece zor oluyordu. Kürt halkı günümüzde artık, Türk güvenlik güçlerinin gerçek niteliğini iyice anladı. İyice biliyor...

Kürtlerin tavır ve davranışlarıyla ilgili bu saptamaları yaparken, sorunun iki boyutunu daha dikkatlerden uzak tutmamak gerekir. Bunlardan birisi Kürtlerin kendi aralarındaki kavgalarda, ne kadar gözü kara, ne kadar yiğit (!) ve cesur (!) oldukıarıdır. "Kan davası" diye bilinen davalarda bunun böyle olduğunu yakından biliyoruz. Kendi aralarındaki kavgalarda bu kadar gözü kara olan insanlar bir onbaşı karşısında neden korkaktırlar, siniktirler, onursuzdurlar? Sorunun ikinci boyutuysa, Kürtler arasında gelişkin olan erkeklik kültürleriyle ilgilidir. Kürtler erkekleriyle pek övünürler. "Çocukların sayılarını bile bilmiyoruz, adlarını bilmiyoruz.. Çocukları birbirine karıştırıyoruz." derler. "Her yıl bir çocuk" diye övünüp dururlar. Yukarıda özünü ve biçimini anlatmaya çalıştığım hakaret böyle bir toplumda uygulanıyor. Erkeklikleriyle böylesine övünen adamlar, bu hakareti, yapanlara karşı en ufak bir tepki göstermiyorlar. İçle-

ne sindiriyorlar. Bu hakaret ve işkence yönteminin, Kürtler için özel olarak seçildiği de söylenebilir. Örneğin, falaka insanların canını acıtabilir, fakat onurlarını bu derece kırmaz, yüreklerini yaralamaz. Böyle bir hareket ve bu hareketi sindirmek ise, insanların yüreklerini yaralar.

Bunlar Türk sömürge yönetimin, Kürt insanlarının ulusal yapılarını etkilemesiyle ilgili bir olaydır. PKK'nın saptamaları son derece doğru, yerinde saptamalardır. Bütün bunlardan dolayı itirafçı Şahin Dönmez'in açıklamaları, beni PKK'ya daha çok yaklaştırdı. Kürt toplumunun, toplumsal-ruhsal yapısı, toplumsal ilişkileri konusunda PKK ile benzer düşünceler içinde olduğumu fark ettim.

f) 1984 yılının Kasım ayı sonlarında Çanakkale Cezaevi'nden Gaziantep Özel Tip Cezaevi'ne sevk edildik. Bu sevkten çok sürgüne benzeyen bir operasyondu. Bizden bir hafta önce de Bartın Cezaevi'nden bir sevk yapılmış. Bu ise tam anlamıyla sürgün özelliklerini taşıyordu. 1985 yılının başından itibaren, Malatya Cezaevi'nden, daha sonra da çeşitli cezaevlerinden arkadaşlarla karşılaştım. O zamanlar cezaevinin koşulları çok kötü idi. Koğuşlar, daha doğrusu hücreler birbirlerine kapalıydı. Havalandırmaya, aynı koğuşta veya aynı hücrede bulunan bir veya üç kişi birlikte çıkabiliyordu. Buna rağmen mazgaldan kısa süreli de olsa görüşmeler yapılabiliyordu. Bazen tesadüfen, hastaneye veya mahkemeye giderken karşılaşabiliyorduk. PKK'lı arkadaşlar önce iki kişiydiler, sonra üç oldular. Üçü birlikte kalıyordu. 1980'li yıllarda Diyarbakır Cezaevi'nde kalmışlardı. Vahşet dönemini yaşamışlardı. O dönemi etraflıca anlatıyorlardı. Diyarbakır gerçeğini ilk defa onlardan duymuştum. Bu arada, PKK'nın düşüncesini ve eylemine ilişkin bazı olaylar da anlatmışlardı. Bu arkadaşlarla, epeyce uzun uzun konuşma olanağı buldum. Fakat PKK'ya ait bir bildiriyi veya broşürü görmedim. Bu durum 1986 yılları sonlarında biraz değiştiyse de 1987 yılının Mayıs ayının sonlarına kadar yani tahliye olduğum ana kadar böylece sürüp gitti.

4. Tahliye olmadan önceki bazı düşüncelerimi ve duygularımı da yazmak istiyorum. Tahliye oluncaya kadar, PKK'nın başlattığı silahlı mücadelenin bütün Kürt grupları tarafından yoğun bir biçimde desteklendiğini, Kürtlerin silahlı mücadele içinde yer aldıklarını düşünüyordum. Benim kaldığım cezaevlerinde, içeriye kitap ve dergi alınmıyordu. Bu bakımdan siyasal hareketler hakkında sağlıklı bilgiler elde edemiyorduk. Bunları ancak ziyaretçiler ve avukatlar aracılığıyla öğrenebiliyorduk. Fakat onlar da düzenli şekilde gelmiyorlardı.

1985 yılı başlarında Milliyet Gazetesinden Kürdistan Press'in yayına başlayacağını öğrenmiştim. Kürdistan Press'in silahlı mücadeleyi destekleyeceğini düşünüyordum. Veya beklentim buydu. Bunun çok doğal bir süreç olacağını düşünüyordum. Sömürge saptamasını yapan bütün Kürt siyasal hareketlerinin, bu arada özellikle Rızgari'nin silahlı mücadeleyi aktif bir şekilde destekleyeceğini düşünüyordum, hissediyordum. Arkadaşlarla bu konuda konuşuyorduk. Onlar, Rızgari, Ala Rızgari, Özgürlük Yolu, Kawa gibi siyasetlerin, KDP'nin silahlı mücadeleyi desteklemediğini, karşı çıktıklarını söylüyorlardı. Ben buna pek akıl erdiremiyordum. Onlar da sağlıklı bilgiler alamıyorlardır diye düşünüyordum.

5. 25 Mayıs 1987'de tahliye oldum. Ağustos ayında bir kitapçıda genç bir arkadaşla tanıştım. Kürdistan konusunda konuşmalarımız oldu. Ona Serxwebun ve Berxwedan gibi dergileri görmek ve okumak isteğimi, bu konuda yardım edip etmeyeceğini sordum. Birkaç gün sonra bana bir Serxwebun dergisi getirdi. İkiye, dörde, sekize katlanmış bir dergiydi. Katlanmış yerleri iyici aşınmış, erimişti. Serxwebun dergisinin 64. sayısıydı. İlk defa Serxwebun dergisi görüyordum. O günden sonra bu arkadaş bana Serxwebun dergisini başka sayılarını da getirdi. Okuyup tekrar veriyordum. Elden ele dolaştırılıyordu. O zaman dergiyi okuyanlar, dolaştıranlar çok temkinli davranıyorlardı. Şimdi daha rahat okunuyor. Serxwebun şimdi daha çok dolaşıyor, daha kolay okunuyor. Bu süreçte Berxwedan dergilerini de gördüm. Bu dergileri ilgiyle, dikkatle okuyordum. PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın Kürdistan'la ilgili analizleri çok dikkatimi çekiyordu. Bu arada başka arkadaşlar bana PKK'nın yayınladığı kitaplardan da verdiler. Bunları dikkatle okuyordum... Bu okuma ve incelemelerden sonra vardığım sonuç şu oldu: PKK'nın üç önemli saptaması ve ilkesi var.

a) Birincisini şu şekilde ifade etmek mümkündür: Kürt halkı onursuz bir şekilde yaşamaktadır. Kürt halkı kendi kendine ihaneti sağlanmış bir halktır. Kürt halkı düşürülmüştür. Rezil - rüsvalaşmaktadır.

b) PKK ikinci olarak şunu söylemektedir: Halkımızın bu yaşantısından, çağdışı yaşam koşullarını normal yaşammış gibi telakki etmesinden, halkımızın köleliğinden, keyfi, onur kırıcı dayatmalara boyun eğmesinden utanç duyuyoruz.

c) Üçüncü olarak da şu söyleniyor: Bu durumu muhakkak değiştireceğiz. Kürt halkı dünyada öteki uluslar gibi, eşit, onurlu bir şekilde yaşamalı, yaşayacaktır...

Bu saptamaların ve ilkelerin, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde çok önemli saptamalar ve ilkeler olduğunu düşünüyordum. Bunlardan birincisi, Kürt toplumun bilimsel bir analizi sonucu ulaşılmış bir bilgidir. Sömürge koşullarının Kürt insanının ruhsal yapısını nasıl şekillendirdiği konusuyla ilgilidir. Ruhsal yapısı, kişilik gibi sorunlara çok önemli vurgulamalar yapılmıştır. "Düşürülmüş bir halk" kavramı PKK'nındır. PKK'nın çeşitli yazılarında, PKK Genel Sekreteri Abdullah ÖCALAN'ın, çeşitli değerlendirmelerinde bu kavram sık sık kullanılmaktadır. "Halkımızın rezil rüsva yaşamasından utanç duyuyoruz" açıklaması, milli duygulanmaların bir ifadesidir. Milli duygu açıklamasıdır. Üçüncüsü de ulusal bir hareket için, devrimci ve demokratik bir

hareket için eylem kılavuzudur. Zaten Kürt toplumu konusunda oluşan bilinç, gittikçe yaygınlaşarak ve derinleşerek gelişen bilinç, milli duyguyla karşılaştığı zaman, ulusal, devrimci ve demokratik bir hareket kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

6. Üçüncü bir ilke konusunda, eylem kılavuzu denilebilecek bilgi üzerinde etraflı bir şekilde durmak gerekir. "... Bu durumu muhakkak değiştireceğiz. Dünyanın öteki ulusları gibi Kürt ulusunun da eşit ve onurlu bir şekilde yaşaması için her türlü fedakarlığı yapacağız..." Bu ilke doğrultusunda çok ciddi çabalar sarfedilmiş. Buna 1970'li yıllar ortalarından itibaren başlanmış. 1970'li yılların ortalarında Ankara'da çok ciddi çalışmalar yapılmış, 1977'de Kürdistan'a açılım var. Çalışmalar çabalar 1970'li yılların sonlarında aktif bir şekilde sürüyor Daha sonra tekrar geriye dönmek üzere yurt dışına çıkış var. Çalışmalar Avrupa'da ve Ortadoğu'da sürüyor. 15 Agustos Eruh ve Şemdinli baskınıyla silahlı mücadele başlıyor. Bu noktada bazı şeyler söylemek gerekir:

a) 15 Ağustos 1984'ten sonra, PKK'yi öteki Kürt örgütleriyle, yani Avrupa'daki Kürt örgütleriyle ilişkilerini yakından biliyorum. Kürdistan Press, Rızgari, Riya Azadi, Komkar, Yekita Sosyalist gibi yayın organları, bu yayın organları etrafında gelişen örgütleşmeler silahlı mücadeleye şiddetle karşı çıktılar. PKK ile bu yayın organları ve örgütleri arasında çok uzun süre şiddetli tartışmalar oldu. Bunları sözü edilen yayın organlarından etraflı bir şekilde izlemek mümkündür.

Değerli kardeşim, silahlı mücadeleye karşı çıkmayı anlayabilmiş değilim. Bunun haklı gerekçelerini göremiyorum. Yukarda 4 numaralı ana paragrafta, 1987'de tahliye oluncaya kadar, bütün Kürt örgütlerinin silahlı mücadeleyi desteklediklerini düşündüğümü belirtmiştim. Öyle olmadığını, tahliyeden sonra anladım. Bu konunun PKK ile öteki Kürt örgütleri arasındaki çelişmede ve çatışmada çok önemli bir neden, hatta en önemli neden olduğunu düşünüyorum. Şöyle ki,

b) Yukarıda, 3 numaralı ana paragrafın (e) bölümünde, Kürtlere, özellikle uygulanan bir hakaret ve düşürme, işkence yönetiminden söz ettim. Bu hakaret, aşağılama, düşürme ve işkence yönetimiyle ilgili olarak şunu düşünüyorum. Bir toplum, o topluma mensup insanlar bu çeşit bir hakaret ve düşürülmeyle karşı karşıya kalıyorlarsa, buna hiç tepki göstermiyorlarsa, içlerine sindiriyorlarsa, o toplum, o insanlar hasta demektir. Toplum felç olmuştur, felç olduğu gibi etkisizdir. Bu hastalık nasıl tedavi edilecektir?

İnsanlar karınları ağrıdığı zaman, mideleri, gözleri, kulakları vs. ağrıdığı zaman hastanaye gidiyorlar. Doktorlara başvuruyorlar, ilaç alıyorlar, tedavi oluyorlar. Yukarıda kısaca, felç olarak tanımlanan hastalığın da tedavi edilmesi gerekir. Bu tedavinin tek yolu da özgürlükler için, eşitlik için, onur için yapılan kavgadır. Böyle bir kavgayı başlatmadan, felç durumunu tedavi etmek, insanları ve toplumu sağlıklı bir hale getirmek olası değildir.

PKK bunu kavramış. Bu mücadelenin gereğine inanmış, bu doğrultuda bir mücadele başlatmış. Bu mücadele sırasında onlarca, giderek yüzlerce şehit olmuş. Şehitlerin sayıları daha sonraları binlerce rakamıyla ifade edilmeye başlanmış. Yoğun bir fedakarlık ve vefakarlık var. Sonsuz bir özveri var. Kürdistan'da "Kürt ulusu için mücadele", "Kürt vatanı için mücadele" gibi yeni değerler oluşmaya başlamış. Buna rağmen öteki Kürt örgütleri, PKK'nın düşüncesine ve eylemine, tavır ve davranışlarına şiddetle karşı çıkıyorlar. İşte PKK ile öteki Kürt örgütleri arasındaki kopuşmanın temelini burada görüyorum.

c) Yukarıda 5 numaralı ana paragrafda, PKK'nın önemli saptamalar yaptığını ifade etmiştim. Bu saptamalar Kürt toplumunun toplumsal ve ruhsal yapısıyla ilgiliydi. Bunların çok önemli ve dikkate değer olduğunu belirtmiştim. Bu noktada bu konuya açıklık getirecek bir anımı anlatmak istiyorum: 1963 yılında, yaz aylarında Şemdinli'de askerlik yapıyordum. Yedek Subay, Teğmen. Aslında görevim, Bitlis'de 34. Piyade Alayı'ndaydı. 1963 yılında, Güney Kürdistan'da, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi önemli bir gelişme içine girmişti. Kürdistan Demokratik Partisi, Mela Mustafa Barzani önderliğinde bir mücadele yürütüyordu. Kürtlerin (o zaman eşkiya tabir ediliyordu) hükümet kuvvetleri karşısında sıkıştıkları, Hakkari'ye giriş yapabilecekleri söyleniyordu. 1947'de KDP lideri Mela Mustafa Barzani ve 500'ü aşkın peşmerge, Gevar'daki Misiç bataklıklarından geçerek İran'a ulaşmış, oradan da Sovyetler Birliği'ne kadar varmışlardır. Sovyetler Birliği'nden siyasal iltica hakkı istemişlerdi. İşte, Türk Ordusunun görevi, tekrar bu tür oluşumların yaşanmasını önlemek, eşkiyaların (Kürtlerin) Hakkari'ye geçişlerini önlemek veya onları sınırda yakalanmaktı.

Bitlis, Muş ve Erciş'de bulunan Piyade Alayları'ndan bir taburun Kürtlerin muhtemel hareketlerini engellemek için Hakkari bölgesine gönderilmişti. Ben de o zaman Bitlis'deki Piyade Alayı'ndan bölgeye gönderilmiştim. Birlik önce, Başkale'de konakladı. Bir süre sonra Yüksekova'ya geçti. Oradan Şemdinli tarafına intikal etti, Şemdinli'den de sınıra kadar gidildi.

Ağustos ayının sonlarında, Şemdinli'den sınırdaki Rubarik Köyü'ne intikal ediyorduk. Bir sabah vaktiydi. Zêrîn köyünden Bedav'a doğru gidiyorduk. Yol diye bir şey yok. Keçiyoluna benzer bir takım izler var. Vahşi bir doğada ilerliyoruz. Keçiyolunun alt tarafı bir uçurum. Epeyce derin, suların çağıltısı duyuluyordu. Vadinin her iki tarafı meşe ormanlarıyla kaplı. Meşelerin gövdeleri çok kalın. Arada bir meyva ve sebze bahçelerinden, üzüm bağlarından geçiyoruz. Daha önceki günlerden biliyorum. Askerler üzüm bağlarını talan ediyorlar. Meyva ve sebze bahçelerini talan ediyorlar. Bu konuda hiç bir uyarı, ihtar yok.

Askerler, keçi yolu üzerinde birerli kol düzeninde ilerliyorlardı. Ben de biraz açıktan takımın ilerlemesini denetliyordum. Karşıdan bir kadının geldiğini gör-

düm, altmış yaşlarında bir kadın. Kucağında küçük bir bebek var. Torunu olmalı. Bir çocuğun da elini tutuyor. Çocuğu çekiştire çekiştire geliyor. Çocuk kadının elinden kurtulmak, etraftaki otlarla, çalılarla çırpılarla, böceklerle oynamak istiyor. Kadının öteki elinde de bir sopa var. Önündeki öküzü sürüyor. Kadın askerlere yol verecek diye düşündüm. Hiç oralı olmadı. Bu durum ilgimi çekti. Baktım, kadın dimdik yoluna devam ediyor. Kucağındaki çocuk ve yürüyen çocuk, askerlerin güneş altında parıldayan süngülerine, tüfeklerinin namlularına ilgi duyuyorlar. Kadın çocukların onlarla oyalanmasına, oynamasına fırsat vermiyor. Uzaktan daha dikkatli bir şekilde kadının yürümesini, tavır ve davranışlarını, ilerlemesini izlemeye çalıştım. Kadının gözlerinden müthiş bir kin ve öfke okunuyordu. Kadın hiç bir şeye, hiç kimseye bakmıyor, çocuğunu çekiştiriyor, öküzünü sürüyordu. Dudaklarının kıpırtılarından birşeyler konuştuğu belli oluyordu, fakat bunları duymuyordum. Kadın gözleriyle, ellerinin hareketleriyle, yürümesiyle, adımlarıyla, yoldan birer birer ilerleyen askerlere hiç bakmamasıyla, askere yol vermeden yürümesiyle, çevreye karşı öfkesini ve kinini ifade ediyordu. Kadının bu tavrı karşısında askerler, yolun yukarısına çıkmaya çalışıyorlar, kadına yol veriyorlardı.

O günden bu güne kadının yüzündeki ve gözlerindeki, dudaklarındaki kini ve öfkeyi hiç unutmadım. Hayatım boyunca beni en çok etkileyen portrelerden biri bu oldu. Kadının bu tavrı ve davranışı karşısındaki düşüncelerim ve duygularım alt üst oldu, askerlere yol vermediği için kadını küstahlıkla suçluyorlardı. Fakat, dimdik, alnı açık bir şekilde yürümesi, çevreye kin ve öfke dolu bakışları insanda bir saygı da uyandırıyordu. Öküzünü sürüyor, torununu çekiştirerek götürüyor, emekçi bir kadın, giyiminden kuşamından belli, yoksul bir kadın. Ayakkabıları kötü, ayaklarının yarısı yere basıyor. Bu portre kafama ve yüreğime yerleşti. Bu portreyi çizmekte büyük bir güçlük çekiyorum. Bunu anlatabilmek için büyük bir ressam olmak gerekir, büyük bir müzisyen olmak gerekir. Ahmedê Hanî gibi, Cîgerxwin gibi şair olmak gerekir. Bu tavır ve davranışın, bu öfkenin nedenleri üzerinde uzun uzun düşündüm.

15 Ağustos 1984 Atılımından sonra, bu atılımın Kürt halkının çok yaygın bir desteğini kazanmasından sonra, bu tavrın ve davranışın nedenlerini çözümleme olanağına kavuştum diyebilirim. Kanımca PKK bu ruhsal yapıyı çok yakından izledi ve tahlil etti. Kürt halkının ruhunun derinliklerindeki özü yakaladı. Silahlı mücadeleyi başlattı ve Kürt halkının yoğun desteğini yanında buldu.

Yukarıda 5 numaralı ana pragrafta, Kürt toplumunun yapısı konusunda PKK'nın bilimsel açıklamalar getirdiğini yazmıştım, Kürt hareketlerinin, geçmişteki Kürt başkaldırılarının neden başarısızlığa uğradığı konusunda geliştirilen açıklamalarını yine bu çerçevede değerlendirmek gerekir. PKK'nın Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın bilim adamı yönünü de hiç gözden uzak tutmamak gerekir. PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın Kürdistan'a ilişkin analizlerini çok ilgi çekici ve dikkate değer buluyorum.

d) 5 numaralı ana paragrafta ifade edilen üçüncü ilke konusunda biraz daha durmakta yarar vardır. "Bu ilişkileri değiştireceğiz..." Senin de bildiğin gibi, ben Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nı oldukça yakından tanıyorum. Rızgari, Özgürlük Yolu, Ala Rızgari, Kawa, Şivancılar gibi Devrimci Doğu Kültür Ocakları kökenli örgütlerini de yakından tanıyorum. Bu arada, Türkiye-Kürdistan Demokrat Partisi'ni ve benzer örgütleri de yakından tanıyorum. Bu örgütlere mensup arkadaşlarımız vardı. Ve onlar bizlere bu örgütler hakkında, bu örgütlerin düşünceleri ve eylemleri hakkında geniş bilgiler verdiler.

Bu noktada şöyle düşünüyorum. Kürdistan'da silahlı mücadele büyük bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü, Türk devletinin, Kürdistan'ı devletlerarası sömürge düzeyinde tutmaya çalışan öteki devletlerin Kürdistan'a ilişkin tek bir politikaları vardır, o da devlet terörüdür. Böyle bir gereksinimine rağmen, yukarıda sözünü etmeye çalıştığım örgütlerin, o örgütlerin liderlerinin, ileri gelen kadrolarının, Kürdistan'da silahlı mücadele kararı verebileceklerini sanmıyorum. Yani geçmişi dikkate aldığımız zaman, liderler, böyle bir kararı vermezlerdi, demek istiyorum. Örneğin, benim yakından tanıdığım arkadaşlar böyle bir kararı veremezlerdi. Bunda elbette bir kavrayış ve duyuş eksikliği var. Örgütlerde, örgütlerin ileri gelen yöneticilerinde bazı şeyler eksik. PKK bu kararı verdi. Silahlı mücadeleyi başlattı. Kadınları gerillaya kattı. Bunlar çok önemli kararlardır. Şunu vurgulamaya çalışıyorum: Bu önemli kararları ancak PKK verebildi. Kararlarını uygulayabildi. Bu kararları uygulayabilmek için sarsılmaz bir inanç gösterdi. Bu konuda yoğun, yaygın bir bilincin oluşmasını sağladı. Bu düşüncelerimde acaba yanılıyor muyum?

Bizim yukarıda sözünü etmeye çalıştığım arkadaşlarımız olsaydı, şöyle düşünürlerdi sanıyorum: "Silahlı mücadele gerek ama şimdi zamanı değil." "Biraz daha örgütlenelim, halkımızı aydınlatalım, bilinçlendirelim, belirli bir güç olduktan sonra silahlı mücadeleye başlayalım..." "... Örgütlenmeden, belirli bir güç olmadan silahlı mücadeleye başlamak intihardır" "...Falanca yere bir gezi daha düzenleyelim, halkın nabzını yoklayalım." "..Falanca konuyu araştıralım, bir komite daha kuralım..." vs. Görüldüğü gibi silahlı mücadeleye karşı çıkılmıyor. Veya örgütlerin önemli bir kısmı silahlı mücadeleye karşı çıkmıyor. Fakat "şu aşamada" silahlı mücadelenin olanaklı olmadığını öne sürüyor. İşte olanaklı görülmeyen bu şeyi PKK gerçekleştirdi. Bu kararın alınması ve alınan kararların hayata geçirilmesi, aslında, düşünüldüğünden çok daha önemli bir olaydır. Kuzey Kürdistan'ın tarihsel gelişmesini ele aldığımız zaman, bunu ifade etmek, görmek gayet kolaydır. Acaba yanılıyor muyum?

7. Avrupa'daki Kürt örgütlerinin silahlı mücadeleye karşı çıktığını, yukarıda, 6 numaralı ana pargrafın, (a) bendinde belirtmiştim. Bu konu ile ilgili olarak, 15 Ağustos 1984 tarihten sonraki gelişmeleri yakından biliyoruz. 1990 yılı Mart ayından biliyoruz. 1990 yılı Mart ayında ve sonrasında da, 15 Ağustos 1984'ten önceki aşamaları öğrenme fırsatı buldum. Kaldığım köğuşta pek çok PKK'lı arkadaş vardı. Daha doğrusu, PKK'lıların kaldığı koğuştaydım. Gerillalarla tanışma olanağı buldum. 1984'ten önce, Avrupa'daki ve Ortadoğu'daki gelişmeleri çok yakından izleyen, hatta bu sürecin içinde olan bazı arkadaşlarla tanışma olanağı buldum. Bu dönem ilişkileri, ilişkilerin gelişim sürecini etraflı bir şekilde anlattılar. Öte yandan bu konulara ilişkin pek çok yazı vardır. PKK bunları anlatmış, yazmış konuşmuş. Bunlarda belirli bir tarafgirlik, belirli bir mübalağa olsa bile bu süre için böyle kabul edilirse bile, geriye kalanlar, gelişmeleri yönünü, içeriğini biliyor. Kaldı ki, bana bunları anlatanlar çok saygın kişilerdi. Bilinçli bir şekilde yanıltmak için bilgi verdiklerini de hiç sanmıyorum. PKK öteki örgütlere silahlı mücadele gereğini açıklayınca, örgütlerin büyük bir tepkisini çekiyor. "... Siz bizim halkımızı intihara sürüklüyorsunuz.." "Kürt halkı silahlı mücadeleye hazır değildir" vs. Örgütler, liderler, kadrolar, PKK'nın bu düşüncelerine ve eylemine karşı şiddetli bir tepki gösteriyorlar. Bu sürecin PKK ile öteki Kürt örgütleri arasında, büyük bir kopuşmanın meydana gelmesine neden olduğunu yukarıda ifade etmiştim.

8. Deniyor ki, PKK Suriye'ye dayanarak eylem yapıyor, halbuki Suriye de sömürgeci bir devlettir.

Kürtlerin kendilerini sömürgeleştiren devletlerle ilişkilerinin irdelenmesi Kürt tarihinin en acılı, en dramatik yönüdür. Bu konuda şöyle düşünüyorum: Kürtlerin, bu arada PKK'nın Ortadoğu'da, çok bağımsız, son derece bağımsız politikalar oluşturması ve bu politikaları uygulamaları pek olanaklı değildir. Bu Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun bölünmesinin, parçalanmasının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Bu tarihsel gelişmenin, bunun Kürtler, bakımından anlamının bilincine varan bir örgüt ise mümkün olduğu kadar bağımsız ve özgür politikalar oluşturabilir ve bu politikaları hayata geçirebilir. Bu sorunu biraz daha yakından irdelemekte yarar vardır: Şöyle ki;

a) Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten bir örgüt mümkün olduğu kadar, Kürdistan'da veya Kürdistan'a yakın bir yerde olmalıdır. Kürt örgütlerinin Almanya'da, Fransa'da, İsveç'te, Londra'da, Roma'da, yani Avrupa'da olmaları çok önemlidir. Fakat bu örgütlerin Kürdistan'da eğer kökleri, dayanakları yoksa, Avrupa'da olmak çok anlamlı değildir. Esas olan Kürdistan'da kökleri, dayanakları olan bir örgüt, Avrupa'da varsa, işte önemli olan budur.

b) Bu açılardan Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten örgütlerin Kürdistan'da veya Kürdistan'a çok yakın bir alanda olması gerekiyor. Şu da önemlidir: Uluslararası ilişkilerde çıkar esası önemlidir, hiç kimse kimseye, adalet olsun diye, insan haklarının gereğidir diye, insanlık gereğidir diye yardım etmiyor. Herhangi bir devlet, Kürtlerden çıkar umuyor olabilir. Bu durumda Kürtler de hesap kitap yaparlar. Kendilerinden ne isteniyor, kendilerinin kazanacağı nedir? İşte kendilerinden istenenlerle, kendilerinin kazançları arasında bir denge varsa, Kürtlerin benzer ilişkileri sürdürmesinde büyük bir sakınca yoktur. Bu da sürekli bir sorgulamayı gerekli kılar. Alınanların ve verilenlerin dengeli olup olmadığı her zaman denetlenir. Ben PKK'nın Suriye ile ilişkilerini bu çerçevede değerlendiriyorum. Suriye de elbette Kürdistan'ı devletlerarası sömürge düzeyinde tutan devletlerden biridir. Bu açıktır. Fakat Kürtler için, yukarıdaki muhasebeyi yapmanın zorunluğu da vardır.

c) PKK için "Hafız Esad'ın maşası", "Hafız Esad'ın askerleri" gibi sıfatları kullanmak büyük bir demogojidir. Çirkin bir suçlamadır. PKK gerillaları Kürt ulusu için çarpışıyor. Kürdistan için ölüyor. Bugüne kadar binlerce şehit var. Hepsi Kürdistan için, Kürt ulusu için. Kürtler arasında "ulus ve mücadele", "vatan için mücadele" gibi çok yeni, yepyeni değerler oluşmaktadır.

Yeni değerler oluşumun kökeninde, Kürt gerillaların büyük bir özveriyle, bilgiyle ve bilinçle, fedakarca sürdürdükleri mücadele vardır. O halde Kürt gerillalara karşı, PKK'ya karşı bu suçlamalar nasıl yapılabiliyor? Ben bunu, Kürdistan topraklarından, Kürt halk yığınlarından kopukluğa bağlıyorum. Kürdistan'dan, Kürt halk yığınlarından, halk yığınlarından uzak kalmak, maddi dayanağı olmayan bu suçlamaları da ortaya çıkarabiliyor.

d) Ortadoğu'da Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten önderlerin, Kürdistan, Ortadoğu, dünya hakkında bilgi birikimi elbette gerekir. Fakat bilgi birikimi yetmez. Tavır ve davranışları da önemlidir. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten kadroların cin gibi olmaları gerekir. Cinlik, örneğin, İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Abdurrahman Kasımlo'da yoktu. Abdurrahman Kasımlo, Batılı değerlerle politika yapmaya çalışıyordu. Halbuki politika yaptığı alan Ortadoğu'dur. Ortadoğu'da ise devlet terörü egemendir. "Cin gibi olmak" Mela Mustafa Barzani'de de görülebiliyordu. Fakat Mela Mustafa Barzani geleneksel bir Kürt önderiydi. Irak Kürdistan Demokrat Partisi Lideri Mesut Barzani'de, Kürdistan Yurtsever Birliği lideri Celal Talabani'de bu niteliklerin çok fazla geliştiği kanısında değilim. PKK'da, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'da, Başkan APO'da bu nitelik kolayca görülebiliyor.

9. Çirkin suçlamalardan biri de çoluk- çocuk öldürme biçiminde ortaya çıkıyor. Türkiye'de, Ortadoğu'da terör devlet tarafından yapılmaktadır. Türk devletinin Kürtlere karşı temel politikası devlet terörüdür. Bu devlet terörünün bir boyutu da Kürt halkının bölünerek ve parçalanarak yönetilmesini gerekli

kılmaktadır. Korucular olaylarının tezgahlanması bu gerek içindir. Böl yönet politikasının en önemli özelliği bu politikanın; her zaman, her yerde, her koşul altında kendini üretiyor olmasıdır. Bölünme ve parçalanma toplumun en küçük hücrelerinde bile etkili olmaktadır. Bu ise, "hainlik" ve "ihanet" için elverişli bir ortam hazırlamaktadır. Bu bakımdan Kürt toplumu haini bol bir toplumdur. Koruculuk sürecinde korkunç derecede düşürülmüş korucular görülmektedir. Bunlar Kürt gerillalara karşı cinayet makinası gibi çalışmaktadırlar. Kulak, burun, dudak kesmektedirler, göz çıkarmaktadırlar... Gerillanın kafalarını kesip dolaştırmaya çalışmaktadırlar. Bunlar elbette uyarılmaya çalışılmalıdır, Kürt ulusuna yaptıkları ihanet hatırlatılmalıdır. Sömürgeci devletin hizmetinde bir alet olarak çalışanlara, devlet terörünün vazgeçilmez bir halkası olanlara ise, ancak etkili bir terör, devrimci bir terör uygulanır. Kürt halkının kendi hainlerini cezalandırma hakkı da vardır. Bu hak da tartışılmazdır. Baskı ve zulüm altında olan bütün halkların bu hakları vardır. Bu şiddetin hedefi kuşkusuz çocuklar, kadınlar, ihtiyarlar değildir. Sömürgeci devletin propagandalarına, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bir şubesi gibi çalışan Türk basınına, sömürgeci basına itibar etmemek gerekir.

10. PKK'nın liderini putlaştırdığı, liderin antidemokratik olduğu, çoğulculuğu kesinlikle engellediği sık sık vurgulanmaktadır. "Olur olmaz yerlerde "Biji Apo, diye bağırıyorlar". "Apo'nun çeşitli pozlardaki fotoğraflarını asıyorlar, dağıtıyorlar..." vs. Bu sloganların, bu fotoğrafların fazla büyütülmemesi gerektiği kanısındayım. Kaldı ki Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi henüz muhalefet hareketidir. Öte yandan bu bir siyasal harekettir. Kitlelere hitap etmektedir. Bu süreçte "Başkan Apo", "Önder Apo", "Biji Apo" gibi deyimlerin, sloganlarının kullanılması bana ters gelmemektedir.

Kendimden bir örnek vereyim. 1990 yılı Mart ayında Sağmalcılar cezaevine konulduktan sonra, benim için de kampanyalar açıldı, imzalar toplandı, afişler basıldı, aslında bu benim tavrım değil. Bunları senin de çok yakından tanıyacağın arkadaşlar yaptılar. Bu sürece karşı çıkmayı düşündüm. Karşı çıktım da. Fakat, mekan olarak o kadar değişik yerlerde yapılıyordu ki, hangisine karşı çıkacaksın? Fakat, bu tür süreçlerin öyle bir boyutu da var. Toplumsal ve siyasal muhalefetin gelişmesine, muhalefetin derlenip toparlanmasına, kısaca, hareketin gelişmesine katkısı da olabiliyor. Bu bakımdan sorun, çoğu zaman sizi aşıyor, karşı çıkamıyorsunuz. Kaldı ki, benim konumumla PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalanın konumu farklı, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan politik ve askeri yönleri ağır basan bir önder. Bu bakımdan Kürt halk kitlelerinin, "Başkan Apo, Biji Apo" gibi hitaplarda bulunmaları, sloganlar atmaları yerinde bir harekettir.

"Başkan", "önder" gibi kavramların demokratik kavramlar olmadığını biliyorum. Fakat henüz muhalefette olan Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin bu kavramları kullanmasında büyük bir sakınca görmüyorum. Bunlar liderleri putlaştırmak değildir. Kürtler günümüze kadar hep yönetildiler. Hep başkaları tarafından yönetildiler. Şimdi, bir Kürt örgütü ciddi bir şekilde "Kürdistan'ı biz yöneteceğiz" diyor. Düşündüklerini, planlarını, projelerini hayat geçirmeye çalışıyor. Bu süreci geliştirmek gerekiyor. Bu sürecin gelişmesine katkıda bulunmak gerekiyor.

Yıl 1984, Ekim ayının başları. Kürt gerillalara karşı "Güneş Harekatı" başlatılıyor. Türk Cumhurbaşkanı Kenan Evren, büyük bir gazeteci kalabalığı eşliğinde Hakkari bölgesinde dolaşıyor. Şemdinli'de Kürt halkının gözünün içine baka baka herkesin Türk olduğunu, Türklüğü kabul etmeyenlerin "kansız", hain" olduklarını söylüyor. Kürdistan'ı hep bu Türk sömürgecilerinin yönettiğini hiç unutmamak gerekir. Kürtler için esas utanç budur. Böyle bir utanç karşısında, PKK'nin düşüncesi ve eylemi karanlıkları yırtan bir aydınlıktır. Kokuşmuş bataklıktaki bahar yeli gibidir. PKK bu sular için kanalları açmaktadır.

Kürt halkı demokrasiyi hiç yaşamadı. Kürdistan'ı devletlerarası sömürge sistemi içinde tutan devletler, Kürt ulusunun, ulusal, devrimci ve demokratik mücadelesini engeleyebilmek için, Kürt toplumunun en çürümüş kesimleriyle işbirliği yaptılar. O çürümüş sınıflar ve tabakaları ayakta tutabilmek için büyük bir çaba harcadılar. Bunlarsa, demokrasiye, Kürt halkının uyanmasına düşman olan sınıf ve tabakalarıdır. Eğer bir şeyh müridlerinden belirli bir çıkar elde ediyorsa, onların uyanmasını elbette istemez. Toprak sahipleri de öyle. Fakat bu gerici sınıfları ayakta tutan sömürgeci devletin bizzat kendisidir. Kürt toplumunda demokrasiyi kurmak ve geliştirmek elbette esas olmalıdır. Çoğulculuğa önem vermek elbette esas olmalıdır "En doğrusu biziz, bizden başka doğru yok" diyerek ötekileri boğmaya, yok etmeye çalışmak çok yanlış bir tavır ve davranıştır. PKK'dan da bu hayati ilkelere dikkat etmesi elbette istenmelidir. PKK'nın buradaki görevi, öteki Kürt örgütlerine nazaran daha da büyüktür. PKK'nın sorumluluğu daha da büyüktür.

PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile ilgili olarak da birkaç şey söylemek istiyorum. Abdullah Öcalan, 1970'li yılların sonlarında Apocu önderlerinden biriydi. 15 Ağustos Atılımı'ndan sonra durum tamamen değişmiştir. PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan, artık, Kürt halkının bir lideridir, önderidir. Bunu, köylülerin, işçilerin, öğrencilerin, kadınların tavır ve davranışlarından, konuşmalarından anlamak mümkündür. Abdullah Öcalan, artık, Kürt halkının bir umududur. Omuzlarında milyonlarca Kürdün sorumluluğunu taşımaktadır. Abudullah Öcalan'ı artık, PKK'nın önderi, PKK'nın Genel Sekreteri olarak değerlendirmemek gerekir.

Değerli kardeşim, çok önemli konularda ortak düşüncelerimiz olduğunu biliyorum. Bu gün de bu böyle. Yekitiya Sosyalist'i ilgiyle izliyorum. Fakat PKK

Apo hakkında neden bu kadar ters düştüğümüz, doğrusu bana büyük hüzün veriyor. Üstelik bu sadece senin düşüncen, tavır ve davranışın değil, Devrimci Doğu Kültür Ocakları kökenliler genel olarak böyle düşünüyorlar. Başkan Apo'yu küçümsemeye çalışıyorlar. Gerek PKK'yı, gerek Başkan Apo'yu çok çirkin kavramlarla suçlamaya çalışıyorlar. Bunları kabul edilmez buluyorum. Büyük bir yanılgı var. Fakat son yıllar içinde bu düşüncelerde, tavır ve davranışlarda çok önemli değişiklikler olduğunu izlemek de mümkündür. Burada şunu da belirtmeliyim:Devrimci Doğu Kültür Ocakları mensubu, Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi mensubu arkadaşlarımızın çocukları, 20'li yaş çağlarını yaşayanlar, daha küçük olanlar, genel olarak hep PKK'da yer almaktadırlar. Bizleri 20-25 yıl kadar hep Kürt öğrenciler ararlardı. Şimdi, köylü, işçi, esnaf, serbest meslek sahipleri, ev kadınları, pek çok kişiyle tanışıyoruz. Herkeste büyük bir heyecan var. Kürdistan, artık eski Kürdistan değil. Bugünkü aşamaya nasıl gelindi acaba? Binlerce şehit var. Arkadaşlarımızın çocukları olan pek çok gerilla var. Bazı arkadaşlarımızın torunları gerillada. Hepsi Kürt ulusu için, Kürdistan için savaşıyor. Bugün Kürdistan'da her alanda gerilla var, her alanda şehit var. Bu heyecan nasıl oluştu?

Peki, ben sana bir soru sorayım. Şimdiye kadar kaç gerilla donattınız? Türk İşçileri Bakanlarından biri şöyle demişti: "Doğu'da dağları koruyan jandarmalar değil, jandarmanın korkusudur. Bu korkunun etkili bir şekilde sürdürülmesi için her türlü önlem alınmalıdır." Bugün Kürdistan'da bu korku kırılmıştır. Bu korkunun kırılmasında PKK'nın düşünce ve eyleminin çok büyük rolü olduğu tartışılmazdır. Korku kırıldıkça Kürt halkı, Kürt halk yığınlarının ruhsal yapısı derinleşmektedir. Gerillanın bu süreçteki rolü açıktır. Tekrar sorayım: Şimdiye kadar kaç gerilla donattınız?

11. Kürt gerilalların, büyük bir fedakarlık, özveri ve vefakarlık örneğini gösterdiğini çeşitli vesilelerle ifade etmiştim. Bu sürecin beni çok duygulandırdığını, bana gurur verdiğini de belirtmeliyim.

Sağmalcılar'da, koğuşta, Denge Kurdistan isimli bir dergi vardı. Bu, PKK'nın cezaevi alanındaki örgütünün aylık olarak çıkardığı bir dergidir. Daktilo ile çoğaltılıyordu. Bu dergide orijinal yazılardan çok, Serxwebun, Berxwedan gibi dergilerde yayınlamış bazı yazılar yer alıyordu... Bir gün bu dergide yer alan bir hikaye okuyordum. Üç-dört gerillanın bir kış gününde, görev alanlarından kamplarına gidişini anlatıyordu. Kafamı çoktandır kurcalayan birtakım soruların cevabını alabileceğimi düşünüyordum. Gerilla kış vakti soğuğa karşı nasıl önlemler alıyor? Açlığa, uykusuzluğa nasıl dayanıyor? vs. Olay, Botan'da Zagros dağları civarında geçiyor. Dondurucu bir soğuk var. Bu soğukta yola çıkmak doğru mu? Gerilalalar kamp için şimdi mi yola çıkalım, yarını mı bekleyelim tartışmasını yapıyorlar. Kar yağmaya başlıyor, hava biraz yumuşuyor. Yola çıkıyorlar. Dağlara tırmanıyorlar, ondan sonra vadiye iniş var. Sonra tekrar başka bir dağa tırmanmaları gerekir. Kar duruyor, tipi başlıyor... Sis var, iki metre ötesi görülmez oluyor. Silahları, cephaneleri, öteki yükleri var. Durmadan yokuş çıkıyorlar, yokuş iniyorlar. Dağa tırmanıyorlar, dağdan aşağı iniyorlar. Kamplarına varacaklar. Soğuk durmadan artıyor. Akşam oluyor, ortalık kararıyor. Çığ tehlikesi var. Gerillalardan biri soğukta yürüyemez hale geliyor. Ayakları donmuştur. Yoldaşları onunla ilgileniyorlar.

Hikaye böyle sürüp gidiyor. Heyecanla okuyorum. Koğuştayım. Birden bire soğuktan irkildim. Üşüdüğümü hissettim. Halbuki, koğuşun kapısı, pencereleri var, normal kapalı. Ayrıca koğuşta 60'a yakın insan var. Kendimi gerillaların yerine koyduğumu hissettim. Şöyle düşünüyorum: Açlığa, susuzluğa dayanmak mümkün, uykusuzluğa dayanmak bile mümkün. Yol yürüyebilirim, yokuş çıkabilirim, dağa tırmanabilir, yük taşıyabilirim, fakat soğuğa karşı ayaklarımı nasıl koruyabilirim? Hikayeyi okurken bunları düşündüğümü hissettim. Gerillanın soğukla, açlıkla, susuzlukla, uyukusuzlukla, nasıl başedebildiklerini, bunların üstesinden nasıl gelebildiklerini öğrenebilmek için okumayı büyük bir heyacanla sürdürdüm. Kürt gerillara zaten çok sıcak bir sevgim vardı, daha da arttı.

Kürdistan'a ilişkin düşünceleri, duyguları, beklentileri olmayan insanlar, sarsılmaz bir inanca sahip olmayan insanlar bu tür fedakarlıklara katlanamazlar. Özveri ve vefa göstermezler. Bu cefaların, çilelerin hepsi de Kürdistan içindir, Kürt ulusu içindir. "Hafız Esad'ın maşası" suçlamalarını ve aşağılamalarını çok çirkin buluyorum. Gayri ahlaki buluyorum. Bu mücadelenin, 1984'te, gerillaların donanımı bakımından çok olumsuz koşullarda başladığını da yine büyük bir gerçek. Gerillaların, haritaya, pusulaya, dürbüne, ayakkabıya, uyku tulumuna, vitamin haplarına sahip olmadığını biliyorum. Veya bunlar çok azdır. Yeteri kadar silah yoktur. Bunları yakından biliyoruz. Arkadaşlara, '"soğuğa karşı nasıl korunuyordunuz?.." sorularını sık sık soruyordum. "Yün çoraplarımız vardı..." gibi cevaplar veriyorlar. Halbuki, gerillanın ayakkabısına, başlığına, gözlüğüne kadar mükemmel bir donatımı olmalıdır. Özellikle 1985 yılında bu koşuların çok çok olumsuz olduğunu biliyoruz. Halbuki örneğin, Filistinli gerillalar için durum böyle mi? Bir gerilla haplarla, vitamin haplarıyla günlerce idare edebiliyor. Ve bunları sağlamak Filistinli gerillalar için son derece kolay.

Bu gün Kürt gerillalarının donanımı, 1984'e nazaran çok çok ileri. Harita, pusula, dürbün, uyku tulumu gibi araç ve gereçler 1984'e ve 1985'e nazaran çok daha mükemmel...

12. Yukarıda, 10 numaralı paragrafta 20-25 yıl kadar önce bizleri sadece öğrencilerin ziyaret ettiğini, günümüzde, köylülerin işçilerin, çeşitli mesleklerden Kürtlerin, ev kadınlarını ve ziyaret ettiğini belirtmiştim. Köylüler, özellikle onlar, şunları anlatıyorlar.

1960'lı yılların ortalarından itibaren öğrenciler bizim köye gelirlerdi. Bizlere devrim yapalım derlerdi. Onların bu teklifleri bizleri çok korkuturdu, ürkütürdü, şimdi, günümüzde artık biz mücadele içindeyiz. Siz mücadelelerin nasıl başladığını, nasıl sürdüğünü biliyorsunuz. Biz artık, dişimizle, tırnağımızla kavganın içindeyiz. Bu kavga sırasında yanımızda o öğrencileri arıyoruz. Onlar yanımızda yoklar, onlara çok ihtiyaç duyduğumuz anlarda onlar yanımızda yoklar...

13. Ben PKK'yı eleştiriyorum. Fakat, daha çok sizlere benzeyen yönlerini eleştiriyorum. Hatırlayacağınız gibi Kürtçeyi de çok iyi bildiğiniz halde, hep Türkçe konuşurdunuz. Sömürgecilerin diline daha bir öncelik verirdiniz. Gerilla bu konuda çok önemli bir değişiklik yapmadı, hatta hiç değişiklik yapmadı. Gerilla savaşı konusunda binbir türlü yaratıcılık gösteren, bu yaratıcılığını günden güne artıran gerillanın Kürtçe'ye verilen önem konusunda hiçbir değişiklik yapmaması, anlaşılır birşey değil. Nedenini sorduğumuz zaman sizler gibi cevap veriyorlar. "Dostluk" diyorlar "Türkçeye dostluk". Halbuki, Kürt halkı şimdiye kadar, Türkçeyle, Türk diliyle, yasaktan, emirden hakaretten başka bir şey duymadı. Kürt halkının Türk diliyle duyduğu sözcükler hep emir içeriyordu, hakaret içeriyordu. "Hepinizi geberteceğim." "Hepinizi yok edeceğim, öldüreceğim." "Bugün evden dışarı çıkmak yasak!" "Bugün evden dışarı çıkan olursa evi içindekilerle birlikte yakarız," "Bugün tarlaya gidilmeyecek!" "Bugün hayvanları otlatmak yok!" "Arama var, herkes evinden dışarı, evde kalanlar olursa evinizi yakarız, öldürürüz." "Aşağılık Kürtler, Türk devletinin ne kadar büyük olduğunu sizlere kabul ettireceğiz". "Hayvanoğlu hayvanlar", "Aşağılık mahluklar," "Koş!" Yat!" "Sürün!", "Güzel kadınlarınızı ayırdık, onlarla ayrıca işimiz olacak!"

Kanımca Kürtler, Türkiye'de, Türk diliyle, Türkçeyle emirden, yasaktan, hakaretten başka hiçbir sözcük, hiçbir güzel sözcük duymadılar. Hergün hergün bunları, benzerlerini duydular. "Kürtler yoktur, herkes Türktür". "Kürtçe diye bir dil yoktur- 20-30 kelimesi bile olmayan, ilkel, mahalli bir ağızdır". "Sanıklar Kürtlerden sözederek Türklerin milli duygularını zedeliyorlar?" yeni yeni Kürt sözcüğünü telaffuz etmeye başlayanlar bile, Kürt Devleti düşüncesi, Kürtlerin aleyhinedir, diyorlar. Ortadoğu'da 2 milyon civarındaki ve İsrail işgali altındaki Filistinlilerin bağımsız devlet kurma hakkını savunuyorlar. 23. Arap devletinin gereğini savunuyorlar. Kürt sözcüğünü kullanmaya başlamışlarsa da, Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun bölünmesini, parçalanmasını ve paylaşılmasını görmezden geliyorlar. Ortadoğu'da 30 milyonu aşan bir nüfusa sahip olan Kürtlerin bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmış halini tartışmaktan uzak duruyorlar. Aynı Amerika Birleşik Devletleri gibi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği gibi Ortadoğu'da statükonun devamını istiyorlar. Statüko Filistinliler için çatlasın, Kürtler için aynen sürsün, diyorlar. Kürtlerin çıkarı statükonun devamındadır, diyorlar.

Kürtlerin kendi ana dilleriyle dost olmaları, Kürtçe konuşma ve Kürtçe yazma yeteneğini kazanmaları gerekmektedir. Bu çok doğal hakların kullanımı için mazeret aramak yanlıştır. Dil ile düşünce arasında, çok önemli bir bağ vardır. Kürtçe konşursanız Kürt gibi düşünürsünüz, Türkçe konuşursanız Türk gibi düşünürsünüz. Kürtler için Kürt gibi düşünmek veya Türk gibi düşünmek elbette önemlidir. Kürtçeye yeteri kadar değer vermemek, Kürtlerin beyinlerini sömürgeleştirici bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bir toplumda en ağır tahribat beyinsel sömürgecilik sürecinde ortaya çıkmaktadır. Türk devleti, Kürt insanlarının beyinlerini sömürgelileştirebilmek için her türlü önlemleri almaktadır.

Türk mahkemeleri, duruşmalarda ısrarla Kürtçe konuşan Mehdi Zana'ya şöyle bir haber ulaştırmaya çalışıyorlar: ".. Mehdi Zana Türkçe konuşsun, iki gün konuşsun, biz onu dinleyeceğiz, istediği gibi konuşsun biz onu dinleyeceğiz. Fakat Kürtçe konuşmasın, Türkçe konuşsun.." Kürtçe'ye şiddetle karşı çıkış, Türkçe'yi dayatma, Türkçe'deki ısrar elbette irdelenmelidir. Türk sömürgeci mahkemeleri, Kürtçe'yi de "sanık anlaşılmaz, acaip bir dille konuştu..." diye zapta geçiriyor. Mehdi Zana'nın duruşmalarını bu bakımdan ilgiyle izlemek gerekir. Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana duruşmalarda ısrarla Kürtçe konuşmaktadır. Tercüman istemektedir. Mehdi Zana'nın 12 Eylül cuntası tarafından görevinden alındığını ve cezaevine konulduğunu yakından biliyoruz.

Kürtçe'ye yeteri kadar önem vermemeleri konusunda bütün Kürtlerin, bu arada PKK'nın da eleştirilmesi gerekir. Kürt örgütlerinin ve PKK'nın çeşitli konularda eleştirilmeleri, bu eleştirilerin her zaman haklı olduğu anlamına gelmez. Yani eleştiriyi yapanların çok mükemmel bir düzeyde olduklarını göstermez. Örneğin, belki PKK'nın günahı bizim günahlarımızdan çok daha azdır. Fakat toplumsal ve siyasal eleştiri bilgilerimizi zenginleştirmek ve sağlıklı kılmak için vazgeçilmez bir kurumdur. Öte yandan her şeye karşı çıkılarak, her şeyi inkar ederek Kürt tarihinin fakirleşmesine de yol açmamak gerekir.

14. Değerli Kardeşim, seninle PKK arasında yoğun tartışmaların olduğunu, senin ajanlıkla suçlandığını da biliyorum. Bu suçlamada "ajan" kavramına farklı bir anlam yüklendiği kanısındayım. Biz, ajan deyince daha çok, Milli İstihbarat Teşkilatı adına ve gizli çalışan ve kuşkusuz Kürtlerin aleyhine, devrimcilerin, solcuların aleyhine çalışan bir kişi anlıyoruz. Bu anlamda Kemal Burkay, İbrahim Güçlü gibi kişilerin ajan olamayacaklarını arkadaşlara uzun uzun anlatmaya çalıştım. Bu tür işler, bu kişiler için en son yapacakları işler değil, hiç yapamayacakları bir iştir. Fakat "ajan" kavramına farklı anlamlar yüklenince herkes uluorta bir şekilde suçlayabiliyor.

15. Önemli bir konuyu daha belirtmek istiyorum.

a) 1 Ekim 1988 tarihli ve PKK-DB (Partiyi Koru-

mak ve Direnişi Yükseltmek İçin Devrim Birlik) imzalı bir bildiri var. Bu bildiri yayınlandı. Bu bildiri 10 sahifeydi. Bildiri, "Tüm PKK'lilere, Yurtsever Kürdistan Halkına ve Bütün İlerici Devrimci Güçlere!" biçiminde bir hitapla başlıyordu. 10 sahifelik bu bildiride, PKK ve gerillalar övülüyor, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ağır bir şekilde suçlanıyordu.

b) 4 Ekim 1988 tarihli bir bildiri daha yayınlandı. PKK-DB imzalı üç sahifelik bir bildiri. Bildiri, "Abdullah Öcalan'a Açık Mektup" başlığını taşıyordu. Bu bildiride de PKK ve gerillalar övülüyor, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ağır bir şekilde suçlanıyor, Hüseyin Yıldırım haklı bulunuyor.

c) 14 Haziran 1989' dan hemen sonra yayınlandığı anlaşılan, PKK-DB imzalı 5 sahifelik bir bildiri daha var. Bu bildirinin, "İşbirlikçi Hainlerin Komplo ve Saldırıları Devrimleri ve Devrimcileri Hiçbir Zaman Susturamamıştır ve Susturamaz" biçiminde bir başlığı var. "Devrimciler, Demokratlar, Yurtseverler, Kürdistanlılar" biçiminde bir hitap ile başlıyor. Bu bildirinin metni içinde yer alan, "Tüm Parti Kadroları, Taraftarlar, Yurtseverler", "Halkımızın Dostları, Devrimciler, Demokratlar, İlericiler" biçiminde yazılan ara başlıkları da var. Bu bildiri "Kahrolsun İşbirlikçi Tasfiyeci İhanet!", "Kahrolsun Faşist Türk Sömürgeciliği ve Emperyalizm!", "Hiçbir Karşı Devrimci Girişim ve Saldırı Kürdistan Halkının Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm Savaşının Zafere Ulaşmasını Engelleyemeyecek!", "Yaşasın PKK, ERNK- ARGK Önderliğindeki Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi" şeklinde ifade edilen sloganlarla bitiyor. Bu bildirinin temel amacı da PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ı suçlamak oluyor. Gerillalar ve PKK övülüyor gözükülerek, Genel Sekreter Abdullah Öcalan eleştiriliyor diyemiyorum. Bildirinin amacı eleştirme değil, aşağılama, suçlama...

d) Burada Şoreşa Kurdistan isimli bir yayından daha söz etmek gerekiyor. 38 sahifelik bir dergi. İlk iki sayfası elimde yok. Bu kapak olmalı. Dergi, "Yeniden Çıkarken" bölümünde, "...Şoreşe Kurdistan'ın ilk sayısı tam 6 yıl önce 1983 tarihinde çıktı" deniyor. Yine aynı bölümde iki yıl içinde 6 sayı kadar yayınlandığını, 1985'de yayın hayatına son verdiğini yazıyor. Yeniden yayına 1989'un ortalarında veya sonlarında başlamış kabul edilebilir. Bu, 1989'un Mart ayı da olabilir. Çünkü Newroz'dan söz eden bir yazı da var.

"Yeniden Çıkarken" başlıklı bu bölümde, Lenin'in teori ve pratik konusundaki düşünceleri dile getiriliyor. "PKK'nın tepesine çöreklenmiş önderlik" suçlanıyor. "Yeniden Çıkarken" başlıklı bölüm "Şoreşa Kurdistan'da yeniden el ele Kürdistan'da Yükselen Bağımsız, Özgür ve Sosyalist Geleceğe" sloganlarıyla sona eriyor. (s.3-5)

Daha sonra, (s. 6-8) arasında şöyle bir yazı var: "İsyan ve özgürlük ateşini bir kez daha yaktık / Direnişin içinde birkez daha doğduk... Selam olsun çağdaş Newroz Meşalemiz Mazlum Doğan Yoldaş'a / Selam olsun bağımsızlığı ve özgürlüğü için çarpışan yiğit Kürdistan halkına / Selam olsun önderimiz PKK, ARGK ve ERNK'ye!" Yazıda Mazlum Doğan'ın düşüncesi ve eylemi övülüyor. Yazı, "Herşey, bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan için! Herşey ulusal kurtuluş cephemizin yeniden örgütlendirilip geliştirilmesi için!" soganlarıyla sona eriyor.

Şoreşa Kurdistan'ın 9-27 sahifeleri arasında, "Tasfiyeci hain önderlik ve dayanaklarına karşı devrimci çizgiden sapmadan PKK bayrağını yükseltelim" başlıklı bir yazı var. Bu yazının temel amacı, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ı aşağılamak ve suçlamak, PKK'yı, gerillaları över gözükerek...

28-31 sahifeleri arasında PKK-DB imzalı bir yazı var. Bu yazı, "Yurtsever Kürdistan Halkı! Devrimciler, Demokratlar" hitabıyla başlıyor. "Kahrolsun Emperyalizm, Sömürgecilik ve Yerel Gericilik!", "Kahrolsun Tasfiyeci İhanet!", "Yaşasın Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi!", "Yaşasın UKH'mizin şanlı önderi PKK ve O'nun Devrimci Çizgisi!" sloganlarıyla sona eriyor. Bu yazının temel amacı da PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ı suçlamak, onun etkinliğini kırmak oluyor.

32-36 sahifeleri arasında, Av. Hüseyin Yıldırım tarafından yazılmış bir yazı var. Yazının başlığı şöyle: "PKK Kadrolarına, Yurtsever Kürdistan Halkına ve Tüm Devrimci-Demokrat Kamuoyuna!" Bu yazıda PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan bizzat Av. Hüseyin Yıldırım tarafından suçlanmaktadır. Bu yazılarda sık sık M. Ali Birand'ın adı geçmektedir.

Şoreşa Kurdistan'ın 37 ve 38. sahifelerinde, "Kucağa oturup sakal yolarak kahramanlık taslayanlara, PKK kadroları gereken cevabı veriyor" başlıklı bir yazı var. Hedef yine PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan.

e) Yukarıda a, b, c ve d paragraflarında bazı yayınlardan sözettim. Bu yazılarda PKK övülerek veya övülür gözükerek PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan suçlanmaktadır, aşağılanmaktadır. Bu yazılarla ilgili olarak iki şey söylemek istiyorum. İki hususu vurgulamak gerekiyor. Birincisi şu: PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile ilgili olarak yapılmış hiç bir düşünceye, hiç bir suçlamaya katılmıyorum. Bunlar Türk devletinin suçlamaları, MİT'in suçlamaları... MİT'in bir şubesi gibi çalışan Türk basınının suçlamaları. Türk sömürge yönetiminin, Türk siyasal partilerinin suçlamaları vs. Bu suçlamaların, bu aşağılamaların hiç bir ağırlığı yoktur. PKK ve PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan et ve tırnak gibi birbirleriyle bütünleşmişlerdir. Bu organik birliği bölmeye, parçalamaya çalışmak için yoğun bir çaba harcandığı açıkça görülmektedir. Kanımca bu boş bir çabadır. Ciddiye alınamaz. Yukarıda üç numaralı ana paragrafın (c) bölümünde itirafçı Şahin Dönmez'in bir açıklamasına değinmiştim. Burada aynı kişinin bir açıklamasına daha değinmek gerekiyor. İtirafçı Şahin Dönmez, "Apo'yu yok etmeden PKK'yı yok edemezsiniz" diyor. PKK'nın tamamını yok etseniz, geriye bir tek Abdullah Öcalan kalsa o yine bir PKK yaratır,

diyor. Bu Abdullah Öcalan ile PKK arasında güçlü bir organik bağın olduğunu gösteriyor. Yüzyıl dergisinin 21 Ekim 1990 tarihli 12. sayısındaki açıklamalarda da benzer özelliklerin vurgulandığını görmek mümkündür. (MİT'te Kürtlere Özerklik Brifingi) kapaklı sayı. Vurgulamaya çalıştığım ikinci husus da şu: Senin yazılarında da benzer suçlamalar, benzer düşünceler var. Gerek mektupta, gerek *Yekitiya Sosyalist*'te bunları izlemek mümkündür. Senin düşüncelerinin ve suçlamalarının da yukarıdakilere benzemesini bir talihsizlik olarak değerlendiriyorum.

f) Son olarak bir bildiriden söz etmek istiyorum. PKK-DB imzalı 2 sahifelik bir bildiri, 1990 yılı başlarında yayınlanmış.

Bu bildiri, "Yurtsever Kürdistan Halkına ve Bütün İlerici Devrimci Güçlere! Devrimci kisve altında mücadelemizi tasfiye etmek için Hüseyin Yıldırım yoldaşı öldürtmek isteyen Apo'nun provokasyonuna gelmeyelim!" diye başlıyor. M. Ali Birand'dan söz ediyor. PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan suçlanıyor, Av. Hüseyin Yıldırım övülüyor. Bildiri, "Yaşasın Ulusal Kurtuluş Mücadelemize İnanmış, İlerici ve Devrimci Güçler! Kahrolsun Tasfiyecilik, Teslimiyetçilik, İhanet ve Mücadelemizi Engelleyici Her Türlü Girişim!" gibi sloganlarla sona eriyor.

Bu bildirinin Kürdistan'da dağıtılmasına devletin göz yumduğunu yakından biliyorum. Hatta inanılır ve güvenilir bazı arkadaşlar bu bildirinin devlet tarafından çoğaltılarak, ajanlar aracılığıyla dağıtıldığını ifade ediyorlar. Senin suçlamalarının da bu bildirilerde yer alan suçlamalara benzemesi karşısında rahatsızlık duyduğumu, hüzün duyduğumu belirtmeliyim.

Son mektubunda, yazılarında PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan için "Hasta bir adam", portresi çiziyorsun. Biz arkadaşımızın hasta olmadığını, sağlıklı bir ruhsal ve bedensel yapıya sahip olduğunu biliyoruz. Kaldı ki kanımca Abdullah Öcalan, PKK Genel Sekreteri olarak görülmemelidir. Abdullah Öcalan artık, bütün Kürt halkının umududur. Omuzlarında milyonlarca Kürt halkının sorumluluğunu taşımaktadır. Yukarıda 10 numaralı ana paragrafta bunu ifade etmeye çalışmıştım. Bu bakımdan PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın sağlığı bütün Kürtleri ilgilendirmelidir.

16. Kürdistan'a ilişkin bilgi üretmeye çalışan kişilerin son derece özgür ortamda çalışmaları gerektiğini, kafalarının özgür olması gerektiğini ifade ediyoruz. Bunun çok önemli bir prensip olduğunu belirtiyoruz. Kimin bilime ihtiyacı varsa o üretir. Kürtlerin bilime ihtiyacı çok büyüktür, diyoruz. Benim çabalarım kuşkusuz bu doğrultudadır. Eğer bu prensipleri iyi uygulayamıyorsam, bunu benim eksikliğimde aramak gerekir. Olayları, olgular arasındaki ilişkileri kavrayışımdaki eksikliğimde aramak gerekir. Başka arkadaşların bu prensipler doğrultusunda çok daha değerli çalışmalar yapacağından hiç kuşku duymuyorum. Eleştiri elbette temeldir. Ve ben bu eleştirilerden çok memnunum. Çünkü, her eleştiri, eleştirilen insanda yeni yeni ufuklar açar. Onun düşüncelerini, tavır ve davranışların etkiler. Bu ifade edilsin veya edilmesin böyledir. Fakat şu da önemlidir: İnsanlar kendi yanlışlarına zaman içinde bizzat kendileri varıyorlarsa, bu çok daha değerlidir. Örneğin 1960'lı yılların sonlarında yazılan, iki kere basılan, **Doğu Anadolu'nun Düzeni, Sosyo-Ekonomik ve Etnik Temeller** isimli kitaptaki yanlışların farkına bizzat kendim vardım. 1971 Doğu Duruşmaları bu yanlışların bilincine varmamızda çok büyük rol oynadı. Ve bu kitap 1974'ten sonra bir kere daha basılmadı. Daha doğrusu basılmasına izin vermedik çok istenmesine rağmen...

PKK'nın beni harcayacağı endişesi var. Senin gibi düşünen arkadaşlarda bu endişe yaygın. Bu endişe haklı değil. PKK'nın düşüncesinin ve eyleminin bizlere heyecan verdiğini yukarıda etraflı bir şekilde anlatmaya çalıştım. PKK, Devrimci Doğu Kültür Ocakları kökenli arkadaşların aksine, 60'lı, 70'li ve 80'li yaş çağlarını yaşayan Kürtlere de çok büyük bir heyecan veriyor. Ben bunu örneklerini yakından gördüm. 15 Ağustos 1984 Atılımından sonra canlanan, dipdiri olan, konuşmaya başlayan pek çok insan tanıyorum. Bunların önemli bir kesimi de KDP'li. Halil ağa, 15 Ağustos Atılımını Eruh'da hasta yatağında izledi. Yeğenleri, torunları ona her şeyi anlattılar. 3-4 gün sonra öldü. Ölürken çok mutluydu. *"Allah bana bu günleri de gösterdi"* diyerek öldü.

PKK ile PKK'lı arkadaşlarla dostluğu geliştirmek bizim elbette önemli bir amacımız. Bizim PKK ile ilişkilerimiz gönül birliğine, ruh birliğine, yürek birliğine, beyin birliğine dayanıyor. "Harcamak", "harcanmak" çok yanlış kavrayışlar. Bütün bunlara rağmen, yanlış tavır ve davranışlar gelişirse ve bunlar bilinçli olarak gelişirse araya biraz mesafe koymak yeterli olacaktır. İlişkilerimiz örgütsel değil, ifade etmeye çalıştım, ilişkilerimiz yürek birliğine, gönül birliğine, beyin birliğine dayanıyor. Doğrusu da budur. Bu bakımdan "harcanmak", "harcamak" gibi endişelere kapılmamak gerekiyor. (1) numaralı ana pargrafta bu konuyla ilgili farklı bir endişeyi irdelemiştim.

17. Değerli Kardeşim, sana uzunca bir mektup yazdığımın farkındayım. Eğer, "eli kanlı örgüt", "cinayet şebekesi PKK" gibi suçlamalar yapsaydın sana bu uzun mektubu yazmazdım. Sadece cevap yazmayacağımı belirten çok kısa bir mektup yazardım.

Dikkat edersen, hep PKK'yı konuşuyoruz. Sen bana o uzun mektubunu PKK dolayısıyla yazdın. Ben de sana cevap veriyorum. PKK'dan sözediyorum. Öyleyse, PKK kendisiyle ilgili olarak yazılan herşeyden haberdar olmalıdır. Özellikle kendisi hakkındaki suçlamaları PKK bilmelidir. Bu bakımdan mektubunun bir suretini ve bu cevabı PKK'lı arkadaşlara da verdim. Bunu bir görev bildim.

Sana, Gülfer'e, Mustafa'ya, Mustafa'nın çocuklarına, hepinize selam ve sevgilerimi yolluyorum. Sağlık, mutluluk ve başarılar diliyorum. Sağlık, mutluluk ve başarı haberlerinizi beklerim.

ABD'de faaliyet gösteren İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VAKFI, "politik baskıya maruz kalan yazarlar"a ödül veriyor. Bu ödüllerden 10.000$ tutarındaki birini İsmail Beşikçi'ye verdi. Ancak İsmail Beşikçi ödülü kabul etmedi ve geri gönderdi. İ. Beşikçi'nin Vakfa, ödülü reddetme gerekçesini bildirdiği 13sayfalık mektubunu özetleyerek sunuyoruz.

"ABD POLİTİKASI KÜRTLER İÇİN AŞAĞILAYICIDIR"

İsmail Beşikçi

THE FUND FOR FREE EXPRESSION

January 25, 1991

Ismail Besikci
Bayrampasa Cezaevi
C-13 Kogusu
Bayrampasa-Istanbul
Turkey

Dear Mr. Besikci:

The Fund for Free Expression administers a program of annual awards to writers anywhere in the world who have been victimized by political persecution. These awards are made possible by legacies from the American writers Lillian Hellman and Dashiell Hammett. The Selection Committee met last week, and I am pleased to inform you that you have been selected for one of these awards, in the amount of $10,000.

As soon as possible, I will need to know how you want these funds to be paid -- for example, should the check be made out to you or to a third party? We would also like to publicize these awards, both to focus attention on the human rights problems which caused the writer's persecution, and to encourage more nominations in the future. Please think about whether you will be willing to let us make public mention of your award, and if so, whether you might be available for press interviews. Of course, if you would prefer that this information remain confidential, we will take every step to assure that.

On behalf of the Selection Committee, let me say how gratifying it is to make this small gesture of acknowledgment of your courage in the face of terrible persecution.

Sincerely,

Gara LaMarche

cc: Av. Serhat Bucak
Lois Whitman

Ocak 25, 1991
İsmail Beşikçi
Bayrampaşa Cezaevi C-13 Koğuşu
Bayrampaşa- İstanbul
TÜRKİYE

Sayın Bay Beşikçi,

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VAKFI, dünyanın her tarafında politik baskıya maruz kalan yazarları ödüllendiren yıllık bir program yürütmektedir. Bu ödüller Amerikan yazarları Lillian Helman ve Dashiell Hammett'in anısına verilmektedir. Geçtiğimiz hafta bir araya gelen Seçim Komitemizin belirlediği 10.000 dolar tutarındaki ödüllerimizden birine sizin seçildiğinizi bildirmekten memnunluk duymaktayım.

Mümkün olduğu kadar çabuk bu bağışın nasıl ödenmesini istediğinizi bilmem gerekmektedir, örneğin çek sizin adınıza mı yoksa üçüncü bir şahısın adına mı yazılmalıdır? Ayrıca, gerek yazarın karşılaştığı baskılara yol açan insan hakları sorunlarına dikkat çekmek, gerekse geleceğin adaylarını teşvik etmek için bu ödülleri duyurmak istiyoruz. Lütfen ödülünüzün halka duyurulmasını isteyip istemediğinizi düşünün ve eğer istiyorsanız, acaba basın görüşmesi yapmayı da arzular mısınız? Tabi ki bu bilginin gizli tutulmasını isterseniz, bunu garantilemek için her türlü tedbiri alırız.

Karşılaştığınız korkunç baskı karşısında gösterdiğiniz cesareti duyurmak için, böylesine küçük bir nezakette bulunmanın ne kadar memnuniyet verici olduğunu, lütfen, Seçim Komitemizin adına, söylememe izin verin.

Saygılarımla
Gara LaMarche

Sayın Gara LaMarche

(...)

İlginize teşekkür ediyorum. Dostluk ve dayanışma duygularınız bana büyük bir kıvanç verdi. "The Fund For Free Expression" kuşkusuz çok önemli bir kuruluştur. Bu kuruluşun çabalarının dünyada demokrasinin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir role sahip olduğu açıktır. Bunu da yakından biliyoruz. Çabalarınızı yakından izliyoruz. Bütün bunlara rağmen maddi desteğinizi kabul edemeyeceğimi bildirmek durumundayım. Bunun nedenlerini kısaca açıklamak istiyorum.

Kürdistan Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Türk-Ermeni ve Türk-Yunan savaşları sürecinde bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmış bir ülkedir. Kürt ulusu, emperyalist ve sömürgeci politikalarla bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmış bir ulustur. Bu süreci kabaca 1915-1925 olarak belirtmek mümkündür. Bu yıllar arasında, Kürdistan üzerinde, son derece acımasız bir emperyalist bölüşüm mücadelesi sürdürülmüştür. Böl-yönet politikası kuşkusuz emperyalizmin ve sömürgeciliğin politikasıdır. Yirminci yüzyı-

lın ilk çeyreğinde İngiliz emperyalizmi ve Fransız emperyalizmi Kürdistan'ın bölünmesinde, parçalanmasında ve paylaşılmasında çok büyük rol sahibi olmuşlardır. Kürdistan üzerinde bu emperyalist bölüşüm politikasının, Ortadoğu'da yerli işbirlikçileri de vardır. Kemalistler bu politikanın en önemli işbirlikçileridir. Kemalistler, 1920'li yıllarda, Kürdistan'ın bölünmesinde ve parçalanmasında, İngiliz ve Fransız emperyalizmiyle çok yoğun bir işbirliği yapmışlardır. Bu emperyalist bölüşüm mücadelesinin öteki işbirlikçileri Arap ve Fars monarşileridir.

Kürdistan üzerindeki emperyalist bölüşüm mücadelesi Ortadoğu tarihinin en önemli olgularından biridir. Kürt sorununun günümüze kadar gelmesinin, günümüzde hala bir Kürt sorununun olmasının temelinde bu süreç vardır. Kürt sorununun odak noktası budur.

(...)

Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun neden bölündüğünü, parçalandığını ve paylaşıldığını, kuşkusuz, çok zengin bir olgusal ilişkiler çerçevesinde ele alıp incelemek gerekmektedir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Ortadoğu'da İngiliz ve Fransız emperyalizminin istekleri, İtalya'nın istekleri, yenilgiye uğramış Alman emperyalizminin durumu önemli olgulardır. Arapların, Rumların, Ermenilerin, Yahudilerin, Kürtlerin istekleri yine önemli ogulardır. Çarlık Rusyası'nın yıkılıp Bolşevik Devrimi'nin iktidarını kurması kuşkusuz çok önemli bir süreçtir. İmparatorlukların, Avusturya-Macaristan İmparatoluğu'nun dağılması dikkatlerden uzak tutulamaz bir olgudur. Osmanlı Sarayı'nın durumu, Anadolu'da başlayan Kuvva-i Milliye hareketi, Mustafa Kemal'in yükselişi, İttihat ve Terakki, Enver Paşa, Hilafet sorunu vs. de Birinci Dünya Savaşı sonrasında, sürece damgasını vuran önemli olgulardır. Bütün bu olgular birbirlerini etkilemektedir, birbirlerinden etkilenmektedir. İşte, Kürdistan sorununu böylesine karmaşık bir ilişkiler ağı içinde ele almak gerekmektedir.

(...)

Böl-yönet politikası ulusun beynini dağıtmaktadır, iskeletini parçalamaktadır. Bu bakımlardan, böyle bir politikanın hedefi olmuş bir ulusun, ileri bir tarihte, derlenmesi toparlanması, ayağa kalkması son derece zor olacaktır.

(...)

Türk Devleti'nin Kürtlerle ilgili tek bir politikası vardır. Bu da devlet terörü uygulayarak, baskı, zulüm uygulayarak Kürt sorununa çözüm getirmektir. Daha doğrusu Kürt sorununu ortadan kaldırmaktır. Bugün Kürdistan'da insan haklarının kırıntısı bile yoktur. Kürdistan kararnamelerle yönetilmektedir. Zaten sömürgeler kararnamelerle yönetilirler.

(...)

Sayın Gara LaMarche,

Türk Devleti'nin Kürdistan politikası, ırkçı, sömürgeci ve emperyalist bir politikadır. Çağdışı ve insanlık dışı bu politikanın en önemli destekcisi sizin hükümetinizdir, Amerika Birleşik Devletleridir. Amerika Birleşik Devletleri, Kürdistan'daki mevcut statükoyu, yani devletlerarası sömürge düzenini koruyabilmek ve sürdürebilmek için Türk ırkçılığına ve sömürgeciliğine yoğun bir destek vermektedir.

(...)

Kürtleri, Türklerin, Arapların ve Farsların yönetmesi istenmektedir. Halbuki, Türkler, Araplar ve Farslar, Kürtleri baskıyla, zulümle, işkenceyle yönetiyorlar. Bok yedirerek, kimyasal silahlar kullanarak, soykırımlar yaparak yönetiyorlar. Kürtleri neden ille de Türkler, Araplar ve Farslar yönetecek? Kürtler kendi kendilerini neden yönetemesin? Kanımca, Kürtlerin, kendi kendilerini en kötü yönetimi, Türklerin, Arapların ve Farsların, Kürtleri en iyi yönetiminden daha iyidir.

Türkiye'nin Kürdistan'daki ırkçı ve sömürgeci politikası ve emperyalist emelleri en çok ABD tarafından, sizin hükümetiniz tarafından desteklenmektedir. Böyle bir ortamda, ABD'li yazarların önemli görevlerinden biri hükümetlerinin bu çirkin politikasını, dünyanın başka yerlerinde uygulanan benzer politikaları eleştirmek olmalıdır.

Günümüzde uluslararası ilişkilerin hak, hukuk gibi kavramların ışığında yürütüldüğü, adalet esasının ön plânda tutulduğu, bu prensiplerden hiç taviz verilmediği söyleniyor. İnsan hakları anlayışının gözetildiği, Birleşmiş Milletler'in de bu ilişkileri güçlendiren ve yaygınlaştıran bir örgüt olduğu söyleniyor. Bu hiç de böyle değildir. Günümüzde uluslararası ilişkilere, devletlerarası ilişkilere egemen olan hala güç esasıdır.

(...)

...hiç bir zaman, "Kürtlerin devlet kurmaya hakları yoktur", "Bağımsızlık Kürtlerin hakkı değildir" denmiyor. Kürt sorunu hiçbir zaman hak-hukuk, adalet, eşitlik açısından ele alınmıyor. Her zaman kaba kuvvet, kaba güç ilişkileri açısından değerlendirilmeye çalışılıyor.

Sayın Gara LaMarche,

Hükümetinizin Kürt politikasının son derece çirkin insanlık dışı olduğunu yukarıda belirtmiştim. Hükümetiniz 1980'li yılların başlarında bile, "Türkiye'de insan hakları konularında önemli gelişmeler var" diye raporlar yazabiliyordu. Halbuki o yıllarda, tutuk- evlerinde, polis merkezlerinde, cezaevlerinde, karakollarda çok yoğun ve yaygın bir işkence vardı. İşkence Türkiye'nin her tarafında vardı. Örneğin, Di-

yarbakır Askeri Cezaevi'nde Kürt insanları, "Türküm mutluyum" demedikleri, Kürt kimliklerini koruduklan için işkenceler yapılarak öldürüldüler. 40'ın üzerinde Kürt insanı bu şekilde işkence edilerek öldürüldü. (...)

1989 yılında New York Barosu'nun "Türkiye'de İşkence", "Torture in Turkey: The Legal System's Response" konusunda hazırladığı ve yayınladığı bir rapor var. Bu raporda, Kürdistan'da Özel Savaş'ı yürüten bazı elemanların ABD'de eğitildiği yazılıdır. (sf. 69) Söylemeye ne hacet var: Bunlar işkence konusunda eğitilmiş uzmanlar. Hükümetinizin böylesine pis işler konusunda eğiticilik yapması, Kürdistan'daki Türk ırkçılığını, Türk sömürgeciliğini ve emperyalist emellerini korumada böylesine yoğun bir gayret içinde bulunması insanlık adına, demokrasi ve insan hakları adına utanç verici bir olaydır.

(...)

Türkiye'de Kürdistan politikasının üretilmesi ve uygulanması konusunda Türk siyasal partilerinin, Türk hükümetinin, hatta, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en küçük bir kıymet-i harbiyesi yoktur. Bu konudaki politikalar, generallerin ve Milli İstihbarat Teşkilatı mensuplarının ağırlıkta olduğu Milli Güvenlik Kurulu tarafından üretilir. Milli Güvenlik Kurulu, hükümete, oluşturduğu politikaları uygulamasını söyler. Örneğin, Kürdistan kararnamelerle yönetilmektedir. Sömürgeler kararnamelerle yönetilir.

(...)

Türk basını ve Türk Üniversitesi gibi kurumlar ise, Kürdistan konusunda, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bir şubesi gibi çalışmaktadırlar. Türkiye'de resmi ideoloji son derece etkili bir kurumdur. Devlet tarafından konulan cezai yaptırımlarla korunmaktadır, sürdürülmektedir. Türkiye'de bilimin ve sanatın gelişmesinin önündeki en önemli engel budur. Düşünce özgürlüğünün, basın özgürlüğünün, ifade özgürlüğünün önündeki en önemli engel budur.

(...)

Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinden sonra, Amerikan hükümetinin Kürtlere karşı uyguladığı politikadan utanç duyuyoruz. Irak'ın Kuveyt'ten kuvvet kullanılarak çıkarılmasından sonra Güney Kürdistan'da gelişen başkaldırı sırasında ABD hükümetinin uyguladığı politika ise, tam anlamıyla yüz kızartıcıdır. (...) Kışta-kıyamette, binbir türlü perişanlık içinde, sefalet içinde Kuzey Kürdistan'a ve Doğu Kürdistan'a doğru kaçmaya çalışan Kürtlere havadan uçaklarla yardıma kalkışan, Kürtler için kamplar kuran ABD politikası da Kürtler için aşağılayıcı bir politikadır.

(...)

Sayın Gara LaMarche,

Kürt sorunu herhangi bir yazarın, yazarların özgürlüğü sorunu değildir. Koskoca bir halkın, Ortadoğu'da 30 milyonu aşkın bir ulusun sorunudur. Emperyalist ve sömürgeci politikalarla bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmış, bütün ulusal ve demokratik hakları gasbedilmiş, sonsuz derecede aşağılanan bir ulusun sorundur. Kürt sorunu bu yönleriyle bütün insanlığın sorunudur. Kürtler bugün bok yedirilerek, kimyasal silahlarla tehdit edilerek yönetilmektedir. Bu sadece Kürtlerin sorun değildir artık. Bu, artık sadece, Türkleri, Arapları ve Farsları ilgilendiren bir sorun değildir. Bütün insanlığın sorunudur.

Bok yedirme, kimyasal silahlarla tehdit etme, Kürdistan'da sık sık rastlanan olaylardır. Fakat, dünyanın hiçbir yerinde insanlar böyle çağdışı uygulamalarla karşılaşmamalıdırlar. Ne Türkiye'de, ne Kürdistan'da insanlar bu tür muamelelerin hedefi olmamalıdırlar. Ne Türkistan'da, ne Arabistan'da, ne Güney Afika'da, ne Şili'de... İnsanlar bu tür çirkinliklerle karşılaşmamalıdır. Fakat, Kürtler bu utanç verici, yüz kızartıcı yaptırımlarla sık sık karşılaşıyorlar. Bunları artık, insanlığın bir ayıbı olarak değerlendirmek gerekir. Eğer dünyanın bir yerinde, insanlara, ceza olsun diye bok yediriliyorsa, ABD hükümeti de bu eylemlerin sahibi sömürge yönetimini yoğun bir şekilde destekliyorsa, bu süreç karşısında, ABD'li insanlar da utanç duymalıdır.

Kürdistan'da bugünkü statükonun korunması ve sürdürülmesi konusunda Türk ve ABD hükümetlerinin yoğun bir işbirliği içinde olduklarını kısaca belirtmeye çalıştım. Sizin Amerikan hükümeti olmadığınızı, etkili bir insan hakları kurumu olduğunuzu yakından biliyorum. Öte yandan, dünyada çeşitli nedenlerden dolayı acı çeken pek çok halk vardır. Yine, pek çok ülkede, pek çok yazar düşüncelerinden dolayı baskı ve zulüm altındadır. Sizin bu ilişkileri, bu gelişmeleri dikkatle izleyen, dayanışma duygularıyla yazarlara yardımcı olmaya çalışan, onlara güç veren ciddi ve etkili bir kurum olduğunuzu da yakından biliyorum. Bu etkiyi ABD'nin çağdışı, ırkçı ve sömürgeci politikalara ve uygulamalara destek veren politikasını eleştirerek de göstermek gerekir.

Sayın Gara LaMarche,

Yukarıda kısaca belirtmeye çalıştığım nedenlerden dolayı, dayanışma duygularınızdan onur duydum, kıvanç duydum. Fakat hükümetinizin, Türk sömürgeciliğine ve Türk ırkçılığına destek veren, Kürt düşmanlığına destek veren politikasından dolayı maddi ödülünüzü kabul edemeyeceğim.

Bu mektubu, bana gönderdiğiniz mektubu elbette yayınlayabilirsiniz. Ayrıca daha başka konuşmalarımız, daha başka görüşmelerimiz de mümkün olabilir.

Size, arkadaşlarınıza, "The Fund For Free Expression"a selam ve saygılarımı gönderiyorum. Başarılar diliyorum.

21 Mayıs 1991

İsmail Beşikçi

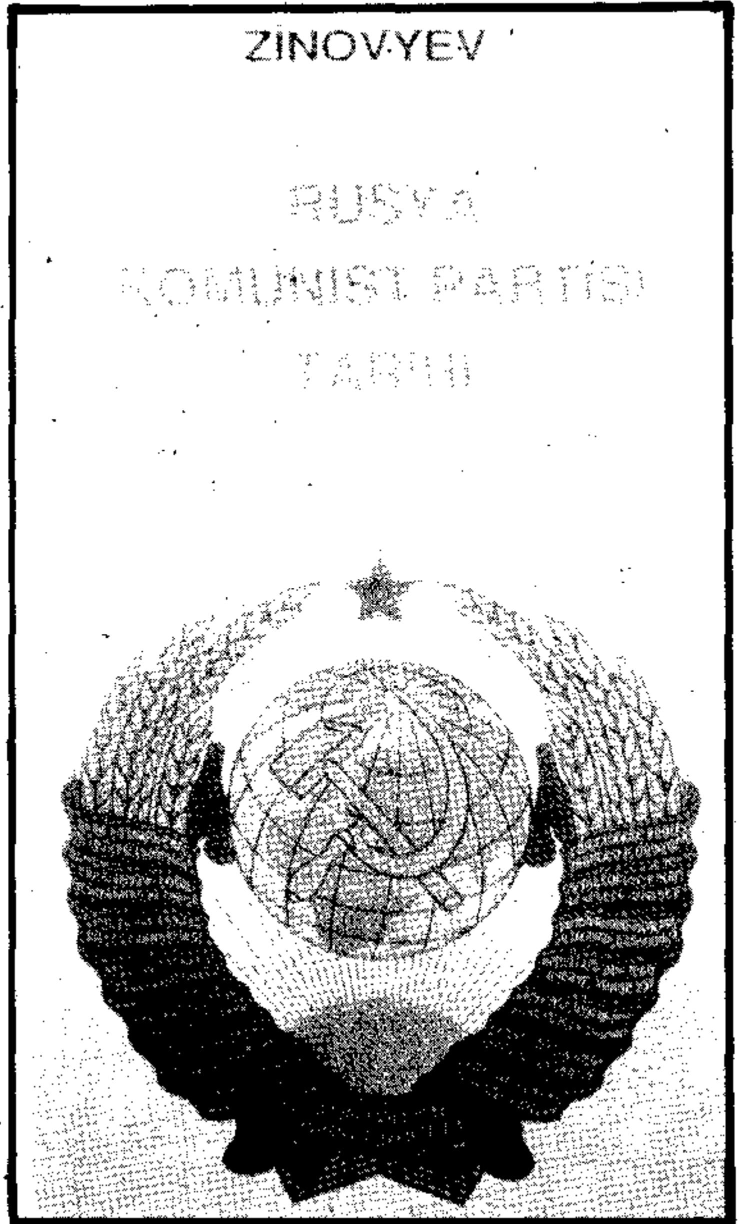
ZİNOVYEV'İN KİTABI ÜZERİNE*

Özgür Karadeniz

G. Zinovyev'in "Rusya Komünist Partisi Tarihi" adını taşıyan kitabı, aslında "Leninist Gençler Birliği"nin üyelerine verilen konferanslardan oluşuyor.

Zinovyev'in kitabı, 1917 devrimine giden yolda, yıllarca süren bir mücadeleyi, ayrışmaları, yaşanılan zorlukları ve başarı için ödenen bedelleri anlatırken, yalnızca bir anı ya da el kitabı olarak değil, tarihsel yasaları görmemize yol açan gerçek bir bilimsel eser olarak da nitelendirilebilir. Kitap boyunca parti, sınıf, devlet, savaş ve diğer konularda, bazen, görünüşte sadece birkaç kelimede ortaya çıkan farklılıkların ve uzaklıkların, aslında nasıl büyük bir ayrışmanının nedeni olduğuna ve iktidara giden yolda ne büyük bir önem taşıdığına sık sık tanık oluyoruz. İsmini çok kere duyduğumuz bu kopuklukların baş aktörlerinin, tarih sahnesinde üstlendikleri rolleri de apaçık bir biçimde görebiliyoruz. Bir bakıma Zinovyev'in kitabı, uzun yıllar süren bir mücadelede, sayısız kopuşun ve ayrılışın acıklı öyküsü sayılmalı. Ama doğru kararların, giderek, savunucularının az sayıda oluşuna bakmaksızın, nasıl olağanüstü bir çekicilikle, gelişen, büyüyen bir gücün temsilcisi oluşunun hikayesi olarak da bakabiliriz bu kitaba. Burada, Partinin, 1917 Şubat devrimi sırasındaki çöküş halinden, nasıl kitleler arasında çığ gibi büyüyen, yeniden doğan bir parti haline gelişinin de sırrını buluyoruz.

Bütün ayrılış ve kopmaların özü ise şu satırlarda çok net çiziliyor: "Bizi onlardan ayıran, gelecekteki devrimin niteliği üzerindeki görüş ayrılığı de-

* Zinovyev'in Moskova Üniversitesi'nde verdiği konferans notlarından oluşan "Rusya Komünist Partisi Tarihi" başlıklı çalışması, 1926 Fransızca baskısı esas alınarak A. Yalman ve İ. Kılıç tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Akış Yay. I. Baskı 1991

ğil, **onların devrimi arzulamamaları, istememeleri ve varolan monarşiye kendilerini uydurmalarıydı."** (Sf 143). Zaten ayrışma için de; "işçi kitlesinin, bazı durumlarda, bir devrimci için ayrışmanın kutsal bir görev olduğunu ve karşı devrimciliğe dönüşen, işçi hareketine sekte vuran eski bir örgütün yıkılması gerektiğini anlayabilmesi için zorlu deneylerden geçmesi gerekir" (Sf 140) deniliyor. Yine "Bir parti en acımasız güçlükler içerisinde doğar, belirli bir sınıfın partisi haline gelmeden önce mücadele ateşi içerisinde muhtelif yeniden gruplaşmalara, bölünmelere, sonsuz sınavlara maruz kalır. Aynı zamanda oluşumu henüz tamamlanmamıştır; yeni grupları içine katmaya ve diğerlerini dışarı atmaya devam eder" (sf. 24) denilerek partinin gelişme sürecini diyalektik bir biçimde değerlendirmenin gerekliliği bir kez daha vurgulanıyor.

"İktidara giden yol" olarak düşünebileceğimiz Rusya Komünist Partisi tarihinin en önemli özelliklerinden biri de güç toplama ve kitle ile bağların kurulması konusunda büyük bir başarı gösterilebilmesi oluyor. "Bolşevizmin gücü, zorlu yolun her etabında kitleyle bağ kurmayı bilmesi, yalnızca devrimin temel sorunlarına değil, işçinin günlük yaşamında tüm sorunlara yanıt vermeyi bilmesinde yatar" (sf. 129) denilerek, tarikatçı, kitleden kopuk, küçük dernekçilik hastalıklarının da eleştirisi yapılıyor. Lenin'in kararlarında "işçi sınıfının çıkarı" ilkesi, bütün ilkelerin üstünde yer alan bir "üst ilke" oluyor. Ancak bu sezgiyle, bazen en ortodoks ilkenin körü körüne uygulanmasının önüne geçilerek, "zamanlama" ve "yarar" ölçütleri öne çıkartılıyor. Bu söylediklerime açıklık getirecek cümle şöyle: "...Bu bize Plehanov'un **donuk bir doktrinci** olmadığını gösteriyor. Parti birliğini parçaladığını ve kitle mücadelesine **zarar** verdiğini gördüğünde (gördüğü **anda**)teröre karşı tavır aldı. **Ancak** karar anının yaklaştığını **gördüğünde** bunun gündeme geldiği ve gerektiği sonucuna vardı" (sf. 126, parantez benim) denilerek hangi ilkenin ne zaman yarar sağlayacağı konusunda da bir üst ilkeye gerek olduğu vurgulanıyor. Bu, hiç kuşkusuz iktidara yaklaştıracak, yarar sağlayacak olma ilkesidir. Ancak sezgiye ve kişisel dehaya yer açması bakımından bir üst ilkeden değil, belki de bir yetenekten söz etmek gerekiyor. Aynı şekilde geçici hükümete katılmak, Genel Grevler, bir meşru kürsüyü kullanmak, "koşullar" ve "işçi sınıfının yararı" dışında değerlendirilmiyor. Sürekli vurgulanan ilkesellik değil, yarar ve iktidara yaklaşma ile ilgili oluyor.* Örneğin Rusyanın koşulları sık sık öne çıkartılıyor (sf. 102). Yine barış konusunda da "ne pahasına olursa olsun barış" düşüncesi bu açıdan eleştiriliyor: "Bolşevikler bu parolanın hatalı olduğunu ileri sürdüler. Biz her ne pahasına olursa olsun 'barış'tan yana değiliz, biz pasifist değiliz, son tahlilde bazı savaşlar halkın yararınadır diyorlardı" (sf. 87).

Aynı şekilde ekonomizm konusundaki tartışmalar da çok önemli. İşçilerin yaşam koşullarını iyileştirmeyi istemesine (istemeye) hiçbir zaman karşı olmayan Lenin, buna karşılık "ekonomistler işçinin kafasına ekonomik hakların tek dertleri olduğunu sokmaya çalışıyorlardı... Onlara kalırsa işçi yerli yerine otursun, politikayla ilgilenmesin, yalnızca kendi durumunu iyileştirmeye çalışsın, gerisini Liberallere bıraksın" (sf. 55) düşüncesini eleştirerek, isteklerin ekonomik konularla sınırlandırılmasına yanaşmıyordu. Lenin, " işçinin devlete sahip olmasını ve onu yönetmesini" (sf. 53) istiyordu. Bu tartışmalar yakın tarihimizdeki grevlere bakış açısını belirlemede son derece etkili olmalı.

Kitapta, gizlilik, açıklık konusunda olsun, partinin sosyal yapısında, işçi sayısı ile işçi partisi arasındaki ilişkinin görece önemsizliği konusunda olsun, basit, kısıtlayıcı ve asıl amaçtan uzaklaştırıcı fetişlerin eleştirisi sık sık yapılıyor. "Gerçek devrimci marksistler herşeyden yararlanmayı bilmek gerektiğini kavramışlardı" (sf. 59) denilerek bu gerçek bir kez daha belirtiliyor.

Bazı tarihi olayların incelenmesi ise kitabın görece daha az önemli bölümlerini oluşturuyor. Ancak Parti, burjuva devlet anlayışının gerçek yüzü, devrimlerin karakteri, narodnik hareket, dekabristler ve ekonomizm konularında yapılan tartışmaların da önemi yadsınamaz.

Yine bazı tarihsel olayların evrenselliği çarpıcı örnekleriyle veriliyor. Örneğin "Pornografinin yaygınlaşması mistisizm ve dindarlık ile atbaşı gidiyordu" (sf. 130) cümlesi, 1980 sonrası Türkiye koşulları düşünüldüğünde insanı şaşırtıyor.

Bilimde birtakım gelişmelerin birbiri içinden çıkışını, bir arada oluşunu ve tesadüf gibi görülen beraberliklerin gerçek yüzünü göstermesi bakımından bu iki ayrı tarih diliminin, iki ayrı coğrafyanın üst üste gelişi, diğer pek çok örnekle de doğrulandığı gibi, tarihsel ve toplumsal yasaları kavramada büyük kolaylıklar getiriyor. Hem o günlere bakıp bugünü, hem de bugünkü gelişmelerden o günü çözümlemek büyük dersler veriyor.

Kısaca söylemek gerekirse, Zinovyev'in kitabı, 19. yüzyılın sonlarında başlayıp, 1917 Şubat Devrimi'ndeki, içinde büyük bir nitelik değişmeyi, büyük bir patlamayı ve dönüşümü taşıyan, yalnızlık günlerine değin uzanan sayısız tartışmanın, ayrışmanın, tekrar birleşmenin yaşandığı bir tarihi dönemin, bilimin yol göstericiliğinde bir avuç özverili insanın çabalarının, kahramanlıklarının uzun ve duygulandıran öyküsü niteliğinde.

---

* Çubuğu fazla tersine bükmemek koşuluyla. Bu bakımdan "bütün ilkelerin istisnası vardır" ilkesi geçerli oluyor. Öyleki bu ilkenin de istisnası olacağından "bazı ilkelerin istisnası yoktur" sonucu ortaya çıkıyor. Devrimci ahlak ile ilgili bu ilkenin unutulmaması gerekiyor.

"BİR DAHA ASLA" MI?

AVRUPA'NIN 1848 Devrimlerinden sonra Avrupa burjuvazisi "bir daha asla" dedi. Burjuvazinin devrim çizgisinden vazgeçmesi, 48 Devrimleri ile birlikte başlıyor. Marx'ın hem burjuvazinin ihanetini dillendirmesi ve hem de sürekli devrim formülasyonunu ortaya atması bu zamandadır.

DÜNYANIN "bir daha asla" sözünü bir daha telaffuz etmesi, 1968 Mayıs gösterilerinden sonra ortaya çıkıyor. Bu da varlıklı sınıfların cephesinden geliyor.

TÜRKİYE'DE demokrat aydının kendisini sosyalist sanması, 1960 yıllarındadır. Hem Latin Amerika'da ve hem Asya'da devrimci mücadelenin yükselmesi, Sovyetler Birliği'nin bir başarıdan diğerine koşması, demokratların sosyalist giysiyle dolaşmalarına yol açmıştır. 27 Mayıs, 1920 *Kemalist Devrim'in, 1960 sonları bulanık sosyalistlik de, 27 Mayıs'ın eksikliğini giderme* programını üstlenmiştir. 1960 yılları sonlarında TİP sosyalizmi, THKP-THKO arayışı ve Jön Türk çizgisiyle genç subayların milli demokratik devrim arayışları içiçe giriyor.

MARTÇI zulme tepkinin ortaklığında bu içiçeliğin ayrı bir yeri var. 1970 yıllarında demokratik kesimler, sözcüğün olumsuz anlamında burjuvalaşıyorlar. Ancak yaşanan iç savaş bunun açıklıkla görülmesini önlüyor.

DEMOKRAT sektörlerin, eylülist zulme tepkileri, bir son görev duygusu ile ortaya çıkıyor. 1980 yıllarının ortalarında, Aydın Belgesi, Ekin-Bilar çıkışı, İnsan Hakları Derneği girişimleri, hep bu kaçınılmaz sorumluluk duygusunun sonuçlarıdır. Hem kaçınılmaz olanlar, "demokrat" sıfatıyla yaşayabilmek için gerekli olan enazlar yapılıyor ve hem de demokrat olanı ayrı bir sektörle yücelterek devrimci sosyalist mücadeleden ayrılık köprüleri döşeniyor.

SOVYET sosyalizminin çözülüşü, bütün bağların çözülmesi anlamına da geliyor. Anti-terör yasası bir dönüm noktası izlenimi veriyor: "Bir Daha Asla". Bu yasayla birlikte Türkiye'de bir zamanın solcuları, devrimci sosyalizm ile tüm bağlarını koparma eğilimi gösteriyorlar. Devrimci sosyalizm ve "demokrat" sektörler, iki ayrı dünyaya dönüşüyorlar.

BUGÜN, eski "demokrat" kesimlerin, devrimci sosyalizme bakışları ile MİT'in, siyasi polisin bakışları arasında önemli bir çakışma gözleniyor.

BÜTÜN bunlar ise yeni kuşakların, büyük bir kararlılıkla, kurtuluş, devrim ve sosyalizm hedeflerine akmaya başladıkları bir zamanda ortaya çıkıyor. Akışta, nicelikten çok nitelik ön planı tutuyor; bir kararlılık var. Kararlılık hem eylemin üzerine yürüyüşte ve hem de teoriyi arayışta görülüyor.

DEVRİMCİ sosyalizmin kendisine, yeniden üretebileceği bir akışın olduğu bir zamanda "bir daha asla" diyenler de artıyor. İki artış yan yanadır.

BAŞLANGIÇTA zorluk olabilir. Zaman bunun talih olduğunu gösterecektir.

DEVRİMCİ kadroların yetiştirilmesi açısından devrimci bir durum ortaya çıkmaktadır.

DEVRİMCİ durum, nicelikte kısırlık, nitelikte sıçrama demektir. Yenileşmedir. Teorinin devrimcileşmesinin kapılarını zorlamak anlamına gelmektedir.

BÖYLE bir durumda en önemli sorun, yeni kadroların yetiştirilmesinde ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin kırıldığı bir dönemden geçilmektedir.

DEVRİMCİ durum terzinin estetik hocası olmasını zorlamaktadır. Bu durum, berber kalfasına dişçilik profesörlüğü vermektedir. Bu durum, sıvacıyı, statik profesörü görevine itmektedir. Bu durum hesap makinesi operatörünü matematikçi olmaya çağırmaktadır.

İNSANIN kendisini hızla yükseltmesi dönemidir.

DÖNÜŞÜMLERİN tümü böyle zamanlarda ortaya çıkmıştır.

ÖĞRENİMİ az, varolan dünyayı ve düzeni az bilen, yeni bilgiye susamış, kendisini donatırken bilgisini tazeleyen, bilgisini tazelerken mevcut bilgi stoğunun işlemez yanlarını budayan, kendi sürecinin bilgi kataloğunu eylemle yoğuran bir kuşak doğmaktadır.

TÜRKİYE'NİN "bir daha" diyeceği kesindir. Bütün işaretler bunu göstermektedir. Yönetim, bu kesinlik içinde, bir deneme yanılma dönemine girmiş görünmektedir. Bu kesinlik karşısında kendi tabularını yıkmak zorunda kalmaktadır.

"BİR DAHA": Bu kesindir. "Bir daha asla " diyenler, ya beyaz atlıların peşinde koşamayacaklar ya da beyaz atlara binecek olanlardır. Bunlardan birincileri pişmanlık, ikincileri ise kahır beklemektedir.

KESİNDİR. Ancak kalıcı olmak zorundadır.